

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DAHA FAZLA İSLAMİ E-KİTAP İÇİN ;

**[http://islamiekitap.blogspot.com/
facebook.com/ücretsizislami e-kitap indir
f/ÜCRETSİZ İSLAMİ E-KİTAP İNDİR](http://islamiekitap.blogspot.com/facebook.com/ücretsizislami-e-kitap-indir)**

**“DUANA BİZİ ORTAK ET
VE BİZİ UNUTMA EY KARDEŞİM”**
ücretsiz islami e kitap indir

لَفَقَّهَ الْحَنْفِيُّ بِالذَّلِيلِ

KURAN VE SÜNNETTEN

DELİLLERLE HANEFİ FIKHI

YAZAN:
SEYFUDDİN EL-MUVAHHİD



HAK YAYINLARI

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim olan Allahın adıyla...

Alemlerin yaratıcısı, din gününün sahibi, ibadete sadece kendisinin lââyık olduğu yüce Rabbimize, şanına lââyık kelimelerle hamd ederim. Salât ve selâmın en güzeli, getirdiği inanç ve şariat ile insanları - Allahın izniyle- hem itikatta hem de amelde, karanlıklardan aydınlığa çıkaran son Nebî Muhammed (s.a.s)in üzerine olsun. Allahın, pisliklerden arındırdığı Ehl-i Beyte ve İslâmın Âsr-ı Saadetteki muazzez savunucuları olan sahabelere de selâm ederim.

Allah Azze ve Celle, cinleri ve insanları ancak kendisine kulluk etsinler diye yarattı. İrade sahibi tüm mahlukâtın yaşam gayesi ve hedefi olan ibadet vakıası,

Allahtan başka ibadet edilenlerin reddi ve yegâne mâbud olarak Allahın kabulü ile başlar. İbadetin ikinci basamağı, sadece Allaha yönelmiş muvahhid kula, Rabbi tarafından bir takım sorumlulukların yüklenmesidir. Bu sorumluluklar kulun sadece Allaha yapmaya ahid verdiği, ibadetlerdir. Allah (c.c) kuluna yüklediği gerek ameli gerek kavli gerekse niyete dayalı bu ibadetlerin kabulü için bazı şartlar bildirmiştir. İbadetlerin kabulü iki şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Allah için yapılması ve Allahın istediği şekilde amel edilmesi. İbadetlerin Allah rızası için yapılması şartı "ihlas" hususunu gündeme getirir. Şeri sınırlar dahilinde nefis terbiyesini gerçekleştiren ve nefsinin kontrolünü eline alabilen kişi için "ihlâs" hususu dolayısıyla ibadetlerde Allahın rızasını gözetme şartı sorun olmaktan

çıkacaktır.

Asıl dikkât ve çalışmayı gerektiren husus "ibadetlerin, Allahın razı olduğu şekilde yapılması" şartıdır. Allah Azze ve Celle kullarına, bu şartı tahakkuk ettirebilmeleri için tek bir yol göstermiştir: Ameller hususunda Kurana ve sünnete teslimiyet ve her ibadeti Kurandan ve sünnetten almak, yapılan her hareketi, söylenen her sözü Kur'an ve sünnetten destekleyebilmek... Bu husus ile birlikte dinin delilleriyle bilinmesi gündeme gelmekte. İbadetlerin kabulünü ve hakkıyla Muhammed (s.a.s)e indirilen şeriate teslim olmayı isteyen kişi yaptığı amellerin kitabdan ve sünnetten aslini araştırarak buna uygun amel etmek, dolayısıyla bidat, hurafe, körü körüne taklid gibi müslümana asla yakışmayan düşünce, söz ve hareketlerden sakınmak zorundadır. Bunu

hakkıyla gerçekleştirmeyen kişinin küfür ve şirk bataklığına düşmesi her an için ihtimal dahilindedir. Nitekim, tarihe dönüp şöyle bir baktığımızda bu husustaki hataların birçok kimsenin doğru yoldan sapmasına, hakikatten uzaklaşmasına hatta küfür ve şirkine sebep olduğunu görürüz. Bunun en somut örneği cahil insanların mezhepler konusundaki tutumları olmuştur. Önceleri, Allah (c.c)nün: "Bilmiyorsanız, zikir (İlim) ehline sorun" (**Nahl: 43**) kavline t uygun ve tamamen şeri sınırlar dahilinde seyreden âlimlere bağlılık, zaman geçtikçe cahil insanlar tarafından yanlış anlaşılmış ve âlimlerin fikirleri, içti-hadleri mutlak doğrular olarak kabul edilmiş ve insanların sözlerini Kurana ve sünnete göre değerlendirdikten sonra kabul veya reddetme gerçeğinden tamamen uzaklaşmıştı... Buradaki suç

elbette mümtaz islâm âlimlerinin değildi. Zira, onlar Kuran ve sünnetten hareketle amel ederler, bunlara göre hayatlarını düzenlerler, bu hakikatlara razı olup, insanları ancak Kuran ve sünnete teslim olmaya ve her "hususta yegâne değer ölçüsü olarak ilâhi vahyi kabul etmeye çağırırlardı, imam Mâlik (r.a) bir hadis naklettikten sonra kendisinin de aynı görüşte olup olmadığı sorulduğunda: "Rasulün buyruğuna aykırı hareket edenler, başlarına bir belânın gelmesinden veya can yakıcı bir azaba uğramaktan sakınsınlar." **(Nûr:6.3)** âyetini okuması; İmam Safi (r.a)in: "Siz benim kitabımda, Rasulullahın sünnetine muhalif birşey bulursanız, Rasulullahın sünnetini alınız, benim söylediğimi bırakınız" ve İmam Ebu Hanife (r.a)in: "Benim sözümü, deliliyle birlikte olmaksızın nakletmeyin" demesi

hep, o mümtaz şahsiyetlerin bu husustaki hassa- siyetlerini gösteriyor. Evet, mutlak doğru olan şey ancak Allah ve Rasulünün bildirdikleridir. Bunların dışında kalan fikir ve içtihadlar da Kitaba ve sünnete uygunluk gösterdiği nispette doğrudur. Bu sebeple her müslümanın ibadetlerini, amellerini ancak bu ilâhi kaynaklara göre düzenlemesi şarttır. Lâkin; bu gerçek, islâm âlimlerinin söz ve içtihadlerini bir kenara atmak, derinlemesine araştırma yapmadan, konuya heryönüyle vakıf olmadan sadece bir âyetten ya da bir hadisten hüküm çıkartarak "müçtehid" kesilmek manasına asla gelmez. Zira görüş ve fikirlerini ancak ellerindeki ilâhi kaynaklı delillere dayandırarak ve büyük bir hassasiyetle ortaya koyan, her hususta kılı kırk yararak araştırma yapan saygıdeğer islâm

âlimlerinin görüşlerine itibar etmemek büyük bir haksızlık ve eksiklik; bu yanlış düşüncede daha da ileri gidip onlara hakaret etmek, küçümsemek ise büyük bir gaflet ve cehalettir. Şüphesiz o kimseler de insandı ve hatadan ve yanılmadan masum değillerdi. Bu sebeple onların görüşlerine itibar edip, saygı göstermek ne kadar gerekli ise görüşlerini kabullenirken Kur'an'a ve sünnete göre değerlendirmek ve getirdikleri delilleri asla gözardı etmemek te en az o kadar önemli ve gereklidir. Bu kitaptaki araştırmanın gayesi, işte bu hakikâtin pratik olarak uygulanmasına vesile olmak ve İmam Ebu Hanife gibi, -Allah kendisinden razı olsun ve cihadının karşılığını kat kat versin- seçkin bir islâm âliminin görüşlerini -delilleriyle-ortaya koymak, körü körüne itaat gibi müslümana yakışmayan

davranışların gerçek yüzünü ortaya çıkarmak ve saygıdeğer İmam'ın: "Benim görüşlerimi delilleriyle « aktarınız" vasiyetine uymaktır. Allah nasip ederse, bu araştırma, diğer mezheb imamlarını da (Allah onlardan razı olsun) içine alacak şekilde devam edecektir. Tevfik Allahtandır.

İMANIN ŞARTLARI ALLAHA İMAN:

Allah vardır ve kemâl sıfatlara sahiptir. Onun varlığı ve sıfatları hiçbir mahluğunkine benzemez. O, tekdir, fakat bu teklik sayı yönüyle değil; eşi, ortağı, dengi, benzeri olmaması yönüyle tekliktir.

Onun tekliği sıfatlarındaki, uluhiyyetindeki ve rububiyye-lindeki tekliktir. Yâni tüm mahlukâtın yegâne

yaratıcısı, sahibi, rızık vericisi, terbiye edicisi "O" olduğu gibi, yarattıkları üzerinde tasarruf hakkına sahip olan, onların yaşamlarını düzenleyici emir ve yasakları bildiren yegâne teşri (kanun koyma) mercii, göklerde ve yerde kanunlarına tâbi olup, hükmüne teslimiyet gösterilmeye lâayık yegâne varlık, yine Odur. İbâdet ve itaat yalnız Onun hakkıdır. Bunun aksi bir hâl, yâni Rabbi Zü-1 Celalin uluhiyyeti ve rububîyyeti ile ilgili herhangi bir sıfatının, herhangi bir mahlûğa verilmesi ya da yalnız Onun hakkı olan ibadet ve itaatin yaratılmışlardan birisine yapılması, Allaha imanı geçersiz kılan ve sahibine müşrik sıfatını kazandıran amellerdir. Yegâne rızık verici Allah olmasına rağmen, bir yaratılmıştan rızık beklemek; herşeyi hakkıyla bilen ve gören "O" olmasına

rağmen, bu sıfatları bir yaratığa vermek, yegâne kanun koyma hakkı Ona ait olmasına rağmen kişi ya da kişilerce vaazedilmiş beşeri kanunları kabul etmek; adaleti sadece Allahtan ve Onun âdil yasalarından beklemenin gerekliliğine rağmen, özü zulme ve beşeri ihtiraslara dayalı sistemlere muhakeme olmak ya da bunu istemek ve böylelikle Allahın reddettiği zâlimlerden adalet beklemek Allaha imanı bozucu amellere bazı örneklerdir. Allaha iman ancak bu tür şirklerden uzak olarak yerine getirilen imandır. Yoksa, Allahın varlığına inanıldığı halde, yalnız Onun hakkı «lan ibadet, itaat ve teşri (kanun koyma)nin şu veya bu şekilde, şu veya bu yaratığa verilmesine, uluhiyy etinde ve rububiyyetinde Allaha şu veya bu şekilde ortak koşulmasına elbette "Allaha iman"

denemez.

MELEKLERE İMAN:

Melekler nurdan yaratılmış ve kendilerinde erkeklik ya da dişilik gibi herhangi bir cinsiyet bulunmayan, isyan ve günahtan uzak olarak her an Rabbi Zü-1 Celâle ibadet ve itaat eden kullardır. Meleklerin varlığı duyu organlarıyla algılanamayan gaybi gerçeklerden olduğu için bunlara iman ancak Kuranda ve sünnette bildirildiği şekliyle olmalıdır. Herbiri ayrı bir işlevi yerine getiren ve İslâmın bildirdiği bir gerçeği ifâde eden meleklerle sahîh yolla adı bildirilenlere adı ile, diğerlerine de toplu olarak iman mutlaka gerekmektedir.

KİTAPLARA İMAN:

Allah (c.c),insanların tevhid inancından uzaklaşıp, Ona şirk koşmaya başladığı dönemlerde gönderdiği bazı rasullere; tevhide çağıran, insanlara Rablerini anlatan ve onların hayatlarını düzenleyici hükümler kapsayan kitablar ve sahifeler indirmiştir. Bu kitab ve sahifeler, Allah katından rasullere bildirilen vahyi içermektedir. Bunların herbiri sadece gönderildiği kavim için geçerli olmasına rağmen en son olarak indirilen ve en mükemmel şeriatı içeren semavi kitab, Kuran, böyle değildir. O nun vaazettiği hükümler, kanunlar ve yasalar kıyamete kadar herçağ ve her yerde insanların hayat pratiğini şekillendirmesi gereken yegâne ilâhi sistemdir. Kuran dan önce indirilmiş

olan kitaplar ise, şahsi ve maddi ihtirasları ile hareket eden din düşmanı din adamlarınca (...) tahrif edildiği ve içine insan sözü karıştırılarak, ilâhi hakikatler, beşeri fikir, düşünce ve yalanlarla, değiştirildiğinden günümüze, Allah katından indirildiği andaki saflığı ile ulaşmamış ve Rabb-i Zü-1 Celâlin bizzat koruması altındaki Kuran, bu tahrif edil-niş kitapların batıllığını isbât ederek, yürürlükten kalkmıştır. Buna rağmen, günümüzde muharref haldeki:

Zebur, Tevrat ve İncil gibi Kuranda ve hadislerde adı bildirilenlere ismiyle, bildirilmeyenlere ise genel olarak imanî -ki bu iman tahrif edilmeden önceki hallerinin Allah katından indirilmiş olduğuna imandır- evet, bu imanî Kuran, İslâm

inancının bir gereği saymıştır.

PEYGAMBERLERE İMAN:

Tevhidi unutup, "sadece Allaha ibadet" inancından uzaklaşarak, dna ibadet ve itaatte şirk koşmaya başladıklarında insanları uyarmak, sahte ilâh ve tağutlan reddedip sadece Rabb-i Zül Celâle yönelmeye davet et mek, Allahın dini olan Lailahe illallah davasını yüklenmek ve bu hakikati -Allahın izniyle- insanların akıllarına, kalblerine ve sosyal yaşantılarına nakşet mek, bu davaya nananları müjdelemek, kâfirleri ise korkutmak üzere Allah tarafından görevlendirilen ve yine Onun katından desteklenen Allahın seçkin kulları, tevhid bayrağının seçkin taşıyıcıları ve tevhid davasının seçkin önderleridir, rasuller.

Onların görevi risâlettir. Yâni, Rabbdan gelen hakikâtleri, aynen ve zamanında insanlara ulaştırmak. Çağı ve yeri ne olursa olsun her rasulün getirdiği ortak davet ise "Lailahe illallah ve o seçkin şahsiyetlerin ortak ismi "müslüman"dır. Nuh, İb rahim, İsâ, Musa, Yusuf, Lût, Hûd, Dâvud, Muhammed ve adı kitapta ve hadiste zikredilen veya zikredilmeyen bütün rasûl ve nebiler müslüman idi ve tâbi oldukları dâva, Lailahe illallah davası, yâni; teşri (kanun koy ma), insan hayatını yönlendirici emir ve yasaklar bildirme, ibadet ve itaat edilme hakkını sadece Allaha verme, Ondan başka bu haklara sahip olduğunu iddia eden sahte ilâh ve tağutlan reddetmektir. İşte bu dava yı yüklenmiş olan ve sahih yolla ismi bildirilen peygamberlere ismiyle, ismi bildirilmeyenlere de genel olarak inanç,

imanın önemli bir şartıdır.

AHİRET GÜNÜNE İMAN:

Ölümden sonra berzah (kıyamete kadar olan zaman ve bu sürede olan olaylar) hesap, mizan, cennet, cehennem, kabirde azab veya mükâfat, amellerine karşılık azab ya da mükâfat göreceklerin acı veya lezzeti beden ve ruhları ile duyacaklarına ve tüm bunların temelini oluşturan öldükten sonra dirilmeye imandır.

KADERE İMAN:

Kadere imanın Allah katında geçerli olabilmesi için şu dört şeye seksiz şüphesiz iman etmek gerekir:

Birincisi: Allahın ezelî ve kadim ilmine iman etmektir. Allahu Teâlâ ezeli ve kadim

ilmiyle ne olacağını bildi. Ve bu ezelf ilmiyle bildiği şeyleri yazdı.

İkincisi: Allahın, olmasını dilediği şeyin mutlaka olacağına, olmamasını dilediği şeyin mutlaka olmayacağına, gökte ve yerde meydana gelen bütün hareketlerin ve sessizliklerin Allahın izniyle olduğuna iman etmek.

Üçüncüsü: Allahu Teâlâmn bütün mahlukatı yarattığına ve kainatın içindeki herşeyin Allahın yaratmasıyla ve takdiriyle meydana geldiğine iman etmek. "

Dördüncüsü: Kendisine isabet eden şerrin kendisinden başkasına isabet edebileceği haide kendisine isabet ettiğini zannetmemek. Veya kendisine isabet eden hayrın bir tesadüf sonucu kendisine isabet ettiğine inanmamak.

ŞERİ HÜKÜMLER

Şeri hükümler sırasıyla; farz, vacib, sünnet, miis tehap, mubah, haram, mekruh, müfsid olmak üzere seki: kısımdır.

SERİ HÜKÜMLERİN DELİLLERİ:

1- Sabitliğı ve ifade ettiğı mana kesindir. Bask bir şekilde yorumlanamayan Kuran âyetleri ve mütevatı sahih hadisi şerifler gibi.

2- Sabit oluşu kesin, ifade ettiğı şey zannidir Birkaç şekilde yorumlanabilen âyet ve hadisi şerifler gi bi.

3- Sabit oluşu zanni, ifade ettiğı şey kesindir. İfadesi açık olan ahbarı ahad hadisleri gibi.

4 - Sabitliğı ve ifade ettiğı şey zanni olanıdır. Bi kaç anlama gelebilen ahbarı

ahad hadisleri gibi.

Bunların birincisi kesin olup bununla farz ve haraı sabit olur. İkincisi ve üçüncüsü zanni ifade edici oldu ğu için bununla vacib ve kerahat sabit olur. Dördüncü söyle de sünnet, müstehap ve tenzihen kerahat sabi olur.

FARZ

Farzı ayın ve farzı kifaye olmak üzere ikiye ayrılır.

1- Farzı Ayın: Her müslümanın bizzat kendisinin işlemesi farz olan ibadetlerdir. Bir takım kimselerin işlemesiyle diğerleri sorumluluktan kurtulamaz. Ramazan orucu, taharet beş vakit namaz gibi.

2- Farzı Kifaye: Farz olan kimselerin

üzerine ayrı ayrı değil, hepsine birden lâzım olup, bir kısım kimselerin işlemesiyle diğerleri bunun günahından kurtulur. Bütün Kuranı ezberlemek ve selâm almak gibi.

Farzın Hükmü: Farzı ayını işleyene sevab vardır. Özürsüz terkeden cezalandırılır. İnkâr eden ve onu küçük gören kâfirdir. Farzı kifayenin sevabı yalnız onu yerine getirenleredir. Fakat terkedilmesi halinde bütün müslümanlar günahkâr olur. Bir ibadetin rükün ve şartları demek olan farzlarından birinin terkedilmesi halinde o ibadet geçerli olmaz. Bilerek veya bilmeyerek terkedilmesi sonucu değiştirmez. Kasden terkedilmesi günahıdır.

VACİB

Yapılması gerekli olan amellerdir.

Vacibin Hükümü: Amelce farz gibi olup, işlenmesinde sevap, terkinde ikab (azab) vardır. Farzın hükmünden farkı vacibi inkâr edenin kâfir olmamasıdır. Kurban kesmek, vitr ve bayram namazları, yakın akrabaya bakmak gibi.

Vacibin de kifayesi vardır. Şaban ve Ramazan ayı sonlarında ayı görmeye çalışmak gibi.

Mesele: Bir ibadetin vaciblerinden biri kasden terkedilmesi tahrimen mekruhtur. Yanılarak terkedilmesi halinde namaz kılmıyorsa sehiv secdesi gerekir.

SÜNNET

Müekked sünnet ve müekked olmayan

sünnet olmak üzere iki kısımdır. Müekked sünnet RasuluUah (s.a.s)in devamlı işleyip çok az terkettiği şeylere denir. Müekked olmayan sünnet ise RasuluUah (s.a.s)in devamlı işlemedikleri şeylere denir. Müstehap ve mendup adları da verilir.

Sünnetin Hükümü: İşlenmesine karşılık farz ve vacib-ten az sevab, terkinde azarlanma vardır.

Usulcülere göre sünnet, sünneti hüda ve sünneti zevaid olmak üzere iki kısımdır.

Sünneti Hüda: Dinin tamamlayıcısıdır. Ezan, ikamet, cemaat gibi.

Sünneti Hûdanın Hükümü: Onu terkeden kınanır.

Sünneti Zevaid: RasuluUah (s.a.s)in adeti seniyeler rine denir. Yemek, içmek, oturmak ve kalkmak gibi.

Sünneti Zevaidin Hükümü: Onu

terkeden kınanmaz, fakat işleyen sevap alır.

Sünnetin de kifayesi vardır. Ramazanın son on gününde itikafa girmek, teravih namazını cemaatle kılmak gibi.

MÜSTEHAAP

Buna mendup ta denir. RasuluUah (s.a.s)in bazan işleyip bazan terkettikleri, Sahabelerin severek işledikleri ve rağbet edegel-dikleri şeylerdir. Bazı nafile namazlar ve oruçlar gibi.

Müstehapın Hükmü: İşlenmesinde sevab verilir. terk edil-mesinde azarlanma yoktur.

MUBAH

Mükellefin işlemekle işlememek

arasında serbest olduğu şeylerdir.

Mubahın Hükümü: İşlenmesinde veya terkinde sevab veya günah yoktur. Fakat durumların değişmesiyle hükümler de değişir. Meselâ; haram olmayan bir şeyden yemek mubahtır. Ölüm tehlikesi olunca ihtiyaç miktarı kadar haramlardan olsa bile yeyip içmek farzdır. Doyduktan sonra yemek -israf olduğu için- haramdır. Fakat misafiri memnun etmek veya utandırmamak için doyduktan sonra da yenilebilir.

HARAM

Yapılması kesin olarak yasaklanmış şeylerdir.

Haramın Hükümü; Terkinde sevap, işlenmesinde azab vardır. Onu helâl ve mubah sayanlar küfre girer. İçki içmek,

kumar oynamak, faiz yemek gibi.

MEKRUH

Yapılmaması gerekli olan şeylerdir.

Mekruhun Hükümü: Terkinde sevap, işlenmesinde ise azab korkusu vardır. Haramdan farkı, mekruhu helâl sayan küfre girmez. Abdestte ve gusülde suyu israf etmek gibi. Mekruh tenzihi ve tahrimi olmak üzere iki kısımdır. Tenzihi mekruh helâle daha yakın olandır. Tahrimi mekruh ise harama daha yakın olandır.

Mesele: Sünnetten, esas manada (ayrıca belirtilmesi dışında) müekked sünnet kastedildiği gibi, mekruh denildiği zaman da "tenzihi" diye belirtilmedikçe haram kısmı kastedilmiştir.

MÜFSİT

Başlanılan bir ameli bozan ve iptal eden şeylerdir.

Müfsidin Hükümü: Herhangi bir sebep olmadan kasten meydana gelmesinde azab vardır. İsjtemeyerek meydana gelmesinde ise azab yoktur. Fakat, ameli bozar.

TAHARETLER BAHSİ

Abdestin Hükümü: Abdest, namaz kılmak isteyen kişilerin üzerine farzdır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi ve ellerinizi dirsekler ile beraber yıkayın. Başlarınızı meshedin. Ayaklarınızı topuklarla beraber yıkayın."

(Maide:6)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Kendisinden abdesti bozan birşey sâdır olduktan sonra, abdest alana kadar hiçbirinizin namazı kabûi olunmaz."

(Buhari, Müslim)

Abdest Kime Farzdır: Abdest, akıl balığ olan her müslümana farzdır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Çocuk buluğa erinceye kadar, deli olan iyileşinceye kadar ve uykuda olan uyanıncaya kadar kendilerine günah yazılmaz."

(Ebu Davud, Ahmed, İbn-ı Mace, Nesei, Hakim)

Hakim bu hadis için sahih dedi.

ABDESTİN FARZLARI:

- 1- Yüzü bir kere su ile yıkamak.**
- 2- İki elleri dirsekler ile beraber bir kere yıkamak .**
- 3- Başın dörtte bir miktarını ıslak bir**

el ile veya başka bir yerde kullanılmamış temiz bir yaşlık ile bir kere meshetmektir.

"Rasulullah (s.a.s) abdest alıp alınını (başının ön kısmı ile) sarığı ve mestleri mesnetti."

(Müslim)

4- Ayakları iki topuklar ile beraber bir kere yıkamaktır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi ve ellerinizi dirsekler ile beraber yıkayın. Başlarınızı meshedin. Ayaklarınızı topuklarla beraber yıkayın."

(Maide:6)

İbn-i Abbas (r.a)den:

"Rasulullah (s.a.s) uzuvlarını bir kere yıkamak suretiyle abdest aldı."

(Buhari)

NOT: Yüz denilen organ; iki kulak

yumuşakları arasındaki bölüm ile alında saçın bittiği yer ile çene altına kadar olan bölümden ibarettir. Sakal başı ile iki kulak arasındaki kılsız yerler de yüzden sayılır. Binaenaleyh bunları bir kere yıkamak farzdır. Sakal sıkı olunca onun üstünü yıkamak yeterli olur, altındaki derileri yıkamak gerekmez. Fakat seyrek olunca altındaki derileri de yıkamak gerekir.

ABDESTİN SÜNNETLERİ:

1 - Niyet etmek. Yâni; abdesti namaz kılmak veya hadesi gidermek veya Allah (c.c)nün emrini yerine getirmek kastiyle almaktır

“Amellerin kabulü niyetlere bağlıdır.”

(Buhari, Müslim)

2 - Abdeste (Euzü-Besmele) ile başlamak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:
"Abdest üzerinde Allah adını zikretmeyenin abdesti yoktur."

(İbni Mace, Tirmizi, Hakim)

Hakim bu hadis için sahih dedi.

NOT: Hadisteki abdesti yoktur demek, fazilet ve se-vab bakımından yoktur demektir.

3 - Abdeste başlarken evvelâ temiz olan elleri bi

leklere kadar yıkamak. (Temiz olmayan elleri ise evvelce yıkamak farzdır. Tâki diğer uzuvları kirletmesin.)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:
"Sizden biriniz uykudan uyandığında ellerini üç kere yıkamadan kabın içine sokmasın. Çünkü ellerinin nerede

gecelemiş olduğunu bilmez."

(Buhari, Müslim, İbn-i Mace, Tirmizi)

A - Mazmaza ve isitinşak.

Şöyleki: Elleri yıkadıktan sonra evvelâ üç kere ağıza doluşunca su alınır ki, buna mazmaza denir. Üç kere de burunun yumuşağına kadar su alınır ki, buna da istinşak denir. Her defasında su yenilenir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:
"Abdest aldığın zaman mazmaza yap."

(Ebu Davud)

"Oruçlu olmadığında istinşakta mübalağa et."

(Nesei, Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi, İbn-i Mace)

İbni Kattan bu hadis için sahih dedi.

5 - Misvak kullanmak.

Söyleki: Misvak arak denilen ağacın dalıdır. Bunun gibi elyaflı olan diğer ağaç dallarından da yapılabilir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Eğer ümmetime zorluk verecek olmasaydım her ab-dest alırken misvak kullanmalarını emrederdim."

(Nesei, Ebu Davud, İbn-i Mace, Tirmizi, Ahmed, İbni Hüzeyme) Ahmed ve İbni Huzeyme bu" hadis için sahih dedi.

6- Tertibe riayet etmek.

Şöyleki: Abdestte evvela yüz, sonra kollar yıkanır. Ondan sonra baş meshedilir. Daha sonra da ayaklar yıkanır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyuruyor:

"Abdeste, Allahın başladığı gibi başlayın. Yâni; "Ey iman edenler! Namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi ve ellerinizi dirsekler ile beraber yıkayın. Başlarınızı meshedin. Ayaklarınızı topuklarla beraber yıkayın." şeklindeki Maide suresinin 6. âyetinde sıraladığı gibi."

(Müslim, Nesei)

7- Abdeste sağ taraflardan başlamak.

Yâni; sağ kollar sol kollardan evvel, sağ ayaklar da sol ayaklardan evvel yıkanır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Abdest aldığınız zaman sağınızdan başlayınız."

(Ahmed, Tirmizi, ibn-i Mace) İbni Huzeyme bu hadis için sahih dedi.

Aişe (r.a)dan:

"Rasulullah (s.a.s) abdest alırken, ayakkabı giyerken ve her işini yaparken sağdan başlamayı severdi."

(Buhari, Müslim)

8- Abdest uzuvlarım üçer defa yıkamak. Bunlardan birinci defası farz, diğer ikisi ise sünnettir.

Bir adam Rasulullah (s.a.s)e gelerek:

- "Yâ Rasulallah! Nasıl abdest alınır?" diye sordu. Rasulullah (s.a.s) içinde su

olan bir kab getirtti. Sonra ellerini üç defa yıkadı. Sonra yüzünü üç defa yıkadı. Sonra kollarını üç defa yıkadı. Sonra başını meshetti. Ve sonra her iki kulağını işaret parmağıyla içten, baş parmağı ile dıştan meshetti. Sonra ayaklarını üç defa yıkadı ve şöyle buyurdu:

. - "Abdest böyle alınır. Kim bundan fazla yaparsa kötülük ve zulm yapmış olur."

(Ahmed, Ebu Davud, İbn-i Mace, Nesei, İbni Huzeyme rivayet etti ve sahih dedi.)

9- Abdestte parmakları hilâlleme.

Şöyleki: El parmakları birbirine sokulmak suretiyle hilâllenir. Ayak parmaklarının hilâllenmesi de el parmaklarının birisi ile yapılır. Sol elin serçe parmağı ile sağ ayağın altından ve serçe parmağın arasından hilâllenmeye başlanması ve sırayla devam edilerek sol

ayağın serçe parmağında bitirilmesi müstehaptır.

Rasulullah (s.a.s) buyurdu ki:

"Abdest aldığın zaman ellerinin ve ayaklarının parmaklarını hilâlle."

(Ahmed, Tirmizi, İbni Mace, Ebu Davud, Nesei)

Tirmizi, Hakim ve İbn-i Hibban bu hadis için sahih dediler.

10- Sakalı sık olan kimselerin, yüzlerini yıkarken bir avuç su ile alt tarafından el parmaklarını sokmak suretiyle sakalını hilâllemesi ve abdest suyunu bıyıkla rın ve kaşların altına ve yüzün çevresinden sarkmış fazla kıllara eriştirilmesi sünnettir.

"Rasulullah (s.a.s) abdest aldığı zaman sakalını (eli ile tarakla tarar gibi) hilâllerdi."

(İbni Mace, Tirmizi)

Tirmizi, İbni Huzeyme ve İbni Hibban bu

hadis için sahih dediler.

Ammar ibni Yasir sakalını eliyle hiîâlliyordu. Orada bulunanlar bu duruma şaşırdılar. Bunun üzerine Ammar ibni Yasir orada bulunanlara dediki:

**- "Bana kim engel olabilir?
Rasulullahı böyle yaparken gördüm."**

(Ahmed, Tirmizi, İbni Mace)

Hakim bu hadis için sahih dedi.

**- Başın tamamını bir miktar su ile meshetmek. Bunun yapılışı şöyledir:
Her iki el tamamen ıslatılır.**

Sonra bu iki elin küçük, orta ve adsız parmakları birbirine birleştirilir. Ve bu ellerin ayaları kaldırılıp bu bitişik parmaklar ucuca gelmek suretiyle birbirine yaklaştırılır ve bu parmaklar başın ön tarafından enseye doğru çekilir. Sonra da iki elin ayaları başın iki tarafına

yapıştırılarak ense tarafından başın önüne kadar çekilir. Bu suretle bütün başın meshi bitmiş olur. Sonra başa değdirilmeyen baş parmakların içi ile kulakların dışları ve şehadet parmaklarının içi ile de kulaklar meshedilir.

"Rasulullah (s.a.s) başının hepsini elleriyle mesnetti."

(Buhari, Müslim)

12- Kulakları meshetmek.

"Rasulullah (s.a.s) abdest aldı ve (abdest alırken) başını ve kulaklarının iç ve dışını meshetti."

(Ahmed, Ebu Davud, İbni Mace, Nesei, Tirmizi) İbni Huzeyme bu hadis için sahih dedi.

13-Abdest uzuvlarını ara vermeksizin yıkamak.Henüz biri kurumadan diğerini de yıkamaya başlamak.

Bir adam abdest alıp ayağının tırnak mahallini yıkamadı. Peygamber (s.a.s) bunu görünce:

- "Dön abdestini iyice al" buyurdu. Adam da dönüp abdestini tam olarak aldıktan sonra namazını kıldı.

(Müslim, Ebu Davud)

14 - Abdest uzuvlarını üzerine dökülen su ile iyice oarak yıkamak.

Ebu Hureyre (r.a) bir topluluğu temizlenme yerinde abdest alırken gördü ve dedi ki:

- "Abdestinizi (sünnet ve farzlarını yerine getirmek suretiyle) tam olarak alınız. Çünkü ben, Ebul Kasım Rasulullah (s.a.s)in:

- "Vay, topuklarının arkasını yıkamakta ihmalkârlık gösterenlere, ateşte görecekları vardır" dediğini duydum."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

-Osman (r.a) abdest almak için su istedi ve abdest almaya başlayarak üç defa ellerini yıkadı, sonra ağzını ve burnunun içini, sonra üç defa yüzünü, üç defa dirseklerine kadar sağ ve sol kolunu yıkadı, sonra da başını meshedip üç defa sağ ayağını, üç defa sol ayağını nı topuklarına kadar yıkadı ve bütün bunları yaptıktan sonra:

- "Peygamber (s.a.s)in benim şimdi abdest aldığım gibi abdest aldığını gördüm" dedi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

ABDESTİN ADABI:

Abdestin birçok adabı vardır. Başlıcaları şunlardır:

1 - Daha vakit girmeden abdest alıp namaza hazır bulunmak. Özür sahipleri

bundan müstesnadır.

Bureyde (r.a)'den:

Rasulullah (s.a.s) birgün sabahleyin Bilâli çağırarak şöyle dedi:

- "Ey Bilâl! Hangi ameli işledin ki benden daha önce cennete girdin? Vallahi her cennete girdiğimde önümde senin ayak sesini duyuyordum. Dün cennete girdim ve senin ayak sesini önümde duydum. Sonra, altından yapılmış bir saraya geldim ve:

- "Bu kimin?" diye sordum.
- "Arap olan birisine aittir" dediler.
- "Ben de Arabım, bu kimin?" dedim.

- "Kureyş kabilesinden olan birisine aittir" dediler.

"Ben de Kureyş kabilesindenim, bu kimin?" diye sordum.

- "Muhammed ümmetinden birisine

aittir" dediler.

- "Ben Muhammedim, bu saray kimin?" diye sordum:

- "Ömer ibn Hattaba aittir" dediler.

Bilâl: .

- "Yâ Rasulailah! Her ezan okuduktan sonra iki rekât namaz kılarım. Her abdestim bozulduktan sonra hemen abdest alır ve iki rekât namaz kılarım" dedi.

Rasulullah (s.a.s):

- "işte bu yüzden benden daha önce cennete girdin" buyurdular.

(Ahmed, Tirmizi)

2- Abdest alırken yüksek bir yerde durmak. Taki abdest suları elbiseye dokunmasın.

3 - Abdest alırken kibleye yönelmek.

4- Abdestte başkalarından yardım

istememek, meğerki bir özürden dolayı olsun. Bir de başkasının kendi arzusu ile abdest suyunu hazırlaması veya abdest uzuvlarına su dökmesi adabı ihlâl etmez.

5- Abdest esnasında bir zaruret bulunmadıkça dünya lakırdısı yapmamak.

6- Abdestin evvelinden bitimine kadar niyeti unutmayıp kalpte tutmak ve her uzvu abdest niyeti ile yıkarken besmele-i şerifeyi okumak ve her uzvu yıkarken dâua etmek, selâtü selâm getirmek.

7- Abdest alırken sıkı olmayan parmak yüzüklerini oynatmak, dar olan yüzükleri oynatmak ise muhakkak gerekir. Tâki altı kuru kalmasın.

8- Abdestte, ağza, burna sağ el ile su vermek, sol el ile sümkürmek.

9- Abdestte, yüzü yıkarken göz pınarlarını yoklamak, abdest suyunu

dirseklerin ve topukların yukarılarına kadar yetiştirmek.

Ebu Hureyre (r.a)den:

Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğunu duydum:

- "Sizler, kıyamet gününde, abdesti tam olarak almanızdan dolayı yüzleri nurlular, elleri ve ayakları beyaz kimseler olacaksınız. Binaenaleyh, sizden her kimin gücü yeterse, yüz parlaklığını, el ve ayak beyazlığını uzatıp artırsın."

(Buhari, Müslim)

10- Abdest suyunun israf derecede fazla ve uzuvlardan damlamıyacak derecede az olmaması.

Enes (r.a) şöyle dedi:

- "Rasulullah (s.a.s) bir sâ (2,917 kg) veya beş müdde (832 gr) kadar olan su miktarı ile gusül abdestini alır, abdest için de bir müdd miktarı su kullanırdı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

11.- Abdest bitince kıbleye karşı dönerek şehadet kelimelerini okumak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Sizden biri abdest alır ve abdestini eksiksiz ola rak tamamlar, sonra da "Ben şehadet ederimki, Allah Teâlâdan başka hakkıyla ibâdete lâayık hiçbir ilâh yok tur ve Hazreti Muhammed de Allahın kulu ve elçisidir derse, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır, dilediğ apıdan cennete girer."

(Müslim, Tirmizi)

12- Abdestten sonra "Yâ Rabbi! Beni, her günahişledikçe tevbe eden ve günahıtan kaçınıp tertemiz olan salih kullarından kıl" diye dûa etmek.

(Müslim, Tirmizi)

13- Abdestten sonra kerahat vakti değılse iki rekat nafîle namaz kılmak.

ABDESTİ BOZAN ŞEYLER

Aşağıdaki şeylerden herbiri abdesti bozar.

1- Önden veya arkadan meni, sidik, gait (dışkı gibi bir necasetin veya herhangi bir mayiin gelmesi (iğne ucu kadar çıksa bile) abdesti bozar.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

"Yahut sizden biriniz abdesthaneden geldiyseniz..."

(Maide:6)

2- Arka taraftan yel çıkması.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Bir kimsenin önünden veya arkasından birşey gelirse (hades) abdest alıncaya kadar namazı kabul olunmaz."

(Buhari)

Namazda iken abdesti bozuldu diye

şüphelenen kişinin durumu Rasulullah (s.a.s)e arzedildi. Bunun üzerine buyurdular ki:

- "Böyle bir kimse koku duymadıkça veya ses işitmedikçe namazdan çıkmasın."
(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3-Ağızdan, burundan ve ön ile arkadan başka herhangi bir uzuvdan mayi halinde kan çıkması.

Şöyleki: Ağızdan çıkan akıcı kan tükürük ile eşit veya fazla ise abdesti bozar, değilse bozmaz. Bu, tükürü-ğün renginden anlaşılır. Diğer uzuvlardan çıkan bir kan ise çıktığı yerden etrafa yayılırsa abdesti bozar, iğne ucu gibi çıkıpta yerinde kalan bir kan damlası ise abdesti bozmaz. Bu kan damlasının el veya parmakla silinmesi zarar vermez.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Akan kan, abdesti bozar."

(Dare Kutnu Zayıf Hadis

"Kandan bir veya iki damladan abdest bozulmaz. Akarsa abdesti gerektirir."

(Dare Kutni) Zayıf Hadis)

4 - Ağız dolusu kusmak.

Şöyleki: Ağızdan kolaylıkla yutulmayacak derecede yemek, su ya da safra gibi bir maddenin gelmesi abdesti bozar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Namazda iken ağız dolusu kusan veya burnundan kan gelen gitsin abdest alsın. Eğer konuşmamış ise namazını tamamlasın."

(Beyhaki, İbni Mace, Dare Kutni)

Muhamrr.ed b. Yahya bu hadis için sahih dedi.

"Rasulullah (s.a.s) kustu ve bunun üzerine abdest aldı."

(Ahmed, Ebu.Davud, Tirmizi, Nesei)
Tirmizi ve Hakim bu hadis için sahih
dediler.

5 - Yan yatarak veya bağdaş kurarak ya da dirseklere dayanarak veya ayakları oturak yerinin altından uzatarak uyumak.

İbni Abbas (r.a)den rivayet edilen bir hadiste Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Muhakkak yeniden abdest almak, ancak yatarak, uyuyan kimseye farzdır. Çünkü uzandığı zaman mafsallar gevşer."

(Ebu Davud, Tirmizi, Tabarani) Zayıf Hadis

"Göz makatın bağıdır. Her kim uyursa abdest alsın."

(Ebu Davud, İbnr Mace)
Nevevi, El-Münziri ve İbni Salah bu hadis
için Hasen dediler.

6- Az veya çok bayılmak çıldırmak. Çünkü o halde iken insan ne yaptığını bilemez.

7- Namazda iken kahkaha atmak.

Şöyleki: Bir kimse namazda iken yanındakinin işiteceği kadar yüksek sesle gülerse buna kakhaha denir. Bu kişinin hem namazı ve hem de abdesti bozulur. Eğer namazda yalnız kendisi işitecek kadar gülerse abdesti bozulmaz, sadece namazı bozulur. Kendisi işitemeyecek kadar gülerse buna tebessüm denir ve abdesti de namazı da bozmaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Namazda iken kakhaha ile gülen kimse tekrar abdest alıp namaz kılsın."

(Dare Kutni, Tabarani) Bu hadis Mürsel,
Zayıf.

8 -Mezi çıkması. Mezi; beyazımsı ve ince olup erkek kadınla öpüşüp oynasırken çıkan bir sudur.

Ali b. Ebu Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Benden mezi çok çıkardı. Miktadı, mezi hakkında sorması için Rasulullah

(s.a.s)e gönderdim. Rasulullah: "Mezi çıktığında abdest gerekir" buyurdular."
(Buhari , Müslim)

ABDESTİ BOZMAYAN ŞEYLER

1 - Herhangi bir kimsenin kendi vücuduna veya tenasül uzvuna el ile temasta bulunmak.

Talak b. Ali Rasulullah (s.a.s)e: "Bir adam tenasül uzvunu ellerse abdest alması gerekir mi?" diye sordu.

Rasuluilah (s.a.s):

- "Hayır, o senden bir parça değildir?" dedi.

(Ahmed, İbni Mace, Tirmizi, Ebu Davud, Nesei)

Tirmizi ve Tahavi bu hadis için sahih dediler.

2- Karısına dokunmak.

Aişe (r.a) rivayet ediyor ki: M

"Rasuluilah (s.a.s) bir hanımını öptükten sonra abdest almadan namaz kıldı."

(Müslim, İbni Mace)

3- Yara ve benzeri içinde görülüp dışarıya çıkmayan kan, irin ve sarı su damlası. Bir yaradan kopan deri parçası, mayasıl rutubeti ve parmak aralarındaki pişinti.

4- Yarı miktardan az donmuş kana bulaşmış tükürük ve sümük.

5- Ağız dolusu olmayan kusuntu.

6- Pire, kene, sinek, sivrisinek gibi haşerattan birinin doyuncaya kadar emdiği kan.

7- Oturağı tamamen yere yerleştirmek suretiyle oturarak uyumak.

"Rasuluilah (s.a.s)in ahabı yatsı namazını beklerlerken, başları (uykudan) eğilir ve sonra abdest almadan namaz

kıllarlardı."

(Ebu Davud, Tirmizi, Darakutni)

Darakutni bu hadis için sahih dedi.

8- Namazda iken ayakta veya oturarak veya rükûda veya secde halinde uyumak.

"Rasuluilah (s.a.s)secde halinde iken uyurdu, hatta horlardı. Sonra kalkarak abdest almaksızın namaz kıllardı."

(İbni Mace, Tirmizi, Ebu Davud) Zayıf
Hadis

9- Namaz dışında veya cenaze namazında ya da tilavet secdesinde kahkahayla gülmek-.

ABDESTİN ÇEŞİTLERİ:

1 - FARZ OLAN ABDESTLER:

a) Abdestii olmayan müslümanların namaz kılmak için alacakları abdest.

Rasuluilah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Kendisinden abdesti bozan birşey sadır olduktan sonra, abdest alıncaya kadar hiçbirinizin namazı kabul olunmaz."

(Buhari)

b) Kuranı Kerimi elle tutmak için alınacak abdest.

Allahü Teâlâ Kuranı Keriminde şöyle buyuruyor: "Ona temiz olanlardan başkası dokunamaz."

(Vakıa:79)

Rasuluilah (s.a.s) yazdı:

"Ona temiz olandan başkası el süremez."

(Malik, Hakim, Ahmed, Beyhaki, Dare Kutni,Ebu Davud)

İbni Hibban bu hadis için sahih dedi. c)

2 - VACİP OLAN ABDESTLER:

Abdestsiz olan müslümanların Kabei Mükerrerremeyi tavaf etmek için alacakları

abdesttir.

İbni Abbas (r.a)den Rasuluilah (s.a.s)in şövie buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Kabeyi tavaf namazdır. Fakat Allahu Toâlâ tavafta konuşmayı helâl kıldı. Kim tavaf ederken konuşursa hayır konuşsun."

(Tirmizi, İbni Hibban, Hakim)

Tirmizi ve Ahmed bu hadis için sahih dediler.

3 - MENDUP OLAN ABDESTLER:

Bunlar: sırf taharet üzere bulunmak veya ezber Kuran okumak veya ezan okuyup kamet getirmek veya dini kitapları tutmak ve dini ilimleri okuyup okutmak, cenazeyi yıkamak veya takip etmek yahut hiddet ve gazap ateşini söndürmek için alınacak abdestlerdir.

Büreyde (r.a)den:

Rasuluilah (s.a.s) birgün sabahleyin Bilâli çağırarak şöyle dedi:

- "Ey Bilâl! Hangi ameli işledin ki benden daha önce cennete girdin. Vallahi her cennete girdiğimde önümde senin ayak sesini duyuyordum. Dün cennete gir dim ve senin ayak sesini önümde duydum. Sonra, altın dan yapılmış bir saraya geldim ve:

- "Bu kimin?" diye sordum.
- "Arap birisine aittir" dediler.
- "Ben de Arabım, bu kimin?" dedim.
- "Kureyş kabilesinden olan birisine aittir" dediler.
- "Ben de Kureyş kabilesindenim, bu kimin?" diye sordum.
- "Muhammed ümmetinden birisine aittir" dediler.
- "Ben Muhammedim, bu saray kimin?"

diye sor dum.

- "Ömer b. Hattaba aittir" dediler.

Bilâl:

- "Yâ Rasulallah! Her ezan okuduktan sonra iki rekât namaz kılarım. Her abdestim bozulduktan sonra hemen abdest alır ve iki rekât namaz kılarım" dedi.

Rasulullah (s.a.s):

- "İşte bu yüzden benden daha önce cennete girdin" buyurdular.

(Ahmed, Tirmizi)

Tirmizi bu hadis için Hasen, Sahih, Garib dedi.

GUSÜL BABI

Guslün Hükmü: Guslü gerektiren hallerden birisi gerçekleştiği anda bir kimsenin gusül yapması farzdır.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor: "Eğer cünüb iseniz temizlenin."

(Maide:6)

"Cünüb iken (yolcu olan müstesna) gusledene kadar namaza yaklaşmayın."

(Nisa:43)

Rasulullah (s.a.s) buyurdu ki:

"Haşafenin (sünnet mahallinin veya o kadar bir kısmın) girmesi ile gusl vacib olur."

(Müslim)

GUSLÜN FARZLARI

- 1 - Mazmaza (Ağıza su vermek)
- 2 - İstinşak (Buruna su vermek)
- 3 - Hiç kuru yer kalmamak şartıyla bütün vücudu yıkamak.

"Eğer cünüb iseniz temizlenin."

(Maide:6)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:
"Mazmaza ve istinşakı üç defa yapmak gusülde farzdır."

(Dara Kutni, Beyhaki) Zayıf Hadis

GUSLÜN SÜNNETLERİ

1- Gusle niyet ederek, besmele çekip dişleri misvaklayarak başlamak.

2- Gusülde önce elleri, uyluk yerlerini yıkamak ve bedende necaset eseri varsa gidermek

3- Gusülden önce sünnete uygun bir şekilde abdest almak. Ancak bir kab içinde veya toprak üzerinde yıkanıldığı takdirde ayakları yıkamak sonraya bırakılmalıdır.

4- Abdestten sonra üçer defa başa sonra üçer defa sağ ve sol omuza su dökmek ve ilk veya her su döküşte bedeni iyice ıslanması için oğuşturmak ve bir kap veya

toprak içerisinde yıkanıldı ğı taktirde ordan çıkarken evvela sağı sonra sol ayağı yıkamaktır.

Aişe (r.a)nın şöyle dediğı rivayet edildi: "Rasulullah (s.a.s) gusl abdesti aldığı zaman, önce ellerini yıkamakla başlar, sonra sağı eliyle sol eline su döker ve avret yerlerini yıkar, sonra da namaz abdesti gibi abdest alırdı. Bundan sonra su alıp parmaklarıyla suyu saçlarının köklerine kadar ulaştırıp, saçlarının altındaki derinin ıslandığına (yani suyun oraya iyice ulaştığına) kanaat getirinceye kadar üç defa iki avuç dolusu su başına döker, ondan sonra bütün vücudunu, sonra da ayaklarını yıkardı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Aişe (r.a)dan:

Esma (r.a) Rasulullah (s.a.s)e hayız olan

bir kadının nasıl yıkanması gerektiğini sordu.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Sizden birisi suyunu ve kokusunu hazırladıktan sonra güzelce temizlenir ve başına su dökerek, suyun saç diplerine varması için iyice oğuşturur. Sonra bütün vücuduna su döker. Sonra da temiz kokulu bir bez alıp kendisini temizler."

Esmâ (r.a):

-"Bu bezle nasıl yapacak yâ Rasulallah!" diye sordu. (Aişe (r.a) der ki: Esmâ, bildiğini gizleyerek bu nu soruyordu.")

Rasulullah (s.a.s):

-"Sübhanallah! Kanın izlerini takip ederek bu bez ile temizlenirsin" buyurdu.

Sonra, cenabetten nasıl gusledeceğini sordu. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Güzelce temizlendikten sonra başına su döker ve suyun saç diplerine varması için

iyice oğuşturur, sonra bütün vücuduna su dökersin."

Aişe (r.a) şöyle dedi:

"-Ensar kadınları ne hayırlı kadınlardır ki onların hayaları, dinlerini öğrenmelerine engci olmamıştır."

(Müslim)

GUSLÜ GEREKTİREN HALLER

1- Cinsi münasebet halinde haşfenin - yani sünnet mahallinin veya o kadar bir kısmın- girmesiyle iki tarafa da gusül lâzım gelir. (Meni gelmemiş olsa bile gusl yapmaları farzdır.)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Haşfenin girmesiyle gusl vacib olur. Meni gelmemiş olsa bile."

(Müslim)

2-Şehvetle yerinden avrılan ve şehvetle dışarıya atılan meniden dolayı

gusl lâzım gelir.

"Eğer cünüb iseniz temizlenin."

(Maide:6)

3- Bir kadın veya bir erkek rüyada kendisini eşi ile cima yaparken görmüşse iç çamaşırına bakar. Şayet ıslaklık varsa gusl lâzım gelir. Islaklık bulamazsa gusl lâzım gelmez.

"Ümmü Selim, Rasulullah (s.a.s)e: "Bir kadın rüyada eşinin kendisiyle cima yaptığını görürse ne lâzım gelir?" diye sordu. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Eğer ıslaklık görürse gusl lâzım gelir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

4- Hayız veya nifas (lohusalık) kanları kesildikten sonra gusl lâzım gelir.

Allahü Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Ey Muhammedi Sana kadınların aybaşı halinden de sorarlar. De ki: O bir

ezadır. Aybaşı halindeyken kadınlarla cima yapmayın. Onlarla temizleninceye kadar cima yapmayın."

(Bakara:222)

Rasulullah (s.a.s) bir kadına şöyle dedi:

"Kan kesilinceye kadar kal. Ondan sonra gusl yap."

(Müslim)

Hadiste geçen kal kelimesi: Hayız müddetince namaz, oruç, hac gibi ibadetlerden uzak dur anlamındadır.

5- Bir kâfir müslüman olurca, ona gusl lâzım gelir.

"Rasulullah (s.a.s) Tumametül Hanefiyy müslüman olunca gusl etmesini emretti."

(Buhari, Müslim, Ahmed, İbni Huzeyme)

6- Bir müslüman ölünce ona gusl abdesti aldirmek lâzım gelir.

"Rasulullah (s.a.s) kızı Zeyneb vefat edince ona gusl yaptırmalarını emretti.

(Buhari, Müslim)

SÜNNET VE MÜSTEHAP OLAN GUSL

1- Cuma ve iki bayram namazı için gusl yapmak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Kim cuma günü abdest alırsa namazı caizdir. Kim de gusl yaparsa daha faziletlidir."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Ahmed)

Tirmizi bu hadis için Hasen dedi.

2- Hac ve umre için ihrama girerken ve arefe günü

vukuf için gusletmek.

"Rasulullah (s.a.s) hac ve umre için ihrama girerken ve arefe günü gusletti."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi,

Nesei, İbni Mace)

3- Ölü yıkayan kişinin, ölüyü yıkadıktan sonra

kendisinin de gusletmesi.

"Rasulullah (s.a.s) bir ölüyü yıkadıktan sonra kendisi de guslederdi."

(Ahmed, Ebu Davud, Dare Kutni, Hakim,
İbni Huzeyme)

Hakim ve İbni Huzeyme bu hadis için sahih
dediler.

Mesele: Mezi ile vedinin çıkması ile gusl gerekmez. Bunların çıkması ile sadece abdest bozulur.

Ali b. Ebu Talib (RAden:

"Benden mezi çok çıkardı. Mikdadı, mezi hakkında sorması için Rasulullah (s.a.s)e gönderdim. Rasulullah (s.a.s): "Mezi çıktığında abdest gerekir" buyurdu."

(Buhari, Müslim)

Vedi; bevilden sonra çıkan kalın bir vebildir. Bunun için o da bevil

hükmündedir.

Meni: Beyaz, kalın ve çıkması ile şehvet kırılan bir sudur. Mezi de; beyazımsı ve ince olup erkek kadınla öpüşüp-oynaşırken çıkan bir sudur. Bu tarifler Hz. Aişe(r.a)dan gelmiştir.

GUSLETMELERİ FARZ OLAN KİMSELERE HARAM VE MEKRUH OLAN ŞEYLER

1- Namaz kılmak.

"Ey inananlar! «Sarhoşken ne dediğinizi bilene kadar, cünübken (yolcu olan müstesna) gusledene kadar namaza yaklaşmayın."

(Nisa:43)

2- Kuran okumak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Hayız ve cünüb olan kimse Kurandan birşey okumasın."

(İbni Mace, Tirmizi) Buhari ve Ahmed bu hadis için zayıf dediler.Ebu Hatim bu hadis için mevkuf dedi.

"Rasulullah (s.a.s) cünüb olması dışında her zaman Kuran okurdu."

(Ahmed, Ebu Davud, İbni Mace, Nesei, Tirmizi)

Tirmizi ve Hakim bu hadis için sahih dediler.

NOT: Dua ve sena kasdıyla bazı âyetleri okumak caizdir.

Aişe (r.a)dan: "Rasulullah (s.a.s) her an Allahı zikrederdi.

(Müslim)

3- Kuranı kerimi elle tutmak.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Ona temiz olanlardan başkası el süremez."

(Vakıa: 79)

Rasulullah (s.a.s) yazdı:

"Ona (Kurana) temiz olandan başkası el süremez."

(Malik, Ebu Davud, Ahmed, Beyhaki, Dare Kutni, Hakim)

İbni Hıbban bu hadis için sahih dedi.

Kâbe-i Muazzamayı tavaf etmek, bir zaruret olmadığı halde mescide girmek.

Aişe (r.a)dan Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Şu evlerin kapılarını mescidden başka tarafa çeviriniz. Çünkü ben hayızlı ve cünüp kişilerin mescide girmelerini ve oradan geçmelerini helâl görmüyorum."

(Ebu Davud) İbni Huzeyme bu hadis için sahih dedi.

TAHARET NE İLE YAPILIR

Taharet, kendisi temiz ve temizleyici

özelliği olan bir su ile yapılır. Yağmur suyu ve havuz suları gibi sular zamanla değişikliğe uğrasa bile temiz sayılır.

Allahu Teâlâ Kuranı Kerimde şöyle buyuruyor:

"Gökten temiz bir su indirdik."

(Furkan:48)

Deniz suları da temizleyicidir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Deniz suyu temizdir ve ölüsü helâldir."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace,
Ahmed)

Tirmizi, İbni Huzeyme ve İbni Hibban bu hadis için sahih, dediler.

SU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Bir suyun rengi,; kokusu veya tadı temiz biirşey tarafından değışirse bu su temiz sayılır. Yalnız bu suyun su olma vasfını kaybetmemiş olması gerekir. Misâl:

Zaferan, mürekkebi, çiçek özü gibi bir madde suya karışır, karışan miktar sudan daha fazla değilse su temiz sayılır. Onunla taharet yapılır. Suyu karışan bu vasıftaki temiz tıaddeler sudan daha fazla olursa bu su temizdir, fakat onunla taharet yapılmaz.

2- Suyun içine karışan temiz bir madde, örneğin;ıhlamur, su ile kaynatılırsa su temizdir, fakat temizleyici değildir. Bununla temizlik yapılmaz, abdest alınmaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Bir suya necaset bulaşıp suyun tadını veya rengini veya kokusunu değıştirmedikçe onunla taharet yapılır."

(İbni Mace, Dare Kutni, Beyhaki) Bu hadis
mürsel ve zayıf

3- Durgun suyun içine bir necaset düşerse o su ile taharet yapılmaz.

"Sizden biriniz durgun suya bevlettikten sonra bu su ile gusletmesin."

(Buhari, Müslimf Ebu Davud, Tirmizi)

Durgun su az miktarda ise bulaşan necaset ile tadı veya rengi veya kokusu değişmese de onunla taharet yapılmaz, necistir. Büyük bir durgun suda ise onunla taharet yapılır. Bu durgun suyun büyüklüğünü kontrol etmek için; elle veya taş atarak meydana gelen hareket karşı tarafa iletilmezse bu su çoktur, onunla taharet yapılır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Deniz suyu temizdir ve ölüsü helâldir."

(Ebu Davud, Nesei, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed)Tirmizi, İbni Huzeyme ve İbni Hibban

bu hadis için sahih dediler.

4 - Akar suya düşen necaset, suyun rengini, kokusunu veya tadını değiştirmezse bu su ile taharet yapılır.

5 - Suda yaşayan balık, kurbağa gibi hayvanlardan biri suyun içinde ölürse bu su ile taharet yapılır, temizdir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Deniz suyu temizdir ve ölüsü helaldir."

(Ebu Davud, tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed)Tirmizi, İbni Huzeyme ve İbni Hibban bu hadis için sahih dediler.

6- İçinden kanı akmayan karasinek, sivrisinek,pire gibi hayvanların suda ölmesiyle su necis olmaz,bu su ile taharet yapılır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Sizden birinizin kabına sinek düşerse onu kabın içine batırın sonra çıkarıp

atın."

(Buhari,Müslim)

"Ey Selman! Her yiyecek ve içecek içine kanı bulunmayan hayvan düşüp ölürse yenmesi, içilmesi ve ondan abdest alınması helâldir."

(Dara Kutni, Beyhaki) Zayıf senedle

7- Kendisiyle bir kere taharet yapılmış bir su ile ikinci defa taharet yapılmaz.

"Rasuiullah (s.a.s) gusülden artan su ile tekrar taharet yapılmasını yasakladı."

(Ebu Davud, Nesei, Tirmizi, İbni Mace)

Bu hadis hasendir.

8- Ölünün derisi dibağ yapılarak temiz olur. tnsan ve domuz bunun dışındadır. Domuz hariç hayvanın kemiği, kılı tahirdir (temizdir). İnsanın kılı ve kemiği temizdir.

Rasuiullah (s.a.s) buyurduki: "Deri

dibağ edilirse temiz olur."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei,
İbni Mace)

KUYULARIN TEMİZLENMESİ

1- Kuyuya bir pislik düşer ve sonra çıkartılıp suyu tamamen boşaltılırsa o kuyu tamamen temizlenmiş olur. (Bu, selefin icmaiyle sabittir)

2- Çöl kuyularına deve, koyun, keçi, at ve sığır pisliği düşer ve bakan kimse tarafından bunlar çok görülmezse kuyuyu kirletmezler. Güvercin ve serçe pislikleri kuyu suyunu bozmazlar.

İbni Ömer (r.a)dan:

Biri, Rasuiullah (s.a.s)e ehli ve vahşi hayvanların pisliğine maruz bulunan açık ve geniş arazideki suyun temiz olup

olmadığı hakkında sordu. Rasuiullah (s.a.s) de: - "Su, iki külle (yaklaşık 500 Bağdad rıtlı) olursa pislenmez" buyurdu.

(Ahmed, Ebu Davud, İbni Mace, Nesei, Tirmizi) İbni Huzeyme, İbni Hıbban, Dare Kutni ve Hakim bu hadis için sahih dediler.

3- Serçe, fare ve bunlara benzer hayvanlar kuyuya düşüp ölürlerse (şişmemiş ve dağılmamış olmak şartıyla) kuyudan **20** kovadan-**30** kovaya kadar su çıkartılınca kuyu temizlenmiş olur.

(Enes (r.a)nün rivayetine göre **20** kova, Nehai (r.a) nün rivayetine göre **20** veya **30** kova su çıkartmak gerekir. Buna göre **20** kova vacip, **30** kova ise müstehabtır.

(El-Mebsut)

4- Güvercin, tavuk vb. kuyuya düşüp ölürse 40 kovadan 60 kovaya kadar su çıkartılır.

(Ebu Said el-Hudrinin rivayetine göredir.)

(Ebu Davud)

5 - İnsan, koyun ve köpek gibi canlılar kuyuya düşüp ölürlerse kuyu tamamen boşaltılır. Kuyuya düşen bir hayvan şişer veya dağılırsa, o kuyunun da bütün suyu boşaltılır. (Zemzem kuyusuna bir zenci düşüp öldüğü zaman İbni Abbas (r.a) ve İbni Zübeyr (r.a) bütün suyun çıkartılıp boşaltılmasına fetva verdiler.)

(Dare Kutni, Beyhaki Sahih senedle rivayet ettiler)

6-Her kuyu hakkında kendi kovası geçerlidir. Bir uyunun bütün suyunu boşaltmak mümkün olmazsa ondan kiyüz kovadan üçyüz kovaya kadar su çıkartılır.

(El-Mebsut)

ARTIKLARIN HÜKMÜ ARTIKLARIN ÇEŞİTLEKİ:

1-Temiz ve Temizleyici Olan Artıklar:
Bunlar; Ağızları temiz olan bütün insanlar, deve, sığır, koyun gibi eti yenen hayvanların ve atların artıklarıdır. (Ağızları temiz olmayanların artıkları ise temiz değildir.)

-Rasuiullah (s.a.s) su içtikten sonra sağında bulunan bir arabiye artığını verdi. Sonra arabinin artığını Ebu Bekire verdi.
(Buhari)

-İmran b. Hısindan: "Rasuiullah ve sahabileri müşrik bir kadının artık suyundan abdest aldılar."

(Buhari, Müslim)

Amr b. Hârice (r.a)den: "Rasuiullah (s.a.s) devesinin üzerinde hutbe irad etti. Ben ise devenin boynunun altında idim. Deve, geviş getirip yutarken onun salyası iki

omuzumun arasına akmakta idi."

(Ahmed, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Tirmizi bu hadis için Hasen, Sahih dedi.

2 - Temiz, Fakat Kullanılması Mekruh Olan Artıklar: Bunlar da; kedi, serbest gezen tavuk, evlerde yerleşen hayvanlar (yılan, akrep, fare gibi) ve yırtıcı kuşların artıkları olan sulardır.

Kebşe bt. Kâb (r.a)nın şöyle dediği rivayet edildi:-"Ebu Katadegeldi. Abdest alması için bir kaba su koydum. Bir de kedi gelip aynı kaptan su içiverince Ebu Katade kalan suyu da içmesi için kabı kedinin önüne uzattı. Ve benim kendisine baktığımı görünce:

-"Şaşıryormusun? Ey kardeşimizin kızı!" dedi. Ben

-"Evet" deyince, devam etti ve:

"Rasuiullah (s.a.s) şöyle buyurdu" dedi:

" Kedi pis değildir, etrafınızda dolaşanlardan biridir."

(Tirmizi, Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, Ahmed)

Tirmizi, İbni Huzeyme, İbni Hıbban, Hakim ve Mâlik bu hadis için sahih dediler.

Ebu Hureyre (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Köpek bir kabı yaladığı zaman birincisi toprakla olmak üzere yedi defa yıkanır. Kedi bir kabı yalarsa bir defa suyla yıkanır."

(Tirmizi)Tirmizi bu hadis için Hasen Sahih dedi.

3- Şüpheli Olan Artıklar: Eşek ve katırın artığı olan sulardır. Temiz su bulunmazsa bu su ile abdest alınır. Ve ayrıca tedbir

olarak teyemmüm edilir.

4- Pis Olan Artıklar: Domuz, köpek ve yırtıcı hayvanların artığı olan sular.

Ebu Hureyre (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Köpek sizden birinizin kabına dilini daldırdı mı kabın suyunu döksün. Sonra da kabı yedi defa yıkasın."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Domuz necis olduğu için salyaları da necistir. Yırtıcı hayvanlar ise eti yenmediği için artıkları da, salyası da pistir.

TEYEMMÜM

Su bulunmadığı veya bulunduğu halde kullanılmasına kudret bulunmadığı

takdirde temiz olan toprak cinsinden birşey ile hadesi gidermek için yapılan iştir.

TEYEMMÜMÜ GEREKTİREN SEBEPLER

- 1- Suyun bir mil uzakta olması.
- 2- Suyu kullanmaya engel olan bir hastalık.
- 3- Abdest alanı hasta edecek derecede soğuk su. k Düşman korkusu.
- 5 - Yanında içeceğinden fazla su bulunmadığından susuz kalma korkusu veya kuyudan suyu çıkaracak bir kabın bulunmayışı sebeplerinden dolayı suyu kullanmaya gücü yetmeyenler.

Allahü Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Eğer hasta olmuşsanız, yahut bir yolculukta iseniz veya içinizden biri

abdest bozmaktan gelmişse, yahud kadınlara dokunmuşsanız ve bu halde su da bulamamışsanız o vakit tertemiz bir toprakla teyemmüm edin. Ondan yüzlerinize ve ellerinize sürün."

(Maide: 6)

İmran b. Hüseyin El-Huzai (r.a)den: Rasulullah (s.a.s) kenara çekilip cemaatle namaza iştirak etmeyen bir kişiyi gördü. Ve şöyle dedi:

- "Ey filan! Cemaatle namaz kılmana ne mani oluyor?" Bunun üzerine adam:

- "Günüp halindeyim, su da yok, o yüzden" dedi.

Rasulullah (s.a.s) "Temiz toprağı tavsiye ediyorum (teyemmüm al) cünüplükten temizlenmek için sana yeterlidir" buyurdu."

(Buhari, Nesei)

Ebu Zer (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in

şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Şüphesiz temiz toprak müslümanın abdest suyu gibi temizdir. On sene su bulunmazsa dahi (toprakla teyemmüm edip ibadetini yapar.) Suyu olduğu zaman ise derhal su ile yıkanmalıdır. Çünkü su ile yıkanmak daha hayırlı ve faydalıdır da..."

(Ebu Davut, Tirmizi, Nesei)

Tirmizi, Hakim ve İbni Hıbban bu hadis için
sahih dediler.

Cabir (r.a) şöyle demiştir:

"Arkadaşlarımla sefere çıkmıştık. Aramızdan birisinin başına bir taş isabet etti ve başını yaralayıp kemiğini kırdı. Sonra aynı şahıs uykuda ihtilam olduğu için arkadaşlarına:

- "Teyemmüm edebilir miyim? Bu hususta bana muvafakat ediyor musunuz?" diye sordu. Arkadaşları:

- "Hayır, su bulundukça buna ruhsat

yoktur" dediler. Bunun üzerine adam gusül abdesti aldı ve (açılmış olan yaradan içeri giren suyun tesiri ile) öldü. Rasulullah (s.a.s)in huzuruna geldiğimizde kendisine olayı anlattılar. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s):

- "Adamı öldürmüşler. Allahda onları öldürsün" buyurdu. "Bilmiyorlarsa sorsaydılar ya! Cehlin ilacı sorudur. Ona teyemmüm etmek kâfi gelirdi. Yarasına da bir bez parçası koyar üzerine mesheder ve vücudunun öteki kısımlarını da yıkardı" diye ilâve etti."

(Ebu Davud)Beyhaki bu hadis için sahih dedi.

NELERLE TEYEMMÜM YAPILABİLİR

Kendisine pislik dokunmamış olan

toprak ile, kum, ile kiremit, tuğla yahut zümrüt, zebercet, kibrit, tutya mercan ile nemli veya yanık toprak ile yer cinsinden olmayan birşey ilekarışıp o şeye galip bulunan toprak ile teyemmüm yapılabilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Eğer hasta olmuşsanız, yahut bir yolculukta iseniz veya içinizden biri abdest bozmaktan gelmişse yahut kadınlara dokunmuşsanız ve bu halde su da bulamamışsa nız o vakit tertemiz bir toprakla teyemmüm edin. Ondan yüzlerinize ve ellerinize sürün."

(Maide: 6)

NASIL TEYEMMÜM YAPILIR

1- Önce iki el toprağa vurulur ve silkelenir. Sonra da iki el ile yüze

mesh yapılır.

2- Eller aynı şekilde tekrar toprağa vurulup silkelenir ve avuçların herbiri ile diğer kolun arka ve iç tarafı dirseklerle beraber mesh edilir. Mesh yapılan yerlerin, her tarafının tamamen mesh yapılması şarttır.

3- Temizlenmek veya herhangi bir ibadeti yerine getirmek için teyemmümde niyet etmek şarttır.

Cabir (r.a)den:

Bir adam Rasulullaha geldi ve:

-"Yâ Rasulaiiah! Cünüb oldum ve bütün vücudumla toprağa süründüm" dedi.

Rasulullah (s.a.s)de:

-"Şöyle yap" buyurdu. Ve sonra; ellerini yere vurdu ve yüzünü meshetti. Sonra ikinci defa ellerini yere vurup kollarını meshetti.

(Hakim rivayet etti ve sahih dedi.)

TEYEMMÜMLE İLGİLİ BAZI MESELELER

1 - Teyemmüm ile namaz kıldıktan sonra su bulunursa namaz iade edilmez. Namaz ortasında suyu bulacak olursa bu namaz geçersiz olur. Bunun için abdestini alır ve yeniden namaz kılar.

İbni Ömer (r.a)dan:

Kendisi Cüruf (Medineden üç mil mesafede bir yerin adıdır.)tan yola çıkıp Medineye doğru gitmeye başladı. Mirbere (Medineden iki mil uzaklıkta bir yerin adıdır) varıncaya kadar teyemmüm edip ikinci namazını kıldı.Sonra güneş hâlâ yüksekte iken medineye girdiği halde namazını iade etmedi.

(Buhari, Müslim)

2- Abdestte olduğu gibi bir teyemmümle

de istenildiği kadar namaz kılınabilir.

3- Su bulacağını uman kimsenin namazını geç kılması da müstehaptır.

4- Abdest aldığında cenaze namazına yetişemeyeceğinden korkan kimse cenaze namazını teyemmüm ile kılar. Bayram namazında da böyle hareket edilir. Fakat cuma namazının kaçmasından korksa bile yine abdest alır. Teyemmüm ile kılınması caiz olmaz. Farz bir namazın vaktinin geçmesinden endişelenmek te cuma gibidir.

TEYEMMÜMÜ BOZAN ŞEYLER

1- Abdesti bozan şeyler teyemmümü de bozar.

2- Suyu bulmak ve onu kullanmaya gücü olmak.

MEST ÜZERİNE MESHETMEK

Meshin Hükümü: Mest üzerine mesh etmek caizdir.

"Mugire b. Şu "be (r.a)den Peygamber (s.a.s) abdest bozmaya çıktığı ve Mugire de elinde su tulumu ile peygamberi takip edip, peygamber hacetini bitirdikten sonra, kendisine su döktüğü ve Peygamberin de abdest alıp mestleri üzerine mesh ettiği rivayet edildi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

MEST ÜZERİNE MESH ETMENİN ŞARTLARI

1-Gusül hariç abdest alması gereken kimsenin mesh yapması caizdir.

2- Her iki mestin de abdestli iken

giyilmesi lâzımdır.

Mugire (r.a) şöyle dedi:

-Peygamber (s.a.s) ile bir yolculukta beraber bulundum. Ve mestlerini çıkarmak isteyince bana:

-"Bırak! Onları temiz olarak giymiştim" dedi ve üzerlerini meshetti.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

3- Mestler ayakta iken bozulan abdestlerden sonra; mukim (yolcu olmayan) için bir gün bir gece, yolcu ise üç gün üç gece mesh yapar.

Şureyh b. Hâni (r.a)nün şöyle dediği rivayet edilir:

-"Aişe (r.a)ya mestler üzerine mesh etmenin müddeti ne kadardır? diye sordum."

Aişe (r.a):"Ebu Talibin oğluna müracaat et. Çünkü o, sefer esnasında peygamberin yanında bulunurdu"

karşılığını

verdi. Bunun üzerine bu soruyu Ali (r.a)ye arzettik. O da:

- "Peygamber (s.a.s) mesh müddetini misafir için üç gün üç gece; mukim için de bir gün bir gece olarak tesbit etti" dedi.

(Müslim, Nesei)

4- İçinde mest giyilen çizmeye mesh yapmak caiz dir. Kalın olduğu yahut üzerine deri veya papuç geçi rildiği takdirde çoraplar üzerine de mesh yapılabilir. Mugire (r.a)den; Peygamber (s.a.s)in abdest alıp

çorapları ve ayakkabıları üzerine meshettiği rivayet edildi.

(Ebu Davud, Nesei, Tirmizi)

Tirmizi bu hadis için Hasen Sahih dedi.

5- Gusül yapılması gerektiğinde mestleri çıkarmak lâzımdır.

Safvan b. Assai (r.a) demiştir ki:

"Peygamber (s.a.s) misafir olduğumuz zaman, mestlerimizin üzerine meshetmemizi ve cünüplükten başka bir sebeple, yâni; uyku ve abdest bozmak sebepleri ile onları üç gün çıkarmamamızı emrederdi."

(Nesei, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed)

Tirmizi, İbni Huzeyme ve İbni Hıbban bu hadis için sahih dediler.

6- Ayak parmaklarının küçüğü ölçü olmak üzere üç parmağın çıkabileceği kadar mest üzerinde bir yırtık olursa mesh caiz olmaz. Her mestin yırtıkları diğerinden ayrı tutulur. Ayağa giyilen mestin topuk kemiklerini tamamen örtmesi gerekir.

MEST ÜZERİNE MESHİN YAPILIŞ ŞEKLİ

Mesh el parmakları ile yukarıya doğru bir hat üzerinde yapılır. Farz olanı elin parmaklarından üçünün miktarı kadardır. Ayak parmaklarından başlayıp yukarıya doğru gitmek ise sünnettir.

Mugire (r.a)den; Peygamber (s.a.s)in mestlerinin üst tarafı üzerine meshettiği rivayet. edildi.

(Tirmizi, Ebu Davud)'Bu hadisin senedi
Hasendir.

Ebu Davudun rivayetinde, Ali (r.a)nün şöyle dediği görülmektedir:

“Din akıl ve rey ile olsa idi mestin üstü değil de altını meshetmek daha uygun olurdu. Halbuki ben muhakkak surette Peygamber (s.a.s)i mestlerinin üstü üzerine meshederken gördüm.”

(Ebu Davud)

MESHİ BOZAN ŞEYLER

1- Abdesti bozan herşey mesti de bozar.

2- Mesti ayaktan çıkarmak.

3- Mesh müddetinin geçmesi. Abdest bulunduğu halde müddet bitince mestler çıkartılıp sadece ayakların yıkanması yeterli olur. Mestin ayağın topuğuna kadar çıkmış olması tamamen çıkması hükmündedir.

DEĞİŞİK MESELELER

1- Yolcu mesh yapar ve bir gün bir gece sonra yolculuğu biterse mestini çıkarır. Bir

gün bir geceden önce biterse 24 saati tamamlar. Mukim mesh yapar sonra 24 saat olmadan yolculuğa çıkarsa üç gün üç geceyi tamamlar.

2- Eldiven, peçe, fes, sarık üzerine mesh yapılmaz. Fakat yaralar üzerindeki sargılara mesh yapmak caizdir. Sargıyı abdest almadan önce bağlamak ta caiz olur. Eğer ki sargı, yaranın iyi olmasından dolayı düşecek olursa mesh batıl olur, bozulur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Yarasına da bir bez parçası koyar, üzerine mesh eder ve v.ücudunun öteki kısımlarını da yıkaması ona yeterdi."

(Ebu Davud)

Beyhaki bu hadis için Sahih dedi.

HAYIZ: AYBAŞI HALİ

Hayız: Kadının buluğa ermesine vesile olan kana hayız kanı denir.

Hayızın Müddeti: Hayızın en az müddeti üç gün üç gece, en çok müddeti ise on gecedir. Üç günden az, on günden fazla gelen kan istihaze kanıdır. Hamile kadından gelen kan da istihazedir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle demiştir:

"Bakire kız olsun, evlenmiş olsun, kadının aybaşı hali en az üç, en çok on gün sürer."

(Dare Kutni)'Zayıf hadis

HAYIZLA İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - İstihaze kanı oruç tutmaya, namaz kılmaya ve cinsi münasebette bulunmaya mâni değildir.

İkrime (r.a) demiştir ki:

- "Ümmü Habibeden hayız müddeti dışında kan gelirdi de (bu süre içinde) kocası (Abdurrahman b. Avf) kendisi ile cinsi münasebette bulunurdu."

(Ebu Davud)'Sahih senedle.

Aişe (r.a) şöyle demiştir: .

- "Zevcelerinden biri Peygamber (s.a.s) ile birlikte itikafa girdi ve sarı kırmızı renkte kan görmekte idi. Mescidin kirlenmemesi için çoğu zaman altına leğen koyardık. Namazını da kılardı."

(Buhari, Ebu Davud, Nesei)

2- Kadının, adet müddeti içinde sırf beyaz bir sıvı gelinceye kadar görmüş olduğu muhtelif renklerdeki kanlar hayız kanıdır. Hayız müddeti içinde kanın kesilmesi suretiyle araya giren temizlik devresi hayızdan sayılır.

-Kadınlar Aişe (r.a)ya taharet için kullanılan bir kab içinde sarı renkli bir pamuk parçası gönderdiler. (Bununla, hayız kanı bu renkte çıkmaya başlayınca, hayız müddeti bitmiş midir? demek istiyorlardı.)

Bunun üzerine Hz. Aişe: "Hayız müddetinin sonunda çıkan beyaz renkli suyu görünceye kadar acele etmeyiniz" dedi. Bununla, tam temizlenme zamanının bu suretle öğrenilebileceğini ifade etmek istiyordu.

(Buhari, Malik)

3-İstihaze halinde olan kimse (yani hayız müddeti dışında kendisinden adet kanı gelen kimse) her namaz vakti için ayrı abdestalır. .

Aişe (r.a)dan rivayet edildi ki:

Ebu Hubeyşin kızı Fatıma, Peygamber (s.a.s)e şöyle sordu: "Benden hayız

zamanında kan (uzun zaman) kesilmiyor da temizlenemiyorum. Namazımı kılmayayım mı?" Bunun üzerine Peygamber (s.a.s) kadına:

- "Hayır. Bu, damardan gelen bir kandır. Hayız kanı değildir. Namazı normal hayız günleri içinde kılma. Ondan sonra yıkan ve kıl" buyurdu. Bir başka rivayette:

- "Hayız günleri başlayınca namazı terket! Bitince de hayızdan temizlenme niyetiyle yıkan ve kılmaya baş- a!" denilmektedir.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Tirmizinin rivayetinde:

- "Hayız günleri gelinceye kadar, her namaz için yırica abdest al!"

Ebu Davudun rivayetinde:"

Devamlı kan gelme hali başlamadan önceki aylar da hayız günlerinin sayısı ne

kadar idiyse, o kadar namazı terketsin. Bu günler geçtikten sonra yıkansın ve kanın akmasını önleyen bir bezle avret yerini tıkasın. Sonra da namaz kılmaya devam etsin" şeklinde ifadeler vardır.

NİFAS: LOHUSALIK

Nifas: Doğumdan sonra gelen kandır.

Nifasın Müddeti: En az müddetinin bir sınırı yok-ur. En son müddeti kırk gündür. Kan, kırk günü geçince ve kadında belli bir müddeti varsa o adetini aşan kan istihaze kanı olur. İkiz çocuk doğduğunda lohusalığın müddeti ilk çocukla başlar. Yaradılışının şekli belirmiş düşük çocuk ta tam .çocuk hükmündedir.

Ümmü Seleme (r.a)nın şöyle dediği

rivayet edildi:

- "Peygamberin yakınlarından bir kadın (Peygamberin kızları, yahud akrabalarından olan kadınlar kastediliyor) lohusalığı kırk gece devam eder ve Peygamber(s.a.s) bu süre içindeki namazlarının kazasını emretmezdi."

(Ebu Davud)'Hakim bu hadis için sahih dedi.

HAYIZ VE NİFAS HALİNDE YAPILMAYAN ŞEYLER

1 - Hayızlı ve nifaslı kadınla cinsi münasebette bulunmak haramdır. Bunu helâl gören dinden çıkmıştır. Böyle durumda kocası, karısının belden yukarısından faydalanabilir. 10 günden az bir müddette kan kesilince yıkanmadıkça cinsi birleşme helâl olmaz. 10 günü tamamlayarak kesilirse yıkanmadan

önce birleşme caiz olur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- "Sana hayızdan sorarlar. De ki: O bir eziyettir. Şu halde hayız müddetince kadınlarınızdan uzaklasın ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Temizlendikleri zaman da Allahın emrettiği şekilde onlarla cinsi müna sebette bulunun."

(Bakara:222)

Aişe (r.a) şöyle demiştir:

"Ben ve peygamber (s.a.s) her ikimiz de cünüb iken bir kabdan yıkanırdık. Hayızlı iken bana peştemal ile örtünmemi emreder, beni kucaklar, bana sarılırdı. îtikafta bulunduğu sırada da başını uzatır, ben de hayızlı olduğum halde başını yıkardım."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Meymune (r.a) demiştir ki:

- "Peygamber (s.a.s) kadınları hayz halinde iken belden aşağı kısmı örtülü

oldukları halde onlara yanaşırdı."

(Buhari, Müslimi, Ebu Davud)

Meymune (r.a) şöyle demiştir:

"Ben hayızlı iken üstümüzde aramızı ayıran bir elbise bulunduğu halde peygamber (s.a.s) benimle yatar (uyurdu)."

(Buhari, Müslim, Nesei)

Aişe (r.a) şöyle dedi:

"Ben hayızlı iken fazla kan geldiği halde Peygamber (s.a.s) ile bir elbise (doğrudan doğruya vücuda giyilen gömlek gibi birşey) ile gecelerdik. Hayız kanından elbisesine isabet ettiği zaman, yalnız o mahalli yıkar, onunla namaz kılardı."

(Ebu Davud, Nesei)

Bu hadis Hasendir.

2- Hayz zamanında cinsi münasebette bulunmanın keffareti ise bir veya yarım dinar sadaka vermektir. (Dinar; altın paradır. 10 dirhem (yâni;28,05 grama

eşittir.)

İbni Abbas (r.a)den:

Peygamber (s.a.s), zevcesiyle hayız halindeyken münasebette bulunan kişi hakkında şöyle buyurdular:

-"Bir dinar yahut yarım dinar sadaka verir. (Vermesi lâzımdır.)

(Ebu Davut, Tirmizi, Nesei, Ahmed)

Ebu Davud ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

Ebu Davutun rivayetinde:

-"Kanın ilk akmaya başladığı zamana tesadüf eder se bir dinar, kanın kesilmeye başladığı zamanda ise yarım dinardır" denilmektedir.

MESELE: Kendisinden istihaze kanı gelen kadın ile, bevlini kendinde tutamayan, burnundan sürekli kan akan ve , yara veyahut çıbanı sürekli olarak akıntılı olan kimseler, her yeni bir namaz vakti

girince abdestlerini yenilemek zorundadırlar ve bu abdest ile istedikleri kadar farz ve nafile namazları kılabilirler. Namaz vakti çıkınca bunların abdesti bozulur ve başka bir namaz için yeniden abdest almaları gerekir. Buna göre eğer bunlar, gün doğarken abdest alırlarsa bu abdest ile öğle namazının vakti çıkıncaya kadar vakit namazını kılabilirler.

Aişe (r.a)dan şöyle rivayet edilmiştir: Ebu Hubeyşin kızı Fatıma, Rasulullah (s.a.s)e geldi ve dedi ki:

- "Yâ Rasulallah! Ben hayız gören ve akabinde (kandan) temizlenmeyen bir kadınam. Namazı terkedeyim mi?" Rasulullah (s.a.s) buyurdu ki:

- "Hayır, o, bir damar kanıdır, hayız kanı değildir. Hayız (müddeti) gelince namazı bırak, çıkınca vücudundan kanı yıka ve namazını kıl."

Ebu Muaviye kendi rivayetinde şöyle demektedir: "Buyurdu ki: Her vakit namazı için abdest al. Tâ, o vakit (hayız vakti) gelinceye kadar."

(Tirmizi)'Bu hadis Hasendir

3- Namaz kılması ve oruç tutması caiz değildir. Bu müddet içinde kılmadığı namazlardan sorumlu olmaz. Fakat tutamadığı oruçları kaza eder.

Aişe (r.a) demiştir ki:

"Bize hayız gelirdi de namazın kazasıyla emrolunmazdık."

("Buhari, Müslim, Ebu Davut, Tirmizi, Nesei)

4- Hayız ve nifas halindeki kadınlar mescide giremezler.

Aişe (r.a)dan Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Şu evlerin kapılarını mescidden başka tarafa çeviriniz. Çünkü ben, hayızlı kadın ve cünüb kişilerin mescide girmelerini ve

oradan geçmelerini helâl görmüyorum."

(Ebu Davut)

İbni Huzeyme bu hadis için sahih dedi.

5- Hayız ve nifas halindeki kimselerin Kuran oku ması caiz değildir.

İbni Ömer (r.a)dan:

-"Hayızlı kadın ile cünüp olan kimse Kuran dan hiçbirşey okumaz (okumamalıdır.)"

(Tirmizi, İbni Mace)

Buhari ve Ahmed bu hadis için Zayıf dediler. Ebu Hatim bu hadis için mevkuf dedi.

6- Hayızlı ve nifas halindeki kadın boşanamaz. "İbni Ömer, hanımını hayızlı iken boşadığında Rasulullah (s.a.s) onu hayız müddeti bitinceye kadar yanında alıkoymasını emretti. (Yani bu boşanmayı geçerli saymadı.)"

(Buhari)

7- Hayızlı ve nifas halindeki kadınlar Kabeyi tavaf edemezler. Bu halde olanlar ihrama girebilir, Arafatta durabilir ve diğer hac amellerini yapabilirler.

(Tavaf hariç.)

Rasulullah (s.a.s) Hz. Aişeye şöyle dedi:

"Hac ibadetlerinden dilediğini yap. Fakat temiz leninceye kadar Kabeyi tavaf etme!"

(Buhari, Müslim)

PİSLİKLER VE TEMİZLENMESİ

Pislik iki kısma ayrılır:

1- Galiza (koyu ve sırf pis): Pis olduğu hakkında sabit bir delil olan ve bu delilin aksi bir delil bulunmayan şeylere galiza denir.

2- Hafife (pislik derecesi az olan): Pis olduğu hakkında birbirine zıt deliller bulunan şeylere hafife denir.

GALİZA OLAN PİSLİKLER

1- İnsan vücudundan çıkan ve temizlenmesi icab eden şeylerin pisliğidir.

2- Sığır pisliği, fare sidiği, kan, şarap, eşek sidiği.

Abdullah (r.a)den rivayet edilmiştir..
Dedi ki:

-Rasulullah (s.a.s) def-i hacet için çıkmıştı ki:

-"Bana üç taş bul!" buyurdu. Ben iki taş ve bir tezek getirdim. İki taşı aldı ve tezeği atarak:

-"O, necasettir" buyurdu.

(Buhari, Tirmizi)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyuruyor:

- "Elbisenin; insan pisliğinden, sidikten, kusmuktan ve kandan muhakkak yıkanması gerekir."

(Bezzar, Beyhaki) Bezzar bu hadisi, müsnedinde sahih senedle rivayet etti.

3- Yemek yesin veya yemesin kız ve erkek bebeklerin sidikleri de sırf pisliktir.

Aişe (r.a)nın şöyle dediği rivayet edildi:

2-"Peygamber (s.a.s)e henüz süttten ayrılmamış bir erkek bebek getirdiler. Ve kucağına bevl edince peygamber (s.a.s) su istetti ve pisletilen yere döktü."

(Müslim)

4- Eti yenmeyen hayvanların tersleri.

5- Meni de pistir. Yaş olduğunda yıkamak gerekir. Kurusunu ise iyice

ovalamak gerekir.

Aişe (r.a)mn şöyle dediği rivayet edildi:"Peygamber (s.a.s)'in elbisesinde bulunan cünüblük eseri meniye yıkardım Ve elbisesi kurumadan namaz kılardı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Aişe (r.a)nın şöyle dediği rivayet edildi:

-"Peygamber (s.a.s)in elbisesindeki meniye iyi bir şekilde oğuşturmak suretiyle temizlediğimi ve ondan son ra peygamberin namaz kıldığını iyice hatırlıyorum."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

HAFİFE OLAN PİSLİKLER

1- Etleri yenilen hayvanların ve atın sidiği.

2- Balığın kanı.

3- Eşek ve katırın salyası. Eti yenilmeyen kuşların pisliği (etleri yenilen kuşların ise pisliği temizdir. Fakat; tavuk, ehil ördek pislikleri galizadır.

PİSLİKLERLE İLGİLİ BAZI MESELELER

1- Galiza olan pislik sıvı ise bir el ayasından, katı ise bir dirhemden fazla olunca onunla namaz olmaz.

Ebu Hureyre (r.a)den-Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Elbisede dirhem, kadar kan olursa elbise yıkanır, "e namaz tekrar kılınır."

(Dare Kutni)'Zayıf hadis.

2- Hafife olan pislik elbisenin dörtte birine bulaşınca namaz kılınmaz.

- İğne başları kadar sidiğın elbiseye sıçraması zarar vermez.

PİSLİKLERDEN TEMİZLENMEK

1- Meste veya ayakkabıya hayvan tersi gibi kazımakla giderilebilen bir pislik bulaşır da kurursa onu yere sürterek gidermek caizdir.

Ebu Hureyre (r.a)den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Sizden biriniz takunyası ile bir pisliğe basarsa, onu toprak temizler."

Bir başka rivayette:

- "Bir kimse mestleriyle bir pisliğe

basarsa onları toprak temizler."

(Ebu Davud, Hakim)

Hakim ve İbni Hibban bu hadis için Sahih dediler.

Ebu Said (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Sizden biriniz mescide geldiği zaman ayakkabılarına baksın. Pislik varsa eseri kayboluncaya kadar, toprakla temizleyip ayakkabılarını çıkarmadan namaz kılsın."

(Ebu Davud)

İbni Hibban rivayet etti ve Sahih dedi.

2- Kan ve şarap gibi kazımakla ve sürtmekle gitmeyen yaş pislikler ise ancak yıkamakla temizlenir.

Esmâ (Ebu Bekirin kızı) (r.a)nın şöyle dediği rivayet edildi:

Kadının biri peygamber (s.a.s)e geldi:

"Bizden kimimizin elbisesine hayız kanı

bulaşıyor, ne yapmalı?" dedi.
Rasulullah (s.a.s):

-"(Kanın bulaştığı yeri) alır suya daldırırsın. Bir kaç defa oğuşturup yıkadıktan sonra o elbise ile namaz kılabilirsin" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Toprak pislenir ve sonra pislik kaybolursa, O" rada namaz kılmak caiz olur. Fakat teyemmüm yapılmaz.

İbni Ömer (r.a)den: "Rasulullah (s.a.s) zamanında mescidde yatardım. Ben, o zaman genç ve bekâr bir de likanlı idim. Köpekler mescide gelir, idrarını yapar ve tekrar dönerlerdi. Onların idrar yaptıkları yere su saç" mazlardı."

(Buhari, Ebu Davud)

PİSLİĞİ GİDEREN VE

GİDERMEYEN ŞEYLER

1 - Su, sirke ve gülsuyu gibi bütün temiz olan sıvılarla pislik giderilir.

2 - Görünen bir pisliğin temizlenmesi, onun tamamen Kaybolması ile olur. Fakat tamamen kaybedilmesi güç olan alıntı zarar vermez. Görünmeyecek cinsten olan bir pisliğin temizlenmesi, temizlendiğine kanaat getirilinceye kadar yıkamakla temize çıktığına hükmolunur ve her defasında da yıkanan şey sıkılır.

İSTİNCA

Küçük veya büyük abdest yaptıktan sonra temizlenmek demektir. İstinca; ya vacip, ya sünnet, ya müste-hab yada bidattır.

VACİP OLANLAR:

1- Nifas, hayız ve cünüplükten sonra avret mahallini temizlemek.

2- Pislik, çıkış yerini aştığı zaman buranın temizlenmesi vaciptir.

Rasulullah . (s.a.s) iki mezara rastladı ve şöyle buyurdu: "Bunlar, insanlarca mühimsenmeyecek bir suçtan azab görüyorlar. Biri bevlettikten sonra korunmadığı ve dikkatsiz davranıp, pislikten kaçınmadığı için."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

SÜNNET OLANLAR:

Küçük veya büyük abdestten sonra pislik çıkış yeri-L aşmadığı zaman buranın temizlenmesi sünnettir.

MÜSTEHAP OLANLAR:

Bevlettikten sonra bütün tenasül aletini yıkamaktır.

BİDAAT OLANLARI

Yellenmeden sonra avret mahallinin temizlenmesidir.

İSTİNCA NE İLE YAPILIR

1-Taş ve onun yerini tutan diğer şeylerle temizlenmek caizdir. Yıkamak en iyisidir. Bunlarla, pislik tamamen gidinceye kadar silinir.

Abdullah (r.a)nün şöyle dediği rivayet edildi:

- "Peygamber (s.a.s) abdest bozmaya geldi ve banda üç taş bulup getirmemi emretti. Ben ise sadece iki taş bulabildim. Üçüncüsünü de aradım. Bulamayınca bir parça tezek alıp kendisine getirdim. Taşları aldı. Fakat tezeği bıraktı. Ve: "Bu pistir" buyurdu."

(Buhari, Tirmizi, Ahmed);

2- Sağ el, kemik, tezek ve yenilen şeylerle temiz lenme yapılmaz.

Ebu Katade (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Sizden biriniz küçük abdestini bozarken tenasül! uzvunu sağ eline almasın. Sağ eliyle taharet almasın."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Neseil
Rasulullah (s.a.s) kemik ve tezekle istinca yapılmasını nehyetti ve: "Bunlar

temizlemezler" buyurdu.

(Dare Kutni Sahih senedle rivayet etti.)

3- Helada abdest bozarken kıbleye karşı dönülmez ve arka da çevrilmez.

Selman (r.a)den; kendisine (müşriklerden birisi tarafından) şöyle denildi:

"Peygamberiniz size herşeyi hatta abdest bozarken nasıl oturacağınızı bile öğretti."

Bunun üzerine Selman (r.a):

"Evet. Kıbleye karşı küçük veya büyük abdest bozmaktan, sağ elle taharet almaktan ve taşlarla taharet alırken taşların üçten aşağı olmasından ve bir de tezek veya kemik ile taharet almaktan bizi nehyetti" dedi.

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

Tirmizinin rivayeti ise şöyledir:

"Tezek ve kemik ile taharet

almayınız. Çünkü onlar, cin kardeşlerinizin azığıdır."

NAMAZ BAHSİ

Namazın Hükümü: Namaz; akıl baliğ olan erkek ve kadın her mümine farzdır.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

-"Namazı gereği gibi kılın. Muhakkak namaz, mü minlere belirli zamanlarda yapılması gereken bir farzdır."

(Nisa: 103)

-"Namazı kıl! Zira namaz, hertürlü hayasızlıktan, fenalıktan korur."

(Ankebut: 45)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"İslâm beş temel üzenine kuruldu. Kelime-i şehadet getirmek, namaz kılmak, zekât vermek, hacca gitmek, ramazan

orucunu tutmak."

(Buhari)

NAMAZIN FAZİLETİ

Namazın faziletini anlamak için aşağıdaki hadis-i Şerifleri okumak yeterlidir.

Câbir (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Muhakkak namazın terki, insan için küfürve şirk arasında bir durumdur."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Büreyde (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-"Münafıklarla bizim aramızdaki ahit namazdır. Bunun için kim namazı terkederse muhakkak kâfir olmuştur.

(Tirmizi, İbni Mace, Nesei, Hakim, Ahmed)

Tirmizi ve Hakim bu hadis için sahih dediler. İbni Mesud (r.a) şöyle dedi:

Rasulullah (s.a.s)e: "Allahın en çok sevdiği amel hangisidir?" diye sordum.

"Vaktinde kılınan namaz" karşılığında bulundu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davut, Tirmizi)

Amr İbni Said (r.a) şöyle demiştir:

"Hiç bir müslüman yokturki, namaz vakti gelince abdestini güzelce alıp, rüku ve huşuunu tam manasıyla yerine getirerek namazını kılsın da bu namaz kebairden olmayan geçmiş günahlarına keffaret olmasın. Ve bu keffaret hadisesi ömrü boyunca devam edip gider."

(Müslim)

FARZ OLAN NAMAZLAR

Farz olan namazlar beş vakittir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1) Sabah Namazı,

- 2) Öğle Namazı,
- 3) İkinci Namazı,
- 4) Akşam Namazı,
- 5) Yatsı Namazı.

Enes (r.a) demiştir ki:

- "Rasulullah (s.a.s)e Miraç gecesinde elli vakit namaz farz kılındı. Sonra, azaltılarak beşe indirildi.

Bundan sonra da Allah tarafından şöyle bir ses geldi:"

- "Ey Muhammed! Bende söz ve hüküm asla değiştirilmez (size farz olan namaz beş vakittir.) Ve bu beş vakit namaz karşılığında sana elli vakit namaz sevabı vardır."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

FARZ OLAN NAMAZLARIN VAKTİ

1 - Sabah namazının vakti; tan yerinin ağarması demek olan ikinci fecrin doğmasından başlayarak güneşin doğmasına kadar devam eder.

Cibril (a.s)ın Rasulullah (s.a.s)e imamlık ettiğine ilişkin, hadise göre Cibril (a.s) sabah namazını birinci günde tan yerinin ağarmasıyla, ikinci günde de ortalık tamamen ağarıp güneş doğmak -üzereyken kıldırılmış ve sonra:

- "Bu iki vakitin arası, şenin ve senin ümmetin için sabah namazının vaktidir" demiştir.

(Ebu Davud, Tirmizi, Malik, Nesei, Ahmed)

**Tirmizi, İbni Hibban ve Hakim bu hadis için
sahih dediler. ‘**

Yalancı fecir denilen ve dikine yükseldikten sonra tekrar kaybolup yerine zifiri bir karanlık basan beyazlığa itibar olunmaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Ne Bilâl'in ezanı ve ne de dikine yükselen beyazlık sizi aldatmasın. Fecir; ancak, ufuk üzerinde genişleyen beyazlıktır."

(Müslim, Nesei, Ahmed)

2- Öğle namazının vakti; güneşin tepeden sağa doğru kaymasıyla başlar. Herşeyin gölgesi bir katı kadar olunca öğle namazının vakti bitmiş olur.

Cibril (a.s) öğle namazını birinci günde güneşin sağa doğru kaymasıyla birlikte kıldırmıştır.

(Nesei, Malik, Ahmed)'Sahih senedle.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Öğle namazını havanın serinleştiği vakte bırakın. Zira, sıcağın şiddeti cehennemin savurduğu yakıcı nef esindendir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)

‘ Arabistanda sıcağın şiddeti, herşeyin

gölgesi bir katı oluncaya dek sürer.

3- İkinci namazının vakti de; öğle namazı vaktinin bitmesiyle başlar ve güneş batıncaya dek devam eder.

Rasulullah (s.a.s): "Kim ki ikinci namazından bir rekâta güneş batmadan yetişirse ikinci namazına yetişmiş olur" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

4- Akşam namazının vakti de güneş batınca başlayıp şafak kayboluncaya kadar sürer.

Rasulullah (s.a.s) şöyle, buyurdu:

-"Akşamın vakti; güneşin kaybolup şafağın yok olduğu zamana kadardır."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

‘Şafak ise kırmızılıktır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Şafak kırmızılıktır. O kaybolunca namaz vacip olur."

(Dare Kutni, Malik)

Beyhaki bu hadis için mevkuf dedi.

5 - Yatsı namazı ise akşam namazı vaktinin bitmesi ile başlar, ikinci fecrin doğumuna kadar devam eder. Aişe (r.a)'dan; Rasulullah (s.a.s)in gecenin çoğu gittiği zaman yatsı namazı kıldığı rivayet edildi.

Ebu Hureyre (r.a) ise; Rasulullah (s.a.s)in yatsı namazını gecenin yarısına kadar geciktirdiğini rivayet etti.

İbni Ömer (r.a)da; Rasulullah (s.a.s)in yatsı namazını gecenin üçte biri geçmeden önce kıldığını rivayet etti.

(Bu rivayetler Sahih-i Müslimde geçmektedir.)

‘Bütün bu rivayetlerden anlaşılıyor ki; yatsı namazını kılmak için en güzel vakit gecenin üçte biri geçmeden öncedir. Yatsı namazının kılınması en fazla bu vakitte sevaptır. Gece yarısı kılınan yatsı namazı bundan daha az sevaptır. Sevap

bakımından en az olan yatsı namazı ise gecenin çoğu geçtikten sonra kılınan dır.

NAMAZ KILMAK MÜSTEHAP (DAHA SEVAP) OLAN VAKİTLER

1- Sabah namazını güneş doğmadan önce ortalığın iyice aydınlandığı zamanda kılınma sı müstehaptır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Sabah namazını güneşin ışığı yayılmaya başladığı zaman kılınız. Çünkü bu vakitte kılmakta daha çok sevap vardır."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Ahmed)

Tirmizi ve İbni Hibban bu hadis için sahih dediler.

2- Öğle namazını, yazın havanın biraz serinlemesi ne kadar tehir etmek, kışın da ilk vakitlerde kılmak müstehaptır.

Ebu Hureyre (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Sıcaklık fazlaştığı zaman öğle namazını serinletiniz. (Daha serin zamana erteleyiniz)., Çünkü, hararetin şiddeti, cehennem sığınının yayılmasından ileri gelir."

(Buhari, Müslim)

Rasulullah (s.a.s) öğle namazını kış aylarında erken kılar, yaz aylarında ise serinliğe bırakırdı.

(Buhari)

3-İkinci namazında da bekleyip güneşin rengi sararmak üzere iken kılmak müstehaptır.

‘Güneşin sararması, ona bakan kimsenin gözlerinin kamaşmayacağı bir duruma gelmesi demektir ki, ikinci namazını bu vakitten sonraya bırakmak mekruhtur.

Ziyad b. Abdullah (r.a) şöyle rivayet etti:

- "Büyük mescidde Ali (r.a)nün yanında

oturuyorduk. Müezzin gelip dedi ki: "Ey müminlerin emiri! Namaz vakti geldi. Ali (r.a): "Otur" dedi. Bir müddet sonra bu müezzin tekrar gelerek Ali (r.a)ye: "Namaz vakti geldi" dedi. Ali (r.a) bunu duyunca: "Bu köpek bize sünneti öğretiyor" dedi. Sonra kalktı, ve bize ikindi namazını kıldırdı. Sonra daha önce oturduğumuz yere döndük. Güneşin batışını bekledik. O zaman güneşe rahatlıkla bakabiliyorduk."

(Hakim "Müstedrek inde ve Dare Kutnide)

Hakim bu hadis için sahih dedi.

4-Akşam namazını erken kılmak müstehaptır.

Enes b. Malik (r.a)nün şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasulullah (s.a.s) ile akşam namazını kılar, sonra ok atardık, okun düştüğü yeri görürdük."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, İbni Mace)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Ümmetim akşam namazını yıldızların

doğup birbirine karışmasına bırakmadıkça iyilik içindedirler."

(Ebu Davud, Hakim, İbni Mace) Hakim bu hadis için sahih dedi.

5- Yatsı namazını gecenin üçte birine kadar geciktirmek müstehaptır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Ümmetime meşakkat vermekten korkmasaydım yatsı namazını gecenin üçte birine kadar geciktirmelerini emrederdim."

(Tirmizi, İbni Mace) Tirmizi bu hadis için Hasen, Sahih dedi.

6- Kapalı hayalarda bütün namazlar ihtiyaten geç kılınmalıdır. Çünkü vakit çıktıktan sonra kılınan namaz her ne kadar kaza ise de sahihtir. Fakat vakit girmeden kılınan namaz fasittir.

NAMAZ KILMANIN CAİZ

OLMADIĞI ZAMANLAR

1- Güneşin doğuş ve batışı esnasında ve de zeval vaktinde (yâni; güneşin en tepede olduğu zaman) namaz kılmak, tilavet secdesi yapmak, cenaze namazı kılmak caiz olmaz.

Rasulullah (s.a.s); güneş doğarken yükselinceye kadar, tepede iken sağa doğru kayıncaya kadar ve batarken de tam batıncaya kadar olmak üzere üç vakitte bizi namaz kılmaktan ve ölülerimizi kaldırmaktan nehyederdi.

(Müslim, Nesei, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)

2- Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar ve ikindi namazından sonra da güneş batıncaya kadar nafile namaz kılmak mekruhtur. Bu iki Vakitte kaza veya cenaze namazını kılmada ve

tilavet secdesini yapmada herhangi bir sakınca yoktur.

Amr b.. Abese (r.a) şöyle demiştir:

Rasulullah (s.a.s)e: "Ey Allahın Rasulü! Gecenin hangi vakti duanın kabulüne en uygundur?" diye sordum. Rasulullah (s.a.s):

- "Gecenin son boşluğudur. Bunun için dilediğin namazı kıl. Çünkü bu zamanda namaz melekler tarafından görülür ve büyük sevab yazılır. Bundan sonra sabah namazını kılarısın. Sonra güneş doğup bir veya iki mızrak miktarı yükselinceye kadar nafîle namaz kılma. Çünkü güneş, şeytanın boynuzları arasında doğar ve kâfirler bu zamanda güneşe taparlar. Bundan sonra yine mızrağın gölgesi kendisine eşit oluncaya kadar kıl. Çünkü bu zaman da melekler tarafından görülür ve büyük sevab yazılır. Bundan sonra yine kılma.

Çünkü bu zamanda cehennem pek şiddetli yakılır ve kapıları açılır. Güneş zevalden kaydığı zaman da ikindiye kadar dilediğin namazı kıl. Çünkü namaz bu zaman da melekler tarafından görülür. Sonra yine güneş batıncaya kadar kılma. Çünkü güneş şeytanın boynuzları arasında batar. Kâfirler de bu zamanda güneşe taparlar."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Tan yeri ağardıktan sonra iki rekattan fazla sünnet kılmak mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s); tan yeri ağardıktan sonra sabah namazlığın iki sünnetinden fazla nafile kılmamıştır.

(Buhari, Müslim)

4- İki namaz, ne yolculukta ne de ikâmette tek bir vakit içinde birleştirilemez. Arafatta; öğle ile ikindinin, Müzdelife de; akşam ile yatsının beraber kılınması bu hüküm dışındadır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- **"Şüphesiz ki namaz müminler üzerine belli vakitlerde farz kılınmıştır."**

(Nisa: 103)

EZAN VE İKAMET

Ezan; lügatta, bildirmek anlamındadır.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

-**"Allah ve Rasulü tarafından bir ezandır** (yâni;bir bildiridir.)

(Tevbe: 3)

Şeri manada ise ezan; belli ve kendine özgü sözlerle namazın vakitlerini bildirmektir.

Ezanın Hükümü: Şehir ve köy halkına ezan; vacib-i kifâyedir. Yâni; bir belde halkı ezanı terkederse hepsi günahkâr olur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namaz vakti geldiği zaman biriniz sizin için ezan okusun. Ve büyüğünüz imam olsun."

(Buhari, Müslim)

‘Yolcu ve çölde olanlara ise ezan; sünnettir.

Rasulullah (s.a.s) Ebu Said el-Hudri (r.a)ye şöyle dediği rivayet edildi:

- "Muhakkak senin, koyunları ve çölü sevdiğini görüyorum. Koyunların yanında ve kırdan bulunup ta ezan okuduğun zaman sesini yükselt. Çünkü insan ve cin müezzin, sesini işiten herşey, kıyamet gününde ona şahadet eder."

(Buhari, Müslim)

‘Ezanın şekli şöyledir:

Dört defa Allahu Ekber,

İki defa Eşhedu enla ilahe illallah,

**İki defa Eşhedu enne Muhammeden
Rasulullah,**

**İki defa Hayya ales-salah,
İki defa Hayya alel-felah,
İki defa Allahu Ekber,
Bir defa Lailahe illallah.**

‘Sabah namazında Hayya alel-felahtan sonra iki defa "Essalatu hayrun minen-nevm" denilir.

İkamet te, ezan gibidir. Fakat "Hayya alel felah" tan sonra iki defa "Kad kamet-is-salah" denilir.

Abdullah b. Zeyd (r.a)den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Rasulullah (s.a.s) insanları namaza çağırmak için çan yapılmasını emrettikten sonra rüyamda elinde çan taşıyarak dolaşan bir adam gördüm. Ve ona dedim ki:

- "Ey Allahın kulu! Bu çanı bana satar mısın?"

Bana dedi ki:

- "Bununla ne yapacaksın?"
- "Onunla insanları namaza çağıracağız." Adam:

- "Sana ondan daha hayırlı birşey öğreteyim mi?" dedi. "Evet" dedim.
Adam dedi ki:

Dört defa Allahu Ekber,
İki defa Eşhedu enla ilahe illallah,
İki defa Eşhedu enne Muhammeden
Rasulullah,
İki defa Hayya ales-salah,
İki defa Hayya alel-felah,
İki defa Allahu Ekber,
Bir defa Lailahe illallah."

Sonra benden biraz uzaklaştı ve dedi ki:
"İkamette de "Hayya alel-felah"tan sonra iki defa "Kad kamet-is-salah" dersin."

Sabah olunca Rasulullah (s.a.s)e gittim.
Ona rüyamı haber verdim. Rasulullah (s.a.s) buyurdu ki:

- "Gerçekten bu, hak bir rüyadır. Bilâle git. Çünkü O, senden daha güzel ve uzun seslidir. Sonra, rüyada söyleneni ona öğret. Bilâl bununla müslümanları namaza çağırırsın. Abdullah b. Zeyd (r.a) diyor ki: Ömer b. Hattab (r.a) Bilâlin, namaz için nidasını işitince izar (belden aşağısını örten libas)ını yerden çekerek Rasulallahî yanına geldi ve şöyle dedi:

- "Yâ Rasulallah! Seni hak ile gönderen Allaha yemin ederim ki ben de onun söylediği gibi gördüm." Bunun üzerine Rasulallah (s.a.s):

- "Allaha hamd olsun. İşte bu daha sağlam" buyurdu.

(Ebu Davud, İbni Mace, Ahmed, Tirmizi, İbni Hıbban, İbni Huzeyme)
Tirmizi ve İbni Huzeyme bu hadis için sahih dediler.

Rasulallah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Eğer sabah namazı ise "Hayya alel-

felah"tan sonra iki defa "Essalatu hay run minen-nevm" sonra da iki defa "Allahu Ekber, bir defa "Lailahe illallah" dersin."

(Ebu Davud)

İbni Huzeyme bu hadis için Sahih dedi. Enes (r.a)nün şöyle dediği rivayet edildi:

- "Müezzin sabah ezanında "Hayya alel-felah" dedikten sonra "Essalatu hay run minen-nevm" demesi sünnettir."

(Dare Kutni, İbni Huzeyme)

İbni Huzeyme bu hadis için sahih dedi. Abdullah b. Zeyd (r.a)nün şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)in ezanı, gerek ezanda ve gerek kamette ikişer ikişer idi."

(Tirmizi, Dare Kutni)

Tirmizi, İbni Hıbban ve İbni Huzeyme bu hadis için Sahih dediler.

EZAN VE İKAMETTE SÜNNET OLAN ŞEYLER

1- Ezanı; yavaş yavaş, ikameti ise; hızlı hızlı okumak.

Cabir (r.a)den: Rasulullah (s.a.s) Bilâl'e dedi ki:

- "Ey Bilâl! Okuduğun zaman ağır ve yavaş oku. İkamet ettiğin zaman da acele et."

(Tirmizi)'Zayıf hadis.

2- Ezan ve ikamet okunduğu zaman kibleye dönülür.

Said (r.a) şöyle demiştir:

- "Bilâl ezan okuduğu zaman kibleye dönerdi."

(Hakim rivayet etti ve Hasen dedi.)

3- Müezzin ezan okurken parmağını kulaklarına tıkar.

Rasulullah (s.a.s) Bilâl (r.a) ezan

okurken iki parmağını kulağına sokmasını emrederek: "Şüphesiz o, senin sesini daha çok yükseltir" buyurmuştur.

(Tirmizi, İbni Mace, Hakim)

Ebu Cüheyfe (r.a) şöyle demiştir: "Bilâl ezan okurken iki parmağını kulağının içine sokardı."

(İbni Mace, Hakim) Hakim bu hadis için **Hasen-Sahih** dedi.

4-Müezzin ezan sırasında yüzünü "Hayya ales-salah" derken sağa, "Hayya alel-felah" derken sola çevirir.

Musa b. İsmail, Ebu Cuheyfe (r.a)den şöyle rivayet etmiştir: "Bilâl'i ezan okurken gördüm. "Hayya ales-sa-lah" ve ".Hayya alel felah"a geldiği zaman boynunu sağa ve sola çevirdi. Fakat, vücudu ile dönmedi."

(Buhari, Tirmizi, Ebu Davud)

5- Ezanı bitirdikten sonra (Akşam namazı hariç) hemen ikâmet etmeyip

biraz oturmak.

Rasulullah (s.a.s) Bilâle dedi ki:

- "Ezan ile ikamet arasında yiyip içen kimse ile sıkışmış olupta abdest bozmaya giden kimsenin hacetini giderecek kadar zaman bırak."

(Tirmizi)'Zayıf hadis.

6- Ezanı, ezan karşılığında ücret almayan müezzi

ne okutmak.

Osman b. Ebul-As (r.a) Rasulullah (s.a.s)e şöyle dedi: "Ey Allahın Rasulü! Beni kavmimin imamı yap." Rasulullah (s.a.s): "Sen onların imamısın (namaz kıldırırken) eh zayıflarını gözet (namazı uzun tutma) ve okuduğu ezan karşılığında ücret almayan bir müezzin al."

(Ebu Davud, İbni Mace, Nesei, Ahmed)

Hakim bu hadisi rivayet etti ve Müslimin şartına göre sahih dedi.

7- İmam hazır olduğu zaman ikamet okunması.

Cabir b. Semure (r.a)nün şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasulullah (s.a.s)in müezzini (ezandan sonra) ara verir, Rasulullah (s.a.s)in çıktığını görünceye kadar kamet getirmez, onu görünce namazı ikame ederdi."

(Tirmizi)

8- Ezan okuyan kimsenin ikameti de kendisinin getirmesi gerekir.

Haris es-Südanın oğlu Ziyad (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) ezan okumamı emretti de, ben ezanı okuyunca Bilâl kamet etmek istedi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s):

- "Muhakkak Südanın kardeşi ezanı okudu, ikameti de o yapmalıdır. Çünkü kim ezanıcı okursa ikametide o yapar"

buyurdu."

(Tirmizi, Ebu Davut, İbni Mace)

9- Ezan ve ikametın abdestli olarak okunması.

Ebu Hureyre (r.a)den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Namaza ancak abdestli olan çağırır. (Yani ezan okur.)

(Tirmizi)'Sahih senedle.

10- Yüksek yerde ezan okumak.

Neccar oğullarından bir kadın şöyle demiştir: "Evim mescid etrafındaki evlerin hepsinden en yüksekti. Bilâl sabah ezanını onun üstünde okurdu."

(Ebu Davud)

11- Bir müezzin olduğu zaman namaz vakti girdikten sonra ezan okumak. Bilâl (r.a) fecirden önce ezan okudu. Rasulullah:

- "İnsanlara dalgınlıkla ezan okuduğunu haber ver" buyurdu ve vakit girdikten

sonra tekrar ezan okumasını emretti.

(Ebu Davud)'Zayıf hadis.

12- Camide iki müezzin olduğu vakit müezzinlerden biri vakit girmeden önce diğeri vakit girdikten sonra ezan okur.

İbni Ömer (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Şüphesiz Bilâl, gece bitmeden ezan okumaktadır. Bunun için İbn Ümmü Mektum ezan okuyuncaya kadar yiyip içebilirsiniz."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei).

13- Ezanda nağme yapmamak. Nağme yapmak bid attir.

14- Ezan ve ikamet arasında dua etmek.

Enes (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Ezan ile ikamet arasındaki duayı Allah çevir mez."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

İbni Huzeyme bu hadis için Sahih dedi.

15- Müezzin ezan okurken, ikamet getirirken konuş mamak, müezzin ezan okurken kalbiyle ezanı tekrarlamak "Hayya ales-salah" ve "Hayya alel~felah"a gelince "La havle vela kuvvete illa billah" demek. İkamette "Kad ka-metissalah" derken "Ekamehullahi ve edameha" demek.

Ebu Said (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Ezanı işittiğiniz vakit (müezzini takip ederek) dediklerini tekrar ediniz."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Müslim ve Ebu Davudda şu rivayet vardır:

"Her kim ki "Hayya alâ"lardan başka müezzinin dediklerini aynen kalbi ile tekrar ederse cennete girer. "Hayya alâ"larda "La havle ve la

kuvvete" der."

Bilâl (r.a) ikamet etmeye başladı da "Kad kametissalah" deyince Rasulullah (s.a.s) "Ekamehullahu Ve edamehu" (Allah namaz kılmayı nasib etsin ve onu devam ettirsin) buyurdu. Ve ikametın diğer cümlelerinde de ezandaki gibi dedi.

(Buhari, Ebu Davud)

16 - Ezanı işittikten sonra aşağıdaki duayı okumak.

Cabir (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Her kim müezzinin çağırışını işittiği vakit: "Allahümme Rabbe hazihid davetit tammeti ves-aalatil kaimeti, ati Mahummeden el vesilete vel fadilete vebashümakamen mahmuden ellezi veaddehu" (Ey bu eksiksiz çağrının ve dünya durdukça duracak olan namazın Rabbi

Allahım Muhammed (s.a.s)e vesile (cennette özel bir makam)yi ve fazileti ver. Onu kendisine vaad buyurmuş olduğun Makam-ı Mahmuda eriştir.) derse kıyamet günün de şefaate hak kazanır."
(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

EZAN OKUMANIN FAZİLETİ

Muaviye (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Kıyamet gününde müezzinler insanların en uzun boyunlularıdır."

(Müslim, Ahmed)

Ebu Hureyre (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Müezzin sesinin miktarınca mağfirete nail olur." Kuru ve yaş her şey ona şehadet eder."

(Ebu Davudu, Nesei)

Ebu Abbas (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Her kim yedi sene sırf Allah rızası için ezan okursa ona cehennemden beraat (kurtuluş) yazılır."

(Tirmizi)

NAMAZIN VÜCUB ŞARTLARI

1-Müslüman olmak. Kâfire namaz farz değildir. Rasulullah (s.a.s) Muaz (r.a)'ye şöyle buyurdu: "Kitap ehline gidiyorsun. İlk olarak onları "La ilahe illallah Mûhammeden Rasulullah"a çağır. Kabul ederlerse onlara Allahu Teâlânın bir gece ve gündüzde beş vakit namazı farz kıldığını bildir."

(Buhari)

‘ Bu hadisi şeriften anlaşılıyor ki bir insan ancak islâma girdikten sonra namaz

kendisine farz olur.

2- Akıl baliğ olmak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Üç kişiden sorumluluk kaldırıldı: Uyanıncaya kadar uyuyandan, buluş çağına erinceye kadar çocuktan, iyileşinceye kadar deliden."

(Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, Hakim)

Hakim bu hadis iç?n sahih dedi.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Yedi yaşına gelmiş olan çocuğa namaz kılmasını emrediniz. On yaşına vardığı zaman kılmazsa dayak atınız. Ve kendilerini ayrı ayrı yatırınız."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Namazın vaktinin girmesi.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

- **"Şüphesizki namaz müminler üzerine belli vakitlerde farz kılınmıştır."**

(Nisa: 103)

4 - Hayız ve nifas (lohusalık) halinde

namaz farz değildir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Aybaşı halin. geldiği zaman namazı terket."

(Buhari, Müslim)

‘ NAMAZIN SIHHAT ŞARTLARI

1 - Büyük hades (yani cünüblük) ve küçük hades (yani abdesti bozan şeylerken ve necasetten (görülen pislikten) temizlenmek.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Temiz olmadan (abdestsiz, gusülsüz veya teyemmümsüz) kılınan namazı Allah kabul etmediği gibi, çalınmış, zorla alınmış olan malın da sadakasını kabuletmez."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

2- Elbiseyi ve namaz kılınacak yeri temizlemek.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

- "Evim olan Kabeyi; tavaf edenler, civarında oturanlar, rüku edenler ve secdeye varanlar için temizle."

(Hacc: 26)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyuruyor:

- "Namazın anahtarı temizliktir."

(Tirmizi, Ebu Davud, İbni Mace, Hakim)

Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

3- Avret yerlerini örtmek.

Erkeklerin avret yeri; göbeğin altından diz kapakların altına kadardır. Kadının ise elleri ve yüzü hariç bütün vücudu avrettir. Kadın namaz kılarken baldırının dört veyahut üçte biri açılırsa namaz sahih olur. Daha fazla açılırsa namaz caiz olmaz.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

- "**Ey Ademoğulları! Her mescidde zinetinizi alın (giyinin).**" (Araf: 3)

‘ Ayeti kerimede geçen "zinet"ten maksad avret yerlerini örten elbise demektir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: -
"Uyluk avrettir."

(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Uyluğunu açma ve ölünün de, dirinin de uyluğu na bakma." (Ebu Davud, Hakim, Bezzar)

Rasulullah (s.a.s): "Erkeğin avret yeri göbeğiyle diz kapaklarının arasıdır" buyurdu.

(Ahmed, Beyhaki, Dare Kutni)

İbni Hibban bu hadis için sahih dedi.

Aişe (r.a)"vdan Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Aılah, hayız görmeye başlayan kadının (yâni; buluğ çağına gelen kadının) namazını, ancak üzerinde başını ve göğsünü örten Örtüsü ile kabul eder."

(Ebu Davud, İbni Mace, Tirmizi, Ahmed)

Tirmizi bu hadis için Hasen dedi, Hakim ve

İbni Huzeyme bu hadis için Sahih dediler,

Ümmü Seleme (r.a)ye: "Kadın hangi elbise ile nama; ılmalıdır?" diye sordular. O, şöyle cevap verdi:

- "Baş örtüsü ve bütün vücudu ile ayaklarının de üstünü örten bir elbise ile kılar" dedi ve ilave etti:

Rasulullah (s.a.s)e: "Kadın yalnız baş örtüsü ve gömleği ile izâr denilen örtüsü olmadan namaz kılabilirmi?" diye sordum. "Dır" denilen gömlek ayaklarının üstü ile birlikte bütün vücudunu örterse kılabilir" buurdular.

(Ebu Davud!

Hakim rivayet etti ve sahih dedi.

İbni Ömer (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Her kim böbürlenerek eteğini yerde süründürürse Allah, kıyamet gününde ona bakmaz." Bunun üzerine Ummü Seleme: "Kadınlar eteklerini nasıl yapsınlar?"

dedi.

Rasulullah (s.a.s): "Bir karış aşağı indirirler" buyurdu. Ümmü Seleme: "Bu durumda onların ayakları açılır" dedi. Rasulullah (s.a.s): "Bir arşın indirirler, daha fazla indirmezler" buyurdu.

(Nesei, Tirmizi]

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih dedi,

4 - Kibleye (Kabeye) yönelmek.

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

- "Ey Muhammedi Yüzünü göğe çevirip durduğunu örüyoruz. Seni sevdiğin kibleye mutlaka çevireceğiz, emen yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Ey müminler! Siz de nerede olursanız olun, yüzünüzü onun tarafa çevirin."

(Bakara: 144)

Berâ (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) ile birlikte onaltı, yahud onyedi ay Beytül Makdise doğru

namaz kıldık. Sonra Kabe"ye doğru döndürüldük."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei!

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

- "İnsanlar Kübada sabah namazında iken biri geliverdi ve: "Muhakkak Rasulullah (s.a.s)e bu gece âyet geldi ve Kabeye dönmekle emrolundu. Siz de Kâbeye dönünüz" dedi. Şama doğru dönmüş olarak namaz kıldı

makta olan bu cemaat te Kabeye döndüler."

(Müslim, Tirmizi, Nesei

‘ Kabenin yanında namaz kılan kimseler yüzünü

Beytullahı çevirirler. Ondan uzak olanlar yüzlerini Beytullah istikametine çevirirler. Birşeyden korkanlar (düşman, yırtıcı hayvan, denize düşüp boğulmak vs.) güçlerinin yettiği herhangi bir tarafa

dönerler.

‘ Kiblenin yönünü kesin olarak bilmeyen bir kişi soracak kimse de bulamazsa içtihat eder, araştırır ve namazını ona göre kılar. Sonradan yanlış olduğunu anlasa bile namazını yenilemez. Fakat namaz içinde iken yanlış olduğunu anlarsa kibleye döner ve namazını bozmadan tamamlar ve eğer içtihat edip, araştırmadan kılar da yanlışlarsa namazını kaza eder.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Doğu ile batı arasında olan tarafın hepsi kiblelerdir."

(Tirmizi)'Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih dedi.

Amir b. Rabia (r.a) şöyle demiştir:

- "Karanlık bir gecede Rasulullah (s.a.s) ile bir yolculukta bulunuyorduk. Kiblenin ne tarafta olacağını bilemedik. Bunun üzerine herkes kendi kanaatine göre kıldı.

Ertesi sabah olup hadiseyi Rasulullah (s.a.s)'e anlatınca: "Her ne tarafa dönerseniz Allahın rızası oradadır."**(Bakara: 115)** mealindeki âyet nazil oldu."

(Tirmizi, Ebu Davud)'Zayıf hadis.

NAMAZIN RÜKUNLARI (FARZLARI)

1 - Farz namazda ayakta durmaya gücü yeten kimse için ayakta durmak. Ayakta durabilen kimse, farz namazı oturarak kılarsa namazı caiz olmaz.

Allah'u Teâlâ şöyle buyuruyor:

-"Gönülden boyun eğerek Allahın huzuruna durun."

(Bakara: 238)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Ayakta namaz kıl Bunu yapamıyorsan oturarakkıl. Bunu da

yapamıyorsan yatarak namaz kıl."

(Buhari)

2.- Niyet etmek.

Niyet: Kalben o namazın hangi namaz olduğunu bilmektir. Bunu dil ile söylemek gerekmez. Cemaat üç namaz kılınırsa, hem vaktin farzına hem de imama uy maya niyet edilir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Ameller (yâni; yapılan işler) ancak niyetlere bağlıdır."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

3-İftitah tekbiri (Başlama tekbiri).

Niyet ettikten sonra "Allahu Ekber" denilerek namaza başlamak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Namazın anahtarı temizlik, namaz dışında helâl olan şeyleri haram kılan ilk unsur tekbir (yâni başlama tekbiri) yeniden helâl kılan son unsur da selâm vermektir."

(Tirmizi, Ebu Davud, İbni Mace, Hakim)

Tirmizi bu hadis için sahih dedi.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Rabbini yücelt (yâni; namaza başlarken tekbiral)."

(Müddesir: 3)

4- Kıraat: namaz kılanın kendisi işitecek derecede dili ile harfleri teshih ederek Kuran'ı Kerim âyetlerinden en az bir âyet okumasıdır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Namazda, ondan (Kurandan) kolayınıza geleni okuyun."

(Müzzemmil: 20)

5- Rûku ve secdeler.

Rûku: Namazda kıraattan sonra eğilerek elleri parmaklar açık halde diz kapaklarının üzerine koyarak sırtı düz hale getirmektir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Rûku edin secdeye varın."

(Hacc: 77)

6- Namazın sonunda bir teşehhüd miktarı oturmak.

Rasulullah (s.a.s) Abdullah b. Amr b. As (r.a)ye: - "Başını son secdeden kaldırıp bir teşehhüd mikta-11 oturduktan sonra namazın bitmiş olur."

(Ebu Davud, Ahmed, Dare Kutni, Beyhaki)
İbni Hibban bu hadis için Sahih dedi.

NAMAZIN KILINIŞ ŞEKLİ

1- Namaza başlamadan önce hangi namaz kılmazsa kalp ile buna niyet edilir. (Niyet namazın farzlarındadır.)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Ameller niyete göredir."

(Buhari, Müslim)

2- İftitah tekbiri için elleri baş parmaklar

kulak yumuşağının hizasına gelinceye kadar yükseltilir. Kadınlar ellerini omuzları hizasına kadar yükseltir. (Çünkü daha fazla yükseltmek örtünmesi gerekli olan yerlerinin daha fazla açılmasına yol açabilir.) Vail b. Hacer, Berra ve Enes b. Malik (r.a)dan şöyle rivayet edildi:

- "Rasulullah (s.a.s) tekbir için ellerini baş parmakları kulak yumuşakları hizasına gelinceye kadar yükseltirdi."

(Müslim, Ahmed, Dare Kutni)

3- İftitah tekbiri getirilir. (Bu namazın farzların dandır.)

Ali ah' u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Pisliklerden arınan ve Rabbinin adını anarak namaza duran kimseler iflah olmuştur."

(Alâ: 14-15)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namazın girişi tekbirdir". -"

(Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed, Darami,

Beyhaki)

Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

4- Tekbir aldıktan sonra eller göbek altında sağ el sol elin üzerine konur.

Rasulullah (s.a.s): "Göbek altında sağ eli sol elin üzerine koymak sünnettendir" buyurdu.

(Ebu Davud, Ahmed, Dare Kutni)'Zayıf hadis.

5- Sonra "Sübhane-kellahümme ve bi hamdike ve tebare kesmüke ve teâlâ ceddüke ve lailahe gayrüke" duası okunur.

Rasulullah (s.a.s) namaza başlarken tekbir alır ve sübhane-kellahümme duasını okuyup ona başka birşey eklemezdi."

(Dare Kutni, Taberani)

Dare Kutni rivayet etti ve sahih dedi.

6- "Sübhane-kellahümme" duasından sonra "Euzübillahimineş-şeytanırracim" denir.

Allahu Teâlâ şöyle byuruyor:

"Kur'an okuduğun zaman kovulmuş şeytanın şerrinden Allaha sığın."

(Nahl: 98)

7- Euzuden sonra besmele çekilir. (Euzu ve besmelenin ikisi gizli çekilir.)

Enes b. Malik (r.a) şöyle rivayet etti: "ben, Rasulullahın, Ebu Bekirin, Ömerin ve

Osmanın arkasında namaz kıldım. Bunlar her namaza hep "Elhamdüliilahi Rabbilalemin" ile başlardı. Bismillahirrah-manirrahim sözünü kıraatin başında ve sonun da açıktan söylemezlerdi."

(Buhari, Müslim)

8 - besmeleden sonra namazın ilk iki rekâtında fatiha ile bir kısa sûre veya uzun bir sûreden en az üç âyet okunur. Bu ise namazın vaciplerindendir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Fatıha ve onunla birlikte bir sûre okumak sizin namaz olmaz."

(Tirmizi, İbni Mace)'Zayıf hadis.

Ebu Said (r.a) şöyle rivayet etti:
"Rasulullah (s.a.s) namazda fatıhayı ve fatihadan sonra Kurandan kolayımıza geleni okumamızı emretti."

(Ebu Davud)

İbni Hibban rivayet etti ve sahih dedi.

- "Fatıhayı okumayan kimsenin namazı yoktur."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Açıklama:

"Namazda, ondan (Kurandan) kolayınıza geleni okuyun."

(Müzzemmil: 20)

Bu âyetten namazda Kurandan bir miktar okumggnm farz olduğu anlaşılır. Tek kişi (Haber âhad) hadisine dayanarak bundan

fazla bir şeyin farz olduğuna hükmedilmez. Tek kişi hadisleriyle amel etmek vacip olduğu için fatiha ile zammı sûrenin vacib olduğuna hükmedilir.

9- İmam "Veledallin" dediği zaman hem kendisi hem arkasında olanlar gizli olarak "Amin" derler.

Rasulullah (s.a.s): "İmam "Veladdallin" dediği zaman siz de "Âmin" deyiniz" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

‘Gizli olarak "Amin" demenin sebebi (Aminin) bir dua olmasıdır. Dualarda ise gizlilik esastır.

10- Sonra tekbir alınarak rükua eğilir. "Rasulullah (s.a.s) (Namazda) her eğilip kalkarken tekbir alırdı."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

‘Tekbirdeki -E- harfleri hiçbir zaman uzatılamaz Allah ve Ekber kelimelerinin

başındaki -E-ler uzatıldığında soru şeklini aldığı için dinen sakıncalıdır.

11- Rükua varıldıktan sonra elin avuçlarıyla diz kapakları tutulur ve parmakların arası açık bulundurulur.

Rasulullah (s.a.s) Enes b. Mâlik (r.a)ye: "Rükua eğildiğin zaman, ellerini diz kapaklarının üzerine koy ve parmaklarının arasını aç."

(Taberani)

İbni Hibban rivayet etti ve Sahih dedi.

12- Rükuda sırt dümdüz bir şekilde tutulur.

"Rasulullah (s.a.s) rüku yaparken mübarek sırtını dümdüz bir şekilde tutardı."

(İbni Mace)

Taberani ve Ebu Yala Sahih senedle rivayet ettiler.

13- Rükuda baş ve omuzlar yüksekte tutulmaz. "Rasulullah (s.a.s) rüku yaparken

başını- ne eğer nede yüksek tutardı."

(Müslim, Tirmizi)

14- Rükuda en az üç defa "Sübhane Rabbi"yelazim" denilir.

Rasulullah (s.a.s): "Herhangi biriniz rüku ettiği zaman üç defa "Sübhane Rabbiy e1-azim" desin. Bu da en azıdır" buyurmuştur..

(Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace, Beyhaki)
Mürsel-Zayıf hadis

İbn Abbas (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Allah Teâlâ rükuda ve secdelerde Kuran okumamı yasakladı. Rükuda Rabbinizi yüceltin "Sübhane rabbiyel azim" deyin. Secdede duayı çok yapın. Muhakkak Allahu Teâlâ sizin duanıza icabet eder."

(Müslim)

15- Sonra baş, kaldırılır ve "Semiallahü limen hamideh" denilir. İmamın

arkasındakiler de "Allahümme Rabbena ve lekel hamd" derler. İmam ise içinden söyler. Tek başına namaz kılan kimse her ikisini de söyler.

Rasulullah (s.a.s) "Semiallahü limen hamideh" dediği zaman "Allahümme Rabena ve lekel hamd" derdi."

(Buhari)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "İmam "Semiallahü limen hamideh" dediği vakit "Allahümme Rabbena lekel hamd" deyiniz. Çünkü sözü meleklerin sözüne uygun düşen kimsenin geçmiş günahları affedilir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

16- Rükudan kalkıldıktan sonra dimdik durulur ve ondan sonra tekbir getirilip secdeye varılır. Rükudan kalktıktan sonra ayakta dimdik durmak vaciptir.

"Rasulullah (s.a.s) çabuk çabuk namaz

kılan bedevi Araba: "Kalk, namazını bir daha kıl, sen namaz kılmadın" diye buyurmuştur."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

17- Secdeye giderken önce diz kapakları sonra eller yere konur"

Vail İbni Hacer (r.a) şöyle dedi: "Rasulullah (s.a.s) secdeye giderken önce dizlerini sonra ellerini secdeye koyardı. Secdeden kalkarken de önce ellerini sonra dizlerini secdeden kaldırırdı."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbn Mace, Dare Kutni)

Hakim: "Bu hadis Müslimin şartlarına göre Sahihdir" dedi.

18- Secdede yüz, iki elin arasına ve eller de kulakların hizasında yere konur ve parmaklar birleştirilerek kibleye doğru uzatılır.

Vail İbni Hacer (r.a) şöyle dedi:

- "Rasulullah {SAV} rükuda

parmaklarının arasını açar, secde de ise parmaklarının arasını birleştirirdi."

(Beyhaki, Hâkim) Hakim: "Müslimin şartlarına göre Sahihtir" dedi.

19- Secdede burun ile alın yere değdirilir. Bir özür yoksa yalnız burnu yere değdirmekle yetinmek caiz değildir. Secdede burun ile alını yere değdirmek vaciptir.

Rasulullah (s.a.s): "Yedi kemik üzerinde secde etmekle emrolunmuştumdur" diye söylerken "bu kemiklerden biri alındır" buyurdu.

(Buhari, Müslim., Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, ibni Mace)

20- Kişinin, başındaki sarığı veyahut sırtındaki elbise nin herhangi bir kısmı üzerine secde etmesi caizdir.

Enes b. Malik (r.a) şöyle dedi:

Sıcağın Şiddetli yamanında

Rasulullah (s.a.s) ile birlikte namaz kılardık ta herhangi birimiz sıcaktan dolayı alnımızı yere koymaya güç yetiremedigimiz zaman elbisemizi yayar onun üzerine secde ederdik."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

21- Secdede kollar yerden yüksek tutulur. Karında uyluklara yapıştırılmaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Secde ettiğinde avuçlarını yere koy ve dirseklerini kaldır." (Müslim)

Bir başka rivayette ise şöyle buyurmuştur: "Secdede itidale riayet ediniz ve sizden biriniz

namazda köpeğin yaydığı gibi kollarını yaymasın."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

"Rasulullah (s.a.s) secde yaparken karnını uyluklarından o kadar uzak tutardı ki eğer ufak bir kuzu göğsünün altından

geçmek isterse geçebilirdi."

(Buhari, Müslim)

‘ Kadınlar, kollar vücuda bitişik şekilde, fakat dirsekleri yüksek olarak ve karnını uyluklarına bitıştırerek secde yapar. Çünkü secdenin bu şekilde yapılması örtünmeye daha fazla yardımcı olur.

22- Secdede ayak parmaklarının uçları kıbleye doğru tutulur.

"Rasulullah (s.a.s) secde yaparken ayak parmaklarının uçlarını kıbleye doğru tutardı."

(Buhari)

23- Secdede en az üç kere "Sübhane Rabbiyel-Alâ"denilir.

"Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Biriniz secde ettiği zaman secdesinde üç kere: "Sübhane Rabbiyel-Alâ" desin. Bu da en azıdır."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace, Beyhaki)'Mürsel hadis. ‘ Huzeyfe

(r.a)den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Fesebbih bismi Rabbike 1-azim" (Büyük Rabbinin ismi ile teşbih et...) âyeti nazil olunca, Rasulullah (s.a.s):

- "Rükunuzdaki teşbihi (Sübhane Rabbiye 1-Azim) diyerek âyetteki gibi yapınız. "Sebbih isme Rabbike1-Alâ" nazil olduğu vakit te: "Secdelerinizi de "Sübhane Rabbiyel-Alâ" demek suretiyle âyetteki gibi yapınız" buyurdu."

(Ebu Davud, Ahmed)

24- Secdeden sonra kişi, başını kaldırır ve tekbir getirir.

Rasulullah (s.a.s) bedevi araba namazı öğretirken: "Secdeden sonra başını kaldırarak dimdik otur"buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

25- Birinci secdeden kalkıldıktan sonra aşağıdaki hadiste geçen duanın okunması

sünnettir.

İbni Abbas (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) iki secde arasında "Allahumeğfirli verhamni ve afini vahdini verzugni" (Ey Allahım! Günahlarımı affet, bana merhamet et, sıhhat ver, beni doğru yola yönelt ve rızıklandır.) diyordu."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace) Hakim bu hadis için Sahih dedi.

26- Oturuştan mutmain olunduktan sonra tekbir getirilerek ikinci secdeye gidilir ve birinci secdede söylenenler söylenir.

Rasulullah (s.a.s) bedevi araba namazı öğretirken:

- "Ondan sonra güzelce secde et. Sonra tam oturun caya kadar kal, yine güzelce secde et" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

27- İkinci secde yapıldıktan sonra tekbir getirilerek ayakların uçları üzerinde ve

oturulmadan ayağa kalkılır. Ayağa kalkılırken eller ile yere dayanılmaz. "Rasulullah (s.a.s) namazda ayaklarının sırtları yere değmeden kalkardı."

(Tirmizi)'Zayıf hadis.

Ebu Hureyre (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (s.a.s) namaza kalktığında tekbir alırdı, rükua eğilirken tekrar tekbir alır ve rükudan doğrulurken "semiallahu limen hamideh" derdi. Ayakta tamamen doğrulunca da "Rabbena ve lekel hamd" der ve secdeye giderken tekrar tekbir alırdı. Başını secdeden kaldırırken tekrar tekbir alır yine tekbir alıp secdeye gider ve tekrar tekbir alıp başını secdeden kaldırırdı.

Namazını bitirinceye kadar böyle tekbir alırdı. Ve ikinci rekâtın oturuşunu bitirdikten sonra kalkarken tekbir alırdı."

(Buhari, Müslim)

28- İftitah duasıyla (Sübhaneke'llahümme) euzunun dışında, birinci rekâta okunan ve yapılan şeylerin hepsi ikinci rekâta da aynen yapılır. İftitah duası ve euzu okumak sadece niyet edildikten sonra sünnettir.

29- İftitah tekbirinden başka hiçbir tekbir de eller kaldırılmaz.

Abdullah b. Mesud (r.a) şöyle dedi:
-"Size Rasulullah (s.a.s)in namazını kıldırayım mı?" Sonra namaz kıldı ve yalnız başlangıçta (iftitah tekbirinde) ellerini kaldırdı. .

(Tirmizi "rivayet etti ve Hasen dedi.)

30 - İkinci rekâtın ikinci secdesinden kalkınca sol ayak yatırılıp üzerinde oturulur. Sağ ayak ta dikilip parmak uçları kibleye doğru tutulur. Aişe

(r.a)dan:

"Ve her iki rekâtın sonunda (ettehiyyatü)yü okurdu. Oturduğu vakit te sol ayağını yayar ve sağayağını dikerdi."

(Müslim, Ebu Davud)

‘ Kadınlar ise sol kalçaları üzerinde oturur ve her iki ayağını sağ yandan dışarıya çıkarır. Çünkü bu biçim oturuş örtünmesini daha fazla sağlamış olur.

31-Oturduktan sonra iki el uyluklar üzerine konur ve parmaklar birleştirilerek "Ettehiyyatü" (teşehhüd) okunur.

Abdullah b. Mesud (r.a) şöyle dedi:

- "İkinci rekâta oturduğumuz zaman "Ettehiyyatü lillahi vessalavatü vattayyibatu esselamu aleyke eyyu hennebiyyu ve rahmetullahi ve berekâtuhu esselamu aleyna ve ala ibadiilahissalihiyn. Eşhedü en lailahe illallah ve eşhedü enne

Muhammeden abduhu ve resulühü" demeyi bize RasuluUah (s.a.s) öğretti."

(Müslim, Ebu Davud, Nesei, İbni Mace)

32 - Birinci oturuşta teşehhüdden başka bir şey okunmaz. Üç veya dört rekâtlı namazlarda birinci oturuş vaciptir. Namazların her oturuşunda teşehhüd (Ettehiyyatü) okumak vaciptir.

İbni Mesud (r.a) şöyle rivayet etti:

-"RasuluUah (s.a.s) bana hem namazın ortasındaki hem de, sonundaki teşehhüdləri öğretmiş bulunmaktadır. Namazın ortasında kişi teşehhüdü bitirince kalkar, sonunda ise istediği duaları yapabilir, demiştir."

(Ahmed)İbni Hacer el-Haytami bu hadis için **Sahih dedi.**

33- Namazın son iki rekâtında yalnız Fatıha okunur.

Ebu Katade (r.a):

-"RasuluUah (s.a.s) son iki rekâtta yalnız

Fatihayı okudu" demiştir.

(Buhari, Müslim)

34- İkinci oturuş da şekil bakımından birinci oturuş gibidir. Birinci oturuş gibi ikinci oturuşta da te- şehhüd okunur ve sonra RasuluUah (s.a.s)'e salavat getirilir.

Ebu Mesud el-Ensari (r.a) şöyle rivayet etti:

- "RasuluUah (s.a.s)in yanında oturduğumuz zaman bir adam gelerek dedi ki:

- "Ey Allahın Rasulü! "Ettehiyyatü"yü nasıl okuyacağımızı anladık. Namazda sana salavat getirmek istediğimizde nasıl- salavat getirelim?" RasuluUah (s.a.s) bir müddet sustu. Sonra dedi ki:

- "Bana salavat getireceğiniz zaman şöyle deyin:

"Allahümme salli alâ Muhammed

ve alâ âli Muhammed kema salleyte alâ İbrahim ve alâ âli İbrahim ve barik alâ Muhammed ve alâ âli Muhammed kema barekte alâ İbrahim ve alâ âli İbrahim inneke hamidüh mecid."

(Müslim, Ahmed, Hakim, Dare Kutni)

35 - Tadil-i Erkân yapmak. Yâni; namazın kıyam (ayakta durmak) rûku ve sücut gibi her rüknünü bir sükunet ile yerine getirmek. Meselâ; rükudan kıyama kalkarken vücut, dimdik bir hale gelmeli, sükunet bulmalı, en az bir kere (Sübhanallahilazim) diyecek kadar ayakta durup sonra secdeye varmalıdır. Her iki secde arasında da böyle bir teşbih miktarı durmalıdır. Tadil-i Erkân yapmak namazın vaciplerindendir. Rifaâ b. Râfi (r.a) şunları anlatıyor:

Biz, RasuluUah (s.a.s) ile beraber (mescidde) idik. Derken bir adam geldi ve

namaz kıldı. RasuluUah (s.a.s) onu takip ediyordu. Fakat adamın haberi yoktu. (O adam) namazını bitirdi ve RasuluUah (s.a.s)in yanına gelip selâm verdi. RasuluUah (s.a.s) selâmını aldı ve:

- "Dön de namazını tekrar kıl. Çünkü sen namaz İçilmiş olmadın" buyurdu. Olay bu şekilde üç kez tekrarlanınca adam:

- "Sana kitabı (Kuranı) gönderene yemin olsun ki, bütün, gayretimi sarf ettim. Bana doğrusunu öğret ve göster" dedi. Bunun üzerine RasuluUah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Namaz kılmak istediğinde abdest al, ama güzelce abdest al. Sonra kalk ve kıbleye dön. Sonra tekbir al. Sonra (Kuran) oku. Sonra rüku et ve mutmain oluncaya kadar doğrul. Sonra secde et ve mutmain oluncaya kadar secdede kal. Sonra başını kaldır ve otur. Sonra tekrar secde et ve mutmain oluncaya kadar kal. Bu şekilde

yaparsan namazını kılmış olursun. Bunları noksan yapar- san namazını da noksan kılmış olursun."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

36- İkinci teşehhüdden sonra Kuran âyetlerine ve varid olan dualara benzer dualar istendiği kadar okunabilir. İnsanların birbirleriyle yaptıkları konuşmalar türünden dua yapılamaz. (Allahım, beni besle, bana ev ver gibi...)

İbn Mesud (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "Teşehhüdden sonra duaların en güzelini ve senin hoşuna en çok gidenini seç."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei, İbn Mace)

37- Sonra sağ tarafa dönülüp: "Esseiamu aleyküm ve rahmetullah" denilir ve sol tarafa dönülüp aynı söz tekrarlanır.

İbni Mesud (r.a) şöyle rivayet etti:

- "Rasulullah (s.a.s) birinci selâmı verirken sağ yanağının beyazlığı görününceye kadar sağ tarafa, ikinciye verirken de sol yanağının beyazlığı görününceye kadar sol tarafa dönerdi."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbn Mace)

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih dedi.

Vail b. Hacer (r.a) şöyle dedi:

- "Rasulullah (s.a.s) ile beraber namaz kıldım. Sağtarafına "Esseiamu aleyküm verahmetullah" sol tarafına

"Esseiamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek selâm verdi."

(Ebu Davud Sahih senedle rivayet etti.)

‘ Namazın sonunda selâm vermek vaciptir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namazın girişi tekbir, çıkışı selâmdır."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace, Ahmed)

Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

Abdullah b. Mesud (r.a) şöyle rivayet etti:

"Rasulullah (s.a.s) bedevi araba teşehhüdü öğrettikten sonra şöyle dedi: "Teşehhüdü söyledikten sonra namazın bitmiş olur. Kalkmak istersen kalkabilirsin, oturmak istersen oturabilirsin."

(Ebu Davud)

‘Abdullah b. Mesud (r.a)nün hadisinde Rasulullah (s.a.s) selâmı zikretmeden namazın bittiğini ifade ediyor.

‘Bir önceki hadisi gözönünde bulundurarak Hanefî âlimleri namazın sonunda . selâm vermenin farz değil vacip olduğuna hükmettiler.

38 - Namazlarda farz olan kıraatin ilk iki rekâtta okunması vaciptir.

39 - Tek başına namaz kılan kimse; sabah, akşam, yatsı namazlarında kıraati

dilerse yüksek sesle dilerse sessiz (dudaklarını kıpırdatarak) okur. Geceleyin kılacağı nafile namazlarda da böylece muhayyerdir. Fakat; öğle, ikindi ve gündüzün kılacağı nafile namazlarda sessiz (dudakları kıpırdatarak) okumak vaciptir.

Cemaatle kılanan namazlarda iman olan kimse, sabah namazında ve akşam ile yatsı namazlarının ilk iki rekâtlarında sesli, son rekâtlarında gizli okuması vaciptir. Öğle ile ikindi namazlarında -Arafat dağında dahi olsa- gizli okuması vaciptir.

Habbab (r.a)ye:

-"Rasulullah (s.a.s)in öğle ve ikindi namazlarında Kuran okuduğunu nasıl anladınız?" diye sordular.

-"Sakalının kımıldaması ile" karşılığında bulundu.

(Buhari, Ebu Davud)

Cübeyr b. Mutim (r.a) demiştir ki:

- "Rasulullah (s.a.s)i akşam namazında (Tür) sûresini okurken işittim."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)
Berâ (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)in yatsı namazında (Vet-Tini-Zeytuni) sûresini okuduğunu işittim de ondan daha güzel sesli bir kimse duymadım."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

Rasulullah(s.a.s) sabah namazında: "Kâf vel-Kur'an il'-Mecid" sûresini okurdu."

(Müslim, Tirmizi)

"Rasulullah (s.a.s) Cuma günü "Sebbih isme Rabbikel alâ" ve "Hel etake hadisul gaşiyeh" sûrelerini okurdu."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

41 - İmamın arkasında namaz kılan kimse, ne Fatihayi ve ne de zammı sûreyi okumaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Kim ki imamı bulunursa, imamın okuyuşu onun için de okuyuş olur."

(İbni Mace, Ahmed, Dare Kutni)
Zayıf hadis.

İbni Ömer (r.a)ye: "Kişi imamın arkasında namaz kılarken Kur'an okusun mu?" diye sordular. İbni Ömer (r.a) şöyle cevap verdi:

- "Hayır. Kişi imamın arkasında namaz kılarken imamın okuması onun için yeterlidir." İbni Ömer imamın arkasında namaz kıldığı zaman hiçbir namazında Kur'an okumazdı.

(Malik, Beyhaki, Dare Kutni
sahih senedle rivayet ettiler.)

Ubeydullah b. Mukassem (r.a): "İmamın arkasında namaz kılarken Kur'an okunur mu?" diye sorduğunda İbni Ömer, Zeyd b. Sabit, Cabir b. Abdullah (r.a):

- "Hayır" diye cevap verdiler.
(Tahavi "Şerhil Asar" kitabında sahih senedle rivayet etti.)

CEMAATLE NAMAZ KILMAK

Cemaatin Hükmü: Cemaatle namaz kılmak sünnet-i müek-kededir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Köyde ve çölde bulunup ta cemaatle namaz kılma yan üç kişi yoktur ki, şeytan onları dalâlete sürüklemesin. Şu halde cemaate devam et. Çünkü tek kalan koyunu ancak kurt kapar."

(Ebu Davud, Nesei^ Ahmed, Hakim)

İbni Mesud (r.a) şöyle buyurdu:

- "Hatırlıyorum ki, münafıklıkta meşhur olan veya hasta bulunanlardan başka, hiç

kimse cemaatten geri kalmazdı. Hatta hasta olan kimse bile iki kişi arasında sürünerek gelirdi."(Müslim)

CEMAATİN FAZİLETİ

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Cemaatle kılınan namaz tek başına kılınan namazdan "yirmi yedi" derece üstündür."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

"Yatsı namazını cemaatle kılan kimse yarı geceye kadar kılmış gibidir. Sabah namazını cemaatle kılan da bütün geceyi kılmış sayılır."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

"Kişinin başkası ile kıldığı namaz tek başına kıldığı namazdan daha parlak ve daha sevablıdır. İki kişi ile birlikte kıldığı namaz da bir kişi ile kıldığından daha

güzel ve sevablıdır. Cemaat ne kadar çok olursa Allaha o nispette daha sevgilidir."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Ahmed)

Nesei ve İbni Hibban bu hadis için sahih dediler.

İMAMLIK BABI

İmamlığa öncelikle lâayık olan kişiler şunlardır:

1- İmamlık herkesten önce din ahkâmını en iyi bilen kimsenin hakkıdır.

2- Şayet din bilgisinde hepsi aynı seviyede iseler, o zaman imamlık Kuranı en iyi okuyan kimsenin hakkıdır.

3- Şayet Kuranı iyi okumada da seviyeleri bir ise, o zaman hangisi daha fazla takva sahibi ise o imamlık eder.,

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-Namazınızın kabul olunmasını istiyorsanız, iyile riniz size namaz

kıldırırsın."

(Hakim)

4- Şayet takvada da hepsi aynı derecede iseler ,zaman en yaşlıları kim ise o imamlık eder.

İbni Mesud (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle bu yurduğu rivayet edildi:

-"İnsanlara Allahın Kitabını en iyi okuyan imamlık eder. Kıraatte fark olmadığı takdirde o zaman han

gileri Rasulullahin sünnetini daha iyi bilirse o tercih edilir. Bunda da eşitlik olursa en evvel hicret eden, hicrette de eşit Sunduğu taktirde daha önce müslüm'olanı tercih edilir. (Başka bir rivayette: »En yal Ztercih edilir.") Evin sahibine imamlık yapıldın."

(Müslim)

Rasulullah (s.a.s) zamanında Kuranı en iyi oku yan kimseler aynı zamanda din

ahkâmım da herkesten daha iyi bilirlerdi. Çünkü onlar bilgilerini doğrudan doğruya urandan alırlardı. Bunun içindir ki hadSe öncelik, Kuranı en iyi okuyan kimselere verilmişUr Bizim zamanımızda ise öyle olmadığı için önceliği din ahkâmını en iyi bilen/kimseye veriyoruz.

İmamlık Etmeleri Caiz Olmakla Beraber Mekruh Olanlar:

1- Köle: Çünkü köle, başkasının hizmetinde olduğu için öğrenimine gereği kadar imkan ve vakit bulamaz.

2- Göçebe: Göçebeler de çoğunlukla bilgisizdirler.

3-Fâsık: Fâsık ta dini vecibeleri pek önemsemediği içindir.

4-Kör: Kör de kendisini necasetten koruyamadığı içindir.

5-Bidatçı

Cabir (r.a)den Rasulullah (s.a.s)

şöyle buyurdu:

- "Kadın erkeğe, çölde yaşayan hicret edene, günahkâr olan, mümine imamlık etmesin."

(İbni Mace)'Zayıf hadis.

‘Bununla beraber imamlık ederlerse .caizdir. Çünkü, Rasulullah (s.a.s): "Farz namaz; fasık olsun, iyi amelli olsun her müslümanın arkasında hatta kebâiri işlese bile kılınabilir" buyurmuştur.

(Ebu Davud, Dare Kutni)

Beyhaki rivayet etti ve sahih dedi.

6- Aralarında erkek bulunmayan kadınlar için cemaatle namaz kılmak mekruhtur. Şayet cemaatle namaz kılarılarsa imamları ortalarında durur.

"Aişe (r.a) farz namazı kıldırmak için kadınlara imamlık yaptı ve birinci safta onların arasında ortada durdu."

(El-Hâkim, Dare Kutni, Beyhaki)

Nevevi bu hadis için sahih dedi

İMAM VE CEMAATİN DURUŞU

1- İmama uyan bir kişi olursa imamın sağında durur.

İbni Abbas (r.a) şöyle demiştir:

- "Teyzem Meymûnenin yanında bir gece kaldım. Rasulullah (s.a.s) gecenin bîr vaktinde namaz kılmak için kalktı. Ben de Onunla birlikte namaz kılmak için kalktım ve Onun solunda yer alınca, başımdan (bir rivayette; elimden yahud kolumdan) alıp beni sağ tarafına geçirdi."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

2- İmama uyanlar iki kişi olurlarsa, imamın arkasında dururlar.

Enes (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Ümmü Süleymin

evinde namaz kıldı da (kılarken) ben ve bir yetim çocuk arkasında durduk.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud,- Tirmizi)

Ubade b. El-Velid (r.a)den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "Namazda Rasulullahın sol tarafına durunca Rasulullah elimden tutup beni sağ tarafına durdurdu. Bundan sonra Cabbar b. Sehl geldi. Abdest alıp Rasulullahın sol yanına namaza durdu. Bu sefer Rasulullah (s.a.s)ikimizin de elinden tutarak tam arkasına saf halinde durdurdu."

(Müslim)

3- İmamın arkasında önce erkekler, sonra çocuklar ve onlardan sonra da kadınlar dururlar.

Rasulullah (s.a.s): "Benim arkamda önce akıl ve baliğ olan erkekler dursun" buyurdu.

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ebu Mâlik el-Eşâri (r.a) birgün

şöyle dedi:

- "Ey Eşâri halkı! Kadınlarınız ve çocuklarınız ile birlikte toplanınız. Size Rasulullah (s.a.s)in nasıl namaz kıldığını göstereceğim." Onlar toplandıktan sonra nasıl abdest alındığını gösterdi. Sonra ilk olarak erkekleri dizdi. Onların arkasına çocukları, çocukların arkasına ise kadınları dizdi.

(Ahmed, Taberani, İbni Ebi Şeybe)

4- Kadın ve çocukların erkeklere imamlık yapmaları caiz değildir.

Abdullah b. Mesud (r.a)nün şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Kadınları geriye bırakın. Nasılki Allah (c.c) onları geriye bırakmıştır."

(Taberani rivayet etti.)

‘Çocuğun erkeklere imamlığının caiz olmayışının sebebi; Namaz farz da olsa, çocuk için nafilidir. Farzı • kılan

kimsenin ise nafile kılan kimsenin arkasında kılması caiz değildir.

5- Erkek ile kadının birlikte kıldıkları bir cemaat namazında, eğer imam kadına da imamlık niyetini getirmiş ise erkek durması gereken yerde durmayıp kadınların safında durmuşsa kadının değil erkeğin namazı bozulur.

Rasulullah (s.a.s): "Benim arkamda Önce balığ ve akıl sahibi erkekler dursun" buyurdu.

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Yukarıdaki hadisi şerifte kadınlara değil erkeklere hitap edilmiştir. Bundan dolayı erkek, durması gereken yerde durmayıp kadının yanında durduğu zaman, kadının değil erkeğin namazı bozulur. Nasılki imama uyarak namaz kılan kimse imamın önüne geçtiğı zaman imamın namazı değil de bu kimsenin namazı

bozulur.

6- Sağlam olan kimse abdest tutma hususunda ö-zürlü kimsenin, temiz olan kadın da müstehaza olan kadının arkasında namaz kılamazlar. Okumuş olan kimse de okumamış olan kimsenin ve giyinik olan kimse, çıplak olan kimsenin arkasında namaz kılamazlar. Zira, imamın namazı, arkasındaolan kimsenin namazı yerine kâimdir. Özürlü bulunan kimsenin namazı ise, sağlam kimsenin namazı kadar kuvvetli olmadığı için onun yerine kâim olamaz.

7- Teyemmümlü kimse âbdestli kimselere imam olabilir. "Arar b. As bir seriyyeye (askeri birliğe) kendisi teyemmümlü olduğu halde âbdestli kimselere imamlık yaptı. Bu durum Rasulullaha haber verildiği zaman buna itiraz etmedi." (Ebu Davud)

‘Mestlerini mesh eden kimse, ayaklarını yıkayan kimseye imam olabilir.

8- Ayakta namaz kılan kimse oturarak kılan kimsenin arkasında kılabilir. Rasulullah (s.a.s) son namazını, arkasındaki cemaat ayakta oldukları halde oturarak kıldırmıştır.

(Buhari, Müslim)

9- İşaretle namaz kılan kimsenin rüku ve secde yapmaya gücü yeten kimseye imamlık yapması caiz değil dir. Çünkü burada imamın durumu, arkasındaki kimsenin durumundan zayıftır.

10- Farz namaz kılacak olan kimse nafile namaz kılan kimsenin arkasında namaz kılamaz. Farz namazı kılacak olan bir kimse, bir başka farzı kılan kimsenin arkasında da kılamaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "İmam ancak uyulmak için imam

olmuştur. Ona muhalefet etmeyin."

(Buhari, Müslim)

11- Nafileyi kılmak isteyen kimse, farzı kılan kimsenin arkasında kılabilir.

Yezid b. Esved (r.a)den rivayet edildi ki: Kendisi genç yaşta bulunduğu ,, sırada Rasulullah (s.a.s) ile namaz kıldıktan sonra Rasulullah mescidin bir tarafında namazı kılmayan iki kişi otururken gördü. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) onları çağırttı. Korku ve sıkıntıdan elleri titreyerek huzuruna çıkarılınca Rasulullah (s.a.s):

- "Bizimle birlikte kılmanıza ne engel oldu?" diye sordu. Bu iki kişi de:

- "Evlerimiz de kıldık" karşılığında bulununca, Rasulullah (s.a.s)"Böyle yapmayınız. Sizden biriniz namazını evinde kılıpta, sonra namaz kılmakta olan bir imama rastlarsa, imamla birlikte (tekrar kılsın). Çünkü ikinci defa kıldığı bu

namaz onun nafile namazı olmuş olur."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed) Tirmizi bu hadis için Hasen dedi.

12 - Bir kimsenin arkasında namaz kıldıktan sonra o kimsenin abdestsiz olduğunu öğrenen kimse, namazını bir daha kılmak zorundadır.

Rasulullah (s.a.s)"Kim ki bir cemâate namaz kıldırdıktan sonra abdestsiz veyahut cünüb olduğu anlaşılırsa, hem kendisi ve hem de onlar namazlarını bir daha kılarlar" buyurmuştur.

(Dara Kutni ve Beyhaki rivayet ettiler ve zayıf dediler.)

Ali b. Ebu Talib (r.a)ye:

-"Bir adam cemâate namaz kıldırır da sonra cünüb olduğu öğrenilirse ne yapılması gerekir?" diye soruldu.

Ali b. Ebi Talib (r.a) dedi ki:

-"Namazı kıldıran da onun arkasında

namaz kılan lar da namazı tekrar kılarlar."

(Dare Kutni, Muhammed b. Hasan, Asar
kitabında rivayet etti

Ebu Bekre (r.a)den: "Rasulullah (s.a.s) sabah namazı için tekbir aldı. Sonra yerinizde durun diye eliyle işaret etti. Sonra geldi ve başından su damlayarak onlara namaz kıldırdı. Sonra şöyle dedi: "Ben de insanım. Ben çünübtüm (unuttum) buyurdu."

(Ebu Davud, İbni Mace)
Beyhaki bu hadis için sahih dedi.

NAMAZIN İÇİNDE ABDESTİN BOZULMASI

Bir kimse, eğer namaz içinde abdesti bozulursa, namazdan hemen geri çekilir ve eğer imam ise başkasını yerine geçirir ve abdest aldıktan sonra gelip namazını

tamamlar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Kim ki namaz içinde kusar, ya da burnu kanar veyahud kendisinden mezi gelirse, namazdan geri çekilsin. Gidip abdest aldıktan sonra eğer bir kimse ile konuşmamış ise- tekrar gelip namazını tamamlasın."

(İbni Mace, Dare Kutni)

NAMAZİ BOZAN VE BOZMAYAN ŞEYLER

1 - Namaz içinde ister bilerek, isterse yanlışlıkla olsun konuşan kimsenin namazı bozulur.

Zeyd b. Erkam (r.a)den şöyle dediği rivayet edildi "Namazda konuşurduk. Namaz esnasında kışkı. Bütün gönlünüzce yâni; susarak ve huşu içinde namazki

lınız?" (**Bakara :238**) mealindeki ayet nazil oluncaya kadar, yanındaki arkadaşı ile konu surdu.fundan sonra susmakla emrolunduk ve konuşmak yasak edildi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmızı, Nesai)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:
«Airleri "Bizim bu namazımız onda, insanların birbirleriyle konuşmaları türünden birşey yaramaz. Namaz, yalnız teşbih, zikir ve Kuran okumaktır."

(Müslim, Ebu Davud, Ahmed, Beyhaki)

2- Eğer kişi namaz içinde inler, ah çeker veya, yüksek sesle ağlarca eğer inleyişi, ah çekmesi veya ağlaması, Allah (c.c) korkusu veya ruh inceliğinin bir sonucu ise huşua delâlet eden bir hâl üzere olduğu için namazı bozmaz. Eğer ağrı veyahud üzüntüden ötürü ise bozar. Zira bu durumda kişi ağrı veya üzüntüsünün dayanılmaz olduğunu ifâde eder gibi

olduğu için konuşmuş sayılır. Mutarîf (r.a)den Oda babasından rivayet ettiğine göre şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)i namaz kılarken gördüm. Ağlamasında göğsünde değirmenin iniltisi gibi bir inilti vardı."

(Nesei.Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed)

İbni Hibban bu hadis için sahîh dedi.

3-Eğer kişi zorunluk duymadan öksürür ve boğazından harfler çıkarırsa namazı bozulur. Zorunluluk sonucu öksürme ise (aksırık gibi) namaza zarar vermez. Ak sıran bir kimseye -namaz içinde "Yerhamukellah" demek te namazı bozar. Fakat aksıranın kendisi "Elhamdülillah" derse namazı bozulmaz.

4- İmamın unutup durakladığı âyeti arkasındaki cemâatten biri ona hatırlatırsa, namazı bozulmaz.

İbni Ömer (r.a)den rivayet edildi ki: Rasulullah (s.a.s) bir namazda şaşırdı yâhud durdu da, namazı bitirince Übey b. Kâbe:

"Sen de bizimle beraber kıldın mı?" diye sordu. Übey b. Kâb:

"Evet" karşılığında bulununca Rasulullah (s.a.s) "Şu halde kıraati hatırlatmana ne mâni oldu?" diye sordu.

(Ebu Davud Sahih senedle rivayet etti.)

5- Şayet imam unuttuğu âyet üzerinden atlayıp bir başka âyete geçtikten sonra ona hatırlatılırsa, hatırlatanın namazı bozulur. Eğer imam da hatırlatana uyarak unuttuğu âyete geri dönerse, onun da namazı bozulur. Zira bir zorunluk yokken kendisine telkinde bulunulmuş, o da zorunlu olmayan o telkine uymuştur. İmamın her hangi bir âyeti unutup durakladığı zaman, cemâatin acele

etmemesi ve imamın da eğer zamanı gelmişse hemen rükûa varmak veyahud unuttuğu âyeti bırakıp başka bir âyete geçmek suretiyle, cemâati kendisine hatırlatmaya mecbur kılmaması gerekir.

6- Kişi LA İLAHE İLLALLAHı söylemekle "ben namaz dayım" demek isterse namazı bozulmaz.

Rasullullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Herhangi biriniz namazda bir olayla karşılaştığı zaman, teşbih getirsin."

(Buhari, Müslim)

7- Namazda olan bir kimsenin önünden erkek veya kadının geçmesi namazı bozmadır. Ancak geçen kimse günah işlemiş olur.

Rasulullah (s.a.s): "Herhangi bir şeyin geçmesi namazı bozmadır" buyurmuştur.

(Buhari, Ebu Davud, Malik, Beyhâki)

Rasulullah (s.a.s): "Eğer namaz kılanın önünden geçen kimse, bunun ne kadar günah olduğunu bilseydi kırk günbekleyecekti" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim)

8- Namazda birşey yemek veya içmek namazı bozar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Namaz bir iştir."

(Buhari, Müslim)

NAMAZDA MEKRUH OLAN ŞEYLER

1- Namazda olan kimsenin, elbise veyahud herhangi bir yeriyle oynaması mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Namazda sakın olun."

(Müslim)

2- Namazda çakıllarla oynamak

mekruhtur. Ancak eğer secdeye imkan bulunamazsa, alın konulacak yerin çakıllarını bir defa için düzeltmek caizdir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namazda. iken çakıl taşlarını ayıklayıp, düzeltme yapmak mecburiyetinde kalırsan bir defaya mahsus olmak üzere yap."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

3- Namazda parmakları çıtlatmak mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s) Ali (r.a)ye "Kendim için istediğimi senin için de istiyorum.

(İbni Mace, Ahmed, Dare Kutni)'Zayıf hadis.

4- Namazda elleri göğre koymak mekruhtur.

Ebu Hureyre (r.a) demiştir ki:

- "Rasulullah (s.a.s) kişinin ellerini göğrüne koyarak namaz kılmasını

nehyetti."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

5- Namazda yüzü sağa-sola çevirmek mekruhtur.

Aişe (r.a) şöyle demiştir:

"Rasulullah (s.a.s)e namazda yüzü şuraya buraya çevirmek hakkında sordum. Rasulullah (s.a.s):

-"O, şeytanın el çabukluğu ile kulun namazından aşırmasından übârettir (namazın sevabını azaltır)"buyurdu."

(Buhari, Nesei, Ebu Davud)

Şayet boyun döndürülmeden, sadece gözlerin ucu ile sağa-sola bakılırsa mekruh değildir.

"Rasulullah (s.a.s)in namazda iken sağa-sola baktığı fakat boynunu arka tarafa çevirmez olduğu rivayet edildi."

(Tirmizi, Nesei)

İbni Hibban ve Hakim rivayet ettiler ve sahih dediler.

6 - Namazda çömelmek ve dirsekleri yere serip yüzükoyun yatmak mekruhtur.

Ebu Huteyre (r.a) "Sevgili dostum beni, horoz gibi yeri gagalamaktan, köpek gibi çömelmekten ve tilki gibi dirseklerimi yere serip yüzükoyun yatmaktan nehyetmiştir" demiştir.

(Beyhaki , Ahmed)

İbni Hacer el-Heysemi bu hadis için Hasen dedi. Enes (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Secdeyi dosdoğru yapınız ve sizden biriniz köpeğin yaydığı gibi kollarını yaymasın."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

7- Namazda elle selâm almak mekruhtur.Rasulullah (s.a.s): "Kim namazda eliyle manalıbir işaret yaparsa namazını kesmiş olur" buyurdu.

(Ebu Davud)'Zayıf hadis

8- Namazda mecbur kalınmadıkça

bağdaş kurarak oturmak mekruhtur. Çünkü bağdaş kurarak oturmada sünnet olan oturuş terkedilmiş olur.

9- Kişinin; namaz kılarken saçını başında toplayıp bağlaması da mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s); kişiyi, saçını başında düğümlenmiş olarak namaz kılmaktan nehyetmiştir.

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)
Tirmizi bu hadis için Hasen dedi.

10- Namazda elbiseyi toplamak mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namaz kılarken elbise ve saçımızı toplamaktan nehyolundum."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

11- Namazda elbiseyi omuzların üstüne atarak ve kolları geçirmeden namaz kılmak mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s); namazda elbisenin yere şarkı tılmasını nehyetti.

(Ebu Davud, Tirmizi)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

12- İmamın, namaz kıldırırken yüksek bir yerin üstünde yalnız olarak durması veya mihrabın içinde durması mekruhtur. Çünkü mabedlerde özel yerleri bulunan Hristiyan ve Yahudi din adamlarına benzemiş olur. (Fakat mihrabın dışında durup, mihrabın içinde secdeye varmasında bir sakınca yoktur.)

11- Canlı resmi asılı olan bir yerde namaz kılmak mekruhtur.

Cibril (a.s) Rasulullah (s.a.s)e:

"Biz, içinde köpek veyahud resim bulunan bir eve girmeyiz" dedi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

‘ Eğer resim yere atılmış bir yastuk veya serili bir döşekte olursa üzerine bastldnğı için mekruh değildir. Fakat yastık duvara

dayalı veya yerden yüksek bir şey üzerinde olursa bulunduğu yerde namaz kılmak (ona bir saygı gösterisi olabildiği için) mekruhtur. Eğer resim gözle görülemeyecek kadar küçük olursa mekruh değildir. Çünkü çok küçük olan resimlere tapılmaz. İçinde insan veya hayvan resminin bulunduğu bir namazlıkta namaz kılmak mekruh değildir. Çünkü bu durumda resim ay’’ altında kaldığı için ona saygı gösterilmiş olmayıp tersine küçümsenmiş olur. Fakat resme tapmayı andırdığı için resim üzerine secde edilmpsi molrı-niıtı,olan resimler resim sayılmaz. Canlı olmayan şeylerin resmi mekruh değildir. Eğer kişi, içinde resimler bulunan bir elbiseyi giyerse putları üzerinde taşıyan kimselere benzediği için mekruhtur.

Ebu Hureyre (r.a)den şöyle rivayet

edilmiştir:

- "Cebrail (a.s) Rasulullah (s.a.s)i ziyaret için izin istedi. Rasulullah (s.a.s): "Buyurun" dedi. Cebrail (a.s):

- "Nasıl gireyim ki? Evinde resimli perde vardır. Ya oradaki resimlerin başlarını koparırsın veya o perdeyi üstünde gezilecek şekilde yere serersin. Zira biz melekler, resimlerin bulunduğu eve girmeyiz" dedi."

(Nesei)

Aişe (r.a)dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) eve girdi. Ben de evdeki bir rafı, üzerinde resimler bulunan bir örtü ile örtmüştüm. Rasulullah (s.a.s) bunu görünce öfkeleni ve alıp yırttı. Sonra şöyle buyurdu:

- "Ey Aişe! Kıyamet gününde Allah tarafından en çok azab edilenler,

Allahın yarattıklarının benzerini yapanlar (yâni resim yapmakla uğraşanlar)dır."

Aişe der ki: "Bunun üzerine o perdeyi keserek bir yahut iki yastık yaptık."

(Buhari, Müslim, Nesei)

14- Namazda göklere bakmak mekruhtur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:"Bazı kavimlere ne oluyorda, namazda gözlerini göğe kaldırıyorlar? Ya bundan kesin olarak vazgeçerler veyahud gözleri kör olacaktır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

15- Siki şık bir durumda iken ve yemek hazır iken namaz kılmak mekruhtur. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Yemek hazırken ve sıkışık durumda iken namaz yoktur (kılınıjıamalı)."

(Müslim)

16- Namazda esnemek mekruhtur. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namazda esnemek şeytandandır. Sizden biriniz esnediği vakit gücü yettiği kadar ağzını açmamaya çalışsın."

(Buhari, Tirmizi)

NAMZDA MEKRUH OLMAYAN ŞEYLER

1-Sırtı dönük olan bir kimseye karşı namaz kılmak mekruh değildir.

İbni Ömer (r.a) yolculuklarında çoğu kez azatlısı Nâfinin sırtına karşı durup namaz kılardı.

(İbni Ebu Şeybe rivayet etti.)

2- Karşıda bir Kuran veya kılıç asılı olduğu halde namaz kılmak mekruh değildir. Zira, Kuran ve kılıç tapılan nesnelerden değildirler. Kerahat ise tapma

korkusundan dolayıdır.

3- Namaz içinde yılan ve akrepleri öldürmek mekruh değildir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Namazda bile olsanız o iki siyahı (yılan ve akrep) öldürün."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed) Tirmizi, Hakim ve İbni Hibban bu hadis için Sahih dediler.

VİTİR NAMAZI

Vitir Namazının Hükmü: Vaciptir. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Allah (c.c) farz namazlara bir namaz daha eklelemiştir. O namaz sizin kırmızı develerinizden daha hayırlıdır. O da, vakti yatsı ile fecrin doğuşu arasında olan vitir namazıdır."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Hakim)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.
Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:
-"Vitir haktır. Vitir namazı kılmayan
bizden değildir."

(Ebu Davud, Beyhaki, Hakim)
Hakim bu hadis için Sahih dedi.

VİTİR NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ

1- Vitir namazı üç rekâttır ve aralarında selâm yoktur.

Aişe (r.a) şöyle rivayet etti:

- "Rasulullah(s.a.s) vitir namazını üç rekat kılar ve aralarında selâm vermezdi."

(Nesei, Hakim)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

2- Vitir namazının üçüncü rekâtında rükua varmadan kunut duası okunur.

Übeyy b. Kâb (r.a) şöyle demiştir:

.- "Rasulullah (s.a.s) vitri üç rekât kılar, birinci ekâtta (Sebbih isme rabbikel âlâ) sûresini, ikinci re-âtta (Kul yâ eyyü hel kâfirun) sûresini, üçüncü rekât-a da (Kulhü vallahu ehad) sûresini okuduktan sonra ükûya gitmeden kunut duasını okurdu."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

İbni Hibban ve Hakim rivayet ettiler ve sahih dediler.

3- Vitir namazının her rakâtında hem fatiha hem de zammı sûre okunur.

4- Kişi kunut duasını okumak istediği zaman ellerini kaldırır ve tekbir getirerek künut duasını okumaya başlar.

FARZ NAMAZLARLA KILINAN SÜNNETLER

Sabah namazından önce iki, öğle namazından önce ört, öğle namazından sonra iki, akşam namazından son-a iki ve

yatsı namazından sonra iki rekât olarak namaz kılmak müekked sünnetlerdendir.

Ummü Habibe (r.a) şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.s) şöyle derken işittim:

- "Hiçbir müslüman kul yoktur ki, farzlardan başka Allah için günde oniki rekât nafile namaz kılsın da, Allah" ona cennette bir ev inşâ etmesin."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Tirmizide şu ziyâde vardır:

- "Öğleden önce dört ve sonra iki rekât, akşamdan sonra ve yatsıdan sonra ikişer rekât ve sabah namazın dan evvel de iki rekât."

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Sabah namazında kılınan iki rekât (sünnet) dün ya ve içindekilerden daha hayırlıdır."

(Müslim, Tirmizi, Ahmed)

Aişe (r.a)dan: Rasulullah (s.a.s)in öğlenin farzından evvel dört rekât ve

sabahın farzından evvel de iki rekât nafilâ namaz kılmayı bırakmadığı rivayet edildi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

MÜSTEHAAP OLAN SÜNNETLER

1- Öğle namazından sonra dört rekât kılmak müstehaptır. Ümmü Habibe (r.a)dan Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Öğlenin farzından önce dört ve sonra da dört rekât nafilâyâ devam eden kimseye Allah cehennemi haram kıldı."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed)

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih-Garib dedi.

2- İkinci namazından önce dört rekât kılmak müstehaptır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"İkindinin farzından önce dört rekât

nafile kılan kişiyi Allah rahmetine mazhar kılsın."

(Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed)

İbni Huzeyme rivayet etti ve sahih dedi.

3- Akşam namazından sonra altı rekât kılmak müstehaptır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Akşamın farzından sonra, arada kötü birşey konuşmadan altı rekât namaz kılan kimsenin bu ibâdeti oniki senelik ibâdet yerine geçer."

(Tirmizi)

4- Yatsı namazından önce iki veya dört rekât kılmak müstehaptır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Her iki ezan (yâni; ezan ile ikâmet) arasında bir nafile namaz vardır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

5- Yatsı namazından sonra dört rekât kılmak müstehaptır. ,

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Kim öğlenin farzından önce dört rekât nafîle namaz kılsa, geceleyin teheccüd namazı kılmış gibidir.

Kim bu dört rekâtı yatsıdan sonra kılsa Kadir gecesimde kılmış gibidir."

(Nesei, Beyhâki, Dare Kutni)

6- Cuma namazından sonra dört rekât sünnet kılmak müstehaptır.

Rasulullah (ŞÂV) şöyle buyurdu:

- "Cuma namazından sonra- namaz kılmak isteyen dört rekât nafîle namaz kılsın."

(Müslim)

SÜTRE

Sütire: Namaz kılan kimsenin, insanların önünden geçmemesi için önüne diktiği yüksek bir sopa veya ona benzer bir şeydir.

SÜTRE İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- Namaz kılmak isteyen kimse, önünde herhangi bir yol yoksa ve önünden bir şeyin geçmeyeceğinden emin ise sütre koymasına gerek yoktur.

2- Sütrede geçerli olan yere dikilmesîdir. Yere atmak veyahud çizgi çekmek yeterli değildir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Sizden biriniz, hayvana binmek için kullanılan tahta yüksekliğinde bir şeyi önüne dikince (serbestçe) namazını kılsın, Onun ötesinden geçenlere aldırmasın."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

3- Namaz kılan kimse sütünin yakınında durur. Sütreyi ya sağ veya sol kaşının hizasına getirir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Sizden biriniz sütreye doğru kıldığı zaman, ona yaklaşsın ki şeytan namazını bozmasın."

(Ebu Davud, Ahmed)'Mürsel hadis

Mikdad b. Esved (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)i bir ağaç parçası, bir direk veya bir ağaç karşısında namaz kılarken, onun tam karşısında değil de sağ veya sol kaşının hizasına alarak kıldığımı gördüm."

(Ebu Davud, Ahmed)

4- İmamın sütresi cemâat için de sütredir.

Rasulullah (s.a.s) Mekke vadisinde dikilmiş bir bas tona karşı durarak namaz kıldırmıştır. Arkasındaki cemâatin önünde ise sütre yoktur.

(Buhari, Müslim)

5 - Namazda olan kimse eğer önünde sütre bulunmaz veyahud bulunduğu halde herhangi bir kimse onunla

sütire arasından geçmek isterse, buna mâni olur. Mâni olmak ya el işareti yapmak veya teşbih getirmek suretiyle olur. Hem el işareti yapmak hem de teşbih çekmek mekruhtur. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:Namazı hiçbir şey bozmaz. Gücünüz yettiği kadar (önünüzden geçeni) menediniz. Çünkü o, şeytandır."

(Ebu Davud, Mâlik, Dare Kutni)'Zayıf hadis.

Ebu Said el-Hudri (r.a) şöyle demiştir:

-"Sizden biriniz önünde sütresi olduğu halde namaz kılarken önünden birisi geçmek isterse ona engel olsun. Yine de geçmek isterse onunla dövüşsün. Çünkü o, şeytandır."

(Buhari, Müslim)

GEÇMİŞ NAMAZLARIN KAZASI

1- Namazını kaçıran kimse, kaçırdığı namazı hatırladığı anda ve içine girdiği vaktin namazından önce kılması gerekir. Zira kaza namazı ile vakit namazı arasında sıra gözetimi gerekir.

İbni Ömer (r.a)den Rasulullah (s.a.s)in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Kim ki uykuda kalıp veya unutup bir namazını kaçırsın ve ancak imam ile birlikte bir namazda iken onu hatırlarsa, içinde bulunduğu namazı tamamladıktan sonra, hatırladığı namazı kaza etsin. Ondan sonra imam ile birlikte kıldığı namazı bir daha kılsın."

(Dare Kutni, Beyhaki, Tahavi)'Mevkuf hadis.

2- Şayet kaçırdığı namazı kaza ettiği takdirde vakit namazının kazaya kalacağından endişe ediyorsa, o zaman vakit namazını öne alır. Fakat vakit dar

olmadığı zaman kaza namazından önce vakit namazı kılmak caiz değildir. Eğer geçmiş namazlar birden fazla olursa onları sıra ile kaza etmek gerekir.

Câbir b. Abdullah (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Hendek gününde konuşan Ömer b. el-Hattab (r.a), Kureyş kâfirlerine sövmeye başladı ve dedi ki:

- "Yâ Rasulallah! Az kaldı güneş batıncaya kadar ikindi namazını kılamayacaktım." Bunun ifeeryie Rasulullah (s.a.s):"

"Vallahi ben ikindi namazını kılmadım" buyurdu. Câbir diyor ki: Bundan sonra Buthan vadisine indik. Rasulullah (s.a.s) abdest aldı ve biz de abdest aldık. Rasulullah (s.a.s) güneş battıktan sonra ikindi namazını İçildi sonra akşam namazını kıldı."

(Buhari, Müslim, Tirmizi) I Abdullah b. Mesud
(r.a)'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "Hendek günü müşrikler Rasulullah'ı dört namazdan meşgul' ettiler. Gece oldukça ilerleyince Bilâle ezan okuması.ni ve sonra ikâmet getirmesini emretti ve öğle namazını kıldı. Sonra ikâmet getirdi, ikindi namazını kıldı./Sonra ikâmet getirdi, akşam namazını kıldı. Sonra ikâmet getirdi, yatsı namazını kıldı."

(Tirmizi, Nesei, Ahmed) Tirmizi bu hadis için sahih dedi.

SEHİV SECDESİ (YANILMA SECDESİ)

Hükmü: Sehiv secdesi, meydana gelen herhangi bir eksikliğin yerine geçtiği için vâcibtir.

SEHİV SECDESİNİ GEREKTİREN HALLER

1- Namazda vacibin yanlış yapılması halinde.

2- Bir vacibin unutularak terkedilmesi halinde.

3- Namazın bir rüknünün unutularak terk edilmesi halinde. Rükün yerine getirildikten sonra sehiv secdesi yapılır.

Örneğin; Unutularak fatiha, kunüt duası veya te-Şehhüdlerden birinin okunmaması, bayram namazı tekbirlerinin unutulması, imamın kıraati gizli olan bir namazda sesli, sesli olan bir namazda gizli olarak okuması sehiv secdesi yapmayı gerektiren hallerdir.

SEHİV SECDESİNİN YAPILIŞI

Selâm verdikten sonra iki kez secde yapılır. Sonra oturup (Ettehiyyâtü ve Salavâtı şerife) okunur ve tekrar selâm verilir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Her bir sehiv için selâmdan sonra iki kez secde edilir." (Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, Ahmed)

İbni Huzeyme bu hadis için Sahih dedi.

İmran b. El-Husayn (r.a) şöyle demiştir:

Rasulullah (s.a.s) ikindinin üçüncü rekatında selam verdikten sonra kalkıp odasına girdi. Bunun üzerine uzun elli bir adam kalkıp:

- "Ey Allah'ın Rasulü! Namaz kısaltıldı mı?" diye sorunca Rasulullah (s.a.s) öfkeli bir halde çıkıp bırakmış olduğu rekatı kıldı ve selam verdikten sonra iki sehiv secdesi

yaptı, tekrar selam verdi.

(Müslim, Ebu Davud, Ahmed)

“Rasulullah (s.a.s) selam verip konuştuktan sonra iki sehiv secdesi yaptı.”

(Müslim)

SEHİV SECDESİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- İmama sehiv secdesi vacib olursa cemaatin de imam ile beraber sehiv secdesi apması gerekir. Fakat imam sehiv secdesi yapması gerektiği halde yapmazsa cemaatin sehiv secdesi yapmaları gerekmez. Cemaatten bi risi sehiv secdesi gerektiren durumlardan birisini yaparsa; o kişi, imam ve cemaat sehiv secdesi yapmazlar. Çünkü cemaatin imama uymaları gerekir, imamın cemaate değil .

Ömer (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:”İmamın arkasında namaz kılana sehiv secdesi vacip değildir. İmam unutursa hem kendisine hem de arkasında namaz kılan cemaate sehiv secdesi gerekir.”

(Tirmizi, Beyhaki)

2- Bir kimse birinci teşehhüde oturmayı unutup ayağa kalkar ve de tam ayağa kalkmamışken bunun far kına varırsa, eğer oturmaya daha yakın bir durumda ise hemen oturur, değilse oturmaz. Fakat bir vacibi terk ettiği için selam verdikten sonra sehiv secdesi yapar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-”İmam iki rekat kılıp (kadeye oturmadan) kalktı ğı vakit tam doğrulmadan önce (kadeyi) yapmadığını ha tırlarsa otursun, tam doğrulmuşsa,

oturmayıp (selamdan sonra) iki sehiv, secdesi yapsın.”

Zayıf hadis.

(Ebu Davud, İbni Mace, Ahmed, Beyhaki, Dare Kutni)

3- Bir kimse namaz içinde kaç rekat kıldığında tereddüde düşerse kendisince hangi ihtimal daha kuvvetli ise ona göre namazını kılar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-”Namazında şüpheyi düşen kimse kanaatince doğru olanı seçsin. Ve namazını tamamlayıp selam verdikten sonra sehiv secdesi yapsın.”

(Buhari, Müslim)

4- Bir kimse namaz içinde (üç mü, dört rekat mı) diye tereddüt ederse ve1 bir tarafı ağır basan herhangi bir kararı yoksa o zaman azı tutar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-”Namazında tereddüde düşüp üç rekatomı, dört mü kıldığını bilemeyen kimse az olan tarafı tutsun.”

(Tirmizi, İbni Mace, Ahmed, Hakim) Tirmizi
bu hadis için Hasen-Sahih dedi.

5- Bir kimse ikinci (ettehiyyatü’yü) okumak için oturmayı unutup beşinci rekata kalktıktan sonra farkına i varırsa, eğer daha secdeye varmamışsa rekâtı sürdürmekten vazgeçip hemen oturuşa döner ve bir vacibi geciktirdiği için sehiv secdesini yapar. Eğer secdeye-vardıktan sonra farkına varırsa farz namazı bozulmuş olur. Kıldığı namaz nafil namaz yerine geçer ve beş rekâtı altıya tamamlar. Farz namazının bozulma sebebine gelince; çünkü bu kimse farz olan namazının rükunlarını tamamlamadan sünnet kılmaya başlamış gibidir.

6- Bir kimse dördüncü rekâtın sonunda

bir (teşehhüd) miktarı oturduktan sonra unutup ayağa kalkarsa, eğer farkına vardığı zaman daha beşinci rekatin secdesine varmamış ise hemen oturur ve selam verir. Eğer beşinci rekati secde ile bağladıktan sonra farkına varırsa bir rekata daha ekler, farzı tamam olur. Zira beşinci rekata kalkarken, yapılması gerekli olan şeylerden yalnız selam kalmıştı. Selam da farz olmadığı için onu terk etmekle namaz bozulmaz. Bir rekata eklemeye gelince; çünkü Rasulullah (s.a.s) bir rekata nafile kılmaktan nehyetmiştir.

(Ebu Ömer b. Abdulber “temhid” kitabında
rivayet etti. Zayıf bir senedle)

Altıncı rekati kıldıktan sonra sehiv secdesi yapmak müstehaptır.

TİLAVET SECDESİ

Tilavet secdesi yapılması gereken ayetler 14 tanedir. Başlıca şu sûrelerde bulunmaktadır:

A'raf suresinin sonu, Raad, Nahl, İsra, Meryem, Hacc sûresin ilk secdesi, Furkan, Nemi, Elif lam-mim tenzil, Sad, Hamim el-secde, Necm, İzessemau'nşekkat ve İkra suresi.

Tilavet Secdesinin Hükümü: Bu sûrelerdeki ayetler okunduğunda veya işitildiğinde secde yapmak vaciptir.

Allah (c.c) şöyle buyurdu:

-”Ayetlerimize, ancak o kimseler iman ederler ki, onlar bu ayetler okunduğu veya işitildiği vakit secde ederek yere kapanır ve Rab’lerinin hamdı ile O’nu teşbih ederler. Ve onlar büyüklenmezler.”

Ebu Hureyre (r.a)’dert Rasulullah

(s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-”İnsanoğlu tilavet secdesini gerektiren ayeti okuyup ta secde ettiği vakit, şeytan: “Vay yazık” der ve ağlayarak kaçır.”

Bir rivayette: “Vay bana! Ademoğlu secde ile emrolundu da, secde edip cennete nail oldu. Ben ise secde ile emrolunup yüz çevirdiğim için ateşe müstehak oldum.”

(Müslim)

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

-”Rasulullah (s.a.s) secde ayeti bulunan bir sûreyi okurdu da, secde eder ve biz de O’nunla birlikte secde ederdik. Hatta (kalabalık yüzünden) kimimiz alnını koyacak yer bulamazdı.”

(Buharı, Müslim, Ebu Davud)

TİLAVET SECDESİ İLE İLGİLİ

HÜKÜMLER

1 -İmam secde ayetini okuduğu zaman hem kendisi ve hemde kendisi ile birlikte arkasındakiler secde ederler.

Ebu Rafi (r.a) şöyle demiştir:

-”Ebu Hureyre ile birlikte yatsı namazını kıldım da O, “İze’ssemau’n-şekkaat” sûresini okudu ve secde etti. Bunun üzerine kendisine:

-”Bu ne?” deyince Ebu Hureyre:

-”Bu ayet okunduğunda Ebu’l Kasım (s.a.s)’in arkasında namaz kılarken secde ettim. O’na kavuşuncaya kadar secde etmekten vazgeçmeyeceğim” dedi.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

2 - İmamın arkasında olan kimse eğer secde ayetini okursa, ne imam ve ne de kendisi namaz bittikten sonra bile secde etmez. Namazın dışında duyan kişi secde

e-der.

TİLAVET SECDESİNİN YAPILIŞ ŞEKLİ

Tilavet secdesini yapmak isteyen kimse ellerini kaldırmadan tekbir alır ve secdeye vardıktan sonra bir daha tekbir alıp başını kaldırır. Tilavet secdesinde teşeh-hüd ve selam verme yoktur.

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

-”Rasulullah (s.a.s) bize Kur’an okurdu da secde ayetine gelince tekbir alıp secde eder, biz de onunla bir likte secde ederdik.”

(Ebu Davud, Hakim)

Hasan (r.a): “Kişi secde ayeti okuduğunda başını secdeye koyarken ve secdeden kaldırırken tekbir alsın” demiştir,
(İbni Ebu Şeybe “Musan Nefihi” de zikretmiştir)

Hasan (r.a): “Tilavet secdesinde selam verme yoktur” demiştir. (Abdürrezzak “Musan Nefihi” de zikretmiştir)

NAMAZDAN SON YAPILAN DUA VE ZİKİR

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-”Kim ki her namazın arkasından (ayetül kürsiyi)ve (ihlas sûresini) okursa cennete girmesine tek engel ölümdür.”

(Nesei, İbni Hibban, Dare Kutni)

İbni Sünni Sahih senedle rivayet etmiştir.

Ukbe b. Amir (r.a) demiştir ki: “Rasulullah (s.a.s) her namazın sonunda (Kul euzubirabbil felak) ile (Kul euzubirabbinnas) sûrelerini okumamı emretti.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Hakim)

Rasulullah (s.a.s)’in azadlısı Sevban,

Rasulullah (s.a.s)’in namaz kıldıktan sonra üç defa (estağfirullah) dediğini ve sonra da şöyle dua ettiğini anlatıyor: “Allahümme entessalam ve min kesselam tebarekte ya zelcelali vel ikram.” (Allah’ım sen selamsın. Selamet te sendedir.

Sen yücesin ey azamet ve kerem sahibi!)”

(Müslim, Tirmizi, Nesei, Ebu Davud, İbni Mace)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-”Kim her namazın sonunda otuzüç kere (sübhanallah) otuzüç kere (elhamdülillah) otuzüç kere (Allahu ekber) derse, ki bu doksan dokuz eder ve yüzü (Lailahe illallah vahdehu la şerikelehulmülku ve lehulhamdu ve hüve, ala külli şey’in kadir) yani (Allah’tan başka iba dete layık ilah yoktur. O’nun ortağı yoktur. Mülk te O’na, hamd da O’na mahsustur. O her şeye

kadirdir.) diyerek tamamlarsa, bütün kusurları, deniz köpüğü ka dar olsa bile affedilir.”

(Müslim)

Rasulullah (s.a.s) Muaz (r.a)’nın elini alıp şöyle buyurdu:

-”Ey Muaz! Vallahi ben seni çok severim ve sana şunu tavsiye ederim: Muaz! Namazın sonunda (Allahümme ainni ala zikrike ve şükrüke ve hüsni ibadetik) (Ya Rabbi! Seni zikretmek, sana şükretmek ve güzelce sana ibadet etmek için bana yardım et) demeyi terketme.”

(Ebu Davud, Nesei, Ahmed)

Teravih Namazının Hükümü: Mükked sünnettir. Teravih namazını cemaatle kılmak ise sünnetül kifayedir.

Aişe (r.a)’dan; Rasulullah (s.a.s) geceleyin çıktı ve mescidde namaz kıldı. Bir çok kimseler de O’nun namazına

uyarak namaz kıldılar. Sabahleyin halk, bunu a-ğızdan ağıza konuşup yayınca (ertesi akşam) evvelkinden daha çok kalabalık toplandı. Rasulullah (s.a.s) ikinci gece de çıktı ve onlar da Rasulullah (s.a.s)’in namazına uyup namaz kıldılar. İnsanlar bunu aralarında zikredip yaydıkça üçüncü gece cemaat daha kalabalık oldu. Rasulullah (s.a.s) o gece de çıktı. Sahabeler yine O’nun namazına uyarak namaz kıldılar. Dördüncü gece olunca mescide sığmayacak derecede halk çoğaldı. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) bu dördüncü gece halkın yanına çıkmadı. Bir takım insanlar “Namaza” diye söylenmeye başladılar. Böyle iken yine de Rasulullah (s.a.s) halkın yanına çıkmadı. Nihayet sabah namazını kılmak için mescide çıktı ve sabah namazını bitirince cemaate döndü. Sonra şehadet getirdi

ve: “Muhakkak geceki haliniz bana gizli kalmış değildir. Fakat üzerinize gece namazı farz kılınır da siz onu kılmaktan aciz kalırsınız diye korktum” buyurdu. Bu Ramazandaydı.

(Buhari, Müslim)

Fbu Hureyre (r.a)’den; Rasulullah (s.a.s) sahabileri-ne azimetle emretmeksizin Ramazan kıyamına (geceleri teravih namazına) teşvik eder ve: “Her kim Ramazanda ^anarak ve yalnız sevabını Allah’tan bekliyerek .namaz kııarsa onun geçmiş günahları af olunur” buyururdu.

(Müslim)

Teravih namazını cemaatle kılmanın müekked sünnet olmayıp sünnet-i kifaye olmasının delili ise:

İbn Ömer (r.a)’nın Ramazanda teravih namazını imamın arkasında kılmadığını

Tahavi “Şerh-il Asar” kitabında rivayet etmiştir.

Yine İmam Tahavi aynı kitapta Urve (r.a) O’nün, Ramazanda yatsı namazını cemaatle kıldıktan sonra evine gidip teravih namazını evinde kıldığını rivayet etmiştir.

Teravih Namazının Vakti: Teravih namazının vakti yatsıdan fecrin doğmasına kadardır. Vitir namazından önce veya sonra kılınır.

Teravih Namazının Rekat Sayısı: Teravih namazı yirmi rekattır. İkişer rekat olarak ve her dört rekattan sonra, bir dört rekat miktarı oturulup istirahat yapılır.

İbni Abbas (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in Ramazanda vitir namazından sonra yirmi rekat teravih namazı kıldığı rivayet edilmiştir.

(Taberani, Beyhaki)’Zayıf hadis.

Saib b. Yezid (r.a) dedi ki: “Ömer zamanında vitir namazı hariç yirmi rekat teravih namazı kılardık.”

(Beyhaki)

İmam Nevevi bu hadis için senedi Sahih tir dedi.

Yezid b.Rûman (r.a) şöyle dedi: “Ömer zamanında müslümanlar vitirle beraber yirmi üç rekat namaz kılarlardı (Ramazanda).”

(Malik, Beyhaki)

HASTA OLAN KİMSENİN NAMAZI

1- Hasta olduğu için ayakta namaz kılamayan kimse rüku ve secdeleri yapmak şartı ile oturarak kılar.

2- Hasta eğer rüku ve secdeleri yapmaya gücü yetmiyorsa işaretlerle kılar. Ancak secde işaretinde, rükı

işaretinden fazla eğilmesi gerekir. Eğer oturamıyorsa yan yatarak ve yüzünü kıbleye vererek te işaretle namaz kılabilir.

Rasulullah (s.a.s) hasta olan İmran b. Husayn (r.a)' ye: "Ayakta namaz kıl. Ayakta kılamazsan oturarak kıl. Oturarak ta kılamazsan yatarken ve işaretler yaparak kıl" buyurmuştur.

(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

3 - Secdede başını yere koyamayan kimse yerden herhangi birşey kaldırıp alnını o şeyin üzerine koyamaz. Ya da secde yerini yükseltemez.

Rasulullah (s.a.s) bir hastayı ziyaret etti. Bir yastığın üzerine secde ederek namaz kılıyordu. Rasulullah (s.a.s) yastığı alıp attı. Hasta ise bir sopa alıp üzerine secde edecekti.

Rasulullah (s.a.s) sopayı aldı ve attı. ona şöyle buyurdu: “Eğer yere secde edebiliyorsan et, edemiyorsan başınla işaret et. Ve secde işaretini rüku işaretinden fazla yap.”

(Beyhaki ve Şezzar müsnedinde)

Ebu Hatim bu hadis için Mevkuf hadis dedi.

4 - Eğer hasta oturarak ta namaz kılamıyorsa o zaman sırtüstü yatarak ve ayaklarını kibleye doğru uzatarak kılabilir. Rüku ve secdeleri de işaretlerle yapabilir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: “Hasta olan kişi ayakta namaz kılar. Eğer ayakta kılamazsa oturarak kılar. Oturarak ta kılamazsa sırtüstü ve işaretler yaparak kılar. Bunu da yapamazsa Allah (c.c) onun mazeretini kabul eder.”

(Dare Kutni)’Zayıf hadis.

5 - Başı ile işaret etmeye de gücü yetmeyen kimse için ise namaz ertelenmiş

olur. Yani; yirmidört saatin içinde başını eğebilme imkanı hasıl olduğu vakit namaz kılmak ona farz olur. Bu kimse ne gözü ile ne kalbi ile ve ne de kaşları ile işaret edemez. Çünkü yukarıda ki hadiste (eğer yer üzerinde secde edemiyorsan başınla işaret et) diye buyurulmuştur. Namazın bir rüknü olan secde de, başı yere koymak demek olduğundan göz, kalp ve kaşlar gibi başka şeyler başa kıyas edilemez.

6 - Eğer sağlam olan bir kimse ayakta namaz kılariken hastalanır, ayakta duramaz bir duruma gelirse eğer yapabiliyorsa oturarak ve rüku ile secdeleri yaparak, eğer ruku ile secdeleri yapamıyorsa işaretler yaparak ve eğer oturarak ta kılamıyorsa sırtüstü yatarak, namazını tamamlar.

7 _ Eğer bir kimse hasta olduğu için oturarak ve de Rükû ve secdeleri yaparak

namaz kılarken iyileşip ayakta durabilecek duruma gelirse ayakta namazını tamamlar. Eğer namazını işaretlerle kılarken iyileşip rüku ve secdeleri yapabilir bir duruma gelirse namazını bozup yeni. baştan kılması gerekir.

8 _ Nafile namazını ayakta kılarken yorulan bir kimsenin baston veya duvara dayanarak namazını tamamlamasında bir mahzur yoktur. Çünkü bu kimse özür sahibidir. Eğer özürsüz olarak bir bastonla, duvara dayanarak veya oturarak kıalarsa mekruhtur. Fakat namazı caizdir.

9- Bir zorunluluk bulunmazsa da gemide oturarak namaz kılmak caizdir. (Çünkü ayakta namaz kılınırsa baş dönmesi ve düşme ihtimali olabilir.) Kıyıda bağlı olan gemide ise özürsüz oturarak namaz kılınmaz. Çünkü kara hükmündedir.

10- Eğer bir kimse baygın düşüp baygınlığı yirmi dört saat veya daha az bir zaman sürerse bu kimsenin geçen namazlarını kaza etmesi gerekir. Baygınlığı daha uzun süren kimse ise geçen namazlarını kaza etmesi gerekmez.

Ammar b. Yasir (r.a) öğle, ikindi, akşam ve yatsı vakti süresince baygın kaldı. Gecenin ortasında kendisine geldi. Kılmadığı namazların hepsini kaza etti.

(Dare Kutni, Beyhaki) Zayıf hadis.

Nafi (r.a) şöyle rivayet etti: “İbni Ömer (r.a) bir ay süresince baygın kaldı. Kendine gelince kılmadığı namazları kaza etmedi.

(Abdurrezzak Müsennefinde ve İbni Ebi Şey be Müsennefinde rivayet ettiler.)

YOLCULUK HALİNDE OLAN KİMSENİN NAMAZI

Yolculukta Namazın Kısaltılmasının Hükümü: Yolculuk halinde olan kimsenin öğle namazının farkını, ikindi namazının farzını ve yatsı namazının farzını ikişer rekat olarak kılması farzdır.

İbni Abbas (r.a)'den: Allah'ı Teala (öğle, ikindi ve yatsı) namazlarının hizada (yani; ikamet halinde) dört seferde (yolculukta) iki, harb halinde de bir rekat kılınmasını Rasulü (s.a.s)'in diliyle size farz kılmiştir.

(Müslim)

Aişe (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

-”Namaz ikişer rekat olarak farz kılınmıştır. Son radan yolculuk namazı olduğu gibi bırakıldı da hizada halindeki namaza iki rekat daha eklendi.”

(Buhari, Müslim)

Yolculukta sabah namazının farzı iki rekat olarak akşam namazının farzı ise üç rekat olarak kılınır. İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

-“Rasulullah (s.a.s)’i yolculukta acele etmek gerek tiği vakit, akşamı geciktirip üç rekat kıldığını ve selam verdikten sonra yatsıyı kılincaya kadar bir müddet bekleyip, yatsıyı iki rekat olarak kılıp selam verdiğini gördüm.”

(Buhari)

Yolculuk Mesafesinin Miktarı: Bir kimse deve yürüyüşü ile yaya olarak üç gün üç gecelik bir yolu kat ederek şehrin evlerinden ayrılınca yolcu olur. Dağlık bölgelerde kendisine uygun bir yürüyüşe, denizde de mutedil (normal) bir havadaki (yelkenli) yürüyüşüne itibar edilir. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: “Yolculukta olmayan kimse bir gün,

yolculukta olan kimse ise üç gün üç gece mestlerini meshedebilir.”

(Müslim, Nesei)

(Yolculukta olan kimse) tabirinden maksat belli bir şahıs olmayıp ondan cins muraddır. Yani; yolculukta olduktan sonra kim olursa olsun mestlerini üç gün üç gece meshedebilir. Bundan ise bu yolculuğun en az üç gün üç gece sürmesi lazım geldiği anlaşılır. Zira eğer daha az olursa her yolculukta olan kimse nasıl üç gün üç gece mesh yapabilir?

YOLCU NAMAZININ BAŞLANGIÇ VE BİTİŞ YERİ

Yolculuğa çıkan kimse oturduğu şehrin binalarının dışına çıkınca namazlarını kısaltarak kılmaya başlar. Yolculuktan dönen kimse de oturduğu şehrin binalarına ulaşınca yolculuğu biter ve namazlarını

tam olarak kılmaya başlar.

Hz-Ali(r.a) yolculuğa çıkmak üzere bir gün baradan ayrılırken namaz vakti ve namazı dört rekat kıldıktan sonra önüne duran bir kulübeye bakarak “Eğer biz bu kulübeyi de geçmiş olsaydık namazımızı kısaltarak kılacaktık” demiştir.

(Abdurrezzak “Musannefihi” de rivayet etti)

Ali b. Rabi'at-el Esediy (r.a) dedi ki: “Hz. Ali (r.a) ile beraber yolculuğa çıktık. Küfe şehri uzaktan görününce iki rekat namaz kıldı. Ona: . “Niçin dört rekat namaz kılmadın?” diye sorulunca, Ali (r.a) ancak şehre girince tam namaz kılarım buyurdu.”

(Buhari-Beyhaki)

YOLCU NAMAZININ MÜDDETİ

1 - Yolculukta olan kimse herhangi bir şehir, kasaba veya köyde onbeş gün veya daha fazla bir zaman için kalmaya niyet etmedikçe yolculukta sayılır. Eğer bundan az bir süre için kalmaya niyet ederse, yine de yolcu olup namazlarını kısaltır.

İbni Ömer ve İbni Abbas (r.a)’nın şöyle dedikleri rivayet olundu:

“Yolculuğa çıktığında bir şehirde onbeş gün veya daha fazla kalmaya niyet etmişsen namazını tam kıalarsın. Eğer ne kadar kalacağına karar vermemişsen namazını kısaltırsın.”

(Tahavi ve İbni Hemmam “Feth” kitabında rivayet etmişlerdir.)

“İbni Ömer (r.a) bir şehirde on beş gün kalmak istediği zaman namazlarını tam kılardı.”

(İbni Ebi Şeybe “Musannefihi”de

rivayet etmiştir.)

2- Bir şehre, bir-iki gün kalmak niyetiyle giden bir kimse, orada kalmaya niyet etmedikçe yıllarca da kalsa, namazlarını tam olarak kılmaz.

Abdullah b. Ömer (r.a) Azerbaycan'da altı ay kaldığı halde namazlarını hep iki rekat olarak kılmıştır.

(Beyhaki, Ahmed) Nevevi bu hadis için Sahih dedi.)

3 - Bir savaş ülkesine girip orada kalmaya niyet eden askerler, namazlarını iki rekat olarak kılarlar. Bir şehir veya kaleyi kuşattıkları zaman da hüküm böyledir. Çünkü düşman ülkesine giren askerlerin durumu belli olmaz.

YOLCU NAMAZI İLE İLGİLİ DİĞER MESELELER

1- Yolculukta olan kimse, namazını yolculukta olmayan kimseye uyararak dört rekat olarak kılar.

2- Yolculukta olan kimse, yolculukta olmayan kimseye imam olursa, iki rekat kıldıktan sonra selam verir ve arkasındaki yolculukta olmayan kimse kalkıp namazını tamamlar. Arkasındaki kimseye: “Ben yolcuyum, siz namazınıza devam edin” demesi müstehaptır.

İmran b. Husayn (r.a)’den: RasuluUah (s.a.s) ile beraber Mekke’nin fethinde bulundum. Mekke de onsekiz gece kaldı. (Farzları) ikişer rekat kılıyordu. Ve şöyle buyurdu:

- “Biz yolcuyuz, siz namazınızı tamamlayınız.”

(Tirmizi, Ahmed, Beyhaki, Taberani) Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih dedi.

3 - Oturmakta olduğu yurdunu bırakıp bir başka yeri yurt edinen kimse, eski yurduna gittiğinde namazını kısaltarak kılar. Zira eski yurdu onun için artık yurt sayılmaz. Nitekim RasuluUah (s.a.s) Medine'ye göç ettikten sonra, Mekke onun asıl yurdu olduğu halde kendisini orada misafir saymıştır.

Enes (r.a) şöyle demiştir:

- “RasuluUah (s.a.s) ile birlikte Medine'den çıkıp Mekke'ye gittik. Medine'ye dönünceye kadar olan bu misafirlik zamanımızda, farzları ikişer rekat kılıyorduk. Kendisine: “Mekke'de ne kadar kaldınız?” dedim. Rasulullah (s.a.s):

-On üç gün kaldık” karşılığında bulundu.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

4 - Kişi yolculukta iken namazı kazaya kalırsa, o-nu kaza ederken yolculukta olmasa bile iki rekat olarak kılar. Yolculukta olmayan kimsenin kazaya kalan namazı ise, kaza edilirken kişi yolculukta bile olsa onu dört rekat olarak kılar. Zira namazın edası ne şekilde gerekiyorsa kazası da o şekilde gerekir.

CUMA NAMAZI

CUMANIN FARZ OLUŞU:

Cuma namazı Mekke’de farz olmuş, fakat Medine’de kılınmıştır.

Abdurrezzak, Abd b. Humeyd ve İbni Mûnzir, İbni Şirin’den şöyle rivayet etmişlerdir: RasuluUah (s.a.s) Medine’ye hicret etmeden ve Cuma ayetinin nüzulünden önce Medineli müslümanlar

Cuma namazı kılmışlardır.

Zühri (r.a) şöyle rivayet etti:

- “RasuluUah (s.a.s) Medine’yi teşrif buyurmazdan önce Medine’de ilk Cuma’yi kıldırın Mus’ab b. Umeyr(r.a) idi.”

RasuluUah (s.a.s) Mekke’de iken Mus’ab b. Umeyr’e şöyle emretti:

- “Cuma günü güneş ortadan kayınca Medinelilerle Cuma namazı kıl!”

(Tahavi, El-Mebsut)

RASULULLAH (S.A.S)’İN KILDIRDIĞI İLK CUMA:

“RasuluUah (s.a.s) Medine’ye hicret buyurduğu an ilk defa Küba’da Amr b. Avf oğullarına indi ve orada pazartesi, salı, çarşamba, perşembe kalıp Küba mescidinin temelini attı. Sonra Cuma günü Medine’ye doğru yola çıktı. Salim b. Avf

oğulları vadisinde (Ranuna) iken Cuma namazı vakti gelmişti. Orada hutbe okuyup Cuma'yi kıldırdı. İşte bu, RasuluUah (s.a.s)'in ilk kıldırdığı Cuma'dır.

(Sireti İbni Hişam, Kurtubi)

CUMA NAMAZININ FARZ OLUŞUNUN DELİLİ:

Cuma namazı kitab, sünnet ve icma ile farz-ı ayındır. Binaenaleyh onu inkar eden dinden çıkar.

Kur'an'dan delil:

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

“Ey iman edenler! Cuma gününde Cuma namazı için ;zan okununca, Allah'ın zikrine koşunuz ve alışverişi bırakınız. Biliyorsanız bu sizin için daha hayırlıdır-”

(Cum'a: 9)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Uç cuma namazını aldırmayarak mazeretsiz bırakıp almayan kimsenin Allah, kalbini mühürler.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Hakim)

İcmadan Delil: İslam ulemasının cuma namazının farz olmasında ittifak etmeleridir.

CUMA’NIN FAZİLET VE SEVABI

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Cuma günü cünüplükten yıkanır gibi gusül ab-desti alıp ilk saatlerde cuma’ya giden kimseye, bir deve kurban edip sadaka olarak dağıtmış kadar; ikinci saatte gidene bir inek veya öküz kurban edip sadaka olarak dağıtmış kadar; üçüncü saatte gidene de boynuzlu bir koç kurban edip sadaka olarak dağıtmış kadar; dördüncü saatte gidene bir tavuk kurban

edip sadaka olarak dağıtmış kadar; beşinci saatte gidene de bir yumurta sadaka olarak vermiş kadar sevab vardır. İmam (hutbeye) çıktığı vakitte ise, melekler de hutbeyi dinlemek üzere hazır olurlar.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Güneşin doğduğu günlerin en hayırlısı cuma günüdür. (Çünkü) Adem (a.s) bu günde yaratıldı, bu günde cennete girtilirdi, bu günde cennetten çıkarıldı ve kıyamet te ancak bu günde kopacaktır.”

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

CUMA’NIN ŞARTLARI

VÜCUBÜNUN

- 1 - Müslüman olmak.
- 2 - Akıl baliğ olmak.
- 3 - Hür olmak.

- 4 - Erkek olmak.
- 5 - Sıhhatli olmak.
- 6 - Mukim olmak.
- 7 - Yürümeye kadir olmak.
- 8 - Görür olmak.
- 9 - Mahpus olmamak.
- 10- Korku bulunmamak.
- 11- Şiddetli yağmur, çamur, kar ve benzeri bulunmamak.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Cuma namazını cemaatle kılmak dört kişi hariç (yani; köle, kadın, baliğ olmamış çocuk ve hasta müstesna) her müslümana farzdır.”

(Ebu Davud, Beyhaki, Hakim) Hakim bu hadis için sahih dedi.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Kim ki müezzinin ezanını duyup ta özürsüz olarak cemaate gitmezse kıldığı namaz, kendisinden kabul olunmaz.”

Ashab:

- “Özür nedir? Ya Rasulallah!” dediklerinde Rasulallah (s.a.s):

- “Korku ve hastalıktır” buyurdu.

(Ebu Davud)

İbni Abbas (r.a) yağmurlu bir günde müezzine: (Eşhedu enne Muhammeden Rasulallah) dedikten sonra (Hay-ya ale’s-salah) yerine (Evlerinizde kılınız) anlamına gelen (Sallû fi buyutikum) diye söyle dedi. Bunun üzerine insanlardan bir kısmı bunu beğenmez gibi oldular da İbni Abbas (r.a): “Benden hayırlı olan zat -Rasulallah (s.a.s) - böyle yaptı” dedi ve: “Muhakkak cuma namazı eda edilmesi gereken bir farzdır. Fakat sizin çamur ve yağmurda yürümenizi ve bu meşakkate katlanmanızı hoş görmedim” diye ilave etti.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

CUMA'NIN SIHHATİNİN ŞARTLARI

I- Vakit: Cuma namazı ancak öğle vaktinde kılınabilir. Öğle vaktinden sonra kılınamaz.

II- Cuma namazı ancak kalabalık bir şehirde veyahut bu şehrin meydanında kılınabilir. Köylerde sahih değildir.

(Kalabalık Şehir: Yöneticisi ile hükümleri yürüten ve cezaları uygulayan hakimi bulunan şehirdir.)

Ali (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

-“Cuma namazı, kurban bayramları günlerinde getirilen tekbirler ve Ramazan ile kurban bayramı namazları kalabalık şehirlere mahsustur.”

(Beyhaki, Abdurrezzak'ın Musannefinden rivayet etti.)

El-Hafız.(El-Diraye) kitabında, senedi sahih

dedi.

III - Halife veya Halifenin izin verdiği kimse kıldırabilir.

Ebu Said el Hudri (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: 114

CUMANIN SIHHATİNİN ŞARTLARI

“Bilmiş olunuz ki, Allah (c.c) Cuma namazını benim şu durduğum yerde ve bu yılının bu ayındaki bu gününde size kıyamete kadar farz kılmıştır. Her kim adil, zalim bir imamı varken onu küçümseyerek yahut inkar ederek terk edecek olursa, Allah (c.c) iki yakasını bir araya getirmesin. Ve kendisine ait hiçbir hususu mübarek kılmasın. Haberiniz olsun ki, böylesinin tevbe etmedikçe ne namaz, ne

zekat, ne hac, ne oruç ve ne de hiçbir hayrının sevabı yoktur. Her kim de tevbe ederse, Allah, tevbesini kabul eder.”

(Taberani)

(Bu hadis-i şerifte zikredilen “Adil veya zalim imamları olduğu halde” sözü Cuma namazının edası için imamın (halife) şart olduğuna delalet eder.)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Dört şey emir sahiplerine aittir: Cuma namazını kıldırmak ta onlardandır.”

(El-Mebsut)

IV- Cemaat: Cuma namazı imamdan başka en az üç kişi ile kılınabilir. Bu üç kişinin; erkek, akıllı ve baliğ olması şarttır.

“Cum’a ayetinde geçen (koşunuz) kelimesi cemidir (çoğuldur). “Arabçada” en az cemi (çoğul) de üç kişi ile olur. Bu üç kişiye de namaz kıldıracak bir imam

gerektiğine göre demek oluyorki cuma namazının kılınabilmesi için imamdan başka en az üç kişi daha gerekir.”

İmam Ebû Yusuf’a göre cuma namazının sahih olabilmesi için imamın dışında en az iki kişinin olması gerekir. Çünkü cuma kelimesinin lügat anlamı toplantı demektir. Cuma namazında ise imamdan başka iki kişi daha olunca toplantı hasıl olur” demiştir.

V- Hutbe: Cuma namazının sıhhat şartlarından biri de hutbedir. Zira Rasulullah (s.a.s) Cuma namazını ömrü boyunca bir kez olsun hutbesiz kıldırmamıştır.

(Beyhaki)

Cum’a sûresinde geçen “Allah’ın zikrine koşunuz” ayetinden murad hutbedir.

A - HUTBENİN RÜKÜNLERİ:

Hutbenin rüknü birdir. O da mutlak manada hutbe niyetiyle Allah'ı zikretmektir. , Sadece “Elhamdülillah”, “Sübhanallah” ve “Lailahe illallah” demekle bu rükün tamam olur. Fakat hutbenin bundan ibaret olması tenzihen mekruhtur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

_ Ey iman edenler! Cuma günündeki cuma namazı için ezan okununca Allah'ın zikrine koşunuz...

(Cum'a:9)

İmam Yusuf'a ve Muhammed'e göre hutbe denilebilecek kadar uzun bir zikir gerekir. Çünkü hutbe şarttır. Yalnız teşbih veya Allah'a hamd etmek ise hutbe olamaz dediler.

B - HUTBENİN SİHHAT ŞARTLARI:

1- Cuma namazı gibi öğle vakti girdikten sonra ve namazdan önce okunması.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Cuma’da öyle bir saat vardır ki, Allah (c.c) o saatte kulun her istediğini verir.”
Sahabeler:

-“Ey Allah’ın Rasulü! O hangi saattir?” diye sordular. Rasulullah (s.a.s):

-“İmamın minbere çıkıp oturduğu zamandan namazın kılınıp bitinceye kadar olan zamandır” buyurdu.

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

2- Hutbe niyeti ile olması.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Ameller niyete göredir.”
(Buhari, Müslim)

3- En az bir cemaatin hutbede

bulunması.

4 - Hatibin hutbeyi sesli okuması.

Hatibin hutbeyi sesli okuması şart olup, cemaatin duyması şart değildir. Öyle ki cemaat sağır olsa veya hatipten uzak olmaları dolayısıyla hutbeyi duymasalar, bu, hutbenin sıhhatine mani değildir.

5 -Hutbe ile namaz arasını yabancı bir şey ile ayırmamak.

Hatibin, hutbe ile namazın arasını örf en uzun denilebilecek bir fasıla ile ayırmaması gerekir. Uzun bir fasıla ile ayrılırsa hutbe batıl olur. Çünkü hutbe ile namaz bir bütün gibidir. Abdest almak gibi bir fasıla zarar vermez.

C - HUTBENİN SÜNNETLERİ:

1 - Hutbenin ayakta ve abdestli olarak

okunması. İbni Ömer (r.a)’nın şöyle dediği rivayet edildi:

-“Rasulullah (s.a.s) sizin bugün yaptığınız gibi, hutbeyi ayakta okur, sonra oturur sonra kalkardı.”

(Buhari Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

Şayet oturarak ve yahut abdestsiz olarak okunsa gaye hasıl olduğu işin caizdir. Ancak sünnete aykırı olduğu ve hutbe ile namazın bir birinden ayrılmasına yol açtığı için mekruhtur.

2-Hutbenin, hutbeden önce minberin sağ tarafında oturması.

3-Hatibin minbere çıkınca oturması ve ezanın okunması. Ve iki hutbe arasında okunması.

İbn Ömer (r.a)’nın şöyle dediği rivayet edildi:

Rasulullah(s.a.s) minbere çıkınca, müezzin ezanı bitirinceye kadar oturur.

Sonra kalkar ve hutbeyi okuduktan sonra, yine konuşmadan oturur. Ve yine kalkıp ikinci hutbeyi okurdu.

(Ebu Davud)

4-Hutbede bir ayet okumak ve cemaate vaiz ve nasihatte bulunmak.

İbn Ömer (r.a) şöyle rivayer etti:

“Rasulullah(s.a.s)’in kuran okuyup insanlara vaizde bulunduğu iki hutbesi vardır ki bunların arasında otururdu.”

(Ebu Davud)

5-Hatibin yüzü cemaate dünük olmalıdır.

Abdullah (r.a)şöyle demiştir:

“Rasulullah(s.a.s) minbere çıktığı vakit, yüz yüze kendisine doğru dönerdiki.”

(Tirmizi-İbn Mace)

6-Hutbeye hamd ve sena ile başlayıp iki şehadeti getirdikten sonra Rasulullah(s.a.s)’e selatu selam getirmek.

Rasulullah(s.a.s) şöyle buyurdu:

“Kelime-i şهادeti ihtiva etmeyen her hutbe, cüzzamlı el gibidir.” (Noksandır, bereketi ve sevabı azdır demek istiyor.)

(Ebu Davut-Tirmizi-İbn Mace)

7-Hutbeye başlamadan önce gizli euzu besmele çekmek.

8-Her iki hutbeyide uzatmamak.

Ebu Vail (r.a) şöyle dedi:

“Ammar bize hutbe okududa, kısa ve belîğ bir hutbe iradetti. İnince kendisine:

“Ey Eba’l –yekzan! Hutbe çok belîğ ve kısa oldu, birazdaha uzatsaydın” dedik.

Bunun üzerine Ammar: “Muhakkak Rasulullah(s.a.s)’i: “Kişinin kıldığı

namazın uzunluğu ve hutbesinin kısalığı fıkhnın (bilgi ve anlayışının)alametidir.

Bunun için namazı uzatın hutbeyi kısaltın. Muhakka ki beyan ve ifade sihir vardır.”

Derken işittim” dedi.”

(Müslim, Ahmed)

9-Cuma namazına gidenler için imam mimbere çıktıktan sonra hutbesini bitirinceye kadar nafile kılmamak ve konuşmamak.

Rasulullah(s.a.s) şöyle buyurdu:

“Cuma günü hutbe okunurken konuşan arkadaşlarına(sus konuşma) dersin boş ve faydasız bir işle meşgul olursun.”

(Buhari Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

10-Hatibin hutbede selamı terk etmesi.

VI-Caminin herkese açık olması(izni amm):

İzn-i Amm: Cuma namazı kılması sahih olan kimselerden hiçbirini men etmemek şartıyla namaz kılınan yere herkesin girmesine umumi olarak izin vermektir.

İbn Abbas(r.a) der ki: Rasulullah(s.a.s)’e hicretten evvel Cuma namazı için izin verildi. O mekkede bunu eda etmeye imkan bulamadıda medini muallimi musap

b. Umeyir'e şöyle emretti:

“Cuma günü güneş ortadan kayınca medinelelire Cuma namazı kıl.”

(Tahannevi)

Tahannevi: Bu hadisi şerifte cumanamazının açık (aleni) olarak eda edilmesinin şart olduğuna dalalet eder. Çünkü, Mekke şehir oluşu ve yeterli cemaatin var oluşu ile Cuma namazı kılmaya uygundur. Rasulullah(s.a.s) vakti tayin etmekten ve hutbeyi okumaktan aciz değildir. Nitekim, cemaatin açık kılınması şartı aranmayan diğer namazlar Mekke’de kılınıyordu. Sadece mümkün olmayan bir şart vardı. O da caminin herkese açık olmasıydı. Çünkü, Mekke müşriklerinin ezasından ve hucumlarından Müslümanlar emin değildi. İşte Hanefi mezhebinin” İzn-i Ammı şart koşmalarının yegane sebibi budur.”

(Tahanevi, İ'la c.8 s.:46)

CUMA EZANI

Cuma Ezanı: (Cuma sûresine adını veren) cum'a a-yeti ile sabittir. Ayetteki “nida”dan maksat, cuma ezanıdır. Bu ezan, cuma'ya gitmeyi vacib kılar ve alış-verişi de yasaklar.

Hanefi mezhebinden bir görüşe göre ayeti kerimenin işaret ettiği ezan; hatib hutbede iken okunan ezandır. Çünkü, Rasulullah (s.a.s)'in zamanı ile Ebu Bekir (r.a) ve Ömer (r.a)'nın hilafetlerinde, bir de Osman (r.a)'nın hilafetinin ilk yıllarında cuma günü hatibin huzurunda bir tek ezan okunurdu. Daha sonra müslümanlar çoğalınca Hz. Osman (r.a)'nın dışarıda ezan okuttuğunu şu ri-!

vay et ifade etmektedir:

Yezid oğlu Saib (r.a) şöyle anlatıyor:

- “Cuma ezanı Rasulullah (s.a.s) ile Hz. Ebu Bekr ve Hz» Ömer zamanlarında imam minbere oturduğu Vakit başlardı. Hz. Osman halife olup müslümanlar da çoğalınca Zevra’da (Hz. Osman’ın Medine çarşısındaki Zevra adı verilen evi) okunan üçüncü ezanı ilave etti.”

(Buhari)

Rivayette geçen üçüncü ezandan maksat günümüzde minareden okunan “dış ezan” dediğimiz ezandır. Hatib hutbede iken okunan .ezan birinci ezan, cuma namazı için getirilen ikamet te ikinci ezandır. Hanefi mezhebinde bazı alimlere göre ise, cuma ayetindeki ezandan maksat günümüzde minareden okunan dış ezandır. Bu ezan cuma namazına gitmeyi vacib kılar, ve alış-verişi yasaklar. Çünkü

ayetteki “nida”dan rAuradın cuma namazına davet için olan ezan olması şarttır. Umumi davet için okunan ezanı da zevalden sonra vaktin girmesiyle dışarıda okunan ezandır. İçeride okunan ezan ise dışarıda-kilere duyurmak mahiyetinde değil, camide bulunanlara hutbenin başladığını bildirme ve Rasulullah (s.a.s)’in sünnetini yerine getirme manası taşımaktadır. Rasulullah (s.a.s) zamanında imam minbere oturduktan sonra, mesci din kapısı üzerinde okunan bir ezan hem uzakta olanlara karşı daveti, hem de hutbenin başladığını ilan manalarını ifade etmekteydi. Ülke büyüyüp cemaat çoğalınca istenilen bu iki mana ve maksadın tam olarak yerine getirilebilmesi için yalnız bir ezanın yetmemeye başlaması üzerine hem dış, hem de iç ezan kesin olarak yerleşmiş ve

icma ile kabul edilmiştir.

Buna göre ayetten anlaşılan umumi davet manasının dışarıda okunan birinci ezana uygun olacağı da ortaya Çıkar.

CUMA VAKTİNDE ALIŞVERİŞİN HÜKMÜ:

Geçerli olan ezandan imam selam verinceye kadar yapılan alış-veriş sahihtir, fakat tahrimen mekruhtur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- “Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda haksızlıkla değil, karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin.”

(Nisa: 29)

Rasulullah (s.a.s)’de: “Müslümanın malı ancak kendisinden bir gönül hoşnutluğuyla yenilebilir” hadisiyle müşteri için mülkün sabit olduğunu beyan eder.

“...Cuma namazı için ezan okununca alış-verişi bırakın...” ayeti ise ticareti yasaklar. Bu yüzden Haneliler: “Biz hem yasaklayan hem de helal kılan iki deli: ile amel ederek bu alış-veriş tahrimen mekruhtur derizdediler.

Bu hüküm cuma namazı kendine farz olanlar içindir.

Cuma namazı ile mükellef olmayanlar için ise yasak vakitte ticaret yapmalarında bir sakınca yoktur.

(Cessas, Ahkamul-Kur'an c:8 s:448)

TAHİYYATÜ'L MESCİD SÜNNETİ:

Cuma günü hatib hutbeye oturmadan önce kerahat vakti dışında camiye giren kimsenin tahiyyatü'l mescid namazı

kılması sünnettir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Biriniz mescide girdiğinde iki rekat namaz kılmadıkça oturmasın.”

(Buhari, Müslim)

Mekruh vakitlerde ve hatip hutbeye oturduktan sonra camiye gelen kimsenin tahiyatü'l mescid namazı kılması tahrimen mekruhtur.

Abdullah b. Busri (r.a) şöyle demiştir:

- “Adamın biri cuma günü Rasulullah (s.a.s) hutbe okurken insanların omuzları üzerinden atlıyarak gelince

Rasulullah (s.a.s) kendisine:

-“Otur! Gerçekten cemaati rahatsız ettin” buyurdu.”

(Ebu Davud, Nesei, Hakim rivayet etti ve sahih dedi.)

CUMA NAMAZININ İLK SÜNNETİ:

Cuma günü hutbeden önce iki rekât ve daha fazla sünnet kılınabilir. Abdullah (r.a)'den: Rasulullah (S.A.S)'in cuma nama zından önce dört ve sonra da yine dört rekât kıldığı rivayet edildi.

(Tirmizi, Tabarani)

CUMA'NIN FARZI:

Cuma'nın farzı iki rekâttır.

Ömer (r.a) şöyle dedi:

-"Cuma namazı -Rasulullah (S.A.S)'in diliyle, yani bizzat Rasulullah (S.A.S)'den işitmiş olduğuma göre- iki rekât, Fıtır Bayramı Namazı iki rekât, Kurban Bayramı Namazı iki rekât, Sefer Namazı iki rekât kısaltılmış olmayıp bilhassa tam olarak ikişer rekâttır."

{Nesei, Ahmed, Ibni Mace}

CUMA NAMAZINDA MESBUKUN DURUMU:

Cuma günü imam daha namazda iken imama yetişen kimse yetiştiği miktarı imamla beraber kılar geri kalanı

da sonra dan tamamlar. Kişi imama, teşehhüd veya sehiv secdesinde iken yetişirse bile cuma namazını tamamlar.

Rasulullah (S.A.S) şöyle buyurdu:

- "Namaz kılınmaya başladığı zaman ona koşarak gelmeyin. Ağır ağır ve yürüyerek gelin. Yetiştigin miktarı kılın, kaçırdığınız miktarı tamamlayın."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)

CUMA NAMAZININ SON SÜNNETİ:

Cuma namazının son sünneti dört rekâttir.

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (S.A.S)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Cuma namazından sonra namaz kılmak isterseniz dört rekât (sünnet) kılınız."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

BAYRAM NAMAZI BAYRAM NAMAZININ HÜKMÜ:

Bayram namazı vacıbtir. Hutbesi ise sünnettir.

Allah (CC) şöyle buyurdu:

- "Biz sana kevseri verdik. Şu halde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes." **(Kevser: 1-2)**

Vacib olmasının delili de; Rasulullah (S.A.S) hiçbir bayramda terketmemiş olmasıdır.

Rasulullah (S.A.S) Kurban bayramının ilk gününde Beki'a (Medine mezarlığının adıdır) çıktı ve iki rekât (Bayram namazı) kıldıktan sonra bize dönerek (hutbesinde): "Bu gündeki ilk ibâdetimiz namazla başlamak sonra da dönüp kurban kesmemizden ibarettir" buyurdu.

(Buhari, Nesei)

BAYRAM NAMAZI KİME VACİPTİR:

Kendisine cuma namazı vacib olan kimseye bayram namazı da vacibtir.

BAYRAM NAMAZININ VAKTİ:

Bayram namazının vakti güneş yükselince başlar ve güneş tam tepede oluncaya kadar devam eder.

Yezid b. Humeyri'r-Rahabi (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (S.A.S)'in dostu Abdullah b. Bûsûr (r.a) cemâatle birlikte Ramazan bayramı veyahut Kurban bayramı günü çıkmıştı. İmamın geç gelişini yadırgadı, ve: "Biz Rasulullah (S.A.S) hayatta iken bu saatte şüphesiz bayram namazından çıkmış olurduk. 0 saat teşbih saati idi" dedi."

**(Ebu Davud, İbni Mace, Beyhakı)
İbni Muin ve Ahmed bu hadis için Sahih
dediler.**

Enes'in oğlu Ebu Umeyr'den o da amcalarından onlar da Rasulullah (S.A.S)'in ashabından naklederek rivayet edildi ki:

- "Bir kaç atlı öğleden sonra Rasulullah (S.A.S)'e geldi ve hilâli dün gördüklerine şهادet ettiler. Rasulullah (S.A.S) müslümanlara orucu bozmalarını emredip, yarın (Bayram namazını kılmak üzere) namaz yerinde hazır olmalarını söyledi."

**(Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, Ahmed)
Beyhaki ve El-Hattab bu hadis, için Sahih
dediler.**

BAYRAM NAMAZI KAÇ REKATTIR:

Bayram namazı iki rekattır.

Ömer (r.a) demiştir ki:

- "Kurban bayramı namazı, Fi tır bayramı namazı, Seferi namaz, Cuma namazı kısaltılmış olmayıp, Rasulullah (S.A.S)'in ifadesi ile, tam olarak ikişer rekâttir."

(Nesei, İbni Mace, Ahmed)

BAYRAM NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ

1 - Bayram namazı iki rekâttir ve imam ile kılınır. Önce başlama tekbiri alınır, arkasından üç tekbir daha alınır. Sonra Fatiha ve zammı sûre okunur. Tekbir alınarak rükua gidilir. İkinci rekâta kıraat (Fatiha ve zammı sûre) ile başlanır. Kıraat bitince üç tekbir alınır, dördüncü tekbir ile rükua varılır. Birinci rekâtın başında alınan üç fazla tekbir ile ikinci rekâtın sonunda alınan üç tekbirde eller yukarıya kaldırılır.

"İbni Mes'ud (r.a) bayram namazında fatiha okuma dan önce dört tekbir getirdikten sonra fatihayı okur ve bir tekbir getirip rükû ederdi. İkinci rekâta ise önce fatihayı okuyup sonra dört tekbir getirdikten sonra rükuya giderdi."

(Abdurrezzak "Musannefi"de sahih senedle rivayet etti.)

(İbni Hazm "El Muhalla" kitabında rivayet etti ve senedi sahihtir dedi.)

2 - Namazdan sonra hutbe okunur. Bu hutbe iki kısımdan meydana gelmiştir. Her ikisinde de müslümanlara sadaka-ı fitır anlatılır.

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (S.A.S), Ebu Bekr ve Ömer (r.a) Bayram namazlarını hutbeden önce kırlarlardı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei) Ebu Said el Hudri (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (S.A.S) bayram günü (musallaya) çıkardı. Cemâate yüzünü döndürürdü. Cemaat ta oturmuş vaziyette olurdu. Rasulullah (S.A.S): "Sadaka veriniz, sadaka veriniz" buyururdu."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

BAYRAM NAMAZI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- Bayram namazından sonra okunan hutbe vacib değil sünnettir.

Abdullah b. es-Sâib (r.a) şöyle demiştir:

- "Ben Rasulullah (S.A.S) ile beraber bayram namazında hazır bulundum. O, bize bayram namazını kıldırıktan sonra:

- "Namazı bitirdik, artık hutbeyi dinlemek -için oturmak isteyen otursun, gitmek isteyen gitsin" buyurdu."

(Ebu Davud, Nesei, İbni Mace)'Mürsel hadis.

2- Bayram namazını kaçırın kimse onu kaza edemez.

3- Eğer akşam hava kapalı olduğu için hilâl görünmez ve ancak ertesi gün öğleden sonra görüldüğüne şahitlik edilirse, bayram namazı ertesi güne ertelenir. Eğer ikinci günde de kılınmasını engelleyen bir durum ortaya çıkarsa artık kılınmaz.

Enes'in oğlu Ebu Umeyr'den, O'da amcalarından onlar da Rasulullah (S.A.S)'in ashabından naklederek rivayet edildi ki:

- "Birkaç atlı öğleden, sonra Rasulullah (S.A.S)'e geldi ve hilâli dün gördüklerine şهادet ettiler. Rasulullah (S.A.S) müslümanlara orucu bozmalarını emredip, yarın (Bayram namazını kılmak üzere) namaz yerinde hazır olmalarını söyledi."

**(Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, Ahmed)
Beyhaki ve El-Hattab bu hadis için Sahih dediler.**

- Kurban bayramında namaza gidilirken yolda tekbir getirilir. İmam Ebu Hanife'ye göre Ramazan bayramında namazgaha gidilirken tekbir getirilmez. İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf'a göre ise getirilir demişlerdir.

İmam Ebu Hanife: "Allah (CC)'yü övmekte asıl olan gizliliklerdir. Ancak Kurban bayramı tekbir getirme günleri olduğu için, şariat o gün namazgaha giderken tekbir getirmeyi uygun görmüştür. Ramazan bayramı ise öyle değildir" demiştir.

İbni Ömer (r.a)'nın: "Bayram namazına ve Kurban bayramı namazına giderken namaz kılıncaya kadar yüksek sesle tekbir getirdiği rivayet edildi."

(Dare Kutni, Beyhaki)'Sahih senedle.

5- Kurban bayramının namazı da Ramazan bayramının namazı gibi iki rekât olup namazdan sonra iki kısım halinde hutbe okunur. Bu hutbelerde kurbanın ve bayram günlerinde getirilmesi gereken tekbirlerin ahkâmı bildirilir.

Berâ (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (S.A.S) Kurban bayramının ilk gününde Beki'a (Medine mezarlığının adıdır) çıktı ve iki rekât (Bayram namazını) kıldıktan sonra bize dönerek (Hutbesinde) "Bu gündeki ilk ibâdetimiz, namazla başlamak, sonra da dönüp kurban kesmemizden ibarettir" buyurdu.

(Buhari, Nesei)

6- Eğer Kurban bayramının ilk günü namaz kılmaya mani bir durum ortaya çıkarsa üçüncü güne kadar ertelenebilir. Üçüncü günden sonra kılınamaz. Zira namaz da, Kurbanın kesilebildiği günlere mahsus bir ibâdettir. Bunun için ancak o günlerde kılınabilir. Bunun la beraber eğer bir mazeret olmaksızın ikinci veya üçüncü güne bırakılırsa sünnete aykırı olduğu için mekruhtur.

.7 - Bayram günü namazdan önce nafile namaz kılınmaz.

İbni Abbas (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (S.A.S) Bayramın ilk gününde çıkıp iki

rekât namaz kıldı ve bu iki rekâtтан önce başka bir namaz kılmadığı gibi sonra da kılmadı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

8 - Bayram namazı için ezan ve ikâmet yoktur. Câbir b. Semure (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (S.A.S) ile birden ve hatta ikiden fazla bayram namazlarını ezan ve ikâmetsiz kıldım."

(Buhari, Müslim, Ebu Davut, Tirmizi, Nesei)

BAYRAMDA YAPILMASI MÜSTEHA OLAN ŞEYLER

1 - Ramazan bayramında namazgaha çıkmazdan önce birşey yemek, Kurban bayramında namazdan önce birşey yememek müstehaptır.

Enes (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (S.A.S) Ramazan bayramında birşey yemeden önce namaza çıkmaz, Kurban bayramında da Bayram namazını kılmadan önce de birşey yemezdi."

(İbni Mace, Tirmizi, Ahmed) İbni Hibban bu hadis için Sahih dedi.

Ali (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

-"Bayram namazına yürüyerek gitmek ve evden çık

madan önce bir şey yemek sünnettir."

(Tirmizi rivayet etti ve Hasen dedi.)

2- Bayram namazına çıkmazdan önce yıkanıp temizlenmek, dişleri misvaklamak, güzel kokular sürmek ve ondan sonra çıkmak müstehaptır.

Abdullah b. Abbas (r.a) şöyle demiştir:

"-Rasulullah (S.A.S) Ramazan bayramı günü ve Kurban bayramı günü boy abdesti alırdı." **(İbni**

Mace)

3- Bayramda en güzel elbiseyi giymek müstehaptır.

Ebu Remse (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

"-Rasulullah (S.A.S) üzerinde iki yeşil hırka olduğu halde hutbe okurken gördüm.

(Nesei)

4- Bayram namazı için camiye gidince dönüşte başka yoldan dönmek.

Ebu Hureyre (r.a) şöyle demiştir:

"-Rasulullah (S.A.S) Bayram günü (Bayram namazından) çıktığı vakit, gittiği yoldan değil, başka yoldan dönerdi."

(Buhari, Tirmizi, Ebu Davud)

KURBAN BAYRAMI GÜNLERİNDE GETİRİLECEK OLAN TEKBİRLER

Kurban bayramı günlerinde getirilmesi gereken tek-tekbirler şöyledir: (Allahu Ekber, Allahu Ekber, Lailahe illallahu Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve Lillahilhamd.)

Manası: (Allah yücedir, Allah yücedir. O'ndan başka ibadete layık ilah yoktur, Allah yücedir. Allah Yücedir, Hamd Allah'a mahsustur.)

Abdullah b. Mes'ud (r.a): Teşrik günlerinde (Kurban bayramı günlerinde): "Allahu Ekber, Allahu Ekber, La ilahe illallahu Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahi'lhamd" diye tekbir getirirdi.

**(İbni Ebi Şeybe
Sahih senedle rivayet etti.)**

KURBAN BAYRAMI GÜNLERİNDE GETİRİLEN TEKBİRLERİN HÜKMÜ

-İmam Ebu Hanife'ye göre şehirlerde ve yolculukta olmayan erkekler tarafından cemâatle kılınan farz namazların bitiminde arefe gününün sabah namazından bayramın birinci günü ikindi namazının sonuna kadar olan sekiz vakitte birer defa tekbirleri getirmek vacibtir.

Abdullah b. Mes'ud'un arefe gününün sabah namazından bayramın birinci günü ikindi namazına kadar tekbir getirdiği rivayet edildi.

(Taberâni ve İbn Ebu Şeybe Sahih senedle

rivayet ettiler.)

Ali (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Cuma namazı, Kurban bayramı günlerinde getirilen tekbirler ve Ramazan ile Kurban bayramı namazları kalabalık şehirlere mahsustur."

(Beyhaki, Abdurrezzak'ın Musannefinde rivayet etti.) El Hafız "El-Diraye" kitabında senedi Sahih dedi.

-İmameyne göre, arefe gününün sabahından bayramın dördüncü gününün ikindisine kadar olan yirmi üç vakitte tekbirleri söylemek, ister cemâatle, ister tek kılınsın; kadın, erkek, şehirli, köylü, mukim ve yolcu olan herkese vacibtir.

Ali (r.a)'nın arefe gününün sabahından bayramın dördüncü gününün ikindisine kadar ve bu günün ikindisinden sonra tekbir getirdiği rivayet edildi.

(Hakim, İbni Ebi Şeybe "Musannefinde" Sahih senedle rivayet ettiler.)

Rasulullah (S.A.S) arefe gününün sabahından bayramın dördüncü gününün ikindisine kadar farz namazından sonra tekbir getirirdi.

(Dare Kutni)

-Vacib oluşunun delili:

- "Allah (CC) şöyle buyuruyor:

- "Allah'ı belirli günlerde zikredin. Kim iki gün içinde acele edip dönerse, ona bir günah yoktur. Kim de geri

kalırsa ona da bir günah yoktur."

(Bakara: 203)

-Ayetteki "Allah'ı belirli günlerde zikredin"den maksat Kurban bayramı günlerinde getirilen tekbirdir.

CENAZELER ÖLMEK ÜZERE OLAN BİR KİŞİYE YAPILACAK İŞLEMLER:

1- Hasta olan kişi can çekişir bir duruma düştüğü zaman ölüme yaklaşmış olduğu için sağ yanı üzerine döndürölüp yüzü kibleye çevrilir.

Rasulullah (S.A.S) yattığı zaman sağ yanı üzerine dönerek yatardı.

(Buhari, Müslim, İbni Mace, Tirmizi)

Ebu Katade (r.a) şöyle rivayet etti:

-"Rasulullah (S.A.S) Medine'ye geldiğinde el-Berrâ b. Ma'rur'u sordu. Orada bulunanlar: "Vefat etti ve yüzünün kibleye doğru çevrilmesini vasiyet etti" dediler. Bunun üzerine Rasulullah (S.A.S): "Fıtrata uygun bir iş yaptı" buyurdu ve O'nun cenaze namazını kıldı."

(Hakim rivayet etti ve sahih dedi.)

2- Can çekişmekte olan hastaya şehadet kelimesi hatırlatılır.

Rasulullah (S.A.S) şöyle buyurdu:

- "Ölülerinize (yâni; ölmek üzere bulunan hastalarınıza) "Lâilâhe illallah" Kelime-i Tevhidini telkin ediniz (hatırlatınız)."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Hasta öldükten sonra gözleri kapatılır.

Ümmü Seleme (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Rasulullah (S.A.S) Ebû seleme öldüğü sırada yanına geldi. Ebû seleme'nin gözü açık kalmıştı da gözünü kapattıktan sonra:

- "Muhakkak ruh kabzedildiği vakit, göz onu arkasından takib eder" buyurdu. Bunun üzerine ev halkı feryat ve figan edince Rasulullah (S.A.S): "Kendinize hayırdan başka duâ etmeyiniz. Çünkü melekler söylediklerinize âmin derler" dedikten sonra:

- "Ey Allah'ım! Ebû Seleme'nin günahlarını affet. O'nun derecesini hidayete erenler arasında yükselt ve O'nun arkasından ailesi arasında O'nun vazifesini üzerine al. Ey Alemlerin Rabbi! Bizim ve O'nun günahlarını affeyle, kabrini geniş kıl, nurunu da bol kıl" diye duâ etti.

(Müslim)

4- Ölünün gömülmesinde acele etmek müstehaptır.

Rasulullah (S.A.S) şöyle buyurdu:

“Cenaziyi kabre götürmekte acele ediniz. Çünkü, o iyi bir kimse ise kabre götürdüğünüz bir hayırdır. O iyi bir kimse değilse boynunuzdan atıp kabre koyduğunuz bir serdir.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

ÖLÜNÜN YIKANMASI

Hükmü: Ölünün yıkanması "Vacibi kifâye"dir. Rasulullah (S.A.S) kızı Zeyneb vefâat ettiğinde ona gusl yaptırmalarını emretti.

(Buhari, Müslim)

ÖLÜ NASIL YAKINIR:

1- Ölünün, yıkanılması esnasında üzerine dökülen suların altında birikmemesi için bir teneşir üzerine konulması gerekir. Avret yerlerinin görünmemesi için de üstüne bir bez parçası atıldıktan sonra elbisesi çıkartılır. Sahih olan kavle göre yalnız galiz avretinin örtülmesi kâfidir ki, kolaylıkla yıkanabilsin. Ölüye namaz abdesti gibi âbdest aldırılır. Ancak suyu tekrar çıkarmak mümkün olmadığı için ağzına ve burnuna su verilmez.

2- Ölünün suyu kaynatılır ve temin edilebirse içine sedir yaprakları veya çöven konulur.

3- Ölünün abdesti tamamlanınca öncelikle, hatmi denilen güzel kokulu bir ot ile başı ve sakalı taranmak sizin yıkanır. Sonra sol tarafına çevrilerek tâki altına su kavuştuğu anlaşılincaya kadar yıkanır. Sonra sağ tarafına çevrilir ve sol tarafta olduğu gibi aynı şekilde yıkanır.

4- Ölünün bu şekilde yıkanması tamamlanınca oturtulur ve karnı ovulur. Bir şey çıkarsa o da yıkanır. Fakat bunun için ölü tekrar yıkanmaz.

5- Yıkama işlemi bitince ölü, havlu ile kurulandır, baş ve sakalına güzel kokulu şeyler sürülür. Secde yerlerine kâfur sürülür.

6- Ölünün saçı, sakalı taranmaz, tırnakları ve saçı kesilmez. Ümmü Atiyye (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi: - "Rasulullah (S.A.S) ölmüş olan kızı Zeyneb'in cenazesinin nasıl yıkanacağını anlatırken: "Sağ uzuvlarından başlayarak, önce abdest uzuvlarını yıkayınız" buyurdu."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ümmü Atiyye (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Biz, Rasulullah (S.A.S)'in kızı Zeyneb'in cenazesini yıkarken, Rasulullah (S.A.S) girip: "O'nu üç yahud beş defa veya daha fazla su ve sidr (sabun gibi köpüren nesne) ile yıkayınız ve son yıkayışınızda kâfur

kariştırınız" buyurdu."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Aişe (r.a) ölü bir kadının saçını, taranırken görünce: "Ölülerinizin perçemini ne diye alıyorsunuz?" diyerek buna itiraz etmiştir.

**(Beyhaki, Abdurrezzak "Musannefin" de.
rivayet etti.)**

ÖLÜYÜ KEFENLEMEK:

1 - Erkek ölü üç beyaz.kefen ile kefenlenir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

- a) Kamis: Gömlek kısmı.
- b) İzar: Don ve eteklik kısmı.
- c) Lifafe: Bütün vücudu ka'playan parça.

Yahya b. Said anlatıyor: Duyduğuma göre Hz. Ebu Bekr hastalandığı zaman Hz. Aişe'ye Rasulullah (S.A.S)'in kaç kat kefene sarıldığını sordu. O da:

- "Üç kat kefenle sarıldı" diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekr üzerine kırmızı çamur mu yoksa zaferan mı sürülmüş olan elbiseyi işaret ederek:

- "Alın bunu yıkayın, iki kat dahaâbularak beni bununla kefenleyin" dedi. Hz. Aişe:

- "Bu eski elbiseyle mi?" diye sorunca, Hz. Ebu Bekr:

- "Yaşayanlar yeniye ölülerden daha çok muhtaçtırlar.

Nasıl olsa çürüyüp gidecek, onun için yeni olması gerekmez" cevabını verdi.

(Buhari, Malik)

2- Sadece izar ve lifafe ile kefenlemek te caizdir.

Çünkü Hz. Ebu Bekr (r.a) vefat ederken: "Benim bu iki parça elbisemi yıkayın ve onlarla kefenleyin" diye vasi yet etmiştir.

(Ahmed ve Abdurrezzak "Musannefihi"nde sahih senedle rivayet etti.)

3- Zaruret olmadan bir elbise ile kefenlemek mekruhtur. Zira Mus'ab b. Umeyr (r.a) şehid düştüğü zaman (zarurete binaen) O'nu, sadece bir elbise ile sarmışlardır.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Abdullah b. Amr b. As (r.a) anlatıyor:

- "Ölü, bir gömlek, bir etek, bir de bunların üze rine üçüncü kat bir bezle kefenlenir. Bu üç kat bulunmaz da sadece bir kat kefen bulunursa onunla iktifa edilir."

(Malik)

ERKEĞİ KEFENLEME ŞEKLİ:

Önce lifafe (sargı) yere serilir. Ondan sonra izar, lifafenin (sargının) üzerine ve kamis (gömlek) de izarın üzerine serildikten sonra ölü, gömleğin üzerine konulur.

Ondan sonra parçalar birer birer önce soldan, sonra sağdan ölüye sarılır. Şayet kefenin açılmasından korkulursa kefenler bir ince sargı ile bağlanır.

Gömlek; boyun kökünden ayaklara kadar uzanır. İzâr; baştan ayaklara kadar olan kısmı kaplar.

KADINI KEFENLEME ŞEKLİ:

1- Kadının kefeni de erkeğinki gibidir. Sadece fazla olarak kadının baş örtüsü, bir de göğüslerine bağlanan göğüs örtüsü olmak üzere beş parça içinde kefenlenir, izâr, lifafe ve bir de baş örtüsü ile kefenlemek te caizdir.

2- Ölü kadına önce gömlek giydirilir. Ondan sonra saçı iki örgü yapılarak ve göğsü üzerine sarkıtılarak gömleğin üstüne gelecek şekilde konulur. Ondan sonra ona başörtüsü giydirilir. Ondan sonra izâr ve daha sonra da boydan boya olan parça ona sarılır.

Leyla b. Kânif es-Sekafiyye (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi: Rasulullah (S.A.S)'in kızı Ümmü Gülsüm öldüğü vakit cenazesini yıkayanlar arasında idim de Rasulullah (S.A.S)'in bize ilk verdiği şey (Hika) denilen elbise, sonra gömlek, sonra baş örtüsü, sonra da milhâfe (kadınların sarındığı bol elbise) idi. Bunlardan sonra da (bütün vücudunu kaplayan) bir elbise içine konuldu. Leylâ devam ederek: (Bu sırada) Rasulullah (S.A.S) yanında Ümmü Gülsüm'ün tekfini için

kullanılacak elbise olduğu halde kapıda duruyor ve bunları birer birer bize veriyordu.

(Ebu Davud, Ahmed)'Zayıf hadis.

‘ Kefen henüz ölü içine konulmamışken buhurlanır. Hişam b. Urve (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Hz. Ebu Bekr (r.a)'nın kızı Esmâ, ailesine:

-“Öldüğüm zaman kefenimi buhurlayın” diye vasiyet etti.

(Malik, Hakim, Nevevi rivayet ettiler ve sahih dediler.)

CENAZE NAMAZI

Hükmü: Cenaze namazı "‘Farz-ı kifâye"dir. Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (S.A.S)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Her takvalı ve günahkâr müslümanın cenaze namazını kılın."

(Beyhaki "Sünen"de rivayet etti.)

CENAZE NAMAZINI KİM KILDIRIR:

1- Ölünün namazını kıldırmak herkesten önce, eğer hazır bulunuyorsa halifenin hakkıdır. Çünkü kendisi hazırken başkasının kıldırması onu küçük düşürür.

2- Şayet halife hazır bulunmazsa hüküm sahibi olduğu için müslüman hakim veya vali kıldırır.

3- Eğer hakim veya vali de hazır bulunmazsa mahalle veya köy imamı kim ise o kıldırır. Çünkü ölü, sağlığında bu kimseyi imam kabul etmiştir.

4- Eğer imam da yok veyahut orada bulunmazsa, o zaman ölünün velisi ölünün namazını kıldırır. Ancak, bir kimsenin babası oğlundan önce gelir.

‘ Eğer ölünün namazı, bu söylenen kimseler dışında birisi tarafından kılınırsa yukarıda söylediğimiz namaz önce velinin hakkı olduğu için (veli) isterse bir daha kılabilir. Fakat eğer veli kıalarsa, veliden sonra herhangi bir kimse için kılmak caiz değildir. Zira, farz velinin kılması ile eda edilmiştir. Cenaze namazını sünnet olarak kılmak ta meşru değildir. Bunun içindir ki Rasulullah (S.A.S) efendimizin mübarek cesedi, kabrinde bugün dahi olsa sağlam durduğu halde herhangi bir kimsenin, mübarek kabri üzerinde namaz kıldığını göremiyoruz.

MESELE: Ölü, namazı kılınmadan defnedildiğinde, cesedin dağıtmadığına kuvvetli kanaat hasıl olunca, kabri üzerine cenaze namazı kılınır.

Huneyf'in torunu Ebu Uname b. Sehl anlatıyor: Miskine hastalanmıştı. Durum hemen Rasulullah'a habe'r verildi. Rasulullah, düşkünleri ziyaret eder, on-Lrın hal ve hatırlarını sorardı.

Bu sefer: "Ruhunu teslim edince bana haber verin" buyurdu. Cenazeyi ged hazırladılar. Fakat o saatte Rasulullah (S.A.S)'i rahatsız] etmeyi uygun bulmayarak sabahı beklediler. Sabah olunj ca olanlar Rasulullah (S.A.S)'e bildirildi. Rasulullah:

- "Bana haber verin demedim mi?" diye çıkışınca] ashab:

- "Yâ Rasulallah! Seni uyandırıp geceleyin cenazeyi götürmeyi uygun bulmadık" diye karşılık verdiler. Bunul üzerine saf yaparak cemaat halinde dört tekbirle ölünüj kabri üzerine cenaze namazını kıldılar.

(Maliki Sahih senedle)

Ebu Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet etmiştir:

- "Esmer bir hanım, yahut bir genç erkek, devamlı Mescid(i Saadeti) süpürüp temizliyordu. Birgün Rasulullah (S.A.S) onu göremeyince, o (emektar) kadını, yahuj erkeği sordu. Ashab:

- "Öldü" dediler. Rasulullah (S.A.S):

- "Niye bana haber vermediniz?" buyurdu."

Ebu Hureyre (r.a) der ki:

- "Sanki onlar, o hanımın, yahut o adamın halini hakir gördükleri için ölümünü Rasulullah (S.A.S)'e habef vermemişlerdi." Rasulullah (S.A.S)'in:

- "Onun kabrini bana gösteriniz" buyurması üzerini ashab, kabrine kadar götürdüler. Rasulullah (S.A.S) mel zar üzerine cenaze namazı kıldıktan sonra:

- "Muhakkak kabirler, sahihleri üzerine karanlık larla doludur. Hiç şüphe yokki, Aziz ve Celil olan Allat (CC) benim onlar üzerine kıldığım namazım sebebiyle, onların karanlıklarını aydınlığa çevirir" buyurdu.

(Buhari, Müslim]

CENAZE NAMAZININ KILINIŞ ŞEKLİ

1 - Cenaze namazı kılınırken, erkek ölünün başı, kadın cesedinin de ortası karşısında durulur.

Semûre (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Rasulullah (S.A.S)'in arkasında nifas halinde ölmüş olan bir kadının cenaze namazını kıldım da, Rasulullah (S.A.S) cenazenin orta kısmının hizasında durarak! namaz kılmaya kalktı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ebu Galib (r.a) şöyle demiştir:

"Enes (r.a) ile birlikte bir adamın cenaze namazı

kıldım da, cenazenin başı hizasında namaza durdu. Sonra Kureyş'ten bir kadının cenazesini getirdiler ve:

- "Ey Ebu Hamza! Bu kadının cenaze namazını kıldır" dediler. Buhun üzerine Enes (r.a) Musalla taşının ortasına doğru kılmaya kalktı. Bunu gören A'lâ b. Zivad: "Rasulullah (S.A.S)'i kadının cenazesini kıldırırken senin durduğun yerde, erkeğin cenazesini

kıldırırken de, yine senin durduğun yerde mi kılarken gördün?" diye sorunca Enes (r.a): "Evet" dedi ve cenaze namazını bitirince: "Belleyiniz" diye ilâve etti."

**(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed)
İbni Hibban ve İbni Muin bu hadis için Sahih dediler.**

2- Cenaze namazı dört tekbirden ibarettir. İlk tek birde eller kaldırılır. Ondan sonraki tekbirlerde kaldırılmaz. Rasulullah (S.A.S) bir cenaze namazını kıldırırken, tekbir alıp ilk tekbirde ellerini kaldırdı ve sağ elini sol eli üzerine koydu.

(Tirmizi, Dare Kutni)'Zayıf hadis.

Ebu Hureyre (r.a)'den:

Rasulullah (S.A.S)'in Necâşi'nin öldüğü günde, ölüm haberini verdiği ve müslümanlarla birlikte çıkıp onları saff dizdikten sonra dört tekbir alıp (cenaze namazını kıldırıldığı) rivayet edildi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

3- İlk tekbirden sonra kişi Allah'a hamd olarak (Subhaneke duasını) okur. İkinci tekbirden sonra Rasulullah (S.A.S)'e Salatü Selâm (Allahümme salli ve Allahümme bârik) getirilir. Üçüncü tekbirden sonra namaz kılan kişi kendisine, ölüye ve bütün mü'minlere dua eder. Dördüncü tekbirin akabinde de selâm verilir. Çocuğun namazında üçüncü tekbirden sonra (Allahümme ecalhu lena feraten ve zuhren ve'calhu lena

şâfiğen müşeffeğen) yâni; (Allahım onu bize işlenmiş ve saklanmış bir sevab kıl, şefaathçi yap, şefaati kabul olunanlardan eyle.) diye dua eder.

Humey b. Hâni (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (S.A.S) bir kimsenin namazda dua ettiğini ve duasında Allah (CC)'yu yüceltmediğini, Rasulul-'an (S.A.S)'e Selatu selâm da bulunmadığını işitti. Bunun ferine Rasulullah (S.A.S): "Şu adam acele etti" buyurdu, ^onra adamı çağırdı ve:

- "Biriniz namaz kıldı"eı zaman. Aziz ve Celil olan Allah (CC)'yu ululamakla ve O'nu övmekle başlasın. Sonra Rasulullah'a Selâtu selâm etsin. Bundan sonra diledi- ' ği şeyle duâ etsin" buyurdu.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Ahmed, Hakim)

Tirmizi ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.!

Ebu Said el-Makburi (r.a) şöyle demiştir: Ebu Hu-reyre (r.a)'ye: "Cenaze namazını nasıl kılarısn?" diye sordum. Ebu Hureyre şöyle dedi:

- "Allah (CC)'ya yemin ederim ki, sana bunu (olduğu gibi) haber vereceğim. Aile fertleri arasında cenazenin arkasından giderim. (Namazı kılmak üzere) bırakıldığı vakit tekbir alıp Allah'a hamd eder ve Rasulullah'a da Selâtu selâm getirdikten sonra: Ey Allah'ım! 0, senin kulun ve kulunun evlâdı. Sen'den başka ibâdete lâyıık

ilah olmadığına, Muhammed (S.A.S)'in de senin kulun ve Rasulün olduğuna şهادet ederdi. Sen en iyi bilirsin. Ey Allah'ım! 0 iyi idiyse ona fazla ihsan et, kötü idiyse onun kötülüklerini affet. Yâ Rabbi! Onun ec-| rinden bizi mahrum etme ve bundan sonraki hayatımızda bizi imtihanda başarılı kıl" diye duâ ederim."

(İmam Mâlik ve imam Safi rivayet ettiler.)

Hasan (r.a) şöyle dedi:

- "Küçük çocuğun cenaze namazında (dua maksadıyla) Fatiha okunur ve (Allahümme«çalhu lena feraten ve zuhren ve'calhu lena şâfiğen müşeffeğen) diye duâ edilir."

(Buhari)

4 - Doğan bir çocuktan ses duyulursa ismi konulur yıkanır ve namazı kılınır. Ses duyulmazsa bir beze sarılarak gömülür. Cenaze namazı kılınmaz.

Rasulullah (S.A.S) şöyle buyurdu:

- "Doğupta ses çıkarmadan ölen çocuğun cenaze namazı kılınmadığı gibi kendisi de mirasçı olmaz, başkası da onun mirasçısı olamaz."

(Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

5 - Namazın başında bulunmayıp ta imam bir veyfl iki tekbir getirdikten sonra namaza yetişen kimse, imal bir daha tekbir almadıkça tekbir alıp namaza katliama»

Çünkü cenaze namazının tekbirleri diğer namazların rûkâtları yerine geçer. Diğer namazlarda bir veya iki rûkât kılındıktan sonra gelen kimse kaçırıldığı rekâtları imam selâm vermeden nasıl kılamıyorsa, bunda da kaçırıldığı tekbirleri imam selâm vermeden alamaz.

6- Cami veya mescit içinde cenaze namazı kıldırılamaz.

Rasulullah (S.A.S) şöyle buyurdu:

-"Kim ki bir ölü üzerine herhangi bir cami içinde namaz kılar, o kimse için ecir yoktur."

(Ebu Davud, İbni Mace, Ahmed, Beyhaki) İbni Kayyim bu hadis için Hasen dedi.

7- Eğer bir çocuk savaşta anne ve babası ile birlikte esir alındıktan sonra ölürse namazı kılınmaz. Zira, çocuk anne ve babasının hükmüne tâbidir. Ancak, eğer farık ve mümeyyiz iken müslümanlığı kabul ettiğini söylemiş ise o zaman namazı kılınır. Çünkü farık ve mümeyyiz olan çocuğun ikrarı muteberdir. Eğer anne ve babasından birisi müslüman olursa namazı yine kılınır.

8- Eğer bir kâfir ölür ve müslüman olan bir velisi bulunursa, müslüman olan velisi onu yıkar, kefenler ve gömer. Fakat cenaze namazını kılma. Ancak kâfir, yıkanırken müslümanlar gibi özen ve itina ile yıkanmaz ve sıradan bir bez parçasına sarılıp çukura atılır.

Ali (r.a) şöyle demiştir:

-"Babam Ebu Talib öldüğü vakit, Rasulullah'a:

"Gerçekten, yaşlı ve sapık amcan öldü" dedim. Rasulullah (S.A.S): "Git babanı göm. Sonra, bana gelene kadar hiç bir şey söyleme" buyurdu. Gittim onu defnettım ve Rasulullah (S.A.S)'e geldim. Bana gusletmemi emretti. Bu nun üzerine guslettim ve bana duâ buyurdu." Başka bir rivayette: "Onu yıka, kefenle ve göm" buyurdu.

(Ebu Davud, Nesei, İbni Sa'd, Beyhaki, Ahmed)

ÖLÜNÜN (CENAZENİN) TAŞINMASI

1 - Cenaze, tabutu içinde taşınırken tabutun dört tarafından dört kişi tutar. Abdullah b. Mes'ud (r.a) şöyle demiştir: "Cenazeyi takip eden kimse tabutun bütün taraflarını tutarak taşısın. Çünkü böyle yapmak sünnettendir. Sonra dilerse (tekrar taşımakla) nafile yapsın. Dilerse taşımayı bıraksın."

(İbni Mace, Beyhaki, İbni Ebi Şeybe)
‘Zayıf hadis.

Eğer cenazeyi mezara götürenler onu sıra ile taşıyorlarsa, sağdan başlamak sünnet olduğu için kişi önce tabutun ön tarafındaki sol ayağını sağ omuzuna, ikinci kezde tahtanın arka tarafındaki sol ayağını sağ

omuzuna,. üçüncü kezde tahtanın ön tarafındaki sağ ayağını sol omuzuna, dördüncü kezde de arka taraftaki sağ ayağını sol omuzuna alır.

2- Ölüyü mezara götürürken biraz hızlı ve kısa adımlarla gidilir.

Uyeyne b. Abdurrahman (r.a)' den, O'da babasından şöyle rivayet edilmiştir:

Babası, Osman b. Ebi'l As'm cenazesinde bulundu ve biz yavaş yavaş yürüyorduk. Ebu Bekr, bize yaklaşınca sesini yükseltip bizim Rasulullah (S.A.S)'de beraberimizde olduğu halde orta bir süratle yürüdüğümüzü gördüm

(Ebu Davud, Nesei, Hakim)

Nevevi bu hadis için Sahih dedi.

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasuluilah (S.A.S)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Cenazeyi kabre götürmekte acele ediniz. Çünkü o, iyi bir kimse ise kabre götördüğünüz bir hayırdır. İyi değilse ö, boynunuzdan atıp kabre koyduğunuz bir ser dir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Cenaze, kabrine götürülürken arkadan takip edilmesi daha efdaldır. Rasuluilah (S.A.S) buyurdu ki: "Cenaze, sesle ve ateşle takip edilemez ve önünde yürünmez."

(Ebu Davud)'Zayıf hadis.

Tavus (r.a) şöyle dedi: "Rasuluilah (s.a.s) ölünceye kadar hep cenazenin arkasından yürürdü."

(Abdurrezzak rivayet etti.) El Hafız "Diraye"
kitabında bu hadis için
Mürsel-Sahih dedi.

4- Cenazenin beraberindeki cemaatin mezara vardıkları zaman, cenazeyi omuzlardan indirmeden oturması mekruhtur. Çünkü cenazeyi yere indirmek için başkalarının yardımına ihtiyaç duyulur. Ayakta olan kimseler ise daha çabuk yetişebilirler.

**ÖLÜNÜN (CENAZENİN) TOPRAĞA
VERİLMESİ**

1- Ölüyü gömmek için ona kabrin kıble tarafında lahit açılır ve ölü, kıble tarafından kabre indirilir.

Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a) ölüm hastalığında şöyle dedi: "Bana lâhid yapınız ve üzerime, Rasuluilah (s.a.s)' e yapıldığı gibi kerpiç koyunuz."

(Müslim, Nesei, Ahmed)

Lâhid: Kabrin uzun kenarından, ölünün sıgabile ceği kadar yanlamasına açılan çukurdur.

2- Ölü, kabre indirilirken onu lahde koyan kimse (Bismillahi ve alâ milletirasulillahi) der. (Yâni; Allah Teâla'nın ismiyle Rasuluilah'm milleti üzerine seni gömüyoruz .)

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasuluilah (s.a.s) cenazeyi kabire koyduğu vakit1 (Bismillahi ve alâ

milletirasulillah) derdi.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, Ahmed)
İbni Hibban bu hadis için Sahih dedi.

3- Ölü, kabirde sağ tarafı üzerinde yüzü kibleye çevrilerek yatırılır. Bir zat: "Yâ Rasulallah! Büyük günahlar nelerdir?" diye sordu. Rasuluilah (s.a.s):

— "Onlar dokuz tanedir" cevabını verdi. Bunlar: Allah'a ortak koşmak, sihir yapmak (ve yaptırmak), Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı insanı öldürmek (haklı öldürülen müstesna), faiz yemek, yetim malı yemek, düşmanla karşı karşıya geldiği gün harpten kaçmak, namuslu, bir şeyden habersiz mü'min kadınlara iftira etmek, müslüman olan anne ve babanın hakkına riayet etmemek, hayatta ve ölümden kible olan Beyti Haramı (Kabe'yi) helâl addedip hürmetini kaldırmaktır.

(Ebu Davud, Nesei, Hakim, Beyhaki) Hakim
bu hadis için Sahih dedi.

4- Sonra lahit kerpiçlerle kapatılır.

Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a) ölüm hastalığında şöyle dedi: "Bana lahit yapınız ve üzerime, Rasuluilah (s.a.s)' e yapıldığı gibi kerpiç koyunuz."

(Müslim, Nesei, Ahmed)

Kadın kabre konurken lahit kerpiçlerle kapatılır aya kadar kabrin üzerinde bir örtü gerilir. Erkeğin Kabri üzerinde ise örtü gerilmez.'

5-Kabirde tuğla ve ağaç kullanmak mekruhtur.

Çünkü yapılarda tuğla ve ağaç sağlam ve daha uzun ömürlü olduğu için kullanılır- Kabir ise çürüme yeridir.

6- Kabirde kamış kullanmak müstehaptır.

Sabi (r.a) şöyle dedi: "Rasulullah (s.a.s) öldüğü zaman kabrinin üzerine bir

demet kamış konuldu."

(İbni Ebi Şeybe "Musannefi"nde rivayet etti.)

Mürsel hadis.

7-Lahit kapatıldıktan sonra kerpiçlerin üstüne,

kabrin çukuru doluncaya kadar toprak kürenir ve kabir,

balık sırtı şeklinde yerden hafifçe yükseltilir.

Kabrin

dört köşeli ve üstünün düz olması iyi değildir.

Rasulullah (s.a.s) kabirleri seki gibi dört köşeli ve düz yapmaktan nehyetmiştir.

(Muhammed b. el-Hasan (r.a)"Kitabul Asar"da rivayet etti.)

Ebu Bekr b. Ayyaş'tan Süfyan et-Temmar'ını Rasu

lullah (s.a.s)'in kabrini balık sırtı şeklinde yerden biraz

yüksek olarak gördüğünü haber verdi.

(Buhari)

8 - Kabri kireçlemek, üstünde oturmak, üzerine ev veya kubbe inşa etmek caiz

değildir.

Câbir (r.a) şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.s) kabrin kireçlenmesini kabirler üzerine yazı yazmayı, üstünde bina yapmayı ve üzerine basmayı men etti.

(Müslim, Ebu Davud,
Tirmizi, Nesei)

ŞEHİDİN HÜKMÜ

Şehid: İslâmın hakim kılınması için çalışırken veya çarpışırken . müşrikler tarafından öldürülen ya da vücudunda bir iz bulunduğu halde savaş meydanında ölü o-larak bulunan veya müslümanlar tarafından zulmen öldürülen ve öldürülmesiyle diyet lâzım gelmeyen kimselerdir. Bunların hepsi Uhud şehidleri hükmünde oldukları için kefenlenip namazları kılınır, fakat yıkanmazlar.

İbni Abbas (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Uhud şehidlerinin üzerlerindeki demir ve deri aksamının soyulmasını ve onların, elbiseleri içerisinde

kanlarıyla defnedilmelerini emretti."

(Nesei, Ebu
Davud, Beyhaki)

Cabir (r.a) şöyle dedi:

"Bir müslüman okla göğsünden veya
boğazından
vurularak öldürüldü. Yıkanmadan
üzerindeki elbiseleriyle
defnedildi. Bu olay olduğunda Rasulullah
(s.a.s) berabe-
rimizdeydi."

(Ebu Davud)

Nevevi, bu hadis Müslim'in şartlarına göre
sahihtir dedi.

Abdullah b. Abbas (r.a) şöyle
demiştir:

"Rasululah (s.a.s)'in yanına Uhud savaşı
günü şeh-
hidlerin cenazeleri getirildi. Rasulullah
(s.a.s) sırayla
onar kişilik cenaze grupları üzerinde

namaz kıldırırmaya
başladı. Hamza (r.a)'nın cenazesi olduğu
gibiymi. Diğer
cenazeler (namaz bitiminde) kaldırılıyor
(ve yerlerine
başka cenazeler konuluyordu). Hamza
(r.a)'nın cenazesi
konulduğu gibiymi."

(İbni Mace, Hakim, Tabarani, Beyhaki)
El-Sândi bu hadis için Hasen dedi.
Hakim bu hadis için Sahih dedi.

ŞEHİTLE İLGİLİ BAZI MESELELER:

1 - Cünübken şehid düşen kimse İmam Ebu Hanife'ye göre yıkanır. Diğer iki imama göre yıkanmaz. Çünkü cünüblikten yıkanmanın farziyeti namaz kılmak içindir. Ölmüş olan kimseye namaz farz değildir.

İmam Ebu Hanife'de: "Şehitlik ölüm ile hasıl olan necaseti önler, ölümden önceki necaseti kaldırmaz. Nitekim sabittir ki cünübken şehid düşen Hanzale b. Amir (r.a)'yu melekler yıkamıştır. Eğer yıkanması gerekmesey-di melekler onu yıkamazdı..." demiştir.

‘(Hanzale b. Amir (r.a)'nun
hadisini Beyhaki ve El Müstedrek'te
Hâkim rivayet etti ve sahih dedi.)

İmam Ebu Hanife ile diğer iki imam arasındaki bu ihtilaf aybaşı veyahut lohusalık kanı kesilmeden şehid düşen kadın hakkında da vardır. Aynı ihtilaf, şehid düşen çocuk hakkında da geçerlidir. İki İmam: "Şehid düşen kimse zulmen öldürüldüğü için üzerindeki mazlumi-yet izi silinmesin diye yıkanmaz. Çocuk ise daha mazlum olduğu için yıkanmaması öncelikle lâzım gelir..." demişlerdir.

İmam Ebu Hanife'de: "Uhud şehidleri,

kılıç onların günahını silmiştir diye yıkanmamışlardı. Çocuk ise günahsız olduğu için onların hükmünde değildir" demiştir.

2 - Eğer bir kimse savaşta yaralanır, fakat aynı anda ölmeyip birşey yer, içer veya uyur veyahut tedavi olur veyahut ta savaş meydanından kaldırılır ve ondan sonra ölürse bu kimse savaş içinde şehid düşmüş sayılmaz ve bunun için yıkanması gerekir. Çünkü bu kimse, her ne kadar savaşta aldığı yaradan ölmüş ise de vurulduktan sonra hayattan az da olsa yararlandığı için ona edilen zulüm hafiflemiş olur.

KABİR AZABI VE SORUSU HAKKINDA BAZI HADİSLER

Enes (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

"Muhakkak kul, kabre konulduktan sonra dönenlerin ayak seslerini işittiği halde, arkadaşları kabirden döndüğü vakit, kendisine iki

melek gelip onu oturtup yahud kaldırırlar ve kendisine:

"Bu adam hakkında (yâni; Muhammed (s.a.s) hakkında ne dersin?" diye sorarlar. O kimse mü'min ise:

"O'nun, Allah'ın kulu ve Rasulü olduğuna şehadet ederim" der. Bunun üzerine kendisine:

"Ateşteki yerine bak. Allah O'mı sana cennetteki bir yer ile değiştirdi" derler. Ve mü'min bunların (yâni ateşteki yeri ile bunun değiştirildiği cennetteki yerin) her ikisini birden görür. Kâfir ve münafıka gelince de kendisine:

- "Bu adam (yâni; Rasulullah (s.a.s) hakkında ne

dersin?" diye sorulur. O da:

"Bilmiyorum. İnsanların dedikleri gibi derim" diye cevap verince kendisine:

"Bilmez ve uymaz olaydın. (Yahud ne bildin, ne de bilenlere uydun)" denilir ve kendisine demirden çekiçlerle öyle bir darbe indirilir ki, insan ile cinden başka her şey onun kopardığı feryadı duyar."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Esma (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Muhakkak Rasulullah (s.a.s) Allah (c.c)'ya hamd'ü

sena ettikten sonra:

- "Bundan önce bana gösterilmiş olmayan hiç bir şey yoktur ki şu bulunduğum yerde, onu görmüş olmayayım. Hatta cennet ile cehennemi de gördümde, bana Mesih Deccal'in fitnesine yakın veyahut O'nun fitne imtihanı gibi, kabirlerinizde de bir fitne ve imtihana maruz kalacağınız vahyolundu. Orada: "Bu adam hakkında nebilirsin?" diye sorulacak. Mü'min, yahut seksiz şüphesiz inanan kimse:

- "O, Allah'ın Rasulü Muhammed'dir. Bize açık â-

yetler ve hidayet ile geldi. Biz O'nun davetine koşup kendisine uyduk. O Muhammed'dir" diyecek ve bu sözleri üç defa tekrar edince kendisine:

"Salih olarak uyu. Senin O'na olan kesin inancını biz muhakkak biliyorduk" denilecek. Münafık, yahud şek ve şüphe eden kimseye gelince o:

"Bilmiyorum. İnsanların bir şey dediklerini işittim de, ben de onlar gibi demiştim" diyecektir.

(Buhari, Müslim, Nesei)

KA'BENİN İÇİNDE NAMAZ KILMAK

1-Kabe içinde namaz kılmak ister farz, ister sün net olsun caizdir.

Rasulullah (s.a.s) Mekke'nin fetih günü Kabe'nin i-
çinde namaz kılmıştır'

(Buhari, Müslim)

2-Eğer imam Kabe içinde namaz kıldırırsa, arkasındaki cemaatten kimisi arkasını imamın arkasına verebilir. Çünkü bu kimsenin de yüzü, imamın yüzü gibi Kabe'nin bir duvarına dönüktür. Fakat, eğer yüzünü imamın yüzüne verirse namazı caiz olamaz. Zira bu kimse imamdan ileride durmuş olur.

GÜNEŞ VE AY TUTULMASI ANINDA NAMAZ KILMAK

1-Güneş tutulduğu zaman imam halka sünnet namazı gibi iki rekat namaz kıldırır. Bu namazı cuma namazını kıldıran imam kıldırır. Şayet kendisi bulunmazsa anlaşmazlığa düşmemeleri için herkes kendi kendine ve tek başına kılar.

Ebu Bekr (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Rasulullah (s.a.s)'in yanında idik te, güneş tutulunca Rasulullah (s.a.s) kalkıp elbisesini sürükleyerek çok acele bir şekilde mescide girdi. Biz de arkasından girince, güneş yeniden parlak haline dönünceye kadar bize iki rekât namaz kıldırdı."

(Buhari, Nesei)

2- Güneş tutulması anında kılınan namaz ezansız ve kânetsiz kılınır.

Abdullah b. Amir (r.a)'nın şöyle dediği rivayet e-dildi:

- "Rasulullah (s.a.s) zamanında güneş tutulunca, biri çıkıp: "Cemaatle namaza hazır olup, geliniz" diye bağırdı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

3-İmamın, bu namazın rekâtlarını ve okuyuşları nı uzatması daha efdaldır.

Ubey b. Ka'b (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) zamanında güneş tutulmuştu. Bunun üzerine cemaate namaz kıldırıldı ve uzun sureler den okudu."

(Ebu Davud) Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

4- İmam bu namazda içinden (gizli) okur.

Semure (r.a) demiştir ki:

- "Rasulullah (s.a.s) güneşin tutulması zamanında sesini işitmez olduğumuz halde bize namaz kıldırıldı."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Tirmizi ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

5-Namaz bittikten sonra imam, güneş açılincaya' kadar dua eder.

Ebu Musa (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Muhakkak Allah'ın gönderdiği şu âyetler kimse nin ölümü ve hayatı

yüzünden değildir. Ancak; Allah, kullarını korkutmak üzere bunları göndermektedir. Şuhalde böyle bir şeyi gördüğünüz zaman Allah (c.c)'nun zikrine, duâ ve istiğfara koşunuz."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

6-Ay tutulması namazı ise cemaatle kılınmaz. Çünkü vakit gece olduğu için hem halkın toplanması mümkün değildir ve hem de fitneden korkulur. Herkes kendi ken dine kılar.

Rasulullah (s.a.s):

- "Güneş ve ay; gerçekten, Allah (c.c)'nun âyetlerinden birer âyettir ve kimsejiin hayat ve ölümü yüzün den tutulmazlar. Tutulduklarını gördüğünüz vakit Allah' a duâ ediniz, tekbir getiriniz ve namaz kılıp sadaka veriniz" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

YAĞMUR DUASI NAMAZI

İmam Ebu Hanife:

Allah (c.c)'nun yağmur yağdırması için kılınan (istiska) adını alan bir namaz yoktur. (İstis)'dan gaye; duâ ve Allah (c.c)'dan af dilemektir. Ancak, insanlar yalnız başlarına namaz kılarılarsa

bu da
iyi
olur.

Zira Cenab-ı Hak, Nuh (a.s)'dan
_ "Dedim ki Rabbiniz'den bağışlanmanızı
dileyin. Zira Rabbiniz çok bağışlayıcıdır ki
size bol bol yağmur yağdırsın."

(Nuh: 10-1)

diye buyurmaktadır.

Bir başka âyette de:

-"Ey Kavmim! Rabbiniz'den mağfiret

isteyin. Sonra yine O'na tevbe edin ki, üstünüze gökten bol bol yağmurlar indirsın. Kuvvetinize kuvvet katsın. Suçlular olarak yüz çevirmeyin."

(Hud: 52)

Enes (r.a) demiştir ki:

"Rasulullah (s.a.s) cuma günü hutbe okurken adamın biri gelip şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasulü! Hayvanlar öldü, yollar kesildi, Allah'a duâ et te, bize yağmur versin." Bunun üzerine Rasulullah, Allah'a duâ etti; (bir rivayette ellerini kaldırdı). Sonra: "Ey Allah'ım! Bize yağmur ver" buyurdu. Bunun üzerine bir sonraki cumaya kadar yağmur yağdı da yine adamın biri gelip:

"Ey Allah'ın Rasulü! Evler harab oldu, yollar bozulup tılandı, hayvanlar helak oldu" deyince Rasulullah (s.a.s):

"Ey Allah'ım! Dağ başlarına, yüksek

tepelere, vadilerin içerilerine ve ağaçlık yerlere (bir rivayette; çevremi ze-üstümüze değil)" diye yalvardı. Bunun üzerin' bulut Medine'nin üzerinden kalktı ve Medine'nin üzerine bir damla bile düşmediği halde, etrafa yağmaya devam etti. Medine'ye bakınca bir taç manzarası arz ediyordu."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

Diğer iki imam ise: İmam, halka iki rekât namaz kıldırır. İmam, sesli okur ve namazdan sonra hutbe de okur. İmam, duâ ederken yüzünü kibleye ^verir ve sırtındaki üste giyilen elbisesini ters çevirerek duâ eder .

Abbad b. Temim'den; amcasının şöyle dediği rivayet edildi: "Rasulullah (s.a.s)'i yağmur duasına çıktığı gün gördüm de, arkasını insanlara çevirip duâ eder olduğu halde Kible'ye döndü, sonra elbisesini ters çevirip giydi. Sesli okuyarak bize iki rekât namaz kıldırdı."

**(Buhari, Müslim, Ebu Davud,
Tirmizi, Nesei)**

Ebu Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Rasulullah (s.a.s) bir gün istiskaya çıktı. Bize, ezansız ve ikâmetsiz olarak iki rekât namaz kıldırdı. Sonra, bize hutbe okudu. Ellerini kaldırarak ve yüzünü Kible'ye döndürerek Allah'a duâ etti. Elbisesini çevirdi. Sağ yanı sol cepkeni ve sol yanı sağ cepkeni üzerine aldı."

**(İbni Mace, Beyhaki Sahih senedle
rivayet ettiler.)**

Cemaat ise elbisesini ters çevirmez. Çünkü buna dair hiçbir nakil yoktur.

İmam Ebu Hanife ise:

Dua ederken elbise ters çevrilmez. Çünkü hiç bir duada elbiseyi ters çevirmek diye bir şey yoktur. Rasulullah (s.a.s) böyle yapmış ise, şeklin değişmesi ile havanın değişmesini tefeûi etmiş veyahut bunu vahiy yolu ile bilmiş ki bizim için mümkün değildir, demiştir.

‘ Gayri müslimler yağmur duasına katılmazlar. Çünkü yağmur duası Allah'tan rahmet dilemektir. Müşrik olanlar için ise,

Allah'tan rahmet yerine lanet inmektedir.

KORKU ANINDA KILINAN NAMAZ KORKU ESNASINDAKİ NAMAZIN KILINIŞ ŞEKLİ:

Savaşlarda düşmanın baskın yapması tehlikesi bu-lunduğu zaman imam, beraberindeki askerleri ikiye bölerek bir bölüğünü düşmanın karşısına diker. Diğer bölüğünü de arkasına alarak onlarla birlikte namazın birinci rekâtını , kılar. Başını ikinci sededen kaldırdıktan sonra arkasındaki bölük gidip diğer bölüğün yerini a-i lir. Bu sefer diğer bölük gelip imamın arkasında yer alırlar. İmam onlarla da ikinci rekâtı kıldıktan sonra te-l şehhüd okur ve selâm verir. Onlar ise selâm vermeden] gidip birinci bölüğün yerine geçerler ve birinci bölük) gelip kalan

ikinci rekâtı tek başına tamamlarlar. Ondan sonra bunlar gidip düşmanın karşısına geçerler ve diğer bölük gelip kalan ikinci rekâtlarını tek başına kılarlar.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- "Ey Muhammed! Savaşta mü'minler arasında bulunurda onlara namaz kıldırırsan, onlardan bir kısmı seninle namaza dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secde ederken namaza durmamış olan diğer kısım, arkanızda bulunsun. Sonra namaz kılmayan kısım gelsin, seninle namaz kılsın. Onlar da namazda tedbirlerini ve silahlarını alsınlar. Kâfirler isterler ki, silah ve eşyanızdan gafil kalasınızda size aniden hücum etsinler....

(Nisa: 102)

Abdullah b. Mes'ud (r.a)'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) bize korku namazı kıldırıyordu. Cemaat Rasulullah'in arkasında saf tuttular. Bir bölüğü de düşmanın karşısında saf tuttular. Rasulullah, arkasındaki bölüğe bir rekât namaz kıldırды. Sonra düşmanın karşısındakiler onların yerine, onlar da düşmanın karşısında saf tuttular. Rasulullah (s.a.s) bir rekât daha onlara namaz kıldırıdıktan sonra selâm verdi. Onlar ise selâm vermeden gidip birinci bölüğün yerine geçtiler ve birinci bölük gelip kalan ikinci rekâtı tek başına tamamladı. Ondan sonra bunlar gidip düşmanın karşısına geçtiler ve diğer bölük gelip kalan ikinci

rekâtlarını tamamladılar."

(Ebu Davud, Beyhaki, Tahavi)'Zayıf hadis

KORKU NAMAZI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER:

1 - Eğer imam yolculukta olmayıp aynı yerin sakinlerinden olursa, o zaman her bir bölük ile birlikte iki rekât kılar.

Ebu Bekr (r.a) şöyle rivayet etti:

"Rasulullah (s.a.s) bir korku onandı (Ashabın) bir bölüğünü arkasında öbür bölüğünü de düşmanın karşısı na saf tutturarak öğle namazı kıldırıldı. Arkasındaki safa iki rekât kıldırıldı ve selâm verdi. Rasulullah (s.a.s)'le namaz kılanlar hemen gittiler ve (düşman karşısındaki) arkadaşlarının yerlerine durdular. Onlar da Rasulullah (s.a.s)'in arkasına geldiler. Rasulullah (s.a.s) onlara da iki rekât namaz kıldırıldı ve selâm verdi. Rasulullah için dört, ashabının her bölüğü için ikişer rekât oldu."

(Ebu Davud Sahih senedle rivayet etti.)

2-İmam, akşam namazını, birinci bölük ile iki, ikinci bölük ile de bir rekât olarak kılar.

3- Namaz kılarken savaşmak caiz değildir. Bu ne denle namaz kılan kimseler namaz esnasında savaşırılsa namazları bozular.

Zira, Rasulullah (s.a.s) (**Tirmizi** ve **Nesei** de) geçen rivayette Hendek günü kılmaya fırsat bulamadığı için dört farz namazını kazaya bırakmıştı. Eğer savaşırken namaz kılmak caiz olsaydı, Rasulullah (s.a.s) namazlarını kazaya bırakmazdı.

4- Şayet korku ve telaş çok daha şiddetli olursa; o zaman herkes tek başına ve atların sırtında işaretler

yapmak suretiyle ve -eğer kibleye yönelmek mümkün olmazsa- istedikleri yöne yönelmiş olarak kılarlar. Allah (c.c) şöyle buyurmuştur: -"Eğer korku içinde olursanız, yaya ve binekte iken kılın."

(Bakara: 239)

ZEKÂT BAHSİ

Zekat: Lügat manası ; arınmak, temizlenmek, artmak ve büyümek demektir.

Seri manada ise; nisaba ulaşmış ve üzerinden Hicri bir yıl geçmiş olan malın

bir kısmını fakirlere ve zekât âyetinde zikredilen zümrelere vermektir.

Zekatın Hükümü: Zekât; muhkem bir farzdır. İnkâr eden kâfir olur, vermeyen ise öldürülür.

Allah (c.c)şöyle buyuruyor:

- "Namazı kılın, zekâtı verin ve Rasulullah (s.a.s)'e itaat edin ki merhamet edilmiş olasınız."

(Nûr: 56)

- "Onların mallarından kendilerini temizleyip arıtacak bir sadaka al ve onlara duâ et. Muhakkak senin duan onların kalblerine sükun ve güvenlik verir. Allah işiten ve bilendir."

(Tevbe: 103)

Allah (c.c) Kur'an-ı Kerim" in bir çok âyetlerinde "Zekâtı verin" diye emrettiği gibi Rasulullah (s.a.s)'de:

- "Mallarınızın zekâtını verin"

buyurmuştur.

(Tirmizi)'Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

İbni Abbas (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in Muaz b. Cebel'i Yemen "e gönderirken kendisine şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Yakın bir zamanda kitab ehli olan bir kavme gideceksin. Yanlarına vardığın zaman önce kendilerini Allah'tan başka ibâdete lâayık ilâh olmadığına ve Muhammed (s.a.s)'in muhakkak Allah'ın rasulü olduğuna şehadet etmeye davet et. Bu iki esası kabul ederlerse, Allah'ın kendilerine günde beş vakit namazı kesin olarak farz kıldığını haber ver. Bunu da kabullenirlerse, Allah'ın kendilerine zenginlerinden alınıp fakirlerine verilen bir sadakayı (yâni; zekâtı) kesin olarak farz kıldığını söyle. Bunu da kabullenirlerse, en kıymetli mallarını almaktan kaçın ve mazlumun bedduasından kork.

Çünkü mazlumun bedduası ile Allah (c.c) arasında perde
(engel) yoktur."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)
Ebu Hureyre (r.a)'den; adamın birinin

Rasulullah (s.a.s)'e gelip şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Ey Allah'ın Rasulü! Bana, yapacağım öyle bir iş göster ,ki, onu işleyince cennete girebileyim."

Rasulullah (s.a.s):

"Şirk koşmaksızın yalnız Allah'a ibadet eder, farz olan namazı kılar, yine farz olan zekâtı hakkıyla verir ve Ramazanda da oruç tutarsın" buyurdular.

Adam:

"Hayatımı elinde tutan zâta (Allah'a) yemin ede-rimki buna birşey eklemeyeceğim" dedi ve dönüp gidince Rasulullah (s.a.s):

"Cennetlik bir kimseye bakmaktan sevinç duymak isteyen varsa bu adama baksın" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Nesei)

Ebu Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Rasulullah (s.a.s) vefat ettikten sonra Hz. Ebu Bekr (r.a) halife seçildi. O zaman Arab kabilelerinden bir kısmı (zekât hususunda) isyan

ederek küfre döndüler. Hz. Ebu Bekr (r.a) isyan eden kabilelerle cihad etmeye karar verdi. Fakat Hz. Ömer (r.a) buna mâni olmak için:

"Sen insanlarla nasıl cihad edersin? Halbuki Rasulullah (s.a.s): "İnsanlarla 'Lâilahe illallah' deyinceye kadar harbetmekle emrolundum. Fakat bunu diyen kimsenin malı da, canı da benim nazarımda dokunulmazlık vasfını kazanır, Allah hakkı müstesna. O kimsenin gizli niyet ve düşüncesi ile ilgili hesabı Allah'a aittir" buyurmuştur" dedi.

Bunun üzerine Ebu Bekr (r.a):

-"Vallahi namaz ile zekât arasında ayırım yapanlarla savaşacağım. Çünkü zekât, malın hakkıdır. Allah(c.c)'ya yemin ederim ki, Rasulullah (s.a.s)'e verdikleri bir dişi oğlağı bile bana vermezlerse, bu yüzden kendileriyle harb edeceğim" buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a) dedi ki:

"Vallahi bildim ki, bu sözler Allah (c.c)'nun Hz. Ebu Bekr'in gönlünde meydana getirdiği genişliğin bir eseridir. Bu sayede onlarla savaşmanın hak olduğunu öğrendim."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

ZEKATIN VÜCUBUNUN ŞARTLARI

Zekâtın farz olması için aşağıdaki şartların gerçekleşmesi gerekir:

1 - Müslüman Olmak: Çünkü zekât ibâdetdir. Müslüman olmayan kimsenin ibâdetini Allah kabul etmez.

2 - Hür Olmak: Çünkü kölenin elinde mal bulursa bile kendisinin değildir.

3 - Akıl Ve Baliğ Olmak: Zekât bir ibâdet olduğu için, çocuğun ve delinin zekât vermeleri farz değildir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Çocuk buluğa erinceye kadar, deli olan iyileşin ceye kadar ve uykuda olan uyanıncaya kadar kendilerine günah yazılmaz."

(Ebu Davud, Ahmed)

‘ Ancak deliliğin bir sene boyunca devam etmesi şarttır. Senenin başında ve sonunda birkaç gün sıhhat bulursa, zekât vermesi farz

olur. Baygın olan kimselerin baygınlık hali bir yıl dahi devam etse zekât vermeleri farzdır.

4- Malın Nisab Miktarı Olması: Çünkü Rasulullah (s.a.s) zekât düşen malların her bir çeşidi için ayrı bir miktar koyarak malın o miktardan az. olduğu zaman ona zekât düşmediğini bildirmiştir.

Ebu Said (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Beş vesak (bir ölçek)tan az olan miktarda zekâtfarz değildir."

(Buhari,Müslim,Ebu Davud,Tirmizi,Nesei)

5 - Malın Üzerinden Bir Yıl Geçmesi:

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Hiçbir malda, üzerinden bir yıl geçmedikçe zekât yoktur."

(Ebu Davud)

İmam Nevevi bu hadis için Sahih veya Hasen dedi.

6-Nisab miktarı olupta, malı kadar borcu bulunan kimseye de zekât farz değildir. Borçlu olupta malı bor cundan fazla olan kimseye ise eğer fazla olan malı nisab miktarı varsa o

miktarın zekâtını vermesi farzdır.

Borçtan maksat; kulların alacağı borç olup nezir, keffaret ve fitre gibi dini borçlar zekâtın farziyetine mâni değildir.

Yezid b. Huzeyfe şöyle demiştir: "Süleyman b. Yesar'a: "Malı olan ve olan malı kadar da borcu olan bir kimseye zekât düşer mi?" diye sordum da: "Hayır" cevabını verdi."

(Malik)

7-İçinde oturulan eve, giyilen elbiseye, evin zaruri eşyalarına, binek hayvanlarına, kullanılan silahlara, aile fertlerinin jsenelik yiyeceğine,' altın ve gümüşten olmayan kapkacağa zekât gerekmez.

Nafaka

te

mini için sanatkâr kimselerin kullanmış olduğu aletlere ve ilim ehlinin kitaplarına da zekât gerekmez.

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-"Kölesi ve atı için, müslümanın zekât vermesi farz değildir."

(Buhari,Müslim,Ebu Davud,Tirmizi,Nesei)

8-Eğer, bir kimsenin bir başka kimsede alacağı

olur da bu alacağını karşı tarafın inkâr etmesi sonucu bir türlü tahsil edemez ve ancak yıllar sonra bu alacağını ispat edip tahsil ederse, geçen yılların zekâtı ken disine lâzım gelmez.

Eğer bir kimsenin bir başka kimsede alacağı olur da, o başkası -ister zengin, ister fakir olsun- borcunu inkâr etmiyorsa, o alacağa zekât düşer. Eğer o başkası borcunu inkâr ediyorsa ve fakat alacaklının ya şahitleri var ya da hakim durumu biliyorsa o alacağa zekât düşer.

Said b. Yezid (r.a)'den Osman b. Af fan (r.a) şöyle rivayet etmiştir:

- "İşte bu, zekât verme ayınızdır. Kimin borcu var sa alacaklısına ödesin. Böylece herkesin malı eline geçsinde zakâtlarım versinler."

(Malik)

Eyyub b. Ebu Temime Essahteyani'den; Ömer b. Abdilaziz, valilerinden birinin halktan zorla aldığı malı sahiplerine geri vermesini, mallarının eski zekâtlarının da alınmasını ferman buyurmuştu. Daha sonra bu emrini değiştirerek onlardan sadece son senenin zekâtını almasını

ferman yazdı. Çünkü daha önce malların sahiplerine bu mallarda hiçbir hak tanınmıyordu.

(Malik)

‘Eğer borçlunun iflas ettiğine hüküm edilirse - İmam Ebu Hanife'ye göre- yine zekât düşer. Zira ona göre herhangi bir kimse hakkında verilen iflas hükmü geçersizdir.

İmam Muhammed ise; Bu durumda o alacağa zekât düşmez. Çünkü borçlunun müflis olduğuna hükmedildiği için ondan borcun tahsili mümkün değildir, demiştir.

9-Eğer bir kimse ticaret için bir şey alırsa sonra onu satmaktan vazgeçerek kullanmaya niyet ederse zekâtını vermesi gerekmez. Eğer kullanmak için aldıktan sonra niyetini, ticarete çevirirse, onu satmadıkça ona zekât düşmez. Fakat eğer bir mala miras yolu ile malik olduk tan sonra o malı ticaret için satmaya niyet ederse, o mal hemen ticaret malı olup ona zekât düşer.

10- Zekât ödenirken veyahut ödenmesi gereken miktar ana maldan ayrılırken zekât

niyeti getirilmezse zekât ödenmiş olamaz. Çünkü zekât bir ibâdet olduğu için onda niyet şarttır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Amellerin kabulü niyetlere bağlıdır."

(Buhari, Müslim)

HAYVANLARIN ZEKATI SAİME'LERİN (OTLAK HAYVANLARININ) ZEKATI:

SAİME: Kırlarda ve otlaklarda güdülen, nesillerinin çoğalması, süt ve yağlarının artması amacıyla ve ticari gayeler için beslenen hayvanlara (Saime) denilir. Senenin yarısında veya daha fazla yemle beslenenler saime olmaz.

Ali (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Kendisine yük yüklenen ve çalıştırılan hayvanlarla, çift süren sığırlarda zekât yoktur."

(Ebu Davud,

Dare Kutni)

DEVELERİN ZEKATI:

Saime olan develerin nisabı beştir. Bundan aşağısının zekâtı yoktur.

5 deveden 9 deveye kadar 1 koyun,
10 deveden 14 deveye kadar 2 koyun,
15 deveden 19 deveye kadar 3 koyun,
20 deveden 24 deveye kadar 4 koyun,
25 deveden 35 deveye kadar iki yaşına girmiş 1 dişi deve,

36 deveden 45 deveye kadar üç yaşına girmiş 1 dişi deve,

46 deveden 60 deveye kadar dört yaşına girmiş 1 dişi deve,

61 deveden 75 deveye kadar beş yaşına girmiş 1 dişi deve,

76 deveden 90 deveye kadar üçer yaşına basmış 2 dişi deve,

91 deveden 120 deveye kadar dört yaşına basmış 2 dişi deve.

Bundan sonra yeni baştan başlayarak daha önce ne lâzım geliyor idi ise, yine

aynısı lâzım gelir.

120' den 140 deveye kadar dört yaşına basmış iki dişi deve ile evvelki gibi her beş devede bir koyun verilir.

141' den 149 deveye kadar dört yaşına basmış iki dişe deve ile iki yaşında bir dişi deve verilir.

150 devede ise dört yaşına basmış üç dişi deve verilir.

Bundan sonra bir daha yeni baştan başlayarak yirmiye kadar her beş deve için yine bir koyun ve artan develer yirmibeş olunca iki yaşında, otuz altı olunca üç yaşında bir dişi deve lâzım gelir. Ve sürünün sayısı yüz doksan altı olunca, iki yüze kadar dört yaşına girmiş dört dişi deve verilir ve sonra daima 150'den başlandığı gibi başlanır.

Enes (r.a)'den rivayet edildiğine göre, Ebu Bekr (r.a) kendisini Bahreyn'e vali

olarak göndermiş bulunduğ u sırada ş u talimatı yazmış tı:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Bu, Rasulullah (s.a.s)'in müslümanlara farz kıldığ ı ve Allah'ın, Rasulüne emrettiğ i zekât farızasıdır. Tesbit edildiğ i miktarda zekât kendisinden istenilen kimse onu versin. Bu miktarın fazlası istenirse vermesin.

Develerin sayısı yirmi dört veya daha azsa, zekât olarak her beş devede bir koyun verilir.

Develerin sayısı otuzbeş olursa, iki yaşına girmiş bir dişi deve,

Develerin sayısı otuz altı olursa, kırkbeş e kadar üç yaşma girmiş bir dişi deve,

Develerin sayısı kırkaltı olursa, altmış a kadar dört yaşına girmiş bir dişi deve,

Develerin sayısı altmış bir olursa,

yetmişbeşe kadar beş yaşına girmiş bir dişi deve,

Develerin sayısı yetmişaltı olursa, doksana kadar, üçer yaşına basmış iki dişi deve,

Develerin sayısı doksanbir olursa, yüzyirmiye kadar dört yaşına basmış iki dişi deve verilir.

Develerin sayısı yüzyirmibiri geçti mi her kırk devede üç yaşına basmış bir dişi deve, her elli devede, dört yaşına basmış bir dişi deve verilir.

Yalnız dört devesi olana o develerde asla zekât yoktur. Ancak develerin sahibi arzu ederse, verebilir.

Develerin sayısı beş oldu mu, ona da bir koyun zekât verilir.

(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Tahavi ve İbni Hazm (El-Muhalla) kitabında daha önceki hadisi şu ziyade ile rivayet etmişlerdir:

- "Develer yüzyirmiden fazla olursa yeni

baştan başlayarak daha önce ne lâzım geliyor idi ise yine aynısı lâzım gelir. Yirmibeşten az ise her artan beş deve için bir koyun verilir."

(Tahavi, İbni Hazm "EI-Muhalla")

‘Hanefi âlimleri bu ziyade ile amel etmektedirler.

SIĞIRLARIN ZEKATI

Otuz taneden az olan sığır sürüsüne zekât düşmez.

30 sığırdan **39** sığıra kadar iki yaşına basmış bir erkek veya dişi buzağı verilir.

40 sığırdan **59** sığıra kadar üç yaşına basmış bir dişi sığır veya bir dana verilir.

60 sığırda iki yaşını tamamlamış iki dişi veya erkek buzağı verilir.

70_i sığırda üç yaşına girmiş bir dişi sığır ile iki yaşına basmış bir erkek veya dişi

buzagı verilir.

80 sığırdan üç yaşına basmış iki dişi sığır verilir.

90 sığırdan iki yaşına basmış üç tane dişi veya er-

uğ^{ra}yıp sahibinin niyeti olmasa bile ondan su içerse Allah, o kimse için atının içtiği su (damlası) sayısınca sevaplar yazar."

(Buhari, Müslim)

ZEKAT İLE İLGİLİ DİĞER MESELELER

1- Ticaret için olmayan katır ve eşeklere zekât düşmez.

Ebu Hureyre (r.a)'den; "Merkebelerde zekât var mı?" sorusuna karşı Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Bana bu hususta: "Bir zerre miktarı hayır işleyen kimse karşılığını görür, bir

zerre miktarı şer işleyen kimse de cezasını görür." (**Zilzal: 6-8**) mealindeki âyetten başka bir şey nazil olmadı."

(Buhari, Müslim, Ahmed)

2 - Deve yavrularına, kuzu, oğlak ve buzağılara zekât üşmez. Ancak bunların arasında büyükleri varsa bunlar da zekâta tâbi olur.

3 - Eğer bir sürüde verilmesi gereken yaşta hayvan bulunmazsa zekât memuru ya daha iyisini alır ve aradaki değer farkını sürü sahibine geri verir ya da aradaki değer farkı ile birlikte sürü sahibinden daha aşâğısını alır.

Enes (r.a)'den; Ebu Bekr (r.a)'nın kendisine, Allah' in, Rasulüne emrettiği zekât farizasını şöyle yazdığı rivayet edilmiştir:

- "Develerin miktarı, beş yaşına basmış bir dişi deve vermek lâzım gelen miktara

ulaştığı halde, develeri arasında beş yaşına basmış dişi deve olmayıp dördüne basmış dişi devesi olan kimseden zekât memuru dördüne basmış dişi deveyi alır. Mal sahibi (aradaki farkı tamamlamak için) ya iki koyun veya koyunu yoksa para olarak yirmi dirhem daha verir. Develerin miktarı, dördüne basmış bir dişi deve vermek lâzım gelen miktara ulaşmış olan mal sahibinin bu yaşta devesi olmayıp beş yaşına basmış devesi varsa, zekât memuru beş yaşma basmış olanını alır ve (fazlalık farkını kapatmak için) mal sahibine yirmi dirhem veya iki koyun verir."

(Buhari, Ebu Davud, Nesei)

4-Zekât malı yerine değerini vermek caizdir. Keffaret, fitre, öşür ve adak ta öyledir. Çünkü gaye fakir lere yardım etmektir. Fakat kurbanlar öyle değildir. Zira

kurban kesmede, ayrıca tazim ve teslimiyeti simgeleyen kan dökme gayesi de bulunmaktadır. Bunun için zekât kurbanı kıyas edilemez.

5-Çift sürmede ve taşımacılıkta kullanılan hayvanlarla, yemle beslenen hayvanlara zekât düşmez.

Ali (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Çalıştırılan sığırlarda zekât yoktur."

(Ebu Davud, Dare Kutni)'Mevkuf hadis.

Cabir (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-"Çift süren sığırlarda zekât yoktur."

(Dare Kutni)

El-Hafız "El-Dıraye" kitabında bu hadis için
Hasen dedi.

‘ Zekât; ancak çoğalan mallara düşer. Çalışan ve yük taşıyan hayvanlarda ise bu vasıf yoktur. Yemle beslenen hayvanlarda ise her ne kadar bu vasıf varsa da masraflı

oldukları için çoğalması yok hükmündedir.

Eğer yılın yarısı veyahut çoğunda sürüye yem veriliyorsa, yılın hepsinde ona yem verilmiş gibi olup ona zekât düşmez. Zira herhangi bir şeyin azı o şeyin çoğuna tâbidir.

Fakat yem vererek ticaret maksadıyla beslenip yetiştirilen hayvanlara zekât düşer.

6-Zekât memuru malın en iyisi ile en kötüsünü alamaz, orta durumda olanı alır.

Abdullah b. Muâviye el-Gadiri (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Üç şey vardır ki, bunları yapan kimse imânın zevkini tatmıştır:

1 - Yalnız Allah'a ibâdet edip O'na hiç bir şeyi ortak koşmayan kimse.

2 - Malının zekâtını tam ihlâs ve cömertlikle her sene vaktinde veren kimse.

3 - Dişleri düşmüş yaşlı, uyuz, hasta ve cılız hayvanı vermeyen kimsedir.

Belki bu kimse (zekâtını verirken) mallarının orta durumunda olanlarından verir. Çünkü Allah, en hayırlısını istemediği gibi, en kötüsünü de vermenizi emir buyurmamıştır."

(Ebu Davud, Taberâni, Bezzar)

7- Kğer nisap miktarında bir mala sahip olan bir kimsenin eline yıl ortasında aynı maldan bir miktar daha geçerse, yeni eline geçen malı da eskisine ekleyerek zekâtlarını birlikte verir. Çünkü iki malın cinsleri aynı olunca onları birbirinden ayırt etmek güç olduğu için her ele geçeni yeni bir yıla tâbi tutmak zor olur. Zaten mala zekât düşmesi için üzerinden bir yıl geçmesi de kolaylık olsun diye şart olmuştur.

GÜMÜŞ VE ALTININ ZEKATI

1 - Altın ve gümüş; ister külçe halinde olsun, ister basılmış olsun, ister zinet eşyası olarak kullanılsın, ister kap olsun, isterse de ticari bir gaye için biriktirilsin veya biriktirilmesin, nisab miktarını doldurunca zekât farz olur.

Allah (c.c)şöyle buyurmuştur:

-"Onlarki altın Ve gümüşü biriktirir ve Allah yolunda harcamazlar. Bu yüzden, âkibetlerinin acı azâb olduğunu onlara bildir. O gün ki bunların üzerleri cehennem ateşinde kızdırılacak ve o kimsenin alınları ve böğürleri ve de sırtları bunlarla dağlanacak. (Ve kendi lerine denilecektir ki): İşte bu kendiniz için biriktirip sakladıklarınızda. Artık saklayıp biriktirdiğiniz şeylerin acısını tadı verin."

(Tevbe: 34-35)

Amr b. Şuayb'tan, O da babasından, O da dedesinden rivayet etmiştir:

Kadının biri kolunda iki altın bilezik olan kızı ile birlikte RasuluUah (s.a.s)'in yanına gelmiş.

Bilezikleri gören RasuluUah (s.a.s): "Bunların zekâtını veriyor musun?" diye sorunca kadın: "Hayır" demiş. RasuluUah (s.a.s): "Bunların yüzünden kıyamet gününde Allah'ın sana ateşten iki bilezik takmasından memnun kalırmısın?" diye sormuş.

Ravi diyor ki: Bunun üzerine kadın, bilezikleri çıkarıp RasuluUah (s.a.s)'in önüne bırakıvermiş ve: "Bunlar Allah'ın ve Rasulullah'ındır" demiş (yâni; Allah yolunda bunları infak etmiştir.)

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)'Sahih senedle.

Ümmü Seleme (r.a) şöyle demiştir: "Altın bilezikler takardım da, RasuluUah (s.a.s)'e sordum: "Ey Allah'ın Rasulü! Bu, kenze (biriktirilmiş mal) mıdır?" Bunun üzerine RasuluUah (s.a.s) şöyle buyurdu _ "Zekâtı gerektiren nisap miktarına ulaşmış olup ta, zekâtı verilmiş ise biriktirilmiş mal değildir."

(Ebu Davud)'Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

2 - Ayrı ayrı nisapları noksan olan altın ile gümüş kıymet itibarı ile birbirlerine

katılırlar.

GÜMÜŞÜN ZEKATI

1- Gümüşün nisabı 200 dirhem (yâni; 561 gr.)dir. İkiyüz dirhemden az olan gümüşe zekât yoktur. Rasululah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Beş okkaya (yâni; 200 dirhemden az olan gümüşe) zekât yoktur."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

2- Eğer kişinin gümüşü 200 dirhem olup üzerinden bir yıl geçerse ona beş dirhem zekât düşer.

Hız. Ali (r.a)'den RasuluUah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Senin 200 dirhemin olup, üzerinden de bir sene geçtimi, bu 200 dirhemde beş dirhem zekât vardır."

(Ebu Davud) (Nevevi bu hadis için Sahih veya Hasen dedi.

3- Ebu Hanife'ye göre; gümüşün 200 dirhemden fazla olan miktarı kırk dirhemden az ise zekât yoktur. Ancak ne zamanki kırk

dirhem veyahut fazla olursa o zaman her kırk dirheme bir dirhem zekât düşer.

Hız. Ali (r.a)'den RasuluUah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

"Her kırk dirhemde bir dirhem olmak üzere gümüşün zekâtını verin, yüz doksan dokuz dirheme kadar bir iey vermeniz lâzım değildir. İkiyüz olunca, beş dirhem vermek borcunuzdur."

(Ebu Davud, Ahmed)

İbni Kattan bu hadis için Sahih dedi.

imam Muhammed ve İmam Yusuf'a göre ise; ikiyüz dirhemden fazla olan miktara kırk dirhemden az da olsa, miktarına göre zekât düşer.

-Hız- Ali (r.a)'den RasuluUah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

"İkiyüz dirhemden- fazla olan miktar ise" miktarına 8°redir."

(Ebu Davud)

İbni Kattan bu hadis için Sahih dedi.

4 - Çoğu gümüş olan para, tamamı gümüş olan paranın hükmündedir. Azı

gümüş, çoğu başka madenlerin karışımı olan paralar ise, eşya hükmünde olup değerinin nisaba ulaşması şarttır.

ALTININ ZEKATI

1-Altının nisabı 20 miskâl (yâni; 80,18 gr.)dir. 20 miskâlden az olan altına zekât düşmez. Ancak ne za manki yirmi miskâl olursa o zaman ona yarım miskâl zekât düşer. Bundan sonra her dört miskâlde iki kırat zekât vardır.

Amr b. Şuayb (r.a)'den, O'da babasından, O'da babasından Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Gümüşün ikiyüz dirheminden az olan miktarına zekât yoktur. Altının yirmi miskâlden az olan miktarına da zekât yoktur. İkiyüz dirhem gümüş için beş

dirhem gümüş, yirmi miskâl altın için yarım miskâl altın zekât verilir."

- (Ebu Ahmed İbn Zencevîh rivayet etti.)Zayıf hadis.

Not: Her yedi-' miskâl on dirhemdir.

Bir dirhem= 14 kırat, bir kırat= 0,20046 gr. bir dirhem= 2,80644 gr. bir miskal= 4,0092 gr. bir miskal=20 kıratır.

2-İmam Ebu Hanife'ye göre; yirmi miskâlden fazla olan miktarda, eğer o miktar dört miskâlden az olursa zekât yoktur. Diğer iki imam ise dört miskâlden az da olsa, kırkta biri zekât düşer demişlerdir. Bu mesele; (daha önce gümüşün zekâtı konusunda delilleriyle açıklandı.

TİCARET EŞYALARININ ZEKATI

1 - Ticaret eşyası ne olursa olsun, eğer değeri altın veya gümüşün nisaplarından

birine ulaşırsa ona zekât düşer.

Semure b. Cündüb (r.a) şöyle dedi:

- "Rasulullah (s.a.s) ticaret mallarımızdan zekât vermemizi emrederdi."

(Ebu Davud)

Ebu Zerr (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Devede devenin zekâtı, davarda davarın, sığırda sığırın, elbiselik bez ve kumaşlarda da bez ve kumaş zekâtı vardır."

(Dare Kutni)

Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

Amr b. Hamâs babasının şöyle dediğini rivayet etti: "Çorbalık ve sadak (ok torbası) satarken Ömer b. El-Hattab (r.a) yanımdan geçiyordu. Bana dedi ki:

- "Bu malın zekâtını ver." Dedim ki:

"Ey mü'minlerin emiri! Bunda yemek yapılır." Ömer (r.a) dedi ki:

"Değerini biç ve ona göre zekâtını ver."

(Ahmed, Dare Kutni, Abdürrezzak, İmam Şafii)

2-Ticaret eşyasına değer biçilirken fakirlerin hakkını korumak için altın para ile gümüş paradan fakirler için hangisi daha yararlı ise, onunla değer biçilir.

3-Ticaret malının kıymeti altın ve gümüşün kıymetine ilâve edilir. (Yâni; altın, gümüş ve ticaret malının kıymetleri toplamı, altın veya gümüşten birinin nisabına ulaşınca zekâtlarını vermek farz olur.)

MADEN VE HAZİNELERİN ZEKATI

1-Altın, gümüş, demir, kurşun veya bakır madenlerinden biri herhangi bir kimse tarafından öşür veya haraç vergisine tâbi bir arazide bulunup çıkarılırsa, o madene beşte

bir zekât düşer.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Rıkâz, yâni; definede beşte bir olmak üzere zekât vardır."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

2- Kişinin kendi evinde bulup çıkardığı madenlere İmam Ebu Hanife'ye göre zekât düşmez. Fakat diğer iki imama göre ise zekât düşer.

İmam Ebu Hanife: Maden, içinde bulunduğu toprağın parçasıdır. Üzerinde ev inşa edilen toprakta ise islâm devletinin bir hakkı yoktur. Fakat hazine öyle değildir. Zira hazine, toprağın bir parçası olmayıp sonradan topağa gömülen bir şeydir. Onun için kişinin evinde bulunduğu madenlere zekât düşmez. Fakat kişinin kendi tarlasında bulunduğu madene zekât düşer. Çünkü üzerinde ev inşa edilmeyen tarlada öşür ve haraç gibi devletin bir takım hakları

vardır.

Diğer iki imam ise; yukarıda geçen hadisin genelleşmesine dayanarak kişinin kendi evi ile bir başka yerde bulduğu madenler arasında ayırım yapmamışlardır.

3-Hazineyi kişi ister kendi evinde, ister tarlasın da, ister bir başka yerde bulup çıkarsın, her üç imama göre de ona beşte bir zekât düşer.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Rikâz, yâni; definde beşte bir olmak üzere zekât vardır."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

Ancak, bulunan hazinenin üzerinde Şehadet Kelimesi, İhlâs Sûresi ve benzeri gibi İslâm sikkesi olduğunu gösteren bir belirti bulunuyorsa, bulunan hazine (lukata) yani yerde bulunan mal hükmündedir.

4-Dağlarda bulunan değerli taşlarda beşte bir zekât yoktur.

İkrime (r.a)'nın şöyle dediği
rivayet edildi:

- "Ticaret için kullanılmadığı zaman inci ve zümrüt taşlarında zekât yoktur. Ticaret için kullanıldığında zekât vardır."

(İbni Ebu Şeybe Musannefinde rivayet etti.)

5-İmam Ebu Hanife ve İmam Muhammed'e göre denizde bulunan değerli madenlerde ve süs eşyalarında zekât yoktur. İmam Ebu Yusuf'a göre; inci ile anber gibi denizden çıkarılan her çeşit süs eşyası zekâta tâbidir.

Çünkü; Ömer b. Abdülaziz, anberden beşte bir zekât aldı.

(Abdurrezzek "Musannefinde ve İbni Ebi Şeybe" Musannefinde rivayet ettiler).

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'de: "Denizin dibi fethedilmediği için dibinden çıkan şey altın veya gümüş dahi olsa ganimet sayılmaz. Ki beşte bir zekâta tâbi olsun.

Ömer b. Abdülaziz'in beşte bir zekât aldığı anber ise denizin kenarında bulunmuştu. Karada bulunan anberin zekâta tâbi olduğunu biz de kabul ediyoruz" demişlerdir.

EKİN VE MEYVELERİN ZEKATI

1 - İmam Ebu Hanife'ye göre; yağmur veya akarsularla sulanan odun, kamış ve ottan başka, yerden biten her ürüne ister az ister çok olsun onda bir zekât düşer.

Allah (c.c)şöyle buyuruyor:

- "Ey iman edenler! Kazandıklarınızın ve sizin için yerden çıkardıklarımızın helâl ve temiz olanlarından Allah için harcayın."

(Bakara: 267)

Câbir (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Doğal olarak akan sular ve yağmurla

sulanan ekinde tam öşür (onda bir zekât) verilir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ebu Yusuf ve Muhammede'e göre, bir yıl kalabilen mahsuller, ister bir ölçekle ölçülebilen hurma gibi maddeler, ister miktarının tespiti başka yollarla yapılan pamuk ve şeker pancarı gibi maddeler olsun zekâta tâbidir. Fazla uğraştırmadan bir yıl kalamayan sebzeler, meyveler ve bitkiler zekâta tâbi değildir.

Bir yıl kalabilen mahsuller ve beş vaşak (1000 kg) dan az olmayan ürüne zekât düşer. Beş vaşak (1000 kg) dan az olan ürüne zekât düşmez. Fazla uğraştırmadan bir yıl kalamayan sebzeler, meyveler ve bitkiler için zekât yoktur.

Musa b. Talha (r.a) şöyle dedi:

- "Rasulullah (s.a.s) yeşilliklerden zekât alınmasını nehyetti." (Dare Kutni)'Mürsel-

Hasen hadis.

‘Bu hadisin senedleri zayıf iseler de rivayetleri müteaddit oldukları için birbirini takviye ederler.

Ebu Said el-Hudri (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "Beş vaşak (1000 kg)dan az olan ekinde zekât yoktur."

- (Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Bir vaşak = 60 sâ, bir sâ = 3244,8 gram.

Odun, kamış ve ota zekât düşmemesinin sebebine gelince; çünkü bunların özel tarlalarda yetiştirilmesi âdet olmamıştır. Hatta tarlaların bunlardan temizletilme-si âdettir. Şayet birisi herhangi bir tarlasını bunları yetiştirmede kullanırsa, o zaman bunlara da zekât düşer.

2 - Kova, dolap veyahut hayvan sırtında taşınılan sularla sulanan ekinlerin zekâtı

yirmide birdir.

Câbir (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Yağmur, nehir ve pınardan akan sularla sulanan yahut (yalnız yağmur ile yetinip) sulamaya ihtiyaç göstermeyen toprak mahsullerinde onda bir, hayvan veya başka bir vasıta ile sulananlarda ise yirmide bir nisbetinde zekât vardır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3-Öşür arazisinden çıkarıldığı zaman az olsun çok olsun aldan da onda bir zekât alınır.

Abdullah b. Amr (b. el-As) (r.a), Rasulullah (s.a.s)'in

baldan onda bir nispetinde zekât aldığını rivayet etmiştir.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)'Zayıf hadis

4 - Öşüre tâbi olan toprak ürünlerinin hiç

birinde işçi, öküz ve saire ücreti gibi masrafları hesap edilmez. Zira; Rasulullah (s.a.s) sulama masrafı olduğu zaman zekât miktarının onda birden yirmide bire düştüğünü bildirmişti. Eğer biz bu gibi masrafları da hesaba katarsak, o zaman zekât miktarının daha da aşağıya düşeceğinden nassa muhalefet etmiş oluruz.

5 - Ekinlerin zekâtı hasad zamanında, meyvelerin zekâtı ise toplandıktan sonra verilir.

Allah (c.c)şöyle buyuruyor:

-"Ekinlerin zekâtını hasat zamanında verin. İsrâf da yapmayan. Çünkü Allah, israf edenleri sevmez."

(En'am: 141)

ZEKAT KİMLERE VERİLİR

Zekât; yalnızca aşağıdaki âyeti

kerimede zikredilen sekiz sınıfa verilir.

Allah (c.c)şöyle buyuruyor:

-"Sadakalar (zekât) Allah'tan bir farz olarak yalnız fakirlere, miskinlere, zekâtın toplanması için çalışan memurlara, Müellefe-i Kuiûba, borçlu lara, efendisine bir miktar para vermek üzere azad edilmesini isteyen kölelere, Allah yolunda olanlara ve yolda kalanlara verilir. Şüphesiz Allah, Alim'dir, Hâkim'dir."

(Tevbe: 6)

Adamın biri, Rasulullah (s.a.s)'e gelip kendisi ne zekâtтан bir miktar verilmesini istedi. Rasu

lullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Allah (c.c) zekâtların taksimi hususunda peygam berin de, başka birinin de hükmüne razı olmamış, hükmünü kendisi vermiştir.

Ve (verilen bakımından) zekâtı sekiz kısma ayırmıştır. Eğer bu kısımlarından birine giriyorsan sana hakkını veririm."

(Ebu Davud)

Kendilerine Zekât Verilenler

Sırasıyla Şunlardır:

1 - Fakirler: Elllerinde nisap miktarı kadar mal bulunmayan kimselerdir.

2 - Miskin: Hiçbir şeye mâlik olmayan kimsedir.

3 - Zekâtın Toplanması İçin Çalışanlar: Yaptığı iş ölçüsünde kendisine zekât verilir.

4 - Müellefe-i Kulub: Müslümanlığı yeni kabul edip, islâma henüz ısınmamış olan, yahut mensup bulunduğu topluluğun mümtaz bir şahsiyeti olup, kendisine zekât vermek suretiyle, mensup bulunduğu topluluğun da islâmı kabul etmeleri umulan, veyahut kendilerine zekât vermek

suretiyle, bâzı kötülüklerinin önlenmesi ümid e-dilen kimselerdir. İslâm, ilk günlerinde bunları zekât verilen sınıftan saymıştır. Fakat islâm kuvvet bulunca, Hz. Ömer (r.a) bunu tatbik etmemiştir. Bu sınıfa zekât vermekte, politik bir düşünce rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bunun için şartların değişmesi ile bu politik düşüncenin mânasının kalmadığını düşünen Hz. Ömer (r.a) bu sınıfa zekât vermeyi tatbikattan kaldırmıştır.

5 - Kölelikten Kurtulmak İsteyen Kimse: Efendisinin kendisiyle kitabet akdini yaptığı köledir. Bu köleye, e-fendisine olan borç taksitlerini ödeyebilmesi için zekâttan yardım edilir.

6 - Borçlu: Borçlarından fazla marlı nisaba ulaşamayan kimsedir.

Ebu Said (r.a)'den; "Rasulullah (s.a.s)'in zamanında bir adam, satın aldığı

meyvelerde, büyük bir zarara uğramış ve borçlanmıştı. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s):

- "Bu adama zekât verin" buyurdu. İnsanların bir Hışmı zekâtlarını buna verdiler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) bu adamın alacaklılarına:

- "Bulduklarınızı alınız. Bundan başka bir hakkınız yoktur. (Yâni; bakiye alacağınızı bağışlayın)" buyurdu.

(Tirmizi Sahih senedle rivayet etti.)

yahut (yalnız yağmur ile yetinip) sulamaya ihtiyaç göstermeyen toprak mahsullerinde onda bir, hayvan veya başka bir vasıta ile sulananlarda ise yirmide bir nisbetinde zekat vardır.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi,

Nesei)

3- Öşür arazisinden çıkarıldığı zaman az olsun çok olsun baldan da onda bir zekat alınır.

Abdullah b. Amr (b. el-As) (r.a), Rasulullah (s.a.s)'in baldan onda bir nispetinde zekat aldığını rivayet etmiştir.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)'Zayıf hadis

4- Öşüre tabi olan toprak ürünlerinin hiç birinde işçi, öküz ve saire ücreti gibi masrafları hesap edilmez. Zira; Rasulullah (s.a.s) sulama masrafı olduğu zaman zekat miktarının onda birden yirmide bire düştüğünü bildirmiştir. Eğer biz bu gibi masrafları da hesaba katarsak, o zaman zekat miktarının daha da aşağıya düşeceğinden nassa muhalefet etmiş oluruz.

5- Ekinlerin zekatı hasad zamanında,

meyvelerin zekatı ise toplandıktan sonra verilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- “Ekinlerin zekatını hasat zamanında verin.İsraf da yapmayan. Çünkü Allah, israf edenleri sevmez.”

(En’am: 141)

ZEKAT KİMLERE VERİLİR

Zekat; yalnızca aşağıdaki ayeti kerimede zikredilen sekiz sınıfa verilir. Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- “Sadakalar (zekat) Allah’tan bir farz olarak yalnız fakirlere, miskinlere, zekatın toplanması için çalışan memurlara, Müellefe-i Kulûba, borçlulara, efendisine bir miktar para vermek üzere azad

edilmesini isteyen kölelere, Allah yolunda olanlara ve yolda kalanlara verilir. Şüphesiz Allah, Alim'dir, Hakim'dir."

(Tevbe: 60)

Adamın biri, Rasulullah (s.a.s)'e gelip kendisine zekattan bir miktar verilmesini istedi. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Allah (c.c) zekatların taksimi hususunda peygamberin de, başka birinin de hükmüne razı olmamış, hükmünü kendisi vermiştir. Ve (verilen bakımından) zekatı sekiz kısma ayırmıştır. Eğer bu kısımlarından birine giriyorsan sana hakkını veririm."

(Ebu Davud)

Kendilerine Zekat Verilenler Sırasıyla Şunlardır:

1- Fakirler: Ellerinde nisap miktarı kadar mal bulunmayan kimselerdir.

2- Miskin: Hiçbir şeye malik olmayan kimsedir.

3- Zekatın Toplanması İçin Çalışanlar: Yaptığı iş ölçüsünde kendisine zekat verilir.

4- Müellefe-i Kulub: Müslümanlığı yeni kabul edip, islama henüz ısınmamış olan, yahut mensup bulunduğu topluluğun mümtaz bir şahsiyeti olup, kendisine zekat vermek suretiyle, mensup bulunduğu topluluğun da isia-mı kabul etmeleri umulan, veyahut kendilerine zekat vermek suretiyle, bazı kötülüklerinin önlenmesi ümid edilen kimselerdir. İslam, ilk günlerinde bunları zekat verilen sınıftan saymıştır. Fakat islam kuvvet bulunca, Hz. Ömer (r.a) bunu tatbik etmemiştir. Bu sınıfa zekat vermekte, politik bir düşünce rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bunun için şartların değişmesi ile bu politik

düşüncenin manasının kalmadığını düşünen Hz. Ömer (r.a) bu sınıfa zekat vermeyi tatbikattan kaldırmıştır.

5- Kölelikten Kurtulmak İsteyen Kimse: Efendisinin kendisiyle kitabet akdini yaptığı köledir. Bu köleye, e-fendisine olan borç taksitlerini ödeyebilmesi için zekattan yardım edilir.

6- Borçlu: Borçlarından fazla marlı nisaba ulaşamaan kimsedir.

Ebu Said (r.a)’den; “Rasulullah (s.a.s)’in zamanında ir adam, satın aldığı meyvelerde, büyük bir zarara ğramış ve borçlanmıştı. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s):

-“Bu adama zekat verin” buyurdu. İnsanların bir ismi zekatlarını buna verdiler. Bunun üzerine Rasulul-ah (s.a.s) bu adamın alacaklılarına:

-“Bulduklarınızı alınız. Bundan başka bir

hakkınız oktur. (Yani; bakiye alacağınızı bağışlayın)” buyurdu.

(Tirmizi Sahih senedle rivayet etti.)

7- Allah Yolunda Olan: İmam Ebu Yusuf’a göre mali güçsüzlüğü sebebiyle gazaya katılmayan kimsedir. Zira bu tabirden ancak bu anlaşılır. İmam Muhammed ise; “Hacc kafilesinden geri kalan kimsedir” demiştir. Çünkü Ümmü Mağkal Rasulullah (s.a.s)’e: “Ya Rasulallah!

Ben, Hacca niyet ettim. Ebu Mağkal’ın bir devesi var. haccetmem için onu bana vermiyor” dedi. Ebu Mağkal ise: “Ya Rasulallah! Bunu, Allah yolunda kullanmak için tutuyorum.” Rasulullah (s.a.s): “Bunu, haccetmesi için ona ver. Çünkü o, Allah yolundadır” dedi.

(Ahmed, Ebu Davud)’Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

8- Yolda Kalmış Olan Kimse:

Memleketinden uzak düşüp varlıklı olduğu halde beraberinde kendisini memleketine ulaştıracak masrafı bulunmayan kimsedir.

Zekat Nasıl Verilir:

‘ Zekat sahibi zekatını isterse bunların hepsine, isterse bunlardan bir kaçına veyahud yalnız birine verebilir.

İbni Abbas (r.a): “Sadakalar (zekat); Allah’tan bir farz olarak yalnız fakirlere, miskinlere (**Tevbe: 60**) ayetini okuduktan sonra: “Zekatı; ayette zikredilen kim selerden istediğine verebilirsin” dedi.

(Beyhaki)Taberi Hasen senedle rivayet etti.

ZEKAT KİMLERE VERİLMEZ

1 - Zekat; fakir de olsa, müslüman olmayan kimseye verilemez. Diğer sadakalar ise müslüman olmayan kimselere de verilebilir.

Rasulullah (s.a.s) Muaz b. Cebel (r.a)'yü Yemen'e gönderirken O'na:

- “Onu (yani; zekatı) onların zenginlerinden al ve onların fakirlerine ver” buyurmuştur:

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi,
Nesei, İbni Maçe)

Bu hadisten; müslüman olmayan fakire zekatı vermenin caiz olmadığı manası çıkar. Çünkü hadisteki birinci zamir nasıl müslümanlara ait ise, ikinci zamirin de aynı merciye ait olması gerekir.

Sadakaların müslüman olmayan kimselere de verile-bilmesinin delili ise şu hadistir:

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Bütün dinlerin mensuplarına sadaka verin.”
(İbni Ebi Şeybe Mürsel olarak rivayet etti.)

2- Zekat ile cami yaptırılmaz ve ölülere kefen alınamaz. Zira zekatta temlik şarttır. Yani; zekat veren kimsenin, verdiği kimseye, zekat olarak verdiği şeyi temlik etmesi gerekir. Cami ile ölü, zekata malik olamazlar.

3- Zekat ile herhangi bir ölünün borcu da ödene mez. Çünkü başkasının borcunda ödenen şey hele eğer o başkası ölmüş ise ona temlik edilmiş olamaz. Aynı sebebe binaen zekat ile köle de satın alınıp azatlanamaz.

4 - Zekat, zengin olan kimseye de verilemez. Abdullah b. Amr (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edildi:’

-“Sadaka (zekat) zengine ve

çalışabilecek güçte olana helal değildir.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Tirmizi bu hadis için Haşen dedi.

5- Kişi, zekatını anne ve babaları ile çocuk ve torunlarına veremez. Çünkü anne ve babalarla çocuklar arasında menfaatler müşterektir. Aynı sebebe binaen kişi zekatını karısına da veremez. Kadın da kocasına veremez. Diğer iki imama göre ise; kadın, zekatını kocasına verebilir. Bu konudaki delilleri şudur:

İbni Mes’ud (r.a)’nın hanımı İbn Mes’ud (r.a)’ya sadaka verip veremeyeceğini Rasulullah (s.a.s)’e sordu.

Rasulullah (s.a.s) ise: “Sana hem sadaka verdiğin ve hemde akrabalık hakkını gözettiğin için iki ecir vardır”buyurdu.

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

İmam Ebu Hanife, bu hadisin zekat için değil zekat dışındaki sadakalar için geçerli olacağını söylemiştir.

6- Zekat, Haşimilere de verilemez.

Ebu Hureyre (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

-“Hz. Hasan b. Ali (r.a) zekat hurmalarından bir hurma alıp, ağzına koymuştu. Rasulullah (s.a.s) “Sakın, sakın^ at!” buyurdu. Sonra:

-“Bizim’, zekat malından yemediğimizin farkına varmadın mı? Bunu bilmiyor musun?” dedi.”

(Buhari, Müslim)

Enes (r.a)'den; Rasulullah (s.a.s)'in, yolda giderken bir kuru hurmaya rastladığı ve şöyle buyurduğu rivayet edildi:

-“Zekat malından olmak ihtimali olmasaydı, bu kuru hurmayı alıp yerdim.”

(Müslim, Ebu Davud)

Haşimiler; Hz. Ali, Hz. Abbas, Cafer, Akiyl ve Haris b. Abdulmuttalib'in

soyundan olan kimselerdir.

Yezid b. Hayyan’dan Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

-“Dikkat edin ey cemaat! Ben ancak bir insanım. Rabbimin Rasulü gelip te ona icabet etmem yakındır. Ben size iki ağır yük bırakıyorum. Bunların birincisi, içinde doğru yol ve nûr bulunan Kitabullah’tır. Kitabullah’ı alın ve O’na sarılın.” Sonra Kur’an’a sarılmaları için insanları teşvik etti. “Bir de Ehl-i Beyti bırakıyorum. Ehl-i Beytim hakkında size Allah’ı hatırlatırım. Ehli Beytim hakkında size Allah’ı hatırlatırım” buyurdu. Hüseyin O’na:

-“Ya Zeyd! Rasulullah’m Ehl-i Beyti kimlerdir? O’ nun kadınları da O’nun Ehl-i Beytinden değiller mi?” dedi. Zeyd:

-“Rasulullah’ m kadınları da O’nun Ehl-i Beytindendirler. Ve lakin O’nun asıl Ehl-i Beyti, kendisinden sonra, zekat almaları

haram olanlardır” dedi. Hüseyin:

-“Peki onlar kimlerdir?” diye sorunca Zeyd:

-“Onlar, Ali’nin soyu, Akil’in soyu, Cafer’in soyu ve Abbas’in soyudur” dedi. Hüseyin tekrar:

-“Bunların hepsine zekat almak haram kılınmış mıdır?” dedi. Zeyd’de:

-“Evet” dedi.

(Müslim)

‘ Haşimilerin azatladığı köleler de Haşimi sayılmaktadırlar.

Çünkü rivayet olunmaktadır ki, Rasulullah (s.a.s) Beni Mahzum Kabilesinin zekatını tahsil etmek üzere bir adamı göndermişti. Bu adam Ebu Rafi’ye:

-“Bana arkadaşlık et. Sen de bir miktar alırsın” dedi. Ebu Rafi:

-“Gidip Rasulullah (s.a.s)’e sorayım”

cevabını verdi. Gelip sorunca Rasulullah (s.a.s) kendisine:

-“Bir kavmin azadlısı onlardan sayılır, bize zekat helal değildir” buyurdu.

(Ebu Davud, Ahmed, Tirmizi)

Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

7 - Hangi maldan olursa olsun nisap miktarına sahip olan kimseye zekat verilemez. Çünkü nisaba sahip olan kimse şeriatla zengin sayılır. Ancak sahip olduğu nisabın zaruri ihtiyaçlarından fazla olması şarttır.

Not: Nisab Miktarı: Bir malın zekatını verebilmek için, o malın ulaşması gereken miktar veya değer.

8 - İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammad’e göre, eğer bir kimse zekatını fakir sandığı bir kimseye verdikten sonra o kimsenin zengin veya Haşimi olduğunu, ya

da müslüman olmadığı veyahud karanlıkta zekatını bir kimseye verdikten sonra o kimsenin kendisinin babası veya oğlu olduğu anlaşılırsa, zekatını bir daha vermesi gerekmez.

İmam Ebu Yusuf ise; bir daha vermesi gerekir, demiştir. Zira, yanlışmış olduğu kesin olarak anlaşılmaktadır. Necis bir kaptan abdest aldıktan veyahut necis bir elbise içinde namaz kıldıktan sonra, abdest aldığı kabın veyahut içinde namaz kıldığı elbisenin necis olduğunu öğrenen kimsenin nasıl bir daha namaz kılması gerekiyorsa, bu kimsenin de zekatını bir daha vermesi gerekir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'in delili de Maan b. Yezid'in hadisidir. Yezid, fakirlere dağıtmak üzere bir miktar altını birisine bırakmış ve bunu öğrenen oğlu Maan gidip altınları adamdan

almıştır. Yezid, altınları oğlu Maan'ın yanında görünce:

-“Oğlum! Ben sana verilsin, dememiştim” diye altınları Maan'dan geri almak istemiş ve bunun üzerine Rasulullah (s.a.s)'e müracaat etmişlerdi. Rasulullah'da:

-“Ey Yezid! Niyet ettiğin sadaka sevabı sana hasıl olmuştur. Ve Ey Maan! Senin de aldığın para senin olmuştur” diye cevap vermişti.

(Buhari)

9 - Her yerin zekatı aynı yerin fakirlerine verilir. Zira hem yukarıda geçen Muaz b. Cebel'in hadisinde emredildiği gibi, eğer aynı yerin fakirlerine verilirse ayrıca komşuluk hakkı da gözetilmiş olur. Ancak, eğer zekat sahibinin muhtaç olan akrabaları başka yerlerde oturur veyahut başka yerlerin fakirler daha muhtaç olursa,

o zaman zekatın o fakirlere verilmesinde bir sakınca yoktur. Zira bu durumda zekatını nakleden kimse akrabalık hakkını gözetmiş ya da daha muhtaç olan fakirlere yardım etmiş olur. Şayet hiçbir sebep yokken zekat nakledilirse, mekruh olmakla beraber caizdir. Çünkü ayette sabittir ki yalnız bir yerin fakirleri değil, bütün fakirler zekata müstahaktırlar.

FITIR SADAKASI

Fıtır Sadakasının Hükümü: Mesken, elbise ve ev eşyası gibi zaruri ihtiyaçlar dışında, nisap miktarında malı bulunan hür veya köle, çocuk veya büyük, kadın veya erkek her müslümana fıtır sadakası vaciptir.

İbni Ömer (r.a)’den: “Rasulullah (s.a.s), kuru hurmadan veya arpadan bir sa olarak

müslümanların hür olanına, kölesine, erkeğine ve kadınına, büyüğüne ve küçüğüne fitır sadakasını farz kılmış ve insanlar namaza çıkmadan önce verilmesini emretmiştir.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

‘Fitır sadakasının vacip olabilmesi için nisab miktarı veya daha fazla mala sahip olunmasının gerektiği nin delili ise:

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Sadaka, ancak zenginlik sırtından olur.”

(Buhari, Ahmed)

‘Kişi küçük çocuklarının ve kölelerinin fitrelerini vermekle sorumludur. Zira, küçük çocuklarla köleler kişinin velayeti altındadır. Fakat karısının ve büyük çocuklarının fitrelerini vermekle sorumlu değildir. Çünkü erkeğin, karısı üzerindeki velayeti tam olmadığı gibi, büyük çocuklar

üzerinde de hiç bir velayet hakkı yok tur. Fakat karısının ve büyük çocuklarının fitir sada kasını vermesi caiz ve müstehaptır.

FITIR SADAKASININ MİKTARI

Fitre; buyğdaydan, buğday unundan yarım sa (520 dirhem), arpadan, kuru hurmadan ve kuru üzümünden de bir sa (1040 dirhem) olarak verilir.

‘ **Not:** Bir sa’mn ağırlığı = 1040dirhemdir. Dirhem örfi esas olarak alınırsa bir sa = 3,334 kg olur. Bu, fakirler için daha uygundur. Dirhem, şer’i esas ölçü olarak alınırsa bir sa = 2,920 kg olur.

Hasan (r.a)’dan:

İbni Abbas (r.a) Ramazanın sonunda, Basra’da minbere çıkıp, insanlara hutbe irad etti ve şöyle dedi:

- “Orucunuzun sadasını (yani; fitır sadasım) veriniz.” Bunun üzerine, insanların bunu bilmediğini farzderek, İbni Abbas (r.a):

-“Aranızda Medineli kim var?” diye sordu ve “kalkıp din kardeşlerinize öğretiniz” dedi. Rasulullah (s.a.s) Fıtır Sadakası ya kuru hurmadan, yahut arpadan bir saı veya buğdaydan yarım sa olarak; hür, köle, erkek, dişi, küçük ve büyük her müslümana farz kıldı.

Hız. Ali (r.a) gelince fiyatların ucuzladığını gördü ve şöyle dedi:

-“Allah, size bolluk vermiş, fakat her yiyecekten tam bir sa verseydiniz daha iyi olurdu.” .

(Ebu DaVud, Nesei)’Mürsel hadis.

İbni Ömer (r.a)’dan: “Rasulullah (s.a.s) kuru hurmadan veya arpadan bir sa olarak müslümanların hür olanına, kölesine,

erkeğine ve kadınına, büyüğüne ve küçüğüne Fıtır Sadakasını farz kılmıştır. Fakat insanlar yarım sa buğdayı bir sa hurmaya eşit tuttular.”

(Buhari)

İbni Abbas (r.a)’den: Rasulullah (s.a.s) Mekke’ye halka şunu duyurması için bir adam gönderdi:

-”Fıtır Sadakasının buğdaydan iki mud (yarım sa) arpa ve hurmadan ise bir sa verilmesi hak ve vaciptir.”

(Hakim rivayet etti ve Sahih dedi)

FITIR SADAKASI NE ZAMAN VACİP OLUR

1- Fıtır Sadakası bayram günü fecrin sökmesiyle vacip olur. Bayram günü bayram namazına gitmezden önce vermek

müstehaptır. İbni Ömer (r.a)’den: “Rasulullah (s.a.s) Fıtır Sada kasının, insanlar namaza çıkmadan önce verilmesini emretti

(Buhari, Müslim)

2- Fıtır sadakasının bayram gününden önce verilmesi caizdir.

Buhari’de şöyle bir rivayet vardır: “İnsanlar Fıtır Sadakasını bayramdan bir ve iki gün önce verirlerdi.”

3- Fıtır Sadakası bayramdan önce veya bayramda verilmezse; vacipliği kalkmaz, bayramdan sonra verilmesi gerekir.

ORUÇ BAHSİ

Orucun Arapçası; (S.a.sm) ve “Siyam”dır. Ki imsak, yani; nefsi men etmek manasınadır.

Oruç; ikinci fecirden itibaren güneşin

batmasına kadar yemekten, içmekten ve cinsi münasebetten nefsi men'etmektir.

ORUCUN TÜRLERİ:

- 1- Farz olan oruç : Ramazan orucudur.
 - 2- Vacib olan oruç :
 - a - Keffaret orucu.
 - b - Nezir orucu. (Adak)
 - 3- Nafile oruçlar: Bunların dışındaki, Allah rızası için tutulan oruçlar.
 - 4- Haram olan oruçlar:
 - a - Ramazan bayramının ilk günü. b - Kurban bayramının dört günü.
- Ebu Said El-Hudri (r.a) şöyle dedi:
- “RasuluUah (s.a.s) Ramazan bayramının ilk günü ve Kurban kesme gününde oruç tutmayı nehyetti.”

(Buhari, Müslim)

Nubeyşe el-Huzeliy (r.a)’den;

RasuluUah (s.a.s) şöyle buyurdu:
“Teşrik günleri (yani; kurban bayramının dört günü) yemek yeme, su içme ve Allah’ı zikir günleridir.”

(Müslim)

RAMAZAN AYI ORUCU

Ramazan ayı orucunun farz oluşu; Kur’an, Sünnet ve İcma ile sabittir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-“Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi kötü lüklerden sakınasınız diye size de farz kılındı.”

(Bakara: 183)

Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

-“Muhakkak Allah Tebareke ve Teala Ramazanda oruç tutmayı size farz kıldı. Ben de ondaki namazı (yani; teravih

namazını) sünnet kıldım. Kim bu ayda inanarak ve sevap niyetiyle oruç tutar ve namazı kılsa, anasından doğduğu gündeki gibi günahlarından kurtulmuş olur.”

İcmaa gelince; Zira imamlardan hiç birinin Ramazan orucunun farz olmadığını söylediği nakl olunmamıştır.

RAMAZAN ORUCU KİMLERE FARZDIR

1- Erginlik çağına gelmiş, akli başında olan her müslümana Ramazan orucu farzdır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Çocuk buluğa erinceye kadar, deli olan iyileşinceye kadar, uykuda olan uyanıncaya kadar kendilerine günah yazılmaz.”

(Ebu Davud, Ahmed)

2- Aybaşı ve lohusalık halinde bulunan kadınlara Ramazan orucu farz değildir. Temizlendiklerinde ise oruç tutamadıkları günleri kaza ederler. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Kadın aybaşı olduğu zaman namaz kılmadığı ve oruç tutmadığı için dini eksiktir.”

(Buhari)

3- Hasta ve yolcu olana oruç farz değildir. Yolculuk esnasında ve hastalıkta zorluk çekiliyorsa oruç tutmamak daha efaldır, yoksa oruç tutmak daha efaldır.

Allah (c.c) buyuruyor ki:

-“O sayılı günler, Ramazan ayıdır ki, doğru yolu gösteren, hidayeti ve hakkı • batıldan ayırmayı açıklayan Kur'an, bu

ayda indirildi. Sizden kim o aya kavuşursa oruç tutsun. Kim hasta veya yolculukta olurda oruç tutamazsa başka günlerde oruç tutsun.”

(Bakara: 185)

Enes (r.a) şöyle demiştir:

-“Peygamber (s.a.s) ile birlikte Ramazanda yolculuk yaptık ta oruç tutan tutmayanı ayıplamadığı gibi tutmayan da tutanı ayıplamazdı.

Bir rivayettte: Kendisini kuvvetli hissedip oruç tutanın iyi, kendisini zayıf hissedip tutamayanın da iyi olduğunu kabul ederlerdi.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

Hanıza b. Amr el-Eslemiy (r.a), Rasulullah (s.a.s)’e şöyle sorduğunu rivayet etti: “Ey Allah’ın Rasulü! Yolculukta oruç tutmaya gü-m var. Oruç tutsam günaha girer miyim?”

Rasulullah k(S.A.S) şöyle buyurdu:

-“Yolculukta oruç tutmamak ruhsattır. Kim bu ruhsatla amel ederse iyi bir şey yapmış olur. Kim de oruç tutmak isterse ona bir günah yoktur.”

(Müslim)

4 - Müslüman kadın veya erkek oruç tutamayacak kadar yaşlı ise oruç tutmaları farz değildir. Tutamadığı 1er gün için bir fakir doyurması yeterlidir.

İbni Abbas (r.a) şöyle buyurdu:

-“Yaşlı insanlara oruç tutamadığı her gün için bir fakiri doyurma ruhsatı verildi.”

(Dare Kutni ve Hakim rivayet ettiler ve sahih dediler.)

5 - Hamile ve emziren kadınlar eğer oruç tutması halinde kendine veya çocuğuna bir zarar gelmesinden korkuyorsa oruç tutmayabilir. Ancak tutamadığı gün sayısınca başka günlerde oruç tutması

gerekir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Allah’u Teala gebe ile emzikli kadına oruç tutmamak hakkında ruhsat vermiştir.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

ORUCUN RÜKÜNLERİ

1 - Niyet: Oruç tutacak kimsenin oruç tutacağını kalbiyle bilmesidir. Dille söylemek şart değildir. Ramazan orucuna ve bir de günü belli edilen nezir orucuna akşamdan ertesi günü kaba kuşluk zamanına kadar (yani öğleden önce) niyet edilmesi gerekir. Nafile oruçta ise o gün için gündüzden niyet edip tutulabilir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“**Ameller niyete göredir.**”

(Buhari, Müslim)

İbni Abbas (r.a)’dan; bir Bedevi Rasulullah (s.a.s)’ e gelip şöyle dedi:

-“Ben hilali gördüm.” Rasulullah (s.a.s)’de:

-“Lailahe illallah’a şehadet eder misin?” Bedevi:

-“Evet” diye cevap verdi. Rasulullah (s.a.s):

-“Muhammedün Rasullah’a şehadet eder misin?” dedi . Bedevi:

-“Evet” dedi. Rasulullah (s.a.s)’de:

-“Ey Bilal! Ramazandır. İnsanlara haber ver oruç tutsunlar. Yemek yiyenler güneş batmıca kadar yemesinler, yemeyenler oruç tutsunlar” buyurdu.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

İbni Hıbban, İbni Huzeyme ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

Hz. Aişe (r.a)’nın şöyle dediği rivayet edilmiştir:

-“Bir gün Rasulullah (s.a.s) odama girdi

ve yanı nızda yiyecek bir şey var. mı?” diye sordu. “Hayır” dedim. “Şu halde bugün oruç tutayım”, dedi..

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

2 - Orucun vaktinde oruç tutmak.

Orucun vakti; ikinci fecrin doğuşundan başlar, güneşin batışına kadar sürer.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-“Allah’ın size farz kıldığını isteyin. Fecirde be yaz iplik siyah iplikten ayırd edilinceye kadar yiyin, için. Sonra orucunuzu geceye kadar devam ettirin.”

(Bakara: 187)

Adiyy b. Hatem (r.a)’den:

-“Fecirde beyaz iplik siyah iplikten ayırd edilen ceye kadar” ayeti celilesi nazil olunca Rasulullah (s.a.s)’ e dedim ki:

-“Ya Rasulallah! Ben, gündüzün gecedden ayrıldığını öğrenmek için yastığımın altına bir beyaz yularla (iplik)

bir kara yular (iplik) koyuyorum. Ve geceleyin onlara bakıyorum da akını karasından ayırt edemiyordum.” Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Muhakkak senin yastığın çok geniş, yahut uykun çok derin, o, gecenin karanlığı ile günün aydınlığıdır.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei, Tirmizi)
Ömer (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-“Gece yaklaşıp, gün bittimi ve güneş de ufuktan kayıp oldumu oruçlu iftar eder. Yani (bu anda) iftar vakti çatmıştır.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)
İbni Ömer (r.a)’den:

Rasulullah (s.a.s)’in iki müezzini vardı. Bilal (r.a) ile Ama İbn’i Ümmü Mektum (r.a). Rasulullah (s.a.s):

-“Bilal, gece bitmeden ezan okuyor.

Bunun için İbn'i Ümmü Mektum ezan okuyuncaya kadar yiyip, içiniz" buyurdu.

Ravi diyor ki: Bunların arasında; biri inip diğeri çıkıncaya kadar bir zamandan fazla bir ara yoktur."

(Buh a ri, Mü slim)

Semure b. Cündüp (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

-“Bilal'in ezanı sizi, sahura devam etmekten men etmesin ve şöyle ufuktaki dikine uzanmış olan beyazlık ta, şöyle genişliğine yayılınca kadar sizi sahurdan alıkoymasın.”

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Tirmizi'de hadisin lafzı şöyledir:

-“Bilal (r.a)'nın okuduğu ezan sahurunuzdan sizi alıkoymasın. Dikine olan aydınlık ta alıkoymasın. Lakin ufki (enine) olarak yayılan aydınlık alıkoysun.”

3 - Oruç; Hayız ve nifastan temiz olmak şartı ile belirtilen vakit içinde, hiç bir şey yememek, içmemek ve cinsi münasebette bulunmamaktır.

RAMAZAN AYI NASIL BELLİ (SABİT) OLUR

Ramazan-ı Şerif Kameri aylardandır. Kameri aylar hilalin görülmesi ile başlar ve biter. Şaban ayının yirmi dokuzuncu günü güneşin batışında, Müslümanların hilali araştırmaları vaciptir. Hilal görülürse ertesi günü Ramazan orucuna başlanır. Hava bulutlu veya dumanlı ise ve de hilal görülmezse Şaban ayı otuz gün o-larak tamamlanır. Sonra hilal görülse de, görülme de Ramazan ayı girmiş demektir ve oruca başlanır. Gökte bulut, toz veya bunlara benzer, ayın

görülmesine engel olan bir şey varsa güvenilir bir kişinin hilali gördüğünü haber vermesi ile ertesi gün oruca başlanır. Bu kimsenin hür, köle veya kadın olması farketmez. Gökte herhangi bir engel yoksa o zaman bir kişinin değil de büyük bir kalabalığın hilali gördüğünü açıklaması gereklidir.

Bir bölgede ayın görüldüğü sabit olunca bütün herkesin ona uyması gerekir. Güneşin doğuş yerlerinin değişmesine itibar edilmez. Ramazan ayının bitiminde gökte ayı görmek için herhangi bir engel varsa iki kişinin hilali görmesi gereklidir.

İbni Ömer (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- “Ramazan hilalini görünceye kadar oruca başlamayın. Şevval hilalini görünceye kadar da orucu bırakmayın. Hava bulutlu olup ta ayı görmek mümkün

olmazsa, Ramazanı otuz gün olarak tamamlayın.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Tirmizi’de hadisin lafzı şöyledir:

- “Ramazandan önce oruç tutmayın. Ramazan hilalini görünce oruca başlayın. Şevvalin hilalini gördünüzmü oruç tutmaktan vazgeçin. Eğer hilalin görülmesine bulut mani olursa, Ramazanı otuz gün olarak tamamlayın.”

Rasulullah’ın ashabından biri rivayet etmiş ve demiştir ki:

- “İnsanlar Ramazanın son günü hangisidir diye ihtilafa düştüler. Bunun üzerine iki arabi geldi ve Rasulullah (s.a.s)’in huzurunda Allah adına dün yatsı vakti hilali gördüklerine şehadet ettiler. Rasulullah (s.a.s)’de müslümanlara oruç bozmalarını ve yarın, sabah namazını kılmak üzere mescidde hazır

bulunmalarını emretti.

(Ebu Davud, Ahmed sahih senedle rivayet ettiler.)

İbni Abbas (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: -“Bir Bedevi, Rasulullah (s.a.s)'e gelip şöyle dedi: - “Ben hilali gördüm.” Rasulullah (s.a.s)'de: “Allah'dan başka ibadete layık ilah olmadığına şehadet eder misin?”

Bedevi:

“Evet” diye cevap verdi. Rasulullah (s.a.s):

- “Muhammed'in Allah'ın Rasulü olduğuna şehadet eder misin?” dedi.

Bedevi:

- “Evet” dedi. Rasulullah (s.a.s)'de:

- “Bilal! Ramazandır. İnsanlara haber ver, oruç tutsunlar” buyurdu.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Hakim)

İbni Hibban, İbni Huzeyme ve Hakim bu hadis

için Sahih dediler.

‘ Şek günü (yani; Şabanın otuzuncu günü) nafile oruçtan başkası tutulamaz.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Kim ki şek günü oruç tutarsa Ebe’l Kasım’a (yani; Rasulullah’a) karşı gelmiş demektir.”

(Buhari)

ORUCU BOZUP KEFFARETİ VE KAZAYI GEREKTİREN DURUMLAR

1- Ramazanda oruçlu olduğu halde bilerek bir şey yemek veya içmek. Ebu Hureyre (r.a) şöyle rivayet etti: Bir adam Rasulullah’a geldi ve dedi ki:

-“Bilerek Ramazanın bir gününde yedim.” Rasulullah (s.a.s) ona şöyle

buyurdu:

-“Bir köle azat et veya iki ay arka arkaya oruç tut veya altmış fakir yedir.”

(Buhari, Müslim)

2 - Cinsi münasebette bulunmak hem kazayj hem de keffareti gerektirir. Yani hem günü kaza eder hem de ya bir köle azad eder ya altmış gün oruç tutar veya altmış fakir yedirir.

Ebu Hureyre (r.a) şöyle rivayet etti:

Bir adam Rasulullah’a gelerek şöyle dedi:

-“Ey Allah’ın Rasulü! Mahvoldum.”
Rasulullah:

-“Seni mahveden sebep nedir?” diye sordu. Adam:

-.”Ramazanda (gündüz) hanımım la cima yaptım” dedi. Rasulullah (s.a.s):

-“Bir köle azad edebilir misin?” diye sordu. Adam:

-“Hayır” dedi. Rasulullah (s.a.s):

-“Aralıksız, iki ay oruç tutabilir misin?” diye sordu. Adam:

-“Hayır” dedi. Rasulullah (s.a.s):

-“Altmış fakir doyuracak şeyi bulabilir misin?” diye sordu. Adam:

- “Hayır, bulamam” dedi. Sonra oturdu. Bu sırada Rasulullah (s.a.s)’e bir sepet kuru hurma getirildi. Rasulullah (s.a.s) getirilen hurmayı adama vererek:

- “Git bunu sadaka ver” dedi. Bunun üzerine adam şöyle dedi:

- “Bizden daha fakir olanlara mı ya Rasulallah?” Vallahi şu iki siyah taşlık arasında bulunan insanlar içerisinde bizden daha muhtaç olan kimse yoktur.” Rasulullah (s.a.s) ön dişleri görününceye kadar güldü ve a-dama dedi ki:

- “Şunu alıp git, çoluk çocuğuna yedir.”

(Buhari, Müslim)

ORUCU BOZAN VE SADECE KAZAYI GEREKTİREN SEBEPLER

1 - Cinsi temastan, öpmekten, aşırı bakmaktan, düşünmekten, cünüp olmaktır.

Ebu Hureyre (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir: - “Bir adam, Rasulullah (s.a.s)’e oruçlu bir kimsenin kadına temas edip edemeyeceği hakkında sormuş, Rasulullah (s.a.s) ‘de buna mücade buyurmuştu. Başka biri gelip sorunca buna izin vermedi. İlk olarak izin verilen şahsın yaşlı, izin verilmeyenin de delikanlı olduğu anlaşıldı.”

(Ebu Davud, Beyhaki Sahih senedle rivayet ettiler.) ‘

Açıklama: Yaşlıya izin verilmesinin sebebi nefesine hakim olabilmesidir. Ama

genç olanın nefesine hakim olması zordur. Cünüp olma ihtimali fazladır.

2 - Makattan ilaç koymak, buruna ve kulağa ilaç damlatmak.

İbni Abbas (r.a) şöyle rivayet etmiştir: - “Vücuda girenden oruç bozulur, çıkandan değil.”

(Buhari “Fethül Kadir Şerhi”, İbni Ebu Şeybe, Beyhaki, Taberani)’Mevkuf hadis.

‘Burada,vücuttan çıkan şeylerden maksat; kan ve kusmaktır.

3 - Baştaki veya karındaki bir yaraya konulan bir ilacın karına veya beyine gitmesi.

İbni Abbas (r.a) şöyle rivayet etmiştir: - “Vücuda girenden oruç bozulur, çıkandan değil.”

(Buhari “Fethül Kadir Şerhi”)

4 - İstiyerek kusmak.

Ebu Hureyre (r.a)’den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: “Oruçlu iken kusmak

zorunda kalan kimseye o günün orucunu kaza etmek lazım değildir. Kendi isteğiyle kusarsa kaza etsin.”

Başka bir rivayette: “Kendini kusmaya zorlayan kimse orucunu kaza etsin.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed, Hakim)

Hakim ve Zehebi bu hadis için Sahih dediler.

5 - Gece zannederek fecir doğduğu halde sahur yemeği yemek veya akşam zannı ile güneş batmadığı halde iftar etmek.

Esma binti Ebu Bekir (r.a)’dan şöyle rivayet edilmiştir: “Rasulullah (s.a.s) hayatta iken bulutlu bir günde güneş battı diye iftar etmişim. Bir de ondan sonra güneş görünürdü. Bunun üzerine Hişam’a:

-“O günü kaza etmek lazım gelir mi?” diye sordular. Hişam:

-“O günü kaza etmek lazımdır” dedi.”

(Buhari, Müslim)

6- Demir, altın gibi yenilmeyen, içilmeyen şeyleri yutmak.

İbni Abbas (r.a) şöyle rivayet etmiştir:

-“Vücuda girenden oruç bozulur, çıkandan değil.”

(Buhari “Fethül Kadir Şerhi”)

7- Mazmaza veya istinşak esnasında boğaza su kaçması.

Lakiyt b. Sabere (r.a) şöyle rivayet etmiştir:

-“Dedim ki: Ya Rasulallah! Bana abdesti anlat.” Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Abdestini, vacip ve sünnetlerini yerine getirmek suretiyle, mükemmel yap. Parmaklarının aralarını güzelce karıştırarak temizle. Burnuna su vermek suretiyle, onu güzelce yıka, ağzını da yıka. Oruçlu isen

durum başka. O zaman ağzına ve burnuna su vermekte aşırı gitmezsın.” (Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

8- Başkasının zoruyla yemek yemek veya cinsi münasebette bulunmak.

9- Niyet etmeden oruç tutmak.

Rasulullah (SAS) şöyle buyurdu:

-“Ameller niyete göredir.”

(Buhari, Müslim)

10 - Bir kimse, küfre götüren amellerden herhangi birini işler, sonra aynı gün tevbe ederse, o günkü orucu kaza etmesi gerekir.

Allah’u Teala şöyle buyuruyor:

- “Allah’a ortak koşarsan muhakkak amelin boşa

gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.”

(Zümer: 65)

ORUCU BOZMAYAN FAKAT MEKRUH OLAN ŞEYLER

1- Mazmaza ve istinşakta mübalağa etmek (boğaza su kaçarsa orucu bozar, kaçmazsa bozmaz, fakat mekruhtur. Zira kaçma ihtimali vardır.)

Lakiyt b. Sabere (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir:

-“Oruçlu olmadığın zaman ağzına, burnuna su vermekte mübalağa et.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

2- Öpmek, zevcesine şehvetle çok bakmak, cimayı düşünmek, hanımını çok ellemek, sarılmak. Çünkü bunlar kişiyi cima veya cünüplüğe sevk edebilir.

Hiz. Aişe (r.a)’dan şöyle rivayet edilmiştir:

-“Rasulullah (s.a.s) oruçlu olduğu halde

öper, oruç lu iken mübaşerette (Elle dokunmak ve sarılmak) bulunurdu. Lakin, içinizde nefsine en ziyade hakim olan O idi.”

- (Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi’ Nesei)

Ebu Hureyre (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir: ‘.

-“Bir adam, Rasulullah (s.a.s)’e, oruçlu bir kimsenin kadına temas edip edemeyeceğini sormuş, Rasulullah (s.a.s)’de buna müsaade buyurmuştu. Diğer biri gelip sorunca buna izin vermedi. İlk olarak izin verilen şahsın yaşlı, verilmeyenin de delikanlı olduğu anlaşıldı.”

(Ebu Davud, Beyhaki sahih senedle rivayet ettiler.)

‘ Açıklama: Yaşlıya izin verilmesinin sebebi nefsine hakim olabilmesidir. Ama genç olanın nefsine hakim olması zordur.

Cünüp olma ihtimali fazladır.

3 - Şekersiz sakız çiğnemek ve bir şeyi tatmak mekruhtur. Şekerli sakız çiğnemek ve tattığı şeyi yutmak orucu bozar.

ORUCU BOZMAYAN HALLER

1- Unutarak yemek yemek, su içmek, cima etmek. Ebu Hureyre (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

-“Kim oruçlu iken unutarak yiyip içerse orucuna devam etsin. Çünkü onu Allah doyurmuş ve sulamıştır.”

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

Tirmizi’nin lafzı şöyledir:

-“Unutarak yiyip içen kimse orucunu bozmasın. Çünkü yiyip içtiği Allah’ın rızıklandığı bir rızıktır.”

2- Uyurken ihtilam olmak, istemeyerek

kusmak ve kan aldırma. Rasulullah (s.a.s) ihramda iken de oruçlu iken de kan aldırması.

Bir başka rivayette Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: “Kuran, ihtilam olan, kan aldırma kimse orucuna devam etsin, orucunu bozmasın.”

(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Ramazan gecesinde cema etmek ve cünüp olarak sabahlamak.

Ümmü Seleme (r.a)’dan şöyle rivayet edilmiştir:

-“Rasulullah (s.a.s) ihtilam yüzünden değil de cinsi münasebette bulunmaktan dolayı cünüp olur ve sabahtan önce yıkanmadan bu durumda oruca başlardı. Sonra ne orucunu bozar ne de kaza ederdi.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

4- Yağ sürünmek, gözlere sürme

çekmek.

Rasulullah (s.a.s) Ramazanda oruçlu iken sürme kullandı.”

(İbni Mace, Beyhaki) ‘Zayıf hadis.

Enes, Hasan Basri ve İbrahim Nehai (r.a); oruçlu olan kimsenin sürme kullanmasında bir mahzur görmemişlerdir.

(Buhari)

.5 - Boğaza toz veya sinek kaçması. Çünkü bunlardan kaçınmak zordur.

6 - Dişler arasında kalan nohut tanesinden az bir yemek kalıntısını yutmak orucu bozmaz. Nohut tanesinden büyük yemek kalıntısını yutmak ise orucu bozar.

7- Misvak kullanmak.

Amr b. Rabia (r.a) şöyle demiştir:

-“Rasulullah (s.a.s)’i, çok defa oruçlu olduğu halde misvak kullanırken gördüm.”

(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi)

8- Yıkanmak, serinlemek gayesiyle vücuda su dökmek.

Rasulullah (s.a.s)’in ashabından bazıları şöyle demişlerdir:

-“Rasulullah (s.a.s) Arcı adındaki köyde (Medine’den bir kaç gün uzakta olan bir köydür) oruçlu olduğu halde sıcaktan veya susuzluktan dolayı başına su döker ken gördüm.”

(Ebu Davud, Nesei, Ahmed)

9- Iccu sürünmek.

10- Kalçadan, hastalık nedeniyle verilen iğne orucu bozmaz. Ama besleyici veya vücut direncini artırmak için verilen iğne orucu bozar.

ORUCUN KAZASI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Hasta veya yolcu iken oruç

tutmayanlar, oruçla-rini kaza etmeye imkan bulamadan ölürlerse üzerlerine herhangi b ir oruç yüklenmez. Fakat iyileştikten veya mukim olduktan sonra ölürlerse tutamadıkları oruçların miktarınca kaza lazım gelir. Kaza edemedikleri günler içinde sadaka’i fi tır ölçüsünde, bir fakire yemek verilmesini vasiyet ederler.

Hız. Aışe (r.a)’dan Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğı rivayet edilmiştir:

-“Oruç borcu olarak ölen kimsenin yakınlarından biri onun yerine oruç tutabilir.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

İbni Ömer (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğı rivayet edilmiştir:

-“Üzerinde bir aylık oruç borcu olarak ölen kimsenin yerine yakınlarından biri her gün için bir yoksul doyursun.”

(Ebu Davud, İbni Mace)

İbni Abbas (r.a) şöyle demiştir:

-“Bir adam Ramazanda hasta olur da oruç tutamaz ve sonradan ölürse; onun namına her gün için bir yoksul doyurulur. Kaza etmek gerekmez. Eğer oruç adamışsa adak orucunu yakınlarından birisi kaza eder.”

(Ebu Davud, Beyhaki)

2- Bütün Ramazan ayını baştan sona kadar delirmiş olarak geçiren kimsenin Ramazan orucunu kaza etmesi gerekmez. Fakat Ramazanın içinde deliliği son bulursa o günden önceki tutamadığı oruçları kaza eder ve kalan Ramazan günlerinde oruç tutar.

Allah’u Teala şöyle buyuruyor:

-“**Kim Ramazan ayına erişirse onu oruçlu geçirsin.**”

(Bakara: 185)

3- Bütün Ramazanı baygın geçiren kimse

ayılınca

kaza ile mükellef olur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Çocuk buluğa erinceye kadar, deli olan iyileşinceye kadar, uykuda olan uyanıncaya kadar kendilerine günah yazılmaz.”

(Ebu Davud, Ahmed)

4- Gündüzleyin hayızlı bir kadın temizlenince, misafir, yolculuğunu bitirince, çocuk bülüğe erince, gayri müslim, müslüman olunca günün geri kalan kısmında oruca devam eder.

5- Ramazan orucu bir biri arkasınca kaza edildiği gibi ayrı ayrı günlerde de kaza edilebilir. Diğer Ramazan ayı gelince kaza bırakılıp Ramazan orucuna başlanır. Ramazan orucu tutulduktan sonra kazaya devam edilir.

İbni Ömer (r.a)’dan Rasulullah (s.a.s)’in

şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- “Ramazan orucunu kaza eden kimse isterse ara vererek isterse ara vermeyip peş peşe kaza eder.”

(Dare Kutni)’İbni Cevzi bu hadis için Sahih dedi.

6 - Nafile olarak tutulan bir orucun, başlandığında tutulması, bozulduğunda da kaza edilmesi vacip olur.

ORUCUN SÜNNETLERİ

1 - İftar için acele etmek, sahuru geciktirmek. Sehl b. Sa’d (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- “İnsanlar, vakti gelince iftar etmekte acele ettikleri müddetçe hayırlı olmakta devam ederler.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei) Ebu Davud’un rivayeti şöyledir:

- “İnsanlar iftar etmekte acele ettikleri müddetçe bu din ötekilerine olan üstünlüğünü muhafaza eder. Çünkü yahudi ve hristiyanlar, iftarlarını geciktirirler.”

Tirmizi’nin rivayeti şöyledir: Allah’u Teala buyuruyor ki;

-“Kullarımın en sevgilisi iftarda acele edenlerdir.”

Ra sulu İlah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Ümmetim iftarda acele edip sahuru geciktirdikçe hayır içindedirler.”

(Ahmed Sahih senedle rivayet etti.)

2 - Hurma veya su ile iftar etmek.

Selman b. Amir (r.a)’dan Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-“Sizden biriniz iftar ettiği vakit hurma ile iftar etsin. Çünkü hurma berekettir. Hurma bulamayan da su ile iftar etsin. Zira su, temizleyicidir.”

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed)
İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

3 - İftarda dua etmek.

Abdullah b. Zubeyr (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) iftar ettiği zaman şöyle dua ederdi:

-“Ya Rabbi! Senin için oruç tuttum. Senin verdiğin rızıkla iftar ettim.”

(Ebu Davud, Taberani)

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) iftar ederken şöyle derdi:

-“Susuzluk gitti, damarlar ıslandı ve inşallah ecir ve sevabı da meydana geldi.”

(Ebu Davud, Nesei)

Abdullah, b. Zübeyr (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) Said b. Mu az' da iftar etmişti de şöyle

buyurmuştu:

-“Oruçlular sizin yanınızda iftar etsin, iyi insanlar yemeğinizi yesin, melekler de size istiğfar etsin.”.

(İbni Mace)

4 - Sahur yapmaktır. (Sahur: Gecenin sonunda yemek ve içmektir.)

Enes (r.a)’dan şöyle rivayet edilmiştir:

-“Sahurda yiyiniz. Çünkü sahurda yemekte bereket vardır. “

(Buhari, Müslim, Nesei)

Amr b. As (r.a)’dan Rasulullah (s.a.s)’in şöyle dediği rivayet edildi:

-“Bizim orucumuzla ehli kitabın orucu arasındaki fark sahurda yemektir.”

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

5- Dili, kötü konuşmaktan korumaktır.

Ebu Hureyre (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-“Kötü konuşma ile kötü işleri kim bırakmazsa Allah’ın onun yemesini ve içmesini bırakmasına ihtiyacı yoktur.”

(Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

6- Ramazanda Kur’an okumak ve cömert olmaktır.

İbni Abbas (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir:

-“Rasulullah (s.a.s) Allah’ın kullarına hayır yaparak bakımından insanların en cömerdi idi ve en ziyade Cibril kendisine geldiği sırada cömert olurdu. Cibril (A.S) Ramazanın sonuna kadar her gece kendisine gelir ve Rasulullah (s.a.s) Kur’an okuyup O’na dinletirdi. Bir rivayette: Rasulullah (s.a.s)’e Kur’an dersi verirdi. (Yani önce Cibril okur, Rasulullah dinlerdi. Sonra da Rasulullah okur Cibril dinlerdi.) Cibril (a.s) ile mülakat ettikleri zamanlarda hayır

yapmakta, esen rüzgardan daha cömert olurdu.”

(Buhari, Müslim)

Zeyd b. Cühen (r.a)’dan Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

-“Bir oruçlunun iftarını sağlayan kimseye, oruçlu nun sevabından bir şey eksilmemek üzere, oruçlunun sevabı kadar sev ab vardır.” ‘

(Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed) Tirmizi ve İbni Hibban bu hadis için Sahih dediler.

İ’TİKAF

İ’tik af: Oruçlu olarak ve i’tik af niyetiyle bir camii veya mescidde bir süre durup çıkmaktır.

İ’tikafm Hükümü: İ’tikaf müekked sünnettir.

. Hz. Aişe (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- “Rasulullah (s.a.s) ölünceye kadar, Ramazanın son on gününde i'tikaf a girerdi. Ondan sonra zevceleri i'tikafa girdiler.”

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

Ebu Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- “Rasulullah (s.a.s) her Ramazanda on gün i'tikafa girerdi.- Ahirete teşrif edeceği yıl gelince yirmi gün itikaf a girdi.”

(Buhari, Ebu Davud)

İ'TİKAFIN ŞARTLARI

1- İ'tikafa niyet etmek.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Ameller niyete göredir.”**(Buhari, Müslim)**

2- Oruçlu olmak.

Kasım b. Muhammed ve Abdullah b. Ömer’in azatlısı Nafi şöyle naklediyor:

-“Allah (c.c)’nın şu ayeti kerimesine göre oruçsuz i’ tik af olmaz: “(Ramazan gecelerinde) fecr vakti ak iplik kara iplikten ayırt edilinceye kadar yiyip için. Sonra akaşama kadar da orucu tamamlayın. Mescitlerinizde i’tikafta bulunduğunuz zaman zevcelerinize yaklaşmayın.”

(Bakara: 187)

Çünkü burada, i’tik af la, oruç beraber zikredilmiş tir.”

(Muvatta Malik)

Hız. Aışe (r.a)’dan şöyle dediğı rivayet edilmiştir:

-“Oruçsuz i’tikaf yoktur.”**(Ebu Davud, Dare Kutri, Bey haki, Hakim**

)'Zayıf hadis.

3- İçinde cemaatle namaz kılınmayan mescid veya namazgahda i'tikafa girilemez.

Huzeyfe (r.a)'nın, İbni Mes'ud (r.a)'ya şöyle dediği rivayet edilmiştir:

-“Cemaate açık olan mescidler dışında i'tikaf olamayacağını biliyorum.”

(Taberani)'Zayıf hadis.

Hız. Aişe (r.a)'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir:

-“Cemaate açık olan mescidler dışında i'tikaf yoktur.”

(Ebu Davud)

‘ Kadın ise evindeki namazgahta da i'tikafa girebilir.

4- İ'tikafta olan kimse abdest bozmak veya Cuma namazını kılmak dışında herhangi bir iş için i'tikafa girdiği yerden çıkamaz.

Hız. Aişe (r.a)'dan şöyle rivayet

edilmiştir:

-“Rasulullah (s.a.s) i'tikafta iken başım uzatır, ben de başını tutar, yağlar ve güzel koku sürerdim. Eve girmezdi. Ancak abdestini bozmak istediği zaman eve gelirdi.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

Cuma namazı kılmak için de çıkılabilir. Zira, cuma namazı kılmak ta kişinin en önemli ve mutlaka vaki olan bir ihtiyacıdır. Ancak şu varki öğle namazının vakti girmeden, çıkamaz.

5- İ'tikafta olan kimse için cinsel ilişkide bulunmak haramdır. İster gece, ister gündüz, ister bilerek, ister unutarak olsun cinsel ilişkide bulunduğu taktirde i' tikafi bozulur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-“Siz, mescidlerde i'tikafta iken kadınlara yaklaşmayın.”

(Bakara: 187)

6- Herhangi bir kadınla tenasül uzvu dışında iliş

kide bulunup ta inzal olan veyahut kadını öpüp veya ona dokunup inzal olan kimsenin de i'tikafı bozulur.

Çünkü bu eylemlerin hepsi, inzal ile sonuçlanınca cinsel ilişkinin hükmüne girerler. Eğer kişi inzal olmazsa cinsel ilişkinin hükmüne girmedikleri için her ne kadar haram ise de bunlarla i'tikaf bozulmaz. Zira ibadet ancak cinsel ilişki ile bozulur.

Hz. Aişe (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

-“İ'tikafta bulunan kimsenin hastayı ziyaret etmemesi, cenazeye gitmemesi, kadına temas etmemesi ve cinsi münasebette bulunmaması sünnettir. Zaruri olan ihtiyaçlardan başkası için dışarıya

çıkamaz.”

(Ebu Davud, Nesei)

İ'TİKAFIN FAZİLETİ

İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

Şu kabrin sahibini şöyle derken işittim:

- “Kim bir kardeşinin ihtiyacını temin için yürür ve temine muvaffak olursa, bu iş ona yirmi sene i'tikaftan daha hayırlıdır. Kim, Allah'ın rızasını isteyerek bir gün i'tikafa girerse, Allah onunla ateş arasını doğu ile batı arasındaki mesafeden daha büyük üç hendek ile ayırır.”

(Taberani, Beyhaki, Hakim)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

Hüseyin b. Ali (r.a)'dan Rasuiullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet

edilmiştir:

- “Kim Ramazanda on gün i’tikafa girerse, iki Hac ve iki Umre yapmış gibi olur.”

(Beyhaki)

HAC. BAHSİ

Haccın Hükümü: Hacc; köle, deli ve çocuk olmayan ve vücudunda herhangi bir sakatlık veya hastalık bulunmayan bir kimsenin -eğer hacca gidip dönünceye kadar yol masrafını ve çoluk çocuğunun oturacakları meskenden başka, yiyecek ve giyecek gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak kadar varlığı bulunur ve yol da emniyetli olursa- ömründe, yapması bir defa farz olan bir ibadettir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- “Beyt’e gidebilme gücüne sahip olan

kimseler için Beyt'i hacetmek Allah'ın gerekli kıldığı bir görevdir.

Kim ki küfre girerse (Allah'a zarar veremez). Çünkü, bütün alemlerden müstağnidir.”

(Al-i İmran: 97)

İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

Ekra b. Habis (r.a) Rasuiullah (s.a.s)'e şöyle sordu:

- “Ya Rasulallah! Hacc, her sene midir, yoksa bir defa mı?” Rasuiullah (s.a.s):

- “Yalnız bir defadır. Fazla yapan için nafilendir” buyurdu.

(Ebu Davud, Nesei, Ahmed, Hakim)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

HACIN VÜCUBUNUN ŞARTLARI

1- Müslüman olmak: Çünkü Hacc bir ibadettir. Müslüman olmayan kimsenin ibadeti ise makbul değildir.

2- Akıllı Olmak:

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Çocuk buluğa erinceye kadar, deli olan iyileşin ceye kadar ve uykuda olan uyanıncaya kadar kendileri ne günah yazılmaz.”

(Ebu Davud, Ahmed)

3- Hürriyet (Hür Olmak):

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Hangi köle azatlanırsa on defa bile Hacca gitmiş olsa, İslamın rüknü olan Haccı bir daha yapması gerekir.”

(Beyhaki, Taberai, Hakim)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

4- Buluğa Ermiş Olmak:

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Hangi çocuk ergenlik çağına girerse, on defa bile Hacca gitmiş olsa, islam'ın

rüknü olan Haccı bir daha yapması gerekir.”

(Beyhaki, Taberani, Hakim)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

5- Vakit: Haccın vakti; Şevval, Zilkade aylarıyla

Zilhicce ayının ilk on günüdür.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-“Hacc, bilinen aylardır.”

(Bakara: 197)

İbni Ömer (r.a) demiştir ki:

- “Hacc ayları; Şevval, Zilkade ve Zilhiccenin on günüdür.

(Buhari)

6- Nakil Vasıtasını Ve Masrafları Temine Gücün Yetmesi:

İbni Ömer (r.a)’den şöyle Rivayet edilmiştir:

-“Bir adam Rasulullah (s.a.s)’e geldi ve dedi ki:

-“Ya Rasulallah! Haccı gerektiren şey nedir?” Rasulullah (s.a.s):

-“Azık ve binittir” buyurdu.”

(Tirmizi, Dare Kutni, Beyhaki, İbni Mace)’Zayıf hadis.

Enes (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir:

-“Haccın farziyetini bildiren ayette geçen “Beyt’e gidebilme gücüne sahip olan kimseler için” (Al-i İmran: 97)’dan maksat nedir?” diye sorulduğunda Rasulullah (s.a.s): “Azık ve binittir” diye cevap vermiştir.

(Dare Kutni)’Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

7 - Çoluk çocuğunun oturdukları meskenden başka, yiyecek ve giyecek gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılaya cak miktardan fazla varlığa sahip olmak. Zira Hacc, şeriatin emrettiği bir ibadettir. Çoluk çocuğunun nafakası ise kul hakkıdır. Kul hakkı şeriatin

emrinüen önce gelir.

HACCIN EDASININ ŞARTLARI

1-Bedenen Salim Ve Sıhhatli Bulunmak: Çünkü, hastalık veyahut vücutta bir sakatlığın bulunması halin de yolculuk yapmak ya büsbütün imkansızdır ya da zordur. Dinde ise zorluk yoktur.

İbni Abbas (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Haccetmek isteyen kimse acele etsin, geciktirme sin. Çünkü kişi hastalanır, deve yolunu şaşırır ve araya ihtiyaç girer.”

(Ebu Davud, Ahmed)

Has’am Kabilesinden bir kadın gelip dedi ki:

- “Ya Rasulallah! Allah’ın kulları üzerine farz olan Hacc, ihtiyarlayıp takatsiz kaldığı zamanda babama farz oldu. Onun yerine ben Hacc edebilir miyim?” Rasulullah (s.a.s): “Evet” buyurdu. Bu da Veda Haccında idi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

İmam Ebu Hanife’ye göre, iki gözden kör olan kimseye beraberinde kendisine yardımcı olacak bir kimsesi bulunsa bile-Hacc, farz değildir. Diğer iki imam ise, beraberinde kendisine yardım edecek bir kimse bulunursa farzdır, demişlerdir.

2 - Yol Emniyeti Ve Hapsedilmemiş Olmak:

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- “Beyt’e gidebilme gücüne sahip olan kimseler için Beyt’i haccetmek Allah’ın gerekli kıldığı bir görevdir.”

(Al-i İmran: 97)

3 - Kadının Mahreminin Veya Kocasının Bulunması: Hacca gitmek isteyen kadının beraberinde ya kocasının ya da kendisiyle evlenmesi caiz olmayan yakın bir akrabasının bulunması şarttır. Evi Mekke'den üç günlük veya daha uzak mesafede olan kadın için bu kişilerden biri olmadan haccetmesi caiz değildir. Fakat eğer evi Mekke'den üç günlük mesafeden daha az ise, o zaman beraberinde kocası veya yakın akrabası bulunmasa da haccetmesi caizdir.

İbni Abbas (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

-“Rasulullah (s.a.s)'i, hutbe okuduğu sırada şöyle derken işittim: “Kadın, yanında bir mahremi olmadan yola çıkmasın.” Bunun üzerine adamın biri kalkıp dedi ki: “Ya Rasulallah! Zevcem, Hacca gitmek üzere yola çıktı. Ben de filan

gazveye katılmak için kaydedildim.”
Rasulullah (s.a.s): “Vazgeç, git ailenle birlikte haccet” buyurdu.

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Bir kadının yanında mahremi olmadan üç günlük mesafeden uzak bir yere yolculuk yapması caiz değildir.”

(Buhari, Müslim)

4- Hacca gitmek isteyen kadının beraberinde yakın bir akrabası bulunursa, kocası onu Hacca gitmekten alıkoyamaz. Çünkü farz olan ibadetlerin yerine getirilmesinde kocasının söz haklı yoktur. Hacc da farz olan i-badetlerdendir. Ancak, eğer kadının beraberindeki yakın akrabası helal, haram bilmeyen ve güvenilir bir kimse olursa o zaman kocası onu gitmekten alıkoyabilir.

5- İddet İçinde Olmamak: Kocası ölmüş

veya kocası tarafından boşanmış olan bir kadına Haçcın farz olması için bu kadının iddetinin bitmiş olması şarttır.

6- İhrama girdikten sonra ergenlik çağına giren çocuğun devam ettiği Hacc, farz yerini tutmaz. Çünkü ihrama girerken Hacc, çocuğa farz olmadığı için başladığı Hacc nafil olup farza dönüşemez. Fakat, eğer çocuk daha Arafat’a gitmemişken ihramını yenileyip farz niyetini getirirse caizdir.

HACCIN VAKTİ (MEVSİMİ)

Şevval, Zilkade ve Zilhiccenin ilk on günüdür. , Bu mevsimden önce ihrama girmek catz olmakla beraber mekruhtur.

Allah (c.c) buruyor:

“Hacc, bilmen aylardadır”.

(Bakara: 197)

İbni Ömer (r.a) demiştirki. Hac ayları: Şeval, Zilkade ve Zilhiccenin on günüdür.

(Buhari)

HACCIN MİKATLARI

Haccın inikatları; Hacca giderken ihrama girmeden geçilmesi caiz olmayan yerlerdir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- “Hiç bir kimse ihrama girmeden mikatı geçemez.” (İbni Ebi Şey be Musannefinde ve Taberani rivayet ettiler)
Bu mikatlar ise:

1- Irak tarafından gidenler için “Zatü İrk” denilen yerde.

2- Şam tarafından gidenler için “Cuhfe”de.

3- Medine tarafından gidenler için “Zül-

Huleyfe”de.

4- Necid tarafından gidenler için “Karn”de.

5- Yemen tarafından gidenler için de “Yelemlem” denilen yerde.

İbni Abbas (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir: - “Rasulullah (s.a.s) Medineliler için “Zül-Huleyfe”yi, Şamlılar için “El-Cuhfe”yi, Necidliler için “Kara el-Me-nazil”i, Yemen için de “Yelemlem”i mikat olarak tesbit etmiş ve demiştir ki: “Bu sayılan yerler, o yoldan Hacc ve Umre niyetiyle gelen diğer herkes için de mikattır.” (Yani; bu yere gelince ihrama girerler). Bu yerlerden yakın yerlerde ikamet eden için mikat, ikamet ettikleri yerdir. Hatta Mekkeliler için Mekkedir. Onlar da oradan ihrama girerler.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi Nesei)
Rasulullah (s.a.s) Iraklılara “Zatü
İrk”i mikat tayin etti.”

(Ebu Davud, Nesei, Ahmed)

İbni Ömer (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir: - “O iki şehir (yani; Küfe ile Basra) fethedilince,

Ömer (r.a)’ya geldiler ve dediler ki: - “Ya Emire’l mü’minin.» Rasulullah (s.a.s) Nacidliler için Karn’ı hudud tayin etmiştir. Fakat O, bizim yolumuzdan uzaktır. Oradan başlarsak bize zor olur.”

Hız. Ömer: “Sizin yolunuzda Kam’m hizasına bakınız” dedi. Ve onlara “Zatü İrk”i mikat tayin etti.

(Buhari)

MİKATLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

1- Hacca veya Umreye gitmek isteyen kişinin bu mikatlara varmadan da ihrama girmesi daha iyidir.

Ali b. Ebi Talib (r.a)'ye: “Başladığınız Hacc ve Umreyi tam olarak yapın” (Bakara: 196) ayetinin manası sorulduğunda: “Kişinin Hacc veya Umreye giderken kapısı önünden ihrama girmesi demektir” demiştir.

(Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.)

2- Mekke’de olanlar için ise, Hacc mikatı Harem’in içi. Umre mikatı da Harem’in dışıdır.

Rasulullah (s.a.s) ashabından kimisine Mekke’nin i-çinde Hacc ihramına girmelerini emrettiği halde muhterem eşi Hz. Aişe’nin Umre ihramına girmesi için kardeşine O’nu Tenim’e götürmesini emretmiştir. (Tenim ise Harem’ in dışında

olan bir semtin adıdır.)

(Bu rivayetler Sahih-i Müslimde geçmektedir.)

HACCIN FARZLARI

Haccın farzları üçtür. Bunlardan birisi yapılmazsa, Hacc batıl olur ve gelecek yılda kaza etmek gerekir.

- 1- İhrama Girmek.
- 2- Arafat'ta Vakfe Zamanında Durmak.
- 3- Ziyaret Tavafında Bulunmak.

HACCIN VACİPLERİ

Safa İle Merve Tepeleri Arasında Sa'y Etmek. Müzdelife'de Durmak. Cemreleri Taşlamak (Şeytan Taşlama). Saçları Traş Etmek Veya Kısaltmak. Veda Tavafını Eda Etmek.

İHRAMA GİRMEK

1- Kişi ihrama girmek istediği zaman önce yıkanır veyahut abdest alır.. Fakat, yıkanmak abdest almaktan daha iyidir.

İbni Ömer (r.a) şöyle dedi: “Kişinin ihrama girmeden önce gusletmesi sünnettendir.”

(İbni Ebi Şeybe, Dare Kutni, El-Bezzar, Hakim) Hakim bu hadis için Sahih dedi.

Zeyd b. Sabit (r.a) şöyle dedi: “Rasulullah (s.a.s)’i ihrama gireceği vakit üzerindeki elbiseyi çıkarıp, yıkandığımı gördüm.”

(Tirmizi rivayet etti ve Hasen dedi.)

2- İhrama girmek isteyen kimse yıkandıktan sonra - Birini eteklik yapmak, diğerini de omuzları üstüne atmak suretiyle- yeni veyahut yıkanmış iki bez

parçası na bürünür. Kadın, ihramda iken istediği elbiseyi giyebilir. Çünkü kadının dikilmemiş elbise giymesinde avret yerlerinin açılma tehlikesi vardır.

İbni Abbas (r.a) şöyle demiştir:

- “Rasulullah (s.a.s) saçını tarayıp, yağladıktan sonra gömleği ile rıdasını (erkeklerde belden aşağısını örten örtü) giydikten sonra ashabı ile birlikte Medine’den çıkıp gitti ve deri üstüne sürülen zaferanlı elbise lerin dışında gömleklerle ridaların giyilmesini yasakla madı.”

(Buhari)

3 -İhrama girmek isteyen kişinin güzel koku sürünmesi sünnettendir.

Hiz. Aişe (r.a) şöyle demiştir: “Rasulullah (s.a.s)’e ihrama gireceği vakit ve girmeden önce güzel kokular sürerdim.”

(Buhari, Müslim)

4- İhrama girdikten sonra iki rekat namaz

kılınır.

Ve “Allah’ım! Ben hacca gitmek istiyorum. Bana kolaylık ver ve benden kabul buyur” diye dua edilir.

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

-“Rasulullah t s.a.s) Zülhalife’de ihrama girdikten sonra iki rekat namaz kıldadı.”

(Müslim)

5- İki rekat namaz kıldıktan sonra telbiyeye başlanır,

İbni Abbas (r.a) şöyle dedi:

-“Rasulullah (s.a.s) namaz kılar kılmaz telbiyeye başlamıştır.”

(Tirimizi, Nesei)

Nesei bu hadis için Hasen-Garib dedi.

Telbiyeye namazdan hemen sonra başlanmayıp ta bi-neğin sırtında Hacca doğru yol alırken başlanması da caizdir. Fakat yukarıdaki hadisi şerife göre namazdan hemen sonra başlanması daha

iyidir.

Kadın, telbiye ederken sesini yükseltemez.

6- İhrama giren kimse eğer yalnız Hacc maksadıyla ihrama giriyorsa getirdiği telbiye ile Hacc niyetini getirmek zorunda olur. Kişi Hacca niyet ederek telbiyeye başlarsa ihrama girmiş olur. Çünkü Hacc bir ibadettir. İbadetler ise niyete göredir. Fakat telbiye getirilmeden Hacca niyet edilse bile ihrama girilmiş olamaz. İhrama girilmesi için niyet edildikten sonra telbiye getirmek şarttır.

7- Telbiye: Lebbeyk Allahumme Lebbeyk, La şerike leke lebbeyk, innel hamde ve ‘ n-ni’ mete leke ve’1-mülk, la şerike lek.” (Yani; “Senin emrindeyim Allah’ım senin emrindeyim. Senin emrindeyim. Senin ibadette ortağın yoktur. Senin emrindeyim. Bütün hamd, nimet ve

hükümranlılık senindir.”) diye zikretmektir.

Telbiyede . geçen bu kelimelerden bir tanesini bile eksik bırakmamak gerekir. Fakat bir şeyler ilave edilirse caizdir.

İbni Ömer (r.a) şöyle dedi: “Rasulullah (s.a.s) Zül-Huleyfe mescidi yanında hayvanına bindi. Hayvan kalkıp doğrulunca, yüksek sesle telbiye yaptı ve “Lebbeyk Allahumme lebbeyk, la şerike leke lebbeyk, innel hamde ve’ nni’mete leke ve’1-mülk, la şerike lek” buyurdular.

(Buhari, Müslim, ‘Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Buhari’den başka ötekilerde şu ziyade vardır: İbni Ömer (r.a) dedi ki: “Ömer (r.a) Rasulullah (s.a.s)’in telbiye ettiği gibi telbiye eder ve şunları eklerdi: “Lebbeyk Allahumme lebbeyk, lebbeyke ve sadeyke ve’1-hayru fi yedeyke lebbeyke ve’r-

ragbau ileyke ve'l amel.” (Yani; Allah'ım! Sana icabet ettim, sana. Senin taatına koşarak senin. Hayır senin elindedir. İcabet te sana, rağbet te ancak sanadır.)

8-İhramda bulunan kimse refese, ftisuk ve cidal yapmaktan bütün gücü ile sakınmalıdır.

Refes: Kimisi; cinsel ilişkidir. Kimisi; kötü ve kaba laflardır. Kimisi de; kadınların yanında cinsel ilişki ile cinsel ilişkiye sürükleyici şeylerden söz etmektedir.

Füsuk; Dini yasakları çiğneyip korkusuz ve pervasızca günah işlemektir. Bu, her ne kadar her zaman haram ise de, ihramda her zamankinden daha haramdır.

Cidal: Şunun bununla gerekli, gereksiz tartışıp ağız kavgası yapmaktır. Kimisi de; Haccın zamanı hakkında müşriklerle münakaşa etmektir.

9 - İhramda olan kimse av avlayamaz. Ava işaret te edemez ve onu başkasına gösteremez.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-“İhramda iken av öldürmeyin.”

(Maide: 95)

- “Deniz avı ve onu yemek size de yolculara da geçimlik olmak üzere helal kılınmıştır. İhramda olduğunuz müddet ise, kara avı haram kılınmıştır. Kendisine dönüp huzurunda toplanacağınız Allah’tan sakının.”

(Maide: 96)

Abdullah b. Ebi Katade (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir: “Rasulullah (s.a.s) Hacc için yola çıktı. Biz de beraberinde çıktık. Rasulullah (s.a.s) sahabilerinden -içlerinde Ebu Katade de olduğu halde- bir grup insanı keşif için sevkedip: “Deniz kenarına doğru gidiniz, sonra bize katılınız” emrini

verdi. Bu, keşif kolu olarak ayrılan grup, deniz sahiline doğru yol aldılar. Nihayet Rasulullah (s.a.s)’den tarafa döndükleri zaman Ebu Katade’den başka hepsi ihrama girdiler. Talnız Ebu Katade ihrama girmede. Onlar bu şekilde yol alırlarken ansızın yaban eşekleri gördüler. Ebu Katade hemen üzerlerine hücum etti ve onlardan bir dişi yaban eşeği öldürdü. Müteakiben bu müfreze, bir yere inip konakladı ve o a-vın etinden yediler. Sonra kendi kendilerine: “Bizler ih-ramlı olduğumuz halde (avlanıp) et yedik” dediler. Dişi yaban eşeğinin etinden arka kalan kısmı da yanlarında taşıdılar ve nihayet Rasulullah (s.a.s)’e geldiklerinde:

-“Ya Rasulallah! Bizler ihramlanmıştık. Ebu Katade ise ihrama girmemişti. Birdenbire bir takım yaban eşekleri

gördük. Ebu Katade'de hemen üzerlerine saldırır ve onlardan' dişi bir eşi öldürdü. Biz de inip onun etin den yedik. "Bizler ihramlı olduğumuz halde av eti yedik" diye söylenerek onun etinden kalanı da (beraberi mizde) getirdik" dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) onlara: "Sizden Ebu Katade'ye bu yaban eşeğini avlamasını emreden yahut herhangi bir şey ile kendisine işaret ederek (avı) gösteren var mıdır?" diye sordu. Onlar: -"Hayır, yoktur" cevabını verdiler.

Rasulullah:

-“Öyle ise bu avın etinden geri kalanını yeyiniz”buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

10- İhramda olan kimse gömlek, kilet, sarık ve mest te giyemez. Ancak, eğer terlik bulamazsa mestin boğazını kesip

terlik durumuna getirdikten sonra giyebilir. Safran veya vers ile boyanmış bir elbiseyi de giyemez. Ancak yıkanmış ise rengi gitmemiş bile olsa giyebilir. Ayağa giyilecek terliğin dikişsiz olması şarttır.

İbni Ömre (r.a)’den şöyle rivayet edilmiştir:

-“Bir adam Rasulullah (s.a.s)’e:

-“Ya Rasulallah! İhrama girmek isteyen kimse hangi elbiseyi giyer?” diye sordu. Rasulullah (s.a.s):

-“Gömlekleri, sarıkları, donları, başa giyilenleri ve mestleri giyemez. Yalnız, takunya bulamayan kimse mestleri giysin. Fakat topuklarından aşağısına kadar kessin. Zaferan (safran), vers (bir nevi san ottan yapılmış koku) sürülmüş elbise giymesin” buyurdu.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

11- İhramda olan erkek yüzünü ve başını örtemez.

İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) ile birlikte olan bir adamı de vesi vurmuş ve adam da ihramlı olduğu halde ölmüştü. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s): "Onu su ve sidr ile yıkayın. Ve üzerindeki iki elbise ile gömün. Koku sürmeyin, başını ve yüzünü ört

meyin. Çünkü o, kıyamet gününde telbiye ederek diriltilecektir" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

12- İhramda olan kimse güzel koku süremez.

Bir adam: "Yâ Rasulallah! Hacı(nm vaziyeti) nedir?" diye sordu. Rasulullah (s.a.s): "(Hacı, çeşitli sıkıntılar nedeniyle) saçı sakalı birbirine kanşık ve güzel

kokulan kullanmayı bırakandır" buyurdu.

(Tirmizi, İbni Mace)'Hakim bu hadis için Sahih dedi.

13-İhramda olan kimse saçına, sakalına yağ sü remez ve ne saçını ne sakalını ne de vücudunun herhan gi bir yerinde bulunan kıllan tıraş edemez.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-, "Kurban, yerine ulaşınca kadar başlannızı tıraş etmeyin."

(Bakara: 106)

14 - İhramda olan kimsenin hamama gidip yıkanma sında sakınca yoktur. Ebu Eyyub (r.a): "Rasulullah (s.a.s)'i ihramlı olduğu halde guslederken gördüm dedi. Sonra ellerini öne arkaya götürmek suretiyle başını oğuşturdu. Ve: "Rasulullah (s.a.s)'i işte böyle yaparken gördüm" diye ilave etti.

(Buharı,- Müslim, Ebu Davud)

15 - İhramda Olan kimsenin bir duvar" veya tahta revan ile gölgelenmesinde ve beline kemer bağlamasında bir sakınca yoktur.

Ukbe b. Sahban (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Osman b. Affan (r.a)'yu El-Abtuh'ta ihramlı iken çadm kurulmuş ve kılıcı da ağaçta asılı olarak gördüm."

(İbni Ebu Şeybe Musannefinde rivayet etti.)

Ümmü Hüseyin (r.a)'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasulullah (s.a.s) ile beraber haccettim. Usame ve Bilâl'den biri Rasulullah (s.a.s)'in devesinin yulannı tutuyor diğeri ise sıcaktan koruyordu. Akabe taşını taşlayıncaya kadar böyle devam etti."

16 - Kadın, ihramda yüzünü açar. Eğer kadın yüzünün üstüne bir şey sarkıtır da bunu yüzünden uzak tutarsa caizdir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Erkeğin ihramı başından belli olur. Kadının ihramı ise yüzünden belli olur."

(Beyhaki, Dare Kutni)

Hız. Aışe (r.a) şöyle demiştir:

- "İhramda iken Rasulullah (s.a.s) ile birlikte olduğumuz halde kafilelere rastladık. Onlarla karşılaşınca başörtümüzü yüzümüze indirir, geçtikleri zaman da yüzümüzü açardık."

(Ebu Davud, İbni Mace
Sahih senedle rivayet ettiler.)

17 - İhramda olan kimse, farz olan bir namazdan sonra her yüksek olan bir yere çıkarken, her alçak olan bir yere inerken, her bir süvari kfilesine rastlarken ve her seher vaktinde telbiye getirir.

İbni Cerir, İbni Barsıt'ın şöyle dediğini rivayet etti: İbni Basit dedi ki:

- "Sahabeler dört yerde telbiyeyi severlerdi: Farz namazdan sonra, her yüksek olan bir yere çıkarken, her alçak

olan bir yere inerken ve arkadaşlarını karşıladıkları zaman."

(İbni Ebi Şeybe Musannefinde rivayet etti.) Hafız b. Hâcer "Diraye"de bu hadisin senedi Sahih tir dedi.

18- Telbiye ne kadar yüksek sesle getirilirse o kadar iyidir.

Es-Saibu'l-Ensari (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Bana Cibril (a.s) geldi. Ashabım ve benimle bir likte olanlara, telbiye yaparken, seslerini yükseltmelerini söylememi emreyledi."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)
Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

Ebu Bekir (r.a) şöyle demiştir: "Rasulullah (s.a.s)'e hangi Hacc efdaldır?" diye sormuşlar. Rasulullah (s.a.s)' de: "Yüksek sesle telbiye yapmak ve kan dökmektir" diye cevap vermiştir.

(Tirmizi, İbni Mace)

19- Kişi Mekke'ye girdiği zaman ister gece, ister, gündüz olsun hiç durmadan, Mescid-i Haram'a gider.

Hz. Aişe (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (s.a.s)'in Mekke'ye vardığı zaman ilk yaptığı iş abdest almak, sonra Beyt'i Şerifi tavaf et mekti."

(Buhari, Müslim)

20- Kişinin gözü Beytullah'a iliştiği zaman da tekbir getirir ve Lailahe illallah der. Ondan sonra Ha cer-ül Esved'e doğru yönelip tekbir alır ve Lailahe illallah der. Eğer kişi herhangi bir kimseyi incitmeden Hacer-ül Esved'i öpmeye veya elinin ayasını ona sürmeye olanak bulursa bunu yapmaya çalışır. Şayet elinde bu lunan bir hurma dalı ve benzeri gibi bir şeyi Hacer-ül Esved'e dokundurup ta o şeyi öpmeye imkan bulursa, bu da

iyidir. Şayet bunu da yapamazsa, o zaman yüzünü Hacer-ül Esved'e vererek tekbir ve tehlil getirmek, Allah'a hamdetmek ve de Rasulullah (s.a.s)'e salavat okumakla yetinir.

İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) Hacer-ül Esved hakkında şöyle buyurdu: "Allah'a yemin ederimki, Cenabı Hakk kıyamet gününde onu (Hacer'ül Esced'i) gören gözleri ve konuşan dili olduğu halde kendisine ihlas ile el sürüp öpen kira-se için leyhine şahitlik yapmak üzere diriltecektir."

(Tirmizi rivayet etti ve Hasen dedi.)

Ömer (r.a)'den; Kendisi Hacer-ül Esved'in yanına gelmiş, O'nu öpmüş ve şöyle demiştir:

- "Senin zarar ve menfaat sağlamayan bir taş olduğunu bilirim. Rasulullah (s.a.s)'in

seni öptüğünü görmüş olmasaydım ben de öpmezdim."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir: "Rasulullah (s.a.s) Hacer-ül Esvedin'in bulunduğu rükne geldikçe elinde bulunan birşey ile ona işaret etmiş ve tekbir getirmiştir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ebu Yafur el-Abdi (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in Hz.Ömer (r.a)'ya şöyle dediği rivayet olunmuştur:

- "Sen iri ve güçlü bir adamsın. Güçsüz olan kimseleri incitebilirsin. Bundan dolayı halkın arasına gırıptaşa ulaşmak için onlarla sıkışma. Ancak, eğer bir açıklık bulursan taşı öp veya ona elini sür. Açıklık bulamazsan yüzünü ona verip tehlil ve tekbir getir."

(Ahmed, Şafii, İshak b. Rahavi,

Abdurrezzak ile İbni Ebi Şeybe'de Musannef

elerinde)

İbni Hıbban ve İbni Muin bu hadis için Sahih dediler.

21 - Kişi, bundan sonra ihramının bir ucunu sağ koltuğunun altından bir ucunu da sol omuzunun" üstünden geçirerek sağ yanına döner ve Kabe kapısının bulunduğu tarafa doğru ilerleyip Kabe'nin etrafında yedi tur olarak Kudüm Tavafinı yapar.

Ya'la b. Ümeyye (r.a)'den şöyle dediği rivayet edildi: "Rasulullah (s.a.s) ihramının bir ucunu sağ koltuğunun altından bir ucunu da sol omuzunun üstünden geçirmiş olarak tavaf etti."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih dedi.

KUDÜM TAVAFI

Hükmü: Kudüm tavafinın hükmü sünnettir. Çünkü Allah (c.c) tavafi mutlak bir şekilde emir buyurup "Beyti şu kadar kez tavaf edin" dememiştir. Mutlak bir emrin tekrarı gerektirmediğine ve ziyaret tavafi da icma ile farz olduğuna göre bu, tavafin farz »olmamasını gerektirir.

Mekke'de oturanlar için kudüm tavafi ycktur. Çünkü kudüm tavafi; Mekke'ye geliş tavafi demektir. Mekke'de oturanlar ise Mekke'ye gelmiş olmuyorlar ki bu tavafi yapsınlar.

KUDÜM TAVAFININ YAPILIŞI

1- Hacer'il Esved'in sağından Kabe'nin kapısını takip ederek tavafa başlanır. Câbir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Mekke'ye teşrif

ettikleri vakit Hacer'il Esved'den başlayarak onu istilâm etti (avuçları ile Hacer'il Esved'e temas etti). Sonra Beyti Şerifin sağına geçti. Üç defa remel yaptı, dört defa da tabii yürüyüşle tavaf etti."

(Müslim)

2- Tavaf; "Hatiym"in arka tarafından yapılır.

Hatiym: Oluğun bulunduğu duvarla bitişiğinde ve yerden' yüksekçe olan sekinin adıdır. Hz. Aişe'nin rivayetine göre, burası İbrahim (a.s) zamanında Kabe'nin içinde iken sonradan Kureyşliler tarafından yapılan bir onarımda malzemeleri yetmediği için Kabe'nin dışında bırakılmıştır. Bunun için ona hem "Hatiym" hem "Hicir" denilir. Çünkü Hatiym; koparmak manasında olan "HATM" mastarından müştaktır. Zira burası Kabe'den iken

Kabe' den koparılmıştır. Hicir de; "HACR" mastarından gelmedir. Zira Hacr; menetmek demektir. Burası da Kabe'den iken Kabe'den "menedildiği için ona Hicir denilmiştir. Bunun için Kabe'nin etrafında tur yapılırken bu sekinin dışından geçmek gerekir. Hatta eğer kişi bu seki ile Kabe'nin duvarı arasında bulunan açıklıktan geçerse tavafı caiz olmaz.

Hz. Aişe (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)'e; Kabe'ye bitişik olan kısmın (Cedr veya Hicr'in) Kabe'den olup olmadığını sordum."

Rasulullah (s.a.s):

- "Evet, Kabe'dendir" buyurdular.
- "Şu halde bunu neden Kabe'nin içine almamışlar?" dedim.
- "Kavminin parası buna yetmedi"

cevabını verdi.

- "Kapısı niye şöyle yerden yüksekte?" diye sordum. - "Kavmin, istediklerini içeriye sokmak, istediklerine engel olmak için böyle yaptılar. Kavmin câhiliyyetten yeni kurtulmuş olmasa ve bu yüzden bunu hoş karşılamayacaklarından korkmasaydım Cedr'i, Beyt'in içine alır kapısını yere bitişik yapardım" buyurdu. Diğer bir rivayette:

- "Eğer kavmin şirkten yeni kurtulmuş olmasaydı ben, Kabe'yi yıkar da yere yapışık (alçak) yapardım. Ona biri şark yönünde diğeri de garb yönünde olan iki kapı açardım. Hicr tarafından da ona altı arşın yer katardım. Çünkü Kureyş, Kabe'yi tamir ederken onu böyle noksan bırakmışlardı" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Tirmizi)

3 - Tavafın ilk üç turunda erkekler için "REMEL" yapmak sünnettir. Geri kalan dört tur ise normal yürüyüşle yapılır. Kadınlar ise Remel yapmaz.

REMEL: Tavafın ilk üç turunda erkeklerin kısa adımlarla, omuzlarını silkerek ve çalımli bir şekilde yürümesine (koşar gibi) verilen isimdir.

İbn-i Abbas (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) ashabı ile birlikte (Mekke'ye) gelince müşrikler:

- "Bakınız! Size, Yesrib (Medine) hummasının zayıf lattığı bir grup insan geliyor" dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) "Remel" yaparak tavaf etmelerini ve sonra iki rükün arasında tabii yürüyüşle yürümelerini emretti. Bütün tavafı "Remel" olarak yapmalarını emret

memesine ancak onlara acıması engel olmuştur. Bir rivayette şu ziyâde vardır:

Bunun üzerine müşrikler:

- "Bunlar, işte o hummanın kendilerini zayıf düşür düğünü sandığınız kimselerdir. Fakat bakınız ne çevik insanlar!" dediler.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei, Tirmizi)

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) ilk teşrifinde Hacc ile Umre için tavaf ettiği vakit, üç defa "Remel" yaparak Beyt'i tavaf eder, dört defa da tabii yürüyüşle tavafını yapardı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

Sahabe-i Kiram'dan bir zat:

- "Biz neden bu remel'e devam ediyoruz?' Vaktiyle müşriklere kuvvetli olduğumuzu göstermek için Remel ya pıyorduk. Halbuki Allah (c.c) onları mahvü perişan etmiştir" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a):

- "Remel öyle birşeydir ki, onu

Rasulullah (s.a.s) yapmıştır. Biz Rasulullah (s.a.s)'in sünnetlerini terketmeyi sevmeyiz" dedi.

(Buhari)

4- Remel; Hacer'ül Esved'de başlar ve yine Hacer'ül Esved'de tamamlanır. Şayet fazla kalabalıktan bazı yerlerde koşmaya imkân bulunmazsa, hemen orada durulur ve açıklık bulununca tekrar koşmaya devam edilir.

Câbir b. Abdillâh (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"B.en, Rasulullah (s.a.s)'in Hacer'il Esved'den başlayıp tekrar ona gelinceye kadar üç tavafta ""Remel""yaptığını gördüm."

(Müslim, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

5- Kişi, Kabe'nin etrafında turları yaparken, Hacer'ül Esved'in yanından geçtikçe -yapabilirse- Hacer'ül Esved'i

öpmesi veya ona el sürmesi sünnettir. Şayet fazla kalabalıktan buna gücü yetmezse, o zaman Hacer'ül Esved'in karşısına geldiğinde ona işaret', ederek tehlil

ve tekbir getirmekle yetinir.

Abdullah b. Nafi (r.a)'den; şöyle demiştir: İbn Ömer (r.a)'yı Hacer'ül Esved'e elini sürdükten sonra elini öptüğünü gördüm. O şöyle diyordu:

-"Rasulullah (s.a.s)'i böyle yaparken gördükten sonra bunu yapmayı hiç terk etmedim."

(Müslim)

Câbir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

-"Rasulullah (s.a.s) Veda haccında insanların kendisini görmeleri ve halkın kendisine sual sorabilmeleri

için bineğin üzerinde yükselmiş bir vaziyette beyt'i ta vaf etti. Ve Rasulullah

(s.a.s) asası ile de Hacer'ül Es ved'i işaret ederek istilâm ediyordu. Çünkü halk onun etrafını sarmış (ve çok kalabalık bulunuyorlar)di.

(Müslim)

İbni Ömer (r.a)'dam şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Hacer'il Esved'in bulunduğu rükne geldikçe, elinde bulunan birşey ile ona işaret etmiş ve tekbir getirmiştir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

6- Kabe tavaf edilirken, Hacer'ül Esved'den başka ayrıca Kabe'nin Yemen yönündeki köşesini de öpmek veya ona el sürmek sünnettir. Hacer'ül Esved ile bu köşeden başka bir yere el sürmek "sünnet değildir. Çünkü Rasulullah (s.a.s) yalnız Hacer'ül Esved ile bu köşeye el sürerdi.

İbni Ömer (r.a)'dan; şöyle demiştir:
-"Rasulullah (s.a.s)' in Beytullah'm (Kabe'nin) iki rüknü yemânisinden başka bir tarafına el sürüp öptüğünü görmedim."

Bir rivayette de şöyle denilmektedir:

-"Rasulullah (s.a.s) Veda Haccında bir baston ile rüknü istilâm etmiş (yâni; yalnız bastonunu ona sürmüştür) ve (hasta olduğu için) deve üzerinde tavaf etmiştir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei, İbni Mace)

7- Kabe'yi tavaf eden kimse tavafını Hacer'ül Esved'i öpmek veya ona el sürmekle bitirir. Ve ondan sonra İbrahim (a.s)'in makamına gidip iki rekât namaz kılar. Şayet orada yer bulamazsa Mescid'i Haram'ın imkân bulduğu herhangi bir yerinde kılar. Bu iki rekât namaz vaciptir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kabe'yi insanlar için toplanma ve

güven yeri kılmıştık. İbrahim'in makamını namaz yeri edinin."

(Bakara: 125)

İbni Ömer (r.a)'dan; şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Hac ile Umre için tavaf ettiği vakit üç turu (Remel) yaparak ve dört turu da yürüyerek Beyt'i tavaf eder, ondan sonra iki rekât namaz kılardı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

8- İki rekât namazdan sonra tekrar. Hacer'ül Esved'e dönülüp öpülür veya ona el sürülür. Sonra kişi Safa tepesine çıkar.

Câbir (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s)'in beraberinde Beyfe geldiğimiz zaman, kendisi (Hacer'ül Esved) rüknünü istilam etti (elini sürdü veya öptü). Üç defa remel ile dört defa da normal yürüyüşle tavaf yaptı. Sonra kalabalık arasından geçerek Makam'ı İbrahim'e ulaştı ve akabinde:

- "Siz de İbrahim'in makamından bir namazgah edi nin" (Bakara: 125) âyetini okuyup Makamı, kendisi ile Beyt arasına alarak iki rekât namaz kıldı. Birinci re katta Fatiha'dan sonra "Kul hüvallahu ehad" ikinci re katta Fatiha'dan sonra "Kul yâ eyyu hel kâfirûn" surelerini okudu. Sonra Rasulullah (s.a.s) tekrar Hacer'ül Esved'e döndü ve onu istilam (yâni; onu öptü veya elsürdü) ettikten sonra (Safa) kapısından Safâ'ya doğru çıktı.

(Müslim, Ebu Davud)

SAFA İLE MERVE TEPELERİ: ARASINDA SA'Y ETMEK

Hükmü; Safa ile Merve tepeleri arasında sa'y etmek vaciptir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Safa ile Merve Allah'ın

nişanelerindendirler. Kim Beyt'i hacceder veya umre yaparsa, bu ikisini de tavaf etmesinde bir sakınca yoktur."

(Bakara: 158)

Asım (r.a)den şöyle rivayet edilmiştir:
Enes (r.a)'ye dedim ki:

-"Safa ile Merve arasında Sa'y etmeyi kötü sayar mıydınız?"

-"Evet. Çünkü o, cahiliyyet âdetlerindendi. Tâ ki Allah (c.c): "Safa ile Merve Allah'ın nişanelerindendir ler. Kim Beyt'i hacceder veya umre yaparsa, bu ikisini de tavaf etmesinde bir sakınca yoktur" (Bakara: 158) mealindeki âyet-i celileyi inzal edinceye kadar" cevabını verdi.

(Buhari, Müslim)

Urve (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:
Hz. Aişe'ye şöyle dedim:

-"Zannederim ki, Safa ile Merve arasında

sa'y etmeyen kimseye (etmemesi) bir zarar vermez."

Hız. Aışe (r.a):

- "Niçin?" diye sordu. Dedim ki:
- "Çünkü Allah (c.c): "Safa ile Merve Allah'ın nişanelerindendirler. Kim Beyt'i hacceder veya umre yaparsa bu ikisini de tavaf etmesinde bir sakınca yoktur." (Bakara: 158) buyurmaktadır." Bunun üzerine Hız. Aışe (r.a) bana şöyle dedi:

- "Ne kötü konuşuyorsun, ey kardeşimin oğlu! Rasulullah (s.a.s) Safa ile Merve arasında sa'yetti. Müslümanlar da sa'y ettiler. Ve bu, müslümanlar tarafından uyulması gereken bir iş oldu."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

SAFA İLE MERVE ARASINDA SA'YIN YAPILIŞI

1- Kişi Safa tepesine çıkmak istediği zaman Mes-cid-i Haram'dan istediği kapıdan çıkabilir. Rasulullah (s.a.s) Beni Mahzum kapısından çıkması ise -ki bu kapıya Babussafa da denilir- bu kapıdan çıkmak sünnet olduğu için değil, bu kapının Safa tepesine daha yakın olduğu içindir.

2 - Kişi Safa tepesine çıkıp yüzünü Kabe'ye verir e tekbir, tehlil ve salavat getirdikten sonra ellerini avaya kaldırıp istediği duaları yapar. Cabir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

Rasulullah (s.a.s) Saf a'ya yaklaşınca:
-"Hiç şüphe yok ki Safa ile Merve Allah'ın nişane lerindendirler" (Bakara: 158) âyetini okudu. Allah'ın başladığı ile başlıyorum, buyurup Safa'dan başladı. Tâ

Beyt'i görünceye kadar Safa üzerinde yükseldi. Kibleye dönüp şu sözlerle Allah'ı tevhid ve tekbir etti:

- "Allah'tan başka ibadete layık ilah yoktur. O ektir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd onadır. O, her şeye Kadirdir. Allah'tan başka ibadete ayık ilah yoktur. Vaadini yerine getirdi. Kuluna yar'ım etti. Düşman ordusunu, yalnız O bozguna uğrattı." nra Rasulullah (s.a.s) bu arada duâ etti ve bu gibi sözleri üç defa tekrarladı.

(Müslim, Ebu Davud)

Hız. Aışe (r.a)'dan, Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğı rivayet edilmiştir:

-"Beytullah'ın tavafı, Safa ile Merve arasında Sa'y ve remy û' 1-cimâr (cemreleri taşlamak) ancak Allah'ı çok çok zikretmek için meşru kılınmıştır."

(Ebu Davud, Ahmed, Tirmizi) Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

3 - Sonra kişi, Safa tepesinden inip normal bir yürüyüşle Merve tepesine doğru ilerler ve Batnülvadi denilen Semte varınca iki yeşil nişan arasında (erkekler) koşarak yürür. Ondan sonra Merve tepesine varıncaya kadar tekrar normal bir yürüyüşle ilerleyip Merve tepesine çıkar ve Safa tepesinde yaptıklarının aynısını bu sefer Merve tepesinde yapar. Bunun hepsi bir tur olup Safa tepesinden başlayarak Merve tepesinde bitirmek suretiyle bunun gibi altı tur daha yapar.

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Mekke'ye teşrif etti. Beyt'i Şerifi yedi defa tavaf etti. Makam'ı İbrahim'in arkasında iki rekât namaz kıldı. Yedi defa da Safa ile Merve arasında

sa'yetti. Rasulullah (s.a.s)'de ise, sizin için güzel bir örnek vardır."

Bir başka rivayette de şöyle denilmektedir:

- "Rasulullah (s.a.s) Safa ile merve arasını ziyaretinde "Batnı el-Mesil" denilen mahalde sa'y eder, koşarcasına yürürdü."

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

4- Safa ile Merve arasında bu şekilde sa'y da yaptıktan sonra kişi, ihramını çözmeden Mekke'de bekler. Zira hacc niyetiyle ihrama girdiği için hacc menasikini bitirmedikçe ihramını çözemez ve her arzu ettikçe Bey t'i tavaf eder. Zira tavaf da namaz gibidir.

Rasuluilah (s.a.s): "Beyt'i tavaf etmek de bir namazdır" buyurmuştur.

(Tirmizi, Hakim, Beyhaki)

İbni Hibban bu hadis için Sahih dedi.

Ancak Safa ile Merve arasında sa'y

yaptıktan sonra Beyt'e yapılan tavaflardan sonra Safa ile Merve arasında tekrar sa'y yapmak yoktur. Çünkü hacda sa'y ancak bir kez vaciptir. Nafile olarak da sa'y yapmak meşru değildir. Kişi bu tavafları yaparken her bir yedi turdan sonra iki rekât namaz kılar ki bu namaza Tavafın iki rekât namazı denir.

5- Zilhicce ayının yedinci günü gelince imam bir hutbe vererek halka, Mina'ya gitmenin oradan da Arafat dağına çıkıp arefe günü Arafat'ta kalmanın ve ondan sonra tekrar Mina'ya dönüp teşrik günlerini Mina'da geçirmenin gerektiğini anlatır.

MİNA'YA GİTMEK

1- İhramda olan kimse zilhicce ayının sekizinci günü (Terviye günü) sabah namazını Mekke'de kıldıktan sonra

Mina'ya gitmek üzere Mekke'den çıkar ve Arefe gününün sabah namazını kılincaya kadar Mina'da kalır.

Ondan sonra Arafat'a gider. Câbir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasuluilah (s.a.s) terviye (Zil-Hicce'nin sekizinci) günü olunca, halk hacca niyetle ihramlanıp yüksek sesle telbiye okuyarak Mina'ya doğru yöneldiler. Rasuluilah

(s.a.s)'de devesine binip hareket etti ve öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarını Mina'da kıldırdı. Ve güneş doğuncaya kadar bekledi."

(Müslim)

2- Şayet kişi Arefe gecesini Mekke'de geçirir ve sabah namazını kıldıktan sonra Arafat'a gitmek üzere yola çıkıp Mina'dan geçerse yine de caizdir. Fakat bu kimse Rasulullah'm(s.a.s)' yaptığı gibi yapmadığı için iyi bir iş yapmış olmuyor.

Aişe (r.a)'nın terviye gününde (zilhiccenin sekizinci gününde) gecenin üçte biri geçtikten sonra Mekke'den ayrılıp Mina'ya doğru yola çıktığı rivayet edildi.

(İbn el-Münzir rivayet etti.)

ARAFAT'TA DURMAK

HÜKMÜ: Arafat'ta vakfe .zamanında durmak farzdır. Abdurrahman b. Ya'men ed-Diyli (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

Rasuluilah (s.a.s) Arafat'ta iken yanına geldim. Ne-cid halkından bir grup gelmişti. Aralarından birine, Rasuluilah (s.a.s)'den Haccın nasıl yapıldığını sormasını emrettiler. Rasuluilah (s.a.s)'de yanındakilerden birine, çıkıp insanlara şöyle haber vermesini emir buyurdu:

- "Hacc, Arefe günüdür. Kim Müzdelife'de kalınan gecenin sabahından önce Arafat'a gelirse, Haçcı tamam olur."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

Urve b. Mudarris et-Tai (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

Müzdelife'de Rasuluilah (s.a.s)'in yanına geldim, dedim ki:

- "Yâ Rasulallah! Tayyi kabilesinin iki dağından geliyorum. Bineğimi yordum, kendim de yoruldum. Vallahi, üzerinde vakfe yapmadığım bir dağ bırakmadım. Şu halde haccım var mı?" Rasuluilah (s.a.s)'de:

- "Kim bu namaza yetişerek bizimle beraber kılıp bundan önce geceleyin veya gündüzün Arafat'a gelirse, Haccı tamam olur" buyurdu.

(Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)
Tirmizi ve İbni Mace bu hadis için Sahih
dediler.

ARAFAT'TA DURMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- Mina'dan topluca Arafat'a doğru hareket edilir. Zira tek başına inmekte kibirlenme tehlikesi vardır.

2- Arafat'ın -Ürene düzlüğü dışında- her yerinde vakfe yapılabilir. İbni Abbas (r.a)'dan Rasuluilah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet olunmuştur:

- "Arafat'ın her yeri vakfe için uygundur. Ancak Batn-ı Ürene'den uzak durunuz. Müzdelife'nin her yerinde vakfe yapılabilir. Fakat Vadi Mahassir'den uzak durunuz."

(Taberani, Hakim)

Hakim bu hadis için Müslim'in

şartlarına göre sahihtir dedi.

3 - Arafat'ta güneş tepeden sağa doğru kaymaya başlayınca imam Arafat ve Müzdelife vakfelerini, şeytan taşlamanın hükmünü ve mahiyetini, kurban kesmeyi, traş olmayı, ziyaret tavafını ve bayramın ikinci gününe kadar hacda yapılması gereken bütün amellerin nasıl yapılacağını bildirmek üzere bir hutbe verir. Bu hutbe cuma hutbesi gibi iki tane olup aralarında hafif bir oturuş yapılır. Hutbeden sonra öğle ile ikindi namazlarını öğle namazı vaktinde birarada ve bir ezan ile ve de herbiri için ayrı ayrı ikamet getirilerek kılınır. Bu iki namaz arasında sünnet kılınmaz. Şayet imam hutbe vermese de caizdir. Çünkü bu hutbe farz değildir.

Abdullah b. Zübeyr (r.a)'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "İmamın Mina'da öğle, ikindi, akşam,

yatsı ve ertesi günün sabah namazını kıldırdıktan sonra Arafat'a doğru yola çıkması ve Arafat'ta güneş tepeden sağa doğru kayınca insanlara hutbe verdikten sonra öğle ve ikindi namazını birlikte kıldırması Rasulullah (s.a.s)'in sünnetlerindendir."

(Hakim rivayet etti ve:
"Buhari ve Müslim'in şartlarına göre
Sahihtir" dedi.)

Cabir (r.a)'nün rivayet ettiği hadiste Rasulullah (s.a.s) Arafat'ta hutbe verdikten sonra Bilâle ezan okuttu sonra ikâmet ettirdi ve öğle namazını kıldırdı. Sonra yine ikâmet ettirerek ikindi namazını da kıldırdı. Bu iki namaz arasında ise hiç bir namaz kılmadı.

(Müslim)

4 - İmam Ebu Hanife'ye göre; öğle namazını bulunduğu yerde ve tek başına kılan kimse ikindi namazını vaktinde kılar.

Diğer iki imam ise; "Tek başına da kılsa iki namazı bir arada kılar. Çünkü iki namazı bir arada kılmak, Arafat'ta istendiği zaman ve çokça dua etme imkânını bulabilmek içindir. Buna ise, cemaatle namaz kılan kimse kadar tek başına kılan kimse de muhtaçtır" demişlerdir.

İmam Ebu Hanife ise; "Her namazı kendi vakti içinde kılmanın zorunluğu naslarla sabit olduğuna göre,

Her hangi bir namazı vaktinden önce kılmak, ancak şeriatın varid olduğu bir durumda caiz olabilir. Şeriat ise: sadece Arafat'ta imam ile birlikte öğle namazından sonra kılınan ikindi namazı hakkında varid olmuştur. Bunun sebebi ise öğle namazı için tekrar bir araya toplanmanın zor olacağından dolayıdır."

5-İmamın Arafat'ta yerde durması caiz olmakla birlikte bineğinin sırtında durması daha iyidir. Ayrıca imamın Arafat'ta durduğu sürece yüzünü kibleye vermesi de

iyi bir şeydir.

Cabir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

-“Hutbeden sonra Rasulullah (s.a.s) Bilal'e ezan okuttu sonra da ikamet ettirerek öğlenamazını kıldırdı. Sonra tekrar ikamet ettirerek ikindi namazını da kıldırdı. Bu iki namaz arasında (sünnet olarak) hiçbir namaz kılmadı. Sonra Rasulullah (s.a.s) devesine bindi. Vakfe yerine geldi ve devesi Kavsa'nın kararını kayalar tarafına çevirdi. Yaya bulunan halkı önüne aldı ve kibleye dönüp ta güneş batıncaya kadar vakfe yapmakta devam etti.”

(Müslim)

6- Arafat'ta çıkmadan önce yıkanmak ve Arafat'ta da güç yettiği kadar dua etmek müstehaptır. Her ne kadar Rasulullah (s.a.s)'den bir takım dualar rivayet olunuyorsa da kişi istediği duaları yapmakta serbetir.

Amr b. Şuayb'den şöyle rivayet edilmiştir:

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-“Duaların en hayırlısı Arafe gününde yapılan dualardandır.”

(Tirmizi-Ahmed)

Üsame b. Zeyd (r.a) demiştir ki:

- Arafat'ta Rasulullah (s.a.s)'in arkasında idim de dua etmek üzere ellerini kaldırıncaya devesi az yana edildiği ve yuları düştü. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) diğer elini indirmeden dua ettiği halde, bir eliyle yuları alıp tutmuştu.”

(Nesei)

7- Arafat'ta zaman zaman ara vermek suretiyle telbiyeye devam edilir.

Fadl b. Abbas (r.a)'den şöyle rivayet etmiştir:

- Rasulullah (s.a.s) Akabe cemresini taşılayıncaya kadar telbiyeye devam etti.”

(Buhari, Müslim, Ebu Davut-Tirmizi, Nesei, İbn Mace)

8- Mekke'ye girmeyip doğrudan Arafat'a giden ve Arafat'ta vakfe yapan kimseden ICudum tavafı sakıt olur ve ona bir şey de lâzım gelmez. Çünkü kudüm tavafı sünnettir. Sünnetin yapılmaması ise herhangi bir şeyi gerektirmez.

9- Arafat'ta vakfe zamanı; Arefe günü öğle vakti ile bayram gününün fecri

arasındadır. Arafat'ta vakfe zamanının zilhiccenin dokuzuncu günü öğle vakti güneşin zevalinden itibaren başlamasının delili; Sahih-i Müslim' de geçen Câbir (r.a)'nın rivayet ettiği, Rasulullah'm Arafat'a zilhiccenin dokuzuncu günü öğleden sonra çıktığına dair olan hadis-i şeriftir. Arafat'ta vakfenin bayram günü fecirde sona ermesinin delili ise:

Abdurrahman b. Yâ'mer ed-Diyli (r.a)'den rivayet edilen hadiste şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Arafat'ta iken yanına geldim. Necid halkından bir grup gelmişti. Aralarından birine Rasulullah (s.a.s)'den haccın nasıl yapıldığını sormasını emrettiler. Rasulullah (s.a.s)'de yanındakilerden birine, çıkıp insanlara şöyle haber vermesini emir buyurdu:

- "Hacc Arefe günüdür. Kim

Müzdelife'de kalınan gecenin sabahından önce Arafat'a gelirse, haccı tamam olur."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)
İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

10- Arefe günü öğle vakti ile bayram gününün fecri arasında Arafat'a yetişen kimse hangi saatte Arafat'a çıkmış olursa olsun hacca yetişmiş olur.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Kim ki Arafat'a, gece de olsa yetişirse hacca yetişmiş olur ve kim ki Arafat'a geceleyin de yetişmezse haccı kaçırmış olur."

(Muvatta)

11- Arefe günü öğleden sonra Arafat'a çıkıp da akşamı beklemeden geri dönen kimse Arafat vukufunu yapmış olur. Urve b. Mudarris et-Tai (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Müzdelife'de Rasulullah (s.a.s)'in yanına geldim ve dedim ki:

- "Yâ Rasulallah! Tayyi kabilesinin iki dağından geliyorum. Bineğimi yordum ve kendim de yoruldu. Vallahi, üzerinde vakfe yapmadığım bir dağ bırakmadım. Şu halde haccım var mı?" Rasulullah (s.a.s)'de:

- "Kim bu namaza yetişerek bizimle beraber kılıp bundan önce geceleyin veya gündüzün Arafat'a gelirse haccı tamam olur" buyurdu.

(Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace)

Tirmizi ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

Hadisi şerifte geçen geceleyin veya gündüzün Arafat'a gelirse sözü kişinin gecenin veya gündüzün herhangi bir saatinde Arafat'a gelmekte serbest olduğunu gösterir.

12 - Eğer bir kimse Arafat'tan uykuda yahut baygınlık halinde ya da Arafat'ta

olduğunu bilmeyerek geçerse, Arafat'ta vukuf etmiş sayılır. Zira haccm farzı olan Arafat'ta durmak, Arafat'tan geçmekle de hâsıl olur ve geçerken uykuda ya da baygın olmak veya Arafat olduğunu bilmemek vukufa mâni değildir.

13, - Arafat'ta arefe günü güneş battıktan sonra "Ulu'1-emr" ve cemaat, sükûnet ve vakarla müzdelife'yi hareket ederler. Müzdelife'ye giderken yavaş yavaş yürümek efdaldır.

Ali b. Ebi Talib (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) Arafat'ta vakfeye durarak: - "İşte şu gördüğünüz Arafat'tır ve o vakfe yeri dir. Bütün Arafat vakfe yeridir" buyurdu. Sonra güne batınca yol aldı ve Üsâme b. Zeyd'i hayvanın üstüne arkasına bindirdi. Eli ile tabii şekilde işaret etme} başladı. İnsanlar sağa ve sola vurmakta idiler. Onlara

dönüp bakıyor ve:

- "Ey nâs! Sükûnet üzere olun!"
diyordu.

(Ebu Davud, Tirmiz

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih ded

14 - Kalabalıktan dolayı güneş
batıp imamın har ketinden sonra bir
miktar durup sonra hareket etmekte
ise bir sakınca yoktur.

Hız. Aişe (r.a) halk Arafat'tan
hareket ettikten sonra bir içecek
isteyip orucunu açtıktan sonra
hareket etmiştir.

(İbni Ebi Şeybe Musennefinde rivayet etti
El-Hafız "Diraye"de bu hadis için senedi Sahih
de

MÜZDELİFE'DE DURMAK

HÜKMÜ: Sabah namazından sonra

ortalık aydınlanın-caya kadar Müzdelife'de kalmak vaciptir.

Hız. Aişe (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Şevde hızlı yürüyemeyecek kadar şişmandı. Bu sebeple, Müzdelife ' den geceleyin ayrılması için RasuluUah (s.a.s)'den izin istedi. O da kendisine izin verdi. Aişe (r.a)'da:

- "Keşke ben de Şevde gibi izin istemiş olsaydım" dedi.

(Buhari, Müslim)

İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "RasuluUah (s.a.s)'in Müzdelife'de bulunduğumuz gece, Mina'ya gönderdiği ilk zayıflar arasında ben de .bulunuyordum."

(Buhari, Müslim)

Bu hadisten anlaşılıyor ki ortalık aydınlanmcaaya kadar Müzdelife'de kalmak

rükün değildir. Rükün olsaydı ortalık daha karanlıkken RasuluUah (s.a.s) zayıf olanları göndermezdi.

Sabah namazından sonra ortalık aydınlanmıcağa kadar Müzdelife'de kalmanın vacip olduğunun delili ise:

RasuluUah (s.a.s)'şöyle buyurdu:

-"Kim ki bizim bu namazımızda hazır bulunur ve buradan gidinceye kadar bizimle beraber bulunursa, eğer daha önce de Arafat'ta gece ve gündüz durmuşsa haccı tamamlanmış olur.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace) İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

‘ Eğer kişi güçsüz, kadın veya hasta olduğu için kalabalığa tahammül edemiyorsa -yukarıda geçen hadise binaen-hakkında vücup sakıt olur.

MÜZDELİFE'DE DURMAK İLE

İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Müzdelife'ye varıldıktan sonra tepesinde ateş yakılan ve Kuzah denilen dağın eteğinde durmak müstehaptır.

Hız. Ali (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: RasuluUah (s.a.s)' Müzdelife'de (Kuzah) adındaki dağda vakfe yaptığı halde sabahladı ve:

- "Bu Kuzah vakfe yapılacak en efdal yerdir. Müz delif e'nin her tarafı vakfe mahallidir" buyurdu.

(Ebu Davud, Tirmizi) Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

2- Müzdelife'de bir ezan ve bir ikâmet ile akşam namazı, yatsı namazıyla birlikte yatsı vaktinde kılınır.

Ebu İshak'dan; Sa'd b. Cübeyr demiştir ki:

- "Biz (Abdullah) b. Ömer ile beraber Arafat'tan (Müzdelife'ye) hareket ettik. Nihayet Müzdelife'ye gelince İbni Ömer bize akşam ile yatsıyı tek bir ikâmetle kıldırıldı. Sonra (namazdan) çıkınca Abdullah:

- "İşte RasuluUah (s.a.s)'de burada bizlere böyle namaz kıldırılmıştır" dedi."

(Müslim)

3- Bir arada kılınan bu akşam ile yatsı namazları arasında sünnet kılınmaz. Ubeydullah b. Abdilllah b. Ömer (r.a) şöyle haber verdi:

Babası Abdullah b. Ömer (r.a)'ya demiştir ki:

- "RasuluUah (s.a.s) aralarında hiçbir sünnet namaz kılmayarak akşam ile yatsı namazlarını cem etti. Akşam namazını üç rek'at olarak kıldırıldı. Yatsı namazını da iki rek'at olarak kıldırıldı."

Râvi Ubeydullah der ki:

-"(Babam) Abdullah'da Allah (c.c)'ya kavuşuncaya kadar (Müzdelife'de) böyle (akşam ile yatsı namazlarını) cem ederek kılardı."

(Müslim)

-Şayet kişi akşam namazından sonra sünnet kıldıktan veyahut bir başka iş yaptıktan sonra yatsı namazını kılmak istere -iki namazı birbirinden ayırmış olduğu için- yatsı namazına da ayrıca ikâmet getirir.

-Müzdelife'de akşam ve yatsı namazını cem'i tehirle tek başına kılmak caizdir. Ancak efdal olan, cemaat olarak imamla birlikte kılmaktır. İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre; akşam namazını yolda, yâni Müzdelife'ye varmadan kılmak caiz değildir ve şayet' kılınsa, fecir sökmedikçe bir daha kılmak gerekir.

İmam Ebu Yusuf: "Akşam namazı vaktinde kılınmış olduğu için sahihtir ve dolayısıyla bir daha kılınması gerekmez. Ancak sünnete aykırı hareket ettiği için iyi bir iş yapmış olmuyor" demiştir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'in delili ise:

Üsâme b. Zeyd (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Arafat'tan hareket etti. Vadiye gelince, hayvanından indi. Küçük abdestini bozduktan sonra, yalnız farz olan azaları yıkayarak abdest aldı.

Ben de kendisine:

- "Namaz mı kılacaksın?" diye sordum.

- "Namaz ilerde" buyurdu ve hayvanına bindi. Müzdelife'ye gelince, sünnetlerini de yerine getirerek tam bir abdest aldı. Sonra

namaz kılmaya gidildi. Akşam namazını kıldı. Sonra yatsı namazını kılmaya başladılar. Arada bir başka namaz kılmadan yatsı namazını da kıldı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

Hadis-i şerifte Rasulullah (S.A.V)'in abdest almasından sonra Usame'nin ona "Namaz mı kılacaksın?" diye sorması üzerine: "Namaz ilerde' buyurmasında akşam namazını yatsı vaktine ertelemenin vacip olduğuna işaret vardır", demişlerdir.

5 - Müzdelife'de imam, sabah namazını fecir ,söker sökmez ve ortalık daha karanlıkken kıldırır.

İbni-Mes'ud (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)'in iki namazdan, yâni akşam ile yatsı namazından başka hiçbir namazı vaktinin dışında kıldığını

görmedim. 0 gün, sabah namazını da (tam vaktinden evvel değilse de mûta'd) vaktinden evvel kılmıştı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

6 - Sabah namazından sonra imam ile cemaat ortalık aydınlanıncaya kadar Müzdelife'den ayrılmayıp dua ederler.

Cabir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Sonra Rasulullah (s.a.s) fecr doğuncaya kadar Müzdelife'de yattı. Sabah belli olunca bir ezan ve bir ikâmet ile sabah namazını kıldırıldı. Sonra devesi "Kasva'ya" binip Meş'arül-Haram'e kadar geldi ve kibleye döndü. Allah'a duâ etti. Tekbir gitirdi. Tehlil okudu ve Allah'ı birledi. Ortalık tamamıyla ağarıncaya kadar orada (Müzdelife'de) vakfe yaptı. Rasulullah (s.a.s) güneş doğmazdan önce (Müzdelife'den) hareket etti ve Abbas'ın oğlu Fazl'ı da terkisine bindirdi."

(Müslim)

7 - Müzdelife'nin -Vadi Mahassir dışında- her yerinde vakfe yapılır.

İbni Abbas (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Arafat'ın her yeri vakfe için uygundur. Ancak Batn-ı Ürene'den uzak durunuz. Müzdelife'nin her yerin de vakfe yapılabilir. Fakat Vadi Mahassir'dan uzak durunuz."

(Taberani, Hakim)

Hakim bu hadis Müslim'in şartına göre Sahihtir dedi.

8 - Hava iyice aydınlandıktan sonra ve güneş doğmadan az önce İmam, cemaatle birlikte Müzdelife'den Mina istikametine hareket eder.

Amr. b. Meymûn (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: Hz. Ömer (r.a)'nın

Müzdelife'de sabah namazını kıldırıldığına şahid oldum. Sonra ilâve ederek:

- "Müşrikler, güneş doğuncaya kadar Müzdelife'den ayrılıp Mina'ya gitmezlerdi" ve: "Işılda ey Sebir! (Sebir Müzdelife'de bir dağın adıdır)" derlerdi. Rasulullah (s.a.s) ise, onlara muhalefet etti. Ve güneş doğmadan önce oradan ayrıldı" dedi.

(Buhari, Ebu Davud)

CEMRELERİ TAŞLAMAK (ŞEYTAN TAŞLAMA)

HÜKMÜ: Cemreleri taşlamak vaciptir.

Câbir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)'i kurban bayramının ilk gününde bineği üzerinde taş atarken ve-"Menasikinizi görüp öğrenesiniz diye

böyle yapıyorum. Çünkü bu haccımdan sonra hacc yapacağımı bilmiyorum" derken gördüm."

(Müslim, Ebu Davud, Ahmed)

CEMRELERİ TAŞLAMANIN HÜKÜMLERİ

1 - Kişi, Mina'ya vardıktan sonra Akabe cemresinden başlayarak vadinin ortasındaki düzlükten (parmak uçları ile atılan çakılların büyüklüğünde) yedi tane çakıl oraya atar. Her bir çakıl atılırken tekbir getirilir.

İbrahim (en-Nehaiy) (r.a) şöyle dedi:
-Bana Abdurrahman b. Yezid şöyle anlattı: Kendisi Abdullah b. Mes'ud ile beraber bulunuyor
muş. Abdullah Akabe cemresine gelmiş,

vadinin içine girmiş, Mekke'yi soluna, Minayı'da sağına alıp, vadinin ortasından yedi taş alarak her atışta tekbir getirmek suretiyle onları cemreye atmıştır.

Abdurrahman b. Yezid şöyle devam etti:

-Ben (İbn-i Mesud'a):

-"Yâ Ebâ Abdurrahman! İnsanlar; cemreye, vadinin üstünden atıyorlar" dedim.

İbn-i Mes'ud:

-"Kendisinden başka hiçbir hak mâbud olmayan Allah'a yemin ederim ki, benim taş attığım şu mevki, kendisine Bakara Sûresi indirilmiş olan Rasulullah (s.a.s)'in (attığı) makamdır" dedi.

(Buhari, Müslim)

Ebu'z-Zübeyr'den rivayet edildiğine göre; kendisi Câbir b. Abdillâh (r.a)'yu şöyle derken işitmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s)'in fizke taşları gibi küçük çakıllarla cemreyi taşıdığını gördüm."

(Müslim)

2- Taşlar atılmaya başlandığında telbiye kesilir.

İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Müzdelif e' den Mina'ya gelirken Fazl'ı devesinin terkesine bindirmişti."

Râvi Ata: Bana İbni Abbas, Fazl'ın kendisine şöyle dediğini haber verdi:

- "Rasullah (s.a.s) Akabe cemresini taşılayıncaya kadar telbiye okumakta devam etti."

(Müslim)

3- Taşlar atıldıktan sonra Akabe Cemresi'nin yanında durulmaz.

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Mescidin yakınındaki Cemre-i Ulâ (yâni ilk cemre)ye taş attığı zaman oraya yedi aded çakıl atardı. Her taş atışında tekbir alır, sonra sol tarafa çekilip derenin ortasında kibleye doğru durarak ellerini kaldırıp duâ ederdi. Duraklamayı da uzatırdı. Sonra (gidip) ikinci cemre'ye yedi adet çakıl atar ve her atışta tekbir alırdı. Sonra tekrar sol tarafa çekilip derenin ortasında dururdu- ve kible'ye dönerek ellerini acır (duâ eder)di. Sonra oradan da ayrılarak Akabe'nin yanındaki Cemre'ye varırdı. Oraya da yedi adet çakıl atar ve her atışta tekbir alırdı. (Taş atma işi bittikten) sonra ayrılırdı (orada durmazdı)."

(Buhari, Ebu Davud, Nesei, İbni Mace)

4- Bayramın ilk gününde yapılan Akabe cemresini taşlama vakti fecrin sökmesiyle başlar. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Akabe Cemresini, güneş doğmadan önce atmayınız."

(Tirmizi, Ebu Davud)

5 - Cemrelere taş atmanın keyfiyeti şöyledir: Çakıl, sağ elin baş parmağının iç tarafı üstüne bırakılıp şehadet parmağının yardımı ile cemreye doğru fırlatılır.

Cemreleri taşıyan kimse ile taşların düştüğü yerin arasındaki mesafenin beş arşından aşağı olmaması gerekir. Zira bundan daha az olan mesafeden atmak, atmak değil, yere düşürmektir. Bununla beraber şayet kişi daha az bir mesafeden atarsa yine olur. Çünkü bu da hiç değilse ayakların önüne atmaktır. Fakat sünnete uymadığı için iyi sayılmaz. Çakılın yavaş olarak yere bırakılması da caiz değildir. Zira, yavaş olarak yere bırakmaya, atmak

denilmez.

Eğer atılan çakıl cemrenin içine düşmeyip yakınına düşerse, yine olur. Çünkü atılan çakılların hepsini cemrenin içine düşürmek çoğu kez mümkün olamaz. Fakat eğer uzak bir yere düşerse caiz değildir. Zira, bu ibadetin yeri ancak cemrenin bulunduğu sahadır. Eğer kişi her yedi çakılı bir defada atarsa bir atış sayılır. Çünkü çakılları ayrı ayrı atmanın gerektiği nas ile bildirilmiştir.

6 - Atmak istenilen şeyin çakıl olması da şart değildir. Toprak cinsinden olan her şey caizdir. Çünkü gaye atmaktır. Atmak ise çakılla olduğu gibi toprakla da olur. Fakat altın ve gümüşü atmak olmaz. Çünkü altın ile gümüşleri atmak, atmak değil, serpmektir.

SAÇLARI TRAŞ ETMEK VEYA

KISALTMAK

HÜKMÜ: Vaciptir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Hiç şüphesiz inşallah emniyet içinde bulunan kim seler olarak başlarınızı traş etmiş ve kısaltmış olduğunuz halde korkmaksızın mutlaka Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah bilmediklerinizi bilmiş ve bundan başka size yakın bir fethi mukadder kılmıştır."

(Fetih: 27)

SAÇLARI TRAŞ ETMEK VEYA KISALTMAK İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Kişi Akabe cemresinin taşlarını attıktan sonra eğer ifrad haccı yapıyorsa isterse kurban keser ve ondan sonra saçını

ya traş eder veyahut ondan makasla aldırır.

Enes (r.a)'den şöyle rivayet olunmuştur:

- "Rasulullah (s.a.s) Mina'ya gelmiş, cemreye gelip onu taşladıktan sonra Mina'daki yerine dönmüştür. Kur banını kesmiş ve sonra berbere: "Al!" demiş ve evvelâ sağ tarafına, sonra sol tarafına işaret ettikten sonra (kestirdiği saçını) insanlara vermeye başlamıştır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

2- Saçı tamamıyla traş etmek makasla kısaltmaktan daha iyidir.

İbni Ömer (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Yâ Rabbi! Saçlarını traş ettirmiş olanlara merhamet et." (Etrafindakiler):

- "Saçlarını kısaltmış olanlara da, yâ Rasulallah!" demişler. Rasulullah (s.a.s):'

- "Yâ Rabbi! Saçlarını traş ettirmiş olanlara merhamet et" diye aynı duayı, tekrarlamış. Ashab yine:

- "Saçlarını kısaltmış olanlara da, yâ Rasulallah!" demişler. Rasulullah (s.a.s)'de bu defa:

- "Kısaltmış olanlara da yâ Rabbi!" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

3- Saçını traş eden veya kısaltan kimse ihramdan çıkmış sayıldığı için -kadınlara yaklaşımdan başka ihramda yasak olan her şey ona helâl olur.

İbni Abbas (RÂ) şöyle demiştir:

- "Siz (bayramın ilk günü) Akabe cemresine çakılları attığınız (ve bundan sonra saç traşı olduğunuz) zaman (ihramlı için haram olan) her şey size helâl olur.

(Helâliniz olan) kadınlar müstesna." Bunun üzerine bir adam İbni Abbas'a:

- "Ve güzel koku (da müstesna değil mi)?" dedi.

İbni Abbas bu soru üzerine:

- "Ama ben Rasulullah (s.a.s)'in (mübarek) başını (anılan taşlama ve traştan sonra) misk ile iyice kokulattığını kesinlikle gördüm. Bu, güzel koku sürünmek midir, değil midir?" dedi.

(İbni Mace, Nesei, Beyhaki)

1- Kadınlar ise saçlarını traş etmezler, makasla kısaltırlar.

İbni Abbas (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Kadınların saçlarını traş etmeleri lâzım değildir. Onlar saçlarını sadece kısaltırlar."

(Ebu Davud, Tirmizi, Dare Kutni) Bu hadis Hasendir.

ZİYARET TAVAFI

HÜKMÜ: Ziyaret tavafı haccın farzlarındandır.

Bu tavafa ayrıca "İferda Tavafı" yâni; Arafat'dan dağılma tavafı ve "Bayram günü tavafı" da denilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Sonra kirlerini (saç ve tırnaklarını) atsınlar, adaklarını yerine getirsinler ve o kadim olan Beyt'i (Kabe'yi) tavaf etsinler."

(Hacc: 29)

ZİYARET TAVAFI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- Bayramın birinci günü Mina'da traş

olduktan sonra ya aynı gün, ya ertesi veya daha sonraki gün Aekke'ye inilip ziyaret tavafı yapılır.

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Kurban Bayramının ilk günü ziyaret tavafını yapmış, sonra dönüp Minâ'da öğle namazlarını kılmıştır."

İbni Ömer (r.a) Rasulullah (s.a.s)'e uyararak böyle yaparlardı.

(Müslim)

2- Ziyaret tavafı ancak kurban bayramı günlerinde yapılabilir. Zira Allah (c.c): "Allah'ın onlara rızık olarak verdiği hayvanları belli günlerde kurban ederken O'nun adını ansınlar...." buyurduktan sonra:

"Sonra traş olup, tırnaklarını kesip temizlensinler, adaklarını yerine

getirsinler ve Kabe'yi tavaf etsinler." (Hacc: 28-29) buyurarak tavafı kurban kesmenin üzerine-atfetmiştir. (Yâni; hemen sonra zikretmiştir.) Bundan ise her ikisinin de aynı günlerde olduğu anlaşılır.

Hz. Aişe (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) ile birlikte haccettik. Ve kurban kesme günü ziyaret tavafını yaptık."

(Buhari)

3- Ziyaret tavafının vakti, kurban bayramının ilk günü tanyerinin ağarması ile başlar. Zira tanyeri ağarmadıkça henüz gece olduğu için, Arafat'da durma vakti de bitmiş olmuyor. Ziyaret tavafı için en sevaplı olan vakit kurban kesmede olduğu gibi- kurban bayramının ilk günüdür.

4- Eğer kişi ifrad haccına niyet etmişse

ve daha önce yapmış olduğu Kudüm Tavafindan sonra Safa ile Merve arasında Sa'y yapmış ise Ziyaret Tavafinda ne Remel ve ne de tavaftan sonra Safa ile Merve arasında sa'y yapar. Daha önce sa'y yapmayan kimse ise bu tavafta hem Remel ve hem de tavaftan sonra sa'y yapar, zira bir defadan fazla sa'y yapmak meşru değildir. Remel yapmak ise ancak kendisinden sonra sa'y yapılan tavafta meşrudur. İbni Abbas (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Ziyaret Tavafinda yedi turda da Remel yapmadı."

(Ahmed, Ebu Davud, Nesei, İbni Mace)

Hakim bu hadis için Sahih dedi.

5 - Ziyaret Tavafindan sonra iki rekat namaz kılınır.

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet

edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Hac ile Umre için tavaf ettiği vakit üç turu (Remel) yaparak ve dört turu da yürüyerek Beyt'i tavaf eder ve ondan sonra da iki rekât namaz kılardı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

6 - Ziyaret Tavafından sonra kişiye kadınlara yaklaşmak helâl olur.

CEMRELERİN İÇİN MİNA'YA TEKRAR DÖNMEK TAŞLANMASINI TAMAMLAMAK

1 - Ziyaret Tavafından sonra cemrelerin taşlanması tamamlamak için tekrar Mina'ya dönülür.

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir: - "Rasulullah (s.a.s) Kurban Bayramının ilk günü Ziyaret Tavafını yapmış, sonra Mina'ya dönmüş ve

Mina' da öğle namazını kılmıştır."

İbni Ömer (r.a) Rasulullah (s.a.s)'e uyarak böyle yapardı.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

2 - Kurban Bayramının ikinci günü öğle vakti olunca cemreler taşlanmaya başlanır. Önce Mescid'ül'Hayf'm yanındaki cemreden (küçük şeytan) başlar ve ona yedi taş atar. Her taşı atarken "Allah'u Ekber" der. Daha sonra onu takip eden cemreye -ki buna "cemretü'l vusta" (orta şeytan) denir- yedi taş atar. Sonra Akabe Cemresi' ne gelir ve ona da yedi taş atar.

Küçük ve orta cemrelerin yanında bir miktar durulur. Fakat son cemrenin (Akabe cemresi) yanında durulmaz.

Birinci ve ikinci cemrenin yanında herkesin durduğu yerde durulup Allah'a

hamd ve sena edilir, tekbir ve tehlil getirilir. Rasulullah (s.a.s)'e salat ve selâm okunur. Ve ondan sonra kişi istediği duaları yapar. Duâ edilirken eller havaya kaldırılır.

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) Mescid (-i Hıf)'ın yakınındaki Cemre-i Ulâ (yâni ilk cemre)'ye taş attığı zaman oraya yedi adet taş atardı. Her taşla beraber tekbir alırdı.

Sonra sol tarafa çekilip derenin ortasında kibleye doğru durarak ellerini kaldırıp duâ ederdi. Duraklamayı da uzatırdı. Sonra (gidip) ikinci cemre'ye yedi adet çakıl atar ve her taşın beraberinde tekbir alırdı. Sonra sol tarafa çekilip derenin ortasında dururdu ve kibleye dönerek ellerini açar (duâ eder)di. Sonra oradan ayrılarak Akabe'nin yanındaki Cemre'ye varırdı. Oraya da yedi adet çakıl atar ve her çakılla beraber tekbir

alırdı. (Taş atma işi bittikten) sonra ayrılırdı (orada durmazdı).

(Buhari, Ebu Davud)

3- Kişinin birinci ve ikinci cemreleri taşladıktan sonra kendisiyle beraber bütün müslümanlara da duâ etmesi sünnettir.

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyur, muştur:

- "Allahım! Hacıları ve hacıların kendisine mağfiret diledikleri kimseleri mağfiret eyle."

(Hakim rivayet etti.)

Ve: "Buhari ve Müslim'in Şartlarına göre Sahihtir" dedi.

4- Bayramın üçüncü gününde de öğle vakti olunca yine her üç cemre aynı şekilde taşlanır. Bundan sonra kişi acele etmek isterse Mina'da durmayıp Mekke'ye gider, isterse Mina'da kalıp dördüncü gün de öğleden sonra cemreleri aynı şekilde taşlar

ve ondan sonra Mekke'ye gider.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Allah'ı sayılı günlerde anın. Günahtan sakınan kimseye, acele edip, Mina'daki ibâdeti iki günde bitirse günah yoktur. Allah'tan sakının. O'nun katında toplanma çağınızı bilin."

(Bakara: 203)

5- Mina'da kalıp Bayramın dördüncü gününde de cemreleri tekrar taşlamak daha iyidir. Çünkü Rasululah (s.a.s) böyle yapmıştır.

Aişe (r.a)'dan şöyle dediği rivayet olundu:

-"RasuluUah (s.a.s) ziyaret tavafını yaptı ve öğle namazını kıldıktan sonra Mina'ya döndü. Ve teşrik günlerinde (kurban bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günleri) Mina'da kalıp güneş tepeden biraz

kayınca (yâni öğle vaktinde) cemreleri taşıdı."

(Ebu Davud, İbni Hibban, Hakim)

Hakim bu hadis için: "Müslim'in şartlarına göre sahihtir" dedi.

6- Kişi isterse dördüncü gün fecir sökmeden Mina dan ayrılabilir. Fakat fecir söktükten sonra, cemreleri taşlamadan ayrılamaz. Çünkü fecrin sökmesiyle cemreleri taşıma ibâdetinin vakti girmiş olur.

7- İmam Ebu Hanife'ye göre dördüncü günün taşlarını öğleden önce de atmak istihsanen caizdir.

Diğer iki imam ise dördüncü günü de diğer günlere kıyas ederek caiz olmadığını söylemişlerdir.

Câbir (r.a)'den; şöyle demiştir:

-"RasuluUah (s.a.s) Kurban Bayarımının ilk gününde kuşluk zamanı taş attı. Ondan

sonraki cemreleri de zevalden sonra yaptı."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

İmam Ebu Hanife: "kişi bayramın dördüncü günü taşlarını atmak için Mina'da bekleyip beklememekte muhayyer olduğuna göre, güneş doğduktan sonra istediği vakitte cemreleri taşılayabilir" demiştir.

8- Cemrelerin taşlama vakti güneş batıncaya kadar devam eder. Şayet kişi atmayı gecenin sonlarına bırakırsa, atabilir ve ona bir şey lâzım gelmez. Fakat eğer ertesi güne bırakarak atma işini o gün yaparsa ona kurban lâzım gelir. Çünkü atma işini vaktinin dışına çıkarmış olur.

9- Cemrelerin taşlandığı günlerin gecelerinde Mina' da kalmamak mekruhtur: Zira RasuluUah (s.a.s) bu geceleri Mina'da geçirmiştir. Şayet

bir. kimse Mina'da kalmazsa ona bir şey lâzım gelmez.

Aişe (r.a)'dan şöyle dediği rivayet olundu: - "RasuluUah (s.a.s) ziyaret tavafını yaptı ve öğle namazım kıldıktan sonra Mina'ya döndü. Ve teşrik günlerinde (kurban bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günleri) Mina'da kalıp güneş tepeden biraz kayınca (yâni öğle vaktinde) cemreleri taşıladı."

(Ebu Davud, İbni Hibban, Hakim)

Hakim bu hadis için: "Müslim'in şartlarına göre
Sahihtir" dedi.

CEMRELERİ TAŞLADIKTAN SONRA MEKKE'YE DÖNMEK

Mekke'ye dönmek üzere Mina'dan

hareket eden kimsenin . önce "Muhasseb" denilen yere inmesi sünnettir. Bu erin bir başka adı da "EBTAH"tır.

Ebu Hureyre (r.a)'den; şöyle demiştir: RasuluUah (s.a.s) biz Mina'da iken şöyle buyurdu:

- "Yarın biz inşallah Beni Kinâne Hayfîne (onların küfür üzerine devam etmelerine yemin verip ahdettikleri yere) ineceğiz." Bunu şu sebepten söylemişti: Çünkü Kureyş ile Beni Kinâne, tâ ki RasuluUah (s.a.s)'i kendilerine teslim edinceye kadar, Beni Hâşim ile Beni Abdulumttalip'ten kız alıp vermemeye ve onlarla alış-veriş etmemeye dâir and içmişlerdi.

(Buhari, Müslim)

Abdülaziz b. Rufey (r.a)'dan;

Enes b. Malik (r.a)'ye şöyle dedim:

- "RasuluUah (s.a.s)'den hatırladığın bir şeyi bana

anlat. Terviye gününde öğlen namazını nerde kıldı?"

Enes (r.a):

- "Mina'da" dedi.

- "Mina'dan Mekke'ye dönüşünde ikindiye nerede kıldı?"

- "Ebtah'da" diye cevap verdi ve:

- "Emirlerin nasıl yapıyorsa sen de öyle yap!" diye ilâve etti.

(Buhari, Müslim)

İbni Ömer (r.a)'dan; şöyle demiştir:

- "RasuluUah (s.a.s), Ebu Bekir ve Ömer (r.a) Ebtah'a inerlerdi.

(Müslim, Tirmizi)

VEDA TAVAFI

HÜKMÜ: Veda tavafı Mekke'de oturanların dışındakilere vaciptir.

Abdullah b. Abbas (r.a)'dan; şöyle demiştir: (Hac sonunda) insanlar her tarafa dağılıyorlardı. Bunu önlemek üzere Rasulullah (s.a.s): "Sakın ha, hiçbir kimse Kabe'ye son vazifesini (Veda Tavafını) yapmış olmadıkça dağılmasın" buyurdu.

(Müslim)

Sadece aybaşı halinde olan kadınların bu tavafı yapmamalarına izin verilmiştir.

İbni Abbas (r.a)'dan; şöyle demiştir:

- "İnsanlara, son işlerinin Beyt'e Veda Tavafı yapmak olduğu emrolundu. Fakat bu tavaf, hayız halindeki kadın hacılardan hafifletildi."

(Buhari, Müslim)

Mekke halkına Veda Tavafı yoktur.

Çünkü bu tavaf Beyt'ten ayrılma ve Mekke'den çıkma tavafıdır. Mekke halkı ise ne Beyt'ten ayrılır ve ne de Mekke'den çıkarlar.

Veda Tavafına (yâni; ayrılma tavafı) "Tavaf'us-Sadır" yâni; çıkış tavafı ve "Tavafu ahiri ahdihi bi'l Beyti" yâni; Beyt'in son tavafı da denir. Çünkü bu tavaf ile kişi artık Beyt'ten ayrılmış ve Mekke'den çıkmış olur.

VEDA TAVAFI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- "Muhassab" denilen yere indikten sonra kişi Mekke'ye girer ve Kabe'yi - etrafında yedi tur yapmak suretiyle tavaf eder. Kudüm Tavafında meşru olduğu için yapılan Remel bu tavafta yoktur. Enes (r.a)'den; şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kıldı. Sonra "Muhassab" denilen mahalde hafif uyuduktan sonra, hayvanına binip Beyt'i Şerife gitti ve (Veda Tavafı olmak üzere) Beyt'i (Kabe'yi) tavaf etti."

(Buhari, Ebu Davud)

2- Diğer tavaflarda olduğu gibi bu tavaftan sonra da iki rekât namaz kılınır.

3- İki rekat namaz kıldıktan sonra zezem kuyusu nun yanına gidilip suyundan içilir.

Câbir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

-"Rasulullah (s.a.s) ile Ali (r.a), onların etlerinden yiyip, çorbasından içtiler. Sonra Rasulullah (s.a.s) devesine binip süratle Mekke'ye geldi ve orada öğlen namazını kıldırdı. Sonra da Zemzem suyu dağıtan

Muttalib Oğullarına geldi ve:

- "Sulayınız ey Muttalib Oğulları! İnsanların (hacc menâsikinden zannederek) sizlere galebe çalıp sulama işini elinizden almalarından korkmasaydım, sizinle beraber ben de su çekerdim" buyurdu.

Muttalib oğulları Rasulullah (s.a.s)'e bir kova su takdim ettiler. Rasulullah (s.a.s)'de ondan içti."

(Müsl im, Ebu Davud)

4- Zemzem suyundan içtikten sonra kişi tekrar Kabe'nin yanına varıp "Mültezem" diye anılan Kabe'nin duvarına yapışır, yanaklarıyla göğsünü duvara dayayarak ve Kabe'nin perdelerine asılarak yalvarır yakarır ve uzun dua eder. Bundan sonra memleketine dönmek üzere Beytullah'tan ayrılır.

Amr b. Şuayb (r.a)'den; Babasının şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "Abdullah ile beraber tavaf ettim. Hacer'i istilâm edinceye kadar yürüdü. Sonra, rüknü ile kapı arasında durdu. Göğüsünü, yüzünü, kollarını ve avuçlarını şöyle yaparak koydu. Sonra:

- "Rasulullah (s.a.s)'i böyle yaparken gördüm" dedi.

(Ebu Davud, İbni Mace)

İbni Abbas (r.a)'nın şöyle dediği rivayet olundu:

- "Mültezem, Kabe'nin rüknü ile kapısı arasında dır-"

(Mâlik)

RASULULLAH (s.a.s)'İN HACCI

Cafer b. Muhammed, babasından rivayet edip şöyle dedi:

- "Biz, Abdullah oğlu Câbir'in yanına girdik. Kendisi a'mâ olduğu için yanına

giren cemaatin her ferdine ayrı ayrı kim olduğunu sordu. Nihayet soru bana gelince ben:

- "Muhammed b. Ali b. Hüseyir, im" diye kendimi takdim ettim. Bunun üzerine Câbir, elini başıma uzattı ve gömleğimin üst düğmesini çözdü, sonra da en aşağıdaki düğmemi açtı. Sonra elini memelerimin arasına koydu. Ben o zaman genç bir cocuktum. Câbir bana:

- "Merhaba ey kardeşimin oğlu! Dilediğin şeyden sor" dedi. Ben de sordum. O ise a'mâ idi. Namaz vakti de gelmişti. Kendisi dokunmuş bir örtüye bürünerek kalktı. Onu omuzuna her koyusunda küçük olduğundan dolayı iki tarafı kendine dönüyordu. Ridâsı, yanıbaşındaki çatal ayaklı askı üzerinde bulunuyordu. Bize namaz kıldırıldı. Namazdan sonra ben:

- "Bana, Rasulullah (s.a.s)'in haccından

haber ver" dedim. Câbir, eli ile işaret edip dokuz defa elini yumdu ve dedi ki:

- "Rasulullah (s.a.s) hacc etmeden dokuz sene bekledi. Sonra (hicretin) onuncu senesinde Resulullah (s.a.s) hacc edecektir diye halk arasında ilân ettirdi. Bunun üzerine Medine'ye pek çok insan geldi. Hepsi de Rasulullah (s.a.s)'i imâm edinmeyi ve O'nun ameli gibi amel etmeyi arzu ediyorlardı. Nihayet Rasulullah (s.a.s) ile beraber (yola) çıktık. Zül-Huleyfe mevkiine gelince Umeys kızı Esmâ, Ebu Bekir'in oğlu Muhammed'i doğurdu. Esmâ, Rasulullah (s.a.s)'e haber salarak (ihram hakkında) ne yapayım diye sordu. Rasulullah (s.a.s):

- "Yıkan da bir elbise ile kuşak sarın ve ihrama gir" buyurdu.

Rasulullah (s.a.s) (Zül-Huleyfe) mescidinde (iki rek' at) namaz kıldı. Sonra

kasva adındaki devesine bindi. Rasulullah (s.a.s)'i devesi (Zul-Huleyfe yanındaki) Beyda denilen yer üzerine yükselttiğinde, gözümün yetiştiği ka dar önündeki yaya ve bineklilere baktım. (Mahşer gibi kalabalık idi). Rasulullah (s.a.s)'in sağına baktım aynı, soluna baktım aynı kalabalık, arkasına baktım yine kalabalık... Rasulullah (s.a.s) aramızda gidiyordu. Kendisine (ara sıra) Kur'an nazil oluyordu. O da te'vil (tef-sir)ini biliyordu. -O her ne yaparsa, biz de onu yapıyorduk . Rasulullah (s.a.s)**LEBBEYK ALLAHÜMME LEBBEYK, LEBBEYKE LA ŞERİKE LEKE LEBBEYK. İNNEL-HAMDE VEN-Nİ'METE LEKE VEL-MÜLK. LA ŞERİKE LEK.**

- "Yâ Rab, dâvetine tekrar tekrar icabet ediyorum. Emrine özüm ve sözümle

bağlanarak boyun eğdim. Allah' im! Davetine icabet etmek boynumun borcudur. Senin, saltanatında hiçbir ortağın yoktur. Bütün mevcudiyetimle sana döndüm. Muhakkak hamd sanadır. Nimet senindir.

Mülk de senindir. Bütün bunlarda senin hiçbir ortağın yoktur" Tevhid sözlerini yüksek sesle söyledi. İnsanlar da söyleyegeldikleri bu telbiyeyi yüksek sesle tekrarladılar. Rasulullah (s.a.s) onlara bundan hiçbir şeyi reddetmedi. Ve Rasulullah (s.a.s) telbiyesine devam etti: Câbir dedi ki:

- "Biz hacdan başka bir şeye niyet etmiyorduk. Çünkü hac aylarında (hac ile birlikte) umre yapılmasının (caiz olduğunu) bilmiyorduk. Nihayet Rasulullah (s.a.s)'in beraberinde Beyt'e

geldiğimiz zaman, kendisi (Hacer-i Esved) rüknünü istilâm etti. Üç defa remel ile dört defa da normal yürüyüşle tavaf yaptı. Sonra kala balık arasından geçerek makam-ı İbrahim'e ulaştı ve akabinde:

-"Siz de İbrahim'in makamından bir namazgah edinin." (Bakara: 125) âyetini okuyup, makamı kendisi ile

Beyt arasına alarak iki rekât namaz kıldı. Birinci re kâtta Fatiha'dan sonra "Kul ya eyyuhel kâfirun" suresi ni okudu.

(Râvi Cafer, babam Câbir, bizzat peygamber (s.a.s)' den duyarak söylediğini biliyorum, derdi.)

Sonra Rasulullah (s.a.s) tekrar Hacer-i Esved'e döndü ve onu istilâm ettikten sonra (Safa) kapısından Safa' ya doğru çıktı. Rasulullah (s.a.s) Safa'ya yaklaşıncı:

- "Hiç şüphe yok ki Safa ile Merve Allah'ın şearin-dendir." (Bakara: 158) âyetini okudu. Allah'ın başladığı ile başlıyorum, buyurup, Safa'dan başladı. Ta Beyt'i görünceye kadar Safa üzerinde yükseldi. Kibleye dönüp şu sözlerle Allah'ı tevhid ve tekbir etti:

- "Allah'tan başka hakkıyla ibadete lâayık ilah yoktur. Ancak tek Allah vardır. Ortağı yoktur. Mülk O'nündür. Hamd O'nadır. O her şeye kadirdir. Allah'tan başka hakkıyla ibadete lâayık hiçbir ilâh yoktur. Tek O vardır. Vaadini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. Düşman ordusunu yalnız olarak bozguna uğrattı."

Sonra Rasulullah (s.a.s) bu arada dua etti ve bu gibi sözleri üç defa tekrarladı. Sonra Merve'ye doğru indi. Ayakları vadiye inince koştu. Ayakları vadiden yükselince yürüdü. Nihayet Merve'ye geldi.

Merve üzerinde Safa'da yaptığını yaptı. Tavaf (say)ının sonu merve üzerinde tamam olunca:

- "Eğer ben sonra yapacağım işi, önceden bilmiş olsaydım, kurbanlık sevk etmezdim ve haccımı da umre kılardım. Sizlerden her kimin yanında kurbanı yoksa, ihramdan çıksın, haccını da umre kılsın" buyurdu.

Bunun üzerine Malik b. Cu'sum'un oğlu Süraka kalktı ve:

- "Yâ Rasulallah! Yalnız bu senemize mahsus mu? Yoksa ebedi olarak mı?" diye sordu. RasuluUah (s.a.s)' de parmaklarını birbirine geçirerek iki kere:

- "Hayır, ebedi olarak. Ebedi olarak umre hacca dahil olmuştur" buyurdu.

Ali, Yemen'den RasuluUah (s.a.s)'in develeri ile gelmişti. (Zevcesi) Fatıma'yı

ihramdan çıkanlar arasında boyalı elbise giyinmiş ve gözlerine sürme çekmiş olarak buldu. Ali Fatıma'nın ihramdan çıkmış olmasını hoş karşılamadı. Fatıma'da:

- "Bunu bana babam emretmiştir" dedi.

Ravi der ki: Ali Irak'ta şöyle anlatırdı:

- "Yaptığı şeyden dolayı Fatıma'yı şikâyetle bulunmak ve RasuluUah (s.a.s)'den naklettiği ihramdan çıkma emri hususunda fetvasını sormak için RasuluUah (s.a.s)'e gittim ve bu hususu Fatıma'ya karşı hoş görmediğimi kendisine, haber verdim. Bunun üzerine RasuluUah (s.a.s):

- "Fatıma doğru söyledi, doğru söyledi: Sen hacca niyetle kendine farz ettiğin zaman ne diyerek niyet ettin?" diye sordu. Ali:

- "Allah'ım! Ben, Rasulünün ihrama girdiği şeyle ihramlanmaya niyet ediyorum" dedim. RasuluUah (s.a.s):

- "Benim yanımda kurban vardı (onun için ben ihramdan çıkmıyorum) sen de ihramdan çıkma" buyurdu.

Câbir devamla:

Ali'nin Yemen'den getirdiği kurbanlarla Rasuluh (s.a.s)'in Medine'den sevk ettiği kurbanların toplamı yüz adet oldu, dedi.

Yine Câbir şöyle devam etti:

-» "RasuluUah (s.a.s) ile yanında kurbanı bulunanlardan başka bütün insanların hepsi ihramdan çıktılar ve saçlarını kısalttılar. Nihayet terviye (zilhicce'nin sekizinci) günü olunca halk hacca niyetle ihramlanıp yüksek sesle telbiye okuyarak Mina'ya doğru yöneldiler. RasuluUah (s.a.s)'de devesine binip hareket etti ve öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarını Mina'da

kıldırıldı. Sonra biraz daha bekledi. Nihayet güneş doğdu. Sonra (Arafat'ın yanındaki) Nemire mevkiinde kendisi için kıldan bir çadır kurulmasını emretti. Müteakiben RasuluUah (s.a.s)'de hareket etti. Kureys kendisinin ca-hiliyet devrinde yapageldiği gibi RasuluUah (s.a.s)'in de Meş'arul-Haram yanında vakfe yapacağını düşünüyordu. Fakat RasuluUah (s.a.s) Müzdelife'ye geçip Arafat'a geldi ve çadırını Nemire'de kurulmuş olarak buldu. Çadırına indi. Nihayet güneş batıya meyledince Kasva'nın getirilmesini emretti. Kasva'nın üzerine semeri konuldu. (Kasva'ya binip) Arafat vadisinin ortasına (Urane denilen yere) geldi. İnsanlara hitap etti ve buyurdu ki:

- "Muhakkak kanlarınız ve mallarınız bu beldenizde, bu ayınızda, bu gününüzün hürmeti gibi sizlere haramdır. Dikkat

ediniz! Cahiliyet işlerinden olan her şey ayaklarımın altındadır (kaldırılmıştır). Cahiliyet devrinde güdülen kan davaları da kaldırılmıştır. Kan davalarımızdan kaldırdığım ilk kan davası Haris oğlu İbni Rebia'nın kan davasıdır.

O, Sâ'd oğulları arasında çocuğu için süt anası aramakta- iken Huzeyl onu öldürmüştü. Cahiliyet faizi de kaldırılmıştır. Faizlerimizden ilk kaldırdığım faiz de Abdulmuttalib'in oğlu (amcam) Abbas'ın faizidir. Muhakkak Abbas'ın faizi (ribası) tamamıyla kaldırılmıştır.

Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz. Çünkü sizler onları Allah'ın emanı ile aldınız ve uzvu mahsuslarını Allah'ın kelimesiyle helâl kıldınız. Sizlerin onlar üzerindeki hakkınız, hoşlan-mıyacağınız kimseleri evlerinize sokmamalarıdır. Eğer

onlar bunu yaparlarsa kendilerini şiddetli olmayarak dövünüz. Onların üzerinizdeki hakları da meşru tarzda rızıklandırılmaları ve giydirilmeleridir. Muhakkak ki ben, sizlere öyle bir şey bıraktım ki, eğer ona sımsıkı tutunursanız, ondan sonra asla dalâlete düşmezsiniz. O, Allah'ın kitabıdır. Sizler ben (im tebliğ edip etmediğim)den sorulacaksınız. O zaman ne cevap vereceksiniz? (Doksan yahut yüz otuz bin kişi) Halk:

- "Senin tebliğ ettiğine vazifeyi ifa ettiğine ve nasihat ettiğine katiyetle şehadet ederiz" dediler. Bunun üzerine RasuluUah (s.a.s) şehadet parmağını semaya kaldırıp insanlara işaret ederek üç kere:

- "Ya Rab! Şahid ol. Ya Rab! Şahid ol" dedi. Sonra (Bilal'e) ezan okuttu. Sonra ikamet ettirdi ve öğle namazını kıldırdı.

Sonra yine ikamet ettirdi ve ikinci namazını da kıldırdı. Bu iki namaz arasında (sünnet olarak) hiçbir- namaz kılmadı. Sonra Rasululah (s.a.s) (devesine) bindi. Vakfe yerine geldi ve Kasva'nın karnını kayalar tarafın,a çevirdi. (Arafat'ın ortasında bulunan

Cebel-i Rahme'nin eteğine yanaştı.) Yaya bulunan halkı, önüne aldı ve kibleye dönüp ta güneş batıncaya kadar vakfe yapmakta devam etti. (Gün batıp) sarılık biraz gitti ve güneş tamamen kayboldu. RasuluUah (s.a.s) Üsame'yi terkisine bindirdi ve yavaş yavaş hareket etti. Kasva'nın dizginini hayvanın başı semerin mevrikine isabet edecek kadar kasmış olarak sağ eliyle işaret edip:

- "Ey insanlar! Sakin olun, sakin olun" Duyuruyordu. Rasulullah (s.a.s) kum

tepeciklerinden her birine uğradıkça oraya çıkması için Kasvâ'nın dizginini biraz gevşetirdi. Nihayet Müzdelife'ye geldi. Ve orada akşam ile yatsı (namazlarını) bir ezan ve iki ikametle kıldırdı. Aralarında da sünnet kılmadı.

Sonra Rasulullah (s.a.s) fecr doğuncaya kadar yattı. Sabah belli olunca bir ezan ve bir ikamet ile sabah namazım kıldırdı. Sonra (yine) Kasva'ya binip Meş'arül-Haram'a kadar geldi ve kibleye döndü. Allah'a dua etti, tekbir getirdi, tehlil okudu ve Allah'ı birledi. Ortalık tamamıyla ağarıncaya kadar (orada) vakfe yaptı. Rasulullah (s.a.s) güneş doğmazdan evvel (Müzdelife' den) hareket etti ve Abbas'ın oğlu Fazl'ı da terkisine bindirdi. Fazl güzel saçlı, beyaz şimali güzel bir gençti.

Rasulullah (s.a.s) deve üzerinde giderken kendisine binekli kadın hacılar rastladılar. Fazl onlara bakmaya başlayınca, Rasulullah (s.a.s) elini Fazl'ın yüzüne koydu. Bunun üzerine Fazl'da yüzünü diğer tarafa çevirip "(kadına) bakmaya devam etti. Bu sefer Rasulullah (s.a.s) elini öbür taraftan Fazl'ın yüzüne koyup' yüzünü baktığı taraftan çeviriyordu. Nihayet Rasulullah (s.a.s) (Müzdelife ile Mina arasındaki) Muhassir vadisinin ortasına geldi. Burada bineğini biraz hareket ettirip süratlendirdi. Büyük cemre'ye çıkan orta yola girdi. Sonunda ağacın yanındaki Cemre'ye gelip ona yedi küçük taş attı ve attığı her bir taşla birlikte tekbir getiriyordu. Rasulullah (s.a.s) bu çakıl taşlarını vadinin içinden iki. parmak ucuyla

atıyordu. Sonra Rasulullah (s.a.s) kurban kesme yerine döndü ve (kurban edilmek üzere hazırlanmış bu-
' lunan yüz deveden yaşadığı sene olan) altmış üç tanesini kendi eliyle kesti. Sonra (bıçağı) Ali'ye verdi. O da geri kalan develeri boğazladı. Rasulullah (s.a.s) Ali'yi kendi kurbanında ortak etmişti. Sonra Rasulullah (s.a.s) her deveden bir parça et olınmasını emretti. O etler bir tencereye konulup pişirildi. Rasulullah (s.a.s) ile Ali onların etlerinden yiyip, çorbasından içtiler. Sonra Rasulullah (s.a.s) devesine binerek süratle Mekke'ye geldi ve Beyt'i ifâza tavafı yaptı. Rasulullah (s.a.s) Mekke'de öğle namazını kıldırıldı ve zemzem suyu dağıtan Muttalib oğullarına geldi ve:

- "Sulayımz ey Muttalib oğulları!

İnsanların (hac menasikinden zannederek) sizlere galebe çalıp sulama işini elinizden almalarından korkmasaydım sizinle beraber ben de su çekerdim" buyurdu.

Muttalib oğulları Rasulullah (s.a.s)'e bir kova su takdim ettiler. Rasulullah (s.a.s)'de ondan içti.
(Müslim, Ebu Davud, Ibni Mace)

KİRAN HACCI

Kıran, Lügatta; iki şeyi bir araya getirmek demektir.

Şer'an ise; hacc ve umre için birlikte ihlal yapmak yâni; yüksek sesle telbiye getirmektir.

Kıran Haccı Şöyledir: Kişi Mikata varınca hem umreye, hem hacca niyet getirerek ihrama girer ve ihramın sünneti'

olan namazdan sonra:

"Allah'ım! Hacc ile umreyi birlikte yapmak istiyorum. Onları bana kolaylaştır ve benden kabul buyur" diye dua eder.

KIRAN HACC1N1N HÜKMÜ: Kıran haccı, Temettü haccı ile ifrad haccmdan daha iyidir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Ey Muhammed'in akrabaları! Hac ile Umreye bir likte başlayın."

(Tahavi (şerh-(El-Asar)de rivayet etti.)

Enes (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s)'i Hacc ile Umre'nin her ikisine birden niyyet ederken ve:

-"Lebbeyke Umreten ve haccen (Umre ve hacca niyyet ettim)" derken işittim.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

Hız. Ömer (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s)'i "Vadi'l-Atik"de şöyle derken işittim:

- "Bu akşam Rabbim tarafından biri (Cebrail (a.s) geldi ve:

- "Şu mübarek vadide namaz kıl, ashabına da Hacc ile umreye niyet etmelerini söyle!" dedi."

(Buhari, Ebu Davud, Ahmed)

Kıran haccınm temettü haccı ile ifrad haccmdan daha iyi olmasının bir diğer sebebi ise; Kur'anda hac ile umre ibadetlerinin ikisi de bulunduğu için o da hem oruç tutmak hem itikafa girmek veya hem sınırda nöbet tutmak hem gece namazı kılmak gibidir.

KIRAN HACCI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1- Daha önce yalnız umre niyetini getirip ihrama giren kimse eğer tavaftan dört tur daha yapmamışsa, hac niyetini de getirerek

umresini Kıran Haccı'na dönüştürebilir. Çünkü tavafın çoğunu daha yapmadığı için umreye daha yeni başlamış sayılır.

2- Kişi ne zaman ve nerede hac ile umreyi birlikte yapmak isterse, ikisini birlikte yapabilmek için Allah'tan kolaylık dileğinde bulunur.

3- Kıran niyetini getiren kimse Mekke'ye girince, önce Umrenin tavaf ve say'ını yapar ve tavaflı yaparken ilk üç turunu Remel yapar. Bundan sonra haccın amellerine başlayıp -ifrad haccını yapan kimse gibi- önce Kudüm tavafını, ondan sonra da say'ı yapar.

Allah (c.c): "Kim ki umreyi hacdan önce yapmaktan yararlanırsa... ." (Bakara: 196) buyurarak umreyi hacdan önce zikretmiştir. Çünkü bu âyet her ne kadar Temettü hakkında ise de, Kıranda da umre hacdan önce yapıldığı için Kıran da

Temettü hükmündedir.

Ziyad b. Malik (r.a), Ali ve İbn Mes'ud (r.a)'nın şöyle dediklerini rivayet etti:

- "Kıran haccı yapan kimse iki defa tavaf eder ve iki defa sa'y yapar."

(İbni Ebu Şeybe "Musannefi"nde)

(İbni Türkümani "El-Cevher" in "Nakiy"

kitabında "Bu hadisin senedi Sahihdir" dedi.)

4- Kıran da Umre ile hac arasında traş yoktur, kıranda traş ifrad da olduğu gibi- ancak bayram günü olur.

Hz. Aişe (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Beraberinde kurbanını getirmiş olan kimse, Hacc ile Umrenin her ikisine niyyet edip, ihrama burunsun ve her ikisinin ibadetlerini tamamlayıncaya kadar ihramda kalmaya devam etsin

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

5- Kıran haccında hem Umrenin, hem haccın tavaf larını yaptıktan sonra da

say'larını yapmak caizdir. Çünkü böyle de yapılsa, vacipler yine de yerine getirilmiş olurlar. Ancak böyle yapan kimse, Umrenin say'ını tehir, haccın da Kudüm tavafını takdim ettiği için iyi bir şey yapmış olmaz. Bununla beraber ona bir şey lââm gelmez.

6 - Kıran haccını yapan kimse, bayram günü Akabe emresini taşıladıktan sonra bir kurban keser ki buna ıran kurbanı denilir. Eğer kurban kesmeye gücü yetmez eya kurbanlık hayvan bulamazsa Zilhiccenin yedinci ününden itibaren başlamak üzere daha hacda iken üç ün ve evine döndükten sonra yedi günki toplam on ün eder- oruç tutması gerekir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Hacca kadar Umreden faydalanabilen (yâni; Temettü haccı yapan) kimseye kolayına gelen bir kurban kesmek,

bulamayana, hac esnasında üç gün ve döndüğünüz de yedi gün, -ki o tam on gündür oruç tutmak gerekir.

Bu, ailesi Mescid-i Haram'da oturmayan kimseler içindir.

Allah'tan sakının ve Allah'ın cezasının
şiddetli olacağını bilin."
(Bakara: 196)

Bu nass her ne kadar Temettü haccını yapan kim se hakkında' ise de, Kıran haccı da Temettü haccı hükmündedir. Zira Temettü haccını yapan kimseye, hac günlerinde Umreyi de yaptığı için kurban lâzım gelir. Bu sebep ise Kıran haccında da mevcuttur.

Hac esnasında tutulması emrolunan üç gün orucu -daha önce de tutmaya başlamak caiz ise- zilhiccenin yedinci gününden itibaren tutmak daha iyidir. Çünkü oruç kurbana bedel olduğu için -ilerde belki

kurban kesmeye gücü yeter ümidiyle geciktirilmesi müstehaptır. Şayet kişi daha Mekke'de iken, fakat bayram günleri geçtikten sonra, yedi gün orucu da tutmaya baş

larsa caizdir. Çünkü âyette "Hacdan döndüğünüzde", "Haccı bitirdiğinizde" demektir. Çünkü memlekete döne bilmek haccın bitmesine bağlıdır. Bunun için hac bitince memlekete dönülmüş gibi olur.

7 - Bayram günlerinden önce oruç tutmayan veya tutamayan kimse için kurban kesmekten başka çare yoktur. Çünkü bu oruç kurbana bedeldir. Bedeller ise ancak şeriatçe belirtildiği şekilde yerine getirilir. Şeriat ise, bu orucun hac esnasında tutulduğu takdirde kurbana bedel olduğunu söylemiştir.

8 - Eğer Kıran haccı ihramına giren kimse, Mekke' ye uğramadan Arafat'a

çıkarsa umreyi terk etmiş olur. Çünkü Arafat vukufu haccın amellerinden olduğu için artık umre yapmasına imkân kalmaz. Böyle yapan kimseye

Kıran kurbanı sakıt olur. Çünkü umreyi terketmiş olunca artık onu hac günlerinde yapamaz, ki ona Kıran kurbanı lâzım gelsin. Fakat umreye başladıktan sonra onu yarıda bıraktığı için ona hem umreyi yarıda bırakma kurbanı lâzım gelir, hem de yarıda bıraktığı umreyi kaza etmesi gerekir.

TEMETTÜ HACCI

Temettü: Bir yolculukta ve hac ayları içinde kişinin hem haccı, hem umreyi - aralarında evine dönmeksizin-yapmasıdır.

TEMETTÜ HACCININ HÜKMÜ:

Temettü haccı ifrad haccından iyidir. Çünkü Temettü haccında -Kıran haccında olduğu gibi- hac ile umre ibadetlerinin ikisi de hac aylarında yapılmış olur. Temettü haccında ayrıca ifrad haccında bulunmayan kurban kesme nüsükü de vardır.

İmran b. Husayn (r.a)'den;

-"Allah'ın kitabında Temmettu âyeti nazil oldu. Biz de onu Rasulullah (s.a.s) ile birlikte yaptık. Kur'an bu nu haram kılmadı. Rasulullah (s.a.s) de âhirete teşrif edinceye kadar bunu yasaklamadı."

(Buhari, Müslim)

TEMETTÜ HACCI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Temmettu haccının keyfiyeti şöyledir: Kişi hac mevsiminde mikata varınca umre niyetini getirip ihrama girer

ve ve Mekke'ye girerek umre için tavaf ile sa'y yapar. Sonra başını ya tamamen traş edip ya da saçını makasla kısaltıp ihramdan çıkar.

Salim b. Abdillāh (r.a)'den; Abdullāh b. Ömer (r.a) dedi ki:

- "Rasulullah (s.a.s) veda haccında umreyi hac ile beraber yapmak suretiyle temettü etti. Kurbanlık aldı ve Zul-Huley fe' den beraberinde götürdü. Rasulullah (s.a.s) önce umre için telbiye getirdi. Sonra da hac için telbiye getirdi. Sahabiler (Mikat'ta) Rasulullah (s.a.s) ile bir

likte umre için ihrama girmek suretiyle tekrar hac için ihrama girinceye kadar temettü yaptılar. Ashab-ı Kiram'dan kurbanlık sevk edenler bulunduğu gibi sevk etmeyenler de vardı. Rasulullah (s.a.s) Mekke'ye geldiğinde hacılara şöyle ilan etti:

- "Sizden herhangi bir kimse kurban sevk etti ise (İhramlarında kalsınlar) kendilerine haccı edâ edinceye kadar ihramlıya işlemesi haram olan şeylerden hiçbirisi helâl olmaz. Sizden kurbanlık sevk etmeyenler ise Bey t'i tavaf ve Safa ile Merve'yi sa'y etsin. Saçından kestirip ihramdan çıksın. Sonra (Arafat'a çıkılacağı zamanda) hac için ihrama girsin ve kurbanlık sevk etsin. Kurban bulamayan kişi de hac sırasında üç gün, ailesinin yanı na döndükten sonra da yedi gün (olmak üzere tam on gün) oruç tutsun."

(Buhari, Müslim)

İbni Abbas (r.a) Ebu Süfyan'ın oğlu Muâviye (r.a)'nın kendisine şöyle haber verdiğini söyledi:

- "Ben, Rasulullah (s.a.s) Merve üzerinde bulunurken

saçını (makas ile) kısalttım, yahut Rasulullah (s.a.s) Merve üzerinde iken makas ile kendi saçından biraz kısaltırken gördüm" dedi.

(Buhari, Müslim)

İbni Abbas (r.a)'den; dedi ki:

- "Rasulullah (s.a.s) Mekke'yi fethettiğinde sahabelerine Beyt'i tavaf edip Safa ile Merve arasında sa'y yaptıktan sonra saçlarını traş ettikten veya makasla kısalttıktan sonra ihramdan çıkmalarını emretti."

(Buhari)

2- Temettü'de kişi Kabe'yi tavafa başlayınca telbiyeyi keser.

İbni Abbas (r.a)'den;

- "Rasulullah (s.a.s) umrede Hacer-i Esved'i istilâma

başlayınca telbiyeyi keserdi."

(Tirmizi rivayet etti ve:

"Sahih" dedi.)

3- Temettü'da kişi umreyi yaptıktan sonra Mekke' de ihramda olmayarak oturur. Zira umreyi bitirince ihramdan çıkmış olur. Zilhicce ayının sekizinci günü, Mescid-i Haram'da bu sefer hac için niyet getirip ihrama girer. Aslında şart olan, Haram'ın sınırları içinde ihrama girmektir. Mescid-i Haram'ın kendisi şart değildir. Zira bu kimse de Mekke halkı hükmündedir- Mekke hal

kının hac mikatı ise Haram sınırlarının içidir. Ondan sonra İfrad haccını yapan kimsenin yaptığı gibi yapar. Fakat İfrad haccını yapan kimse, haccın rüknü olan ziyaret tavafında Remel yapmadığı ve tavaftan sonra Safa ile Merve arasında sa'y yapmadığı halde bir kimse, haccının ilk tavafı olduğu için ziyaret tavafında Remel yapar ve ondan sonra da Safa ile Merve

arasında sa'y ya

par. Ancak eğer Mina'ya hareket etmezden önce tavaf ve.

ondan sonra Safa ile Merve arasında sa'y yapmış ise ziyaret tavafında Remel ve Tavaftan sonra sa'y yapmaz. Ve bu kimseye Temettü haccı yaptığı için Temettü kurbanı lâzım gelir. Şayet kurban kesmeye gücü yetmezse hac esnasında üç gün ve evine döndükten sonra da yedi gün olmak üzere toplam olarak on gün oruç tutması gerekir.

İbni Abbas (r.a)'dan rivayet edildiğine göre: Kendisine Temettü haccmdan sormuşlardı. Şöyle cevap vermişti:

-. "Veda Haccında Muhacirler, Ensar ve Rasulullah (s.a.s)'in zevceleri Hacc için niyyet edip, ihrama girmiş lerdı. Biz de aynı şeyi yapmıştık. Mekke'ye vardığımız

vakit Rasulullah (s.a.s):

- "Niyy etinizi umreye çeviriniz. Ve yalnız umreyi yapınız. Ancak kurbanını hazırlamış olanlar müstesna'buyurdular. Biz de Beyt'i tavaf ettik. Safa ile Merve arasındaki say'ımızı yaptık ve kadınlarımızın yanına gelerek (saçlarımızı kestikten sonra ihramdan çıktık) ve elbiselerimizi giydik. Rasulullah (s.a.s):

- "Kurbanını hazırlamış olan, kurban yerine varın caya kadar (yâni; Minâ'da onu kesinceye kadar) ihram dan çıkmasın" buyurdu. Sonra terviye gecesi yâni; Zilhiccenin sekizinci gününde hacca niyyet etmemizi emretti. Hacc menâsıkini yaptıktan sonra gelip Beyt'i tavaf etmemizi emretti. Menâsıki yaptıktan sonra gelip Beyt'i tavaf ettik. Ve Safa ile Merve arasında sa'y ettik. Bu suretle üzerimize kurban vâcib olarak haccımızı

tamamladık."

Allah (c.c) buyuruyor ki:

"Kim hacca kadar umreden faydalanırsa, kolayına gelen bir kurban kesmek gerekir. Bulamayana da hacc esnasında üç gün, evinize döndüğünüzde de yedi gün olmak üzere tam on gün oruç tutmak lâzımdır." **(Bakara: 196)** Koyun bir kurban yerini tutar.

Bunun üzerine aynı yılda iki ibâdeti yâni; hacc ile umreyi birleştirdiler. Çünkü Allah (c.c) bunu kitabında böyle inzal etti. Rasulullah' da öyle sünnet kıldı. Ve Mekke'de oturmayanlara bunu mübâh kıldı. Allah (c.c) şöyle buyuruyor: "Bu, ailesi Mescid-i Haram'da ikâmet etmeyenler içindir." ;

(Bakara: 196)

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

- Eğer kişi Şevval ayında üç gün

oruç tuttuktan sonra Temettü ihramına girerse, Şevval ayında tuttuğu oruç, hac esnasında tutması gereken üç gün orucun yerine geçemez. Çünkü bu oruç kurbanı bedel olduğu için ancak Temettü ihramına girmekle vacip olur. Halbuki kişi bu orucu tutarken ihramda değildi. Daha vacip olmamış olan bir ibadeti yapmak ise geçerli değildir. Fakat eğer ihrama girdikten sonra Mekke'de tutarsa, henüz tavaf yapmamış olsa bile caizdir. Çünkü kişi ihrama girdikten sonra tuttuğu için kendesine vacip olduktan sonra tutmuş sayılır. Ayetteki "hac esnası" deyiminden de murat hac aylarıdır. Bununla beraber bu orucu son günlere bırakmak sünnete uygun olduğu için daha iyidir.

5- Eğer Temettü ihramına girmek isteyen kimse beraberinde kurban götürmek isterse, ihrama girer ve kurbanlığını

beraberine alıp yola çıkar ki en efdalı da böyle yapmaktır. Zira Rasulullah (SÂV) kurbanlarını beraber götürmüştür. Hem de kurbanlığı beraberinde olan kimse daha hazırlıklı olur ve işini daha çabuk görür.

Salim b. Abdullah (r.a)'den: Abdullah b. Ömer (r.a) dedi ki:

-"Rasulullah (s.a.s) Veda Haccında umreyi hac ile beraber yapmak suretiyle Temettü etti. Kurbanlık aldı ve Zul-Huleyfe'den beraberinde götürdü."

(Buhari, Müslim)

6- Kurbanlık deve veya sığır olduğu zaman boynuna nal, matara gibi bir şey bağlanır.

İbni Abbas (r.a)'dan;

-"Rasulullah (s.a.s) öğlen namazını Zul-Huleyfe'de kıldırdı. Sonra kurbanlık dişi devesinin getirilmesini emretti. (Deve getirilince) onun hörgücünün sağ yüzeyin

de bir çizik açtı ve kanını biraz çıkarıp üzerini nişanladı. Devenin boynuna da iki nal takarak gerdanladı.

Sonra Rasulullah (s.a.s) binek devesine bindi. Deve ken disini Beydâ mevkiine doğru yükselttiği zaman Rasulullah (s.a.s) hacc niyetiyle telbiye duasını yüksek sesle okudu."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

7- İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'e göre, kurbanlık eğer deve olursa nişanlanır. İmam Ebu Hani fe'ye göre ise, nişanlamak mekruhtur.

Nişanlamak: Devenin -kurbanlık olduğu bilinsin diye- hörgücünü, sol veya sağ yanının alt tarafından yarıp kanı ile deveyi boyamaktır.

Mervan (r.a)'den;

- "Rasulullah (s.a.s) Hudeybiye olayı

esnasında As-hab'tan bin kûsur kişi ile çıktı. Zul-Huleyfe'ye geldiğinde Rasulullah (s.a.s) kurbanını kilâdeledi, nişanladı ve umre yapmak niyeti ile ihrama girdi."

(Buhari, Ebu Davud, Ahmed)

İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed: Kurbanlık develeri nişanlamak iyidir. Çünkü bir suyun başına indiği zaman kovulmasın veya kaybolduğu zaman onu gören sahibine geri versin diye kurbanlık devenin boynuna nişan bağlanır. Bu maksat ise nişanlamakla daha fazla hâsıl olur. Çünkü boynuna bağlanan herhangi bir şey düşebilir. Vücudunda açılan nişan ise sabittir. Bunun için nişanlamak sünnettir. Fakat hayvana işkenece verdiği için biz ona "sünnet" değil "iyi" diyoruz, demişlerdir.

İmam Ebu Hanife de: "Nişanlamak bir

işkencedir. İşkence ise nehyedilmiştir. Rasulullah (s.a.s) kurbanlıklarını nişanlatması ise onları kaybolmaktan korumak içindir. Çünkü müşrikler yalnız nişanlanmış olan kurbanlıklara dokunmazlardı" demiştir.

Kimisi; "İmam Ebu Hanife ancak zamanındaki insanların kurbanlıkları nişanlamalarına mekruh demiştir. Zira onun zamanında nişanlamada o kadar aşırı giderlerdi ki, açılan yaranın kangıranlaşıp etrafa dağılmasından korkulurdu" demiştir.

8 - Kurbanlığı öne katıp sürmek onu arkadan çekmekten daha evlâdır. Çünkü **Buhari ve Müslim**"de geçen hadise göre Rasulullah (s.a.s) Zul'Huleyfe'de ihrama girerken kurbanlıkları beraberinde olup önünde sürülüyordu.

Ancak eğer sürme ile gitmiyorsa, o

zaman yularından tutulup arkadan çekilir.

9 - Kurbanlığım beraberinde götürmeyen kimse umre yaptıktan sonra ihramdan çıkabilir. Ve haccın ihramına girer. Şayet daha önce de haccın ihramına girerse caizdir. Hatta ne kadar da erken girerse o kadar iyidir. Çünkü erken girmede hem ibâdete karşı aşırı istek duygusu hem de daha fazla istek vardır. Kurbanlığını beraberinde götüren kimse ise umre yaptıktan sonra haccı -nı da yapmadıkça ihramdan çıkamaz.

Çünkü Rasulullah (s.a.s) Buhari ve Müslim'de geçen bir hadiste şöyle buyurmuştur:

- "Eğer ben, şimdi bildiğimi başlangıçta bilseydim, kurbanlıkları beraber getirmez ve içinde bulunduğum ihramı umre yaparak ihramdan çıkardım."

Bundan ise, kurbanlığını beraber götüren kimsenin haccı da bitirmedikçe ihramdan çıkmadığı anlaşılmaktadır.

Hiz. Aışe (r.a)'dan; Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Beraberinde kurbanını getirmiş olan kimse, Hacc ile Umrenin her ikisine niyyet edip, ihrama burunsun ve her ikisinin ibâdetlerini tamamlayıncaya kadar ihramda kalmaya devam etsin."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

Kurbanlığını beraber götüren kimse, bayram günü traş olunca her iki ihramdan da çıkmış olur. Zira namazdan nasıl selâm ile çıkılıyorsa, ihramdan da traş ile çıkılır.

10- Mekke halkı için ne Kıran ne de Temettü haccı yoktur. Mekke halkı ancak İfrad haccını yapabilirler.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kim hacca kadar umreden

faydalanırsa, kolayına gelen bir kurban kesmek gerekir. Bulamayana da hacc esnasında üç gün, şehrinize döndüğünüzde de yedi gün olmak üzere tam on gün oruç tutmak lâzımdır. Bu, ailesi Mescid-i Haram'da ikâmet etmeyenler içindir."

(Bakara: 196)

Kıran ile Temettü haccı kolaylık olsun diye hacc ile umresinin ikisini bir yolculukta yapmak olduklarına göre buna ancak dışarıdan gelenler muhtaçtırlar. Mikatlarla Mekke arasında oturanlar da Mekke halkı hükmünde olup onlar için de Kıran ile Temettü hacları yoktur. Fakat eğer kişi Mekke halkından olup da Küfe'ye gitmiş ise, Kıran haccını yapabilir. Çünkü o da mikata tâbi olduğu için dışarıdan gelenlerin hükmündedir.

11- Temettü ihramında olan kimse, eğer

beraberin de kurbanlık götürmemişse umresi bittikten sonra eğer evine dönerse, Temettü'u bozulmuş olur. Çünkü bu kimse beraberinde kurbanlık götürmediği için umreyi bitirince ihramdan çıkmış olur. ihramda değilken evine uğradığı için umre ile haccı birbirinden ayırmış olur. Temettü ise umre ile haccın bir yolculukta yapılması demektir. Bunun için Temettü'u bozulur.

Tahavi'nin "Ahkam-ül Kur'an" adlı kitabında, Râzi' nin "Ahkam-ül Râzi" kitabında şöyle rivayet vardır. Said b. Müseyyib, Atâ, Tavus, Mücahid, Nehai (r.a):

- "Temettü haccı yapan kimse umre yaptıktan sonra evine dönerse Temettü'u bozulmuş olur" demişlerdir.

12- Temettü ihramında olan kimse, eğer beraberin de kurbanlık götürmüş ise,

umresinin bitmesiyle ihram dan çıkmadığı için İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a göre: Evine uğramasının sakıncası yoktur.

İmam Muhammed ise: Temettu'u bozulur. Çünkü o zaman umre ile haccı ayrı yolculuklarda yapmış olur, demiştir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf ise: İhramdan çıkmadığı için, geçici olarak evine uğraması yolculuk vasfını kaldırmış olmaz.

13- İhrama girmek isterken aybaşı haline giren kadın yıkanıp ihrama girer ve hac yapan kimsenin yapmak zorunda olduğu her şeyi yapar. Ancak kandan temizlenip gusledinceye kadar, Kabe'yi tavaf edemez.

Hz. Aişe (r.a)'dan;

- "Mekke'ye hayırlı olarak vardım. Bey t'i tavaf etmediğim gibi, Safa ile Merve

arasında da sa'y etmedim."

Bunu Rasulullah (s.a.s)'e arzedince buyurdular ki:

- "Hacceden kimsenin bütün yaptıklarını yap, ancak temiz oluncaya kadar Beytullah'ı tavaf etme."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

4 - Eğer kadın Arafat'ta vukuf ve Kabe'yi ziyaret tavafı yaptıktan sonra aybaşı haline girerse, veda tavafı yapmadan Mekke'den ayrılır ve ona bir şey de lâzım gelmez.

İbni Abbas (r.a)'dan;

- "İnsanlara son işlerinin Beyt'e veda tavafı yapmak olduğu emrolundu. Lâkin bu tavaf hayız halindeki kadın hacılardan hafifletildi (onlara vâcib kılınmadı)."

(Buhari, Müslim)

Ebu Seleme ile Urve'den; Aişe (r.a) dedi ki:

- "Huyey'in kızı Safiyye, ifada tavafını

yaptıktan sonra hayız oldu. Ben de onun hayızlık halini Rasulullah (s.a.s)'e arz ettim. Rasulullah (s.a.s)"Safiyye, bizi (yolumuzdan alıkoyup da burada)apis mi edecek?" buyurdu." Ben de:"Yâ Rasulallah! O, Mekke'ye inmiş ve Beyt'i taaf etmiş olup, farz tavaftan sonra hayız oldu" dedim. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s):

- "Öyle ise haydi hareket etsin" buyurdu.

(Müslim)

15- Hac bittikten sonra Mekke'de kalmak isteyen kimseye Veda tavafı yoktur. Çünkü Veda tavafı, haccı bitirip evlerine dönmek isteyenlere mahsustur. Ancak eğer Mekke'de kalmaya bayramın üçüncü gününden sonra niyet ederse, o zaman Mekke'de kalsa bile Veda tavafını yapmak zorundadır. Çünkü bayramın üçüncü günü

haccın menasiki bittiği için Veda tavafının vakti girmiş olur. Veda tavafının vakti girdikten sonra ise, Mekke'de kalmaya niyet etmekle vûcubu sakıt olmaz.

16 - Temettü haccını yapmakta olan bir kimse bayramda bir koyun kurban ederse kendisine lâzım gelen Temettü kurbanı yerine geçmez. Zira kendisine lâzım gelen kurban Temettü kurbanıdır. Verdiği kurban ise, bayramda verilmesi gereken normal olan kurbandır.

İHRAMDA YASAK OLAN HERHANGİ BİR ŞEYİ YAPMANIN HÜKMÜ

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Haccı da Umre'yi de Allah için tam yapın. Fakat alı konursanız, o halde

kolayınıza gelen kurbanı gönde in. Bununla beraber kurban yerine varıncaya kadar başlarınızı traş etmeyin. Artık içinizden kim hasta olur ahud başından bir eziyeti bulunursa ona; ya oruçtan a sadakadan yahud da kurban'dan (birisiyle) fidye acip olur."
(Bakara: 196)

I - GÜZEL KOKU VE YAĞ SÜRÜNMENİN CEZASI:

Vücuda sürülen şeyler genellikle üç çeşittir:

Birincisi; Bizzat koku olan misk, anber, kâfur vb..

İkincisi; kendisi bizzat koku olmadığı halde koku için asıl olan ve ilâç olarak da kullanılan zeytinyağı b. maddeler. Bunlar eğer vücudu yağlamak

için kullanılırsa, koku hükmü verilir. Yemeğe katılırsa koku hükmünde değildir. Üçüncüsü; Bizzat koku olmadığı gibi, kokunun asıl maddesi de olmayan ve hiçbir surette bu mahiyette kullanılmayan maddeler. Mesela; iç yağı gibi maddeler.

1 - Eğer ihramda olan bir kimse güzel koku sürünürse ona, keffaret lâzım gelir. Şayet güzel koku sürdüğü yer bir uzvun tamamı veya daha fazla olursa, o zaman ona kurban vacip olur.

Uzuvdan maksat, baş, bacak, uyluk vb. olan insan vücudunun parçalarıdır. Çünkü bu uzvun tamamına güzel koku sürüldüğü zaman yasağı işleme suçu tam olduğu için lâzım gelen ceza da tam olur. Eğer güzel koku sürülen yer bir uzuvdan az olursa p zaman kişiye buğdaydan yarım sa' (yaklaşık olarak 1,667 kg) fide vermesi

gerekir. Bir uzvun yarısından fazlası tam hükmünde kabul edilir.

İmam Muhammed ise; "Bir uzvun tamamı için bir kurban lâzım geldiğine göre tamamı olmadığı zaman sürülen miktar tamamına göre ne kadar ise, bir kurbanın kıymetinden o kadarın lâzım gelmesi gerekir" demiştir.

2- Eğer kişi saçını kına veya benzeri bir şeyle boy arsa ona kurban lâzım gelir. Zira kına güzel kokulardandır. Sürülen kınanın saç üzerinde kuruyup kalması halinde ise iki kurban lâzım gelir. Biri, kişinin kendine güzel koku sürdüğü için, diğeri de saçını kına ile örttüğü içindir.

3- Eğer kişi kendine saf zeytin yağını sürerse ona -İmam Ebu Hanife'ye göre- kurban, diğeri iki imama göre sadaka lâzım gelir.

İmam Muhammed ile İmam Ebu Yusuf:

"Çünkü zeytin yağı vücuda sürülecek ilaçtan çok, bir yiyecek maddesidir. Bununla beraber vücuda sürüldüğü zaman haşereleri öldürdüğü için sadaka lâzım gelir" demişlerdir.

İmam Ebu Hanife de: "Zeytinyağı her ne kadar yiyecek maddelerinden ise de aslında kokusu güzel bir maddedir. Kaldı ki vücuda sürülmesinde haşerelerin öldürülmesi, kılların yumuşaması ve deri gözeneklerinin açılması gibi bir takım yararlar bulunduğu için ihramlı iken onu vücuda sürmek tam bir suçtur. Ve bunun için kurban gerektirir" demiştir.

Zambak, yasemin esansı ve menekşe içine güzel koku katılmış olan zeytinyağlarının sürülmesi halinde ise üç imama göre kurban lâzım gelir. Çünkü o zaman tamamen güzel kokudur.

4-Kendisi bizzat koku olmadığı gibi,

kokunun ana maddesi de olmayan yağlar (içyağı vs.) vücuda sürütürse hiç bir şey lâzım gelmez.

5-Bizzat koku olmayan ancak kokunun ana maddesi olan yağları yemekte bir sakınca yoktur. Zira bunlar kokulanmak için kullanılmadığı müddetçe kendilerine koku hükmü verilmez.

II - DİKİŞLİ ELBİSE GİYMENİN CEZASI:

1- İhrama girmiş olan bir kimse giyilmesi adet olan dikişli bir elbiseyi sabahtan akşama kadar giyerse veya başını bir şeyle örterse kurban kesmesi icab eder.

Bundan daha az bir müddet giyerse veya başını örterse fi tır sadakası miktarı sadaka vermesi gerekir. Elbisenin unutulurak veya

bilerek ya da bilmeyerek, kendi isteğiyle veya başkasının zoruyla giyilmesi arasında fark yoktur.

İmam Ebu Yusuf'a göre: "Yarım günden daha fazla bir zaman dikişli elbise giyen ihramlı kişiye kurban va-cib olur."

Kişi elbise giymek veyahut başına bir şey koymaktan ancak o elbise veya şeyin kişinin üstünde bir süre kaldığı takdirde tam faydalanmış olur. Ve bunun için ancak o zaman ona kurban lâzım gelir. Bu sürede bir gün ile takdir edilmiştir. Çünkü kişi normal olarak herhangi bir elbiseyi bir gün giyer ve ondan sonra çıkarır. Bunun için eğer elbise kişinin üstünde bir günden az bir zaman için kalırsa ondan tam olarak yararlanmış olmadığı için ona kurban değil sadaka lâzım gelir. Ancak İmam Ebu Yusuf günün çoğunu günün tamamı gibi saymıştır.

2- İhramlı olan kişi başının hepsini bir gün veya bir gece boyunca örterse Hanefi alimlerinin ittifakıyla bir kurban kesmesi vacip olur.

İmam Ebu Hanife'ye göre eğer başını örttüğü miktar başının dörtte birinden fazla olursa kurban gerekir, dörtte birinden az olursa birşey lâzım gelmez.

İmam Muhammed ve İmam Yusuf'a göre ise: "Başın çoğunu kapatmadıkça ona kurban lâzım gelmez" demişlerdir.

3- İhramlı olan kişi başını günün yarısından az bir zaman içerisinde örterse ona kurban değil sadaka lâzım gelir.

III - TIRAŞ OLMANIN VE TIRNAK KESMENİN CEZASI:

1- Eğer ihramda olan kimse saçının veya sakalının dörtte birini tıraş ederse ona

kurban lâzım gelir. Eğer tıraş ettiği miktar saç veya sakalın dörtte birinden az olursa, o zaman ona sadaka lâzım gelir.

2- Eğer ihramda olan kimse ensesinin tamamını tıraş ederse ona kurban lâzım gelir. Çünkü ense de baş gibi tıraş edilmesi maksut olan bir uzuvdur.

3- Her iki koltuğunun altını veya onlardan birisini tıraş ederse yine üzerine bir kurban lâzım gelir. Zira eziyyeti defetme ve rahata kavuşma bakımından buralarda bulunan kılları tıraş etmek gaye halindedir. Etek tıraşının hükmü de tıpkı buna benzemektedir.

4- Eğer kişi bıyığından makasla alırsa ona, bıyığını kısalttığı oranda keffaret lâzım gelir. Yâni; aldığı miktar, sakalın dörtte birinin kaçta kaç ise ona göre kendisine keffaret lâzım gelir. Meselâ eğer alınan mik tar, sakalın dörtte birinin dörtte

biri kadar olursa bir koyunun dörtte bir kıymeti kadar keffaret lâzım gelir.

5- Eğer ihramda olan bir kimse ihramda olan diğer kimsenin başını tıraş ederse -tıraş edilen kimsenin emriyle olsun olmasın- tıraş edene sadaka, edilene kurban lâzım gelir. Zira uykuda olan veyahut zorlanan kimseye sadece günah yoktur. Keffaret ise uykuda veyahut zorlanmış olmakla sakıt olamaz. Çünkü keffaret vücutta hâsıl olan rahatlatıcı temizlikten dolayı lâzım gelir. Aynı ca istemediği halde başı tıraş edilen kimse kendisine lâzım gelen kurbanın kıymetini başını tıraş eden kimseden de isteyemez. Çünkü tıraş olmakla vücudunda hasıl olan rahatlık ve temizlikten dolayı kendisine kurban lâzım gelmiştir. İhramlı birinin saçını kesene sadaka lâzım gelmesinin

sebebi ise; Haram'da bitkileri kesmek nasıl yasak ise insan vücudundaki kılları da ihramda kesmek yasaktır. İhramda olan birinin saçını kesen kimse her ne kadar tıraştan yararlanamasa da ihramda kesilmesi yasak olan kılları kestiği için kendisine keffaret lâzım gelir. Ancak şu var ki kestiği kıllar kendisinin olmadığı için işlediği suç ağır değildir. Bunun için ona kurban değil sadaka lâzım gelir.

o - ihramda iken el ve ayaklarının tırnaklarını kesen kimseye kurban lâzım gelir. Çünkü ihramda iken yapılması yasak olan bir şeyi yapmış olur. Ancak şu var ki: Eğer tırnaklarının hepsini bir kez ve. aynı yerde esmiş ise, birden fazla kurban ona lâzım gelmez. Zira tırnaklarının hepsini aynı yerde kestiği için

bir kere suç işlemiş sayılır.

Ayrı ayrı oturuşlarda kesen kimseye ise İmam Muhammed'e göre bir kurban lâzım gelir. Ancak eğer kişi önceki oturuşta kestiği tırnakların keffaretini verdikten sonra ikinci oturuşta geri kalanları keserse -önceki suçun keffareti verildikten sonra bir daha suç işlendiği için- kefaretlere birleşemez. Tekrar kurban kesmesi gerekir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a göre ise; E-ğer her bir oturuşta bir el veya ayağının tırnaklarını keserse ona dört tane kurban lâzım gelir. Çünkü kefaretlere birleşmesi için bütün tırnakların aynı oturuşta kesilmiş olması gerekir.

7- Yalnız bir el veya ayağının tırnaklarının kesen kimseye de kurban lâzım gelir. Çünkü başın tıraşında olduğu gibi burada da dörtte bir tamamın yerine geçer.

8- Tırnaklan kesilen parmaklar beşten az olduğu zaman ise her bir tırnak için bir sadaka lâzım gelir. Çünkü bir el veya ayağın tırnakları bütün tırnakların dörtte biri olduğu için bir el veya ayağın tırnaklarına bütün tırnakların hükmünü vermiş oluruz. Üç parmağın tırnaklarını kesmiş ise her ne kadar bir el veya ayakta bulunan tırnakların çoğu ise de bütün tırnakların dörtte birinden az olduğu için ona bütün tırnakların hükmü verilmez. Onun için kurban değil sadaka lâzım gelir.

9- Eğer .kişi değişik el ve ayaklarından beş tane parmağın tırnaklarını keserse, İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a göre ona sadaka lâzım gelir. İmam Muhammed ise; "Kurban kesmesi gerekir" demiştir. İmam Muhammed bu kimseyi de bir elinin bütün tırnaklarını kesen veyahut başının değişik yerlerini dörtte bir

miktarında tıraş eden kimselere kıyas etmiştir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf da; "İhramda iken tırnaklarını kesen kimseye kurban lâzım gelmesi, 'ırnaklarını kesmekle temizlenip güzelleştiği içindir. Değişik parmaklarının tırnaklarını kesen kimse ise temiz-enip güzelleşmek şöyle dursun, bilâkis daha çirkin görünür. Başın değişik yerlerini tıraş etmek ise âdet olduğu için kişiyi çirkin göstermez. Bunun için bu kimsenin işlediği suç tam değildir ve dolayısıyla ona kurban değil, her bir tırnak için bir yoksula doyabileceği kadar yemek yedirmesi gerekir.

10 - İhramda iken, kırılıp asılı kalan bir tırnağını koparan kimseye bir şey lâzım gelmez. Zira kırılmış olan tırnak canlılığını yitirdiği için Haram'm kurumuş bitkisine benzer. Haram'ın kuru bitkisini kesip

koparmada nasıl sakınca yoksa, bu da öyledir.

ÖNEMLİ BİR KURAL:

İhramda iken geçerli bir mazeretten dolayı güzel koku sürünen, yahut dikilmiş elbise giyen veyahut hasırlı tıraş eden kimse muhayyer olup; isterse bir koyun veya keçi keser, isterse herbirine yarım sa' (yaklaşık; 1,667 kg'dır) vermek suretiyle altı yoksula bir yiyecek maddesini dağıtır, isterse üç gün oruç tutar. Zira Allah (c.c): "İçinizde hasta veyahut başından rahatsız olan varsa fidye olarak ya oruç tutması, ya sadaka vermesi, ya da kurban kesmesi gerekir." (Bakara: 196) buyurarak "yahut" demek olan muhayyerlik edatını kullanmış ve Rasulullah (s.a.s)'de âyeti öyle tefsir etmiştir.

Abdullah b. Ma'kil'den; Kâ'ab mescidde bulunurken, yanına oturdum ve kendisine; "Oruçtan yâhüt sadakadan yahut da kurbandan bir fidye vardır" (mealindeki) âyetten sordum. Kâ'ab dedi ki:

- "Bu âyet, benim hakkımda nazil olmuştur. Şöyle ki: Benim başımda bir ezâ vardı. Bunun üzerine ben de Rasulullah'a götürüldüm. Rasulullah (s.a.s): "Meşakkatin sana, şu gördüğüm dereceye vardığını bilmiyordum. Bir koyun bulabilir misin?" diye sordu. Ben: "Hayır, bulamam" dedim. Bunun üzerine şu: "Oruçtan yahut sadakadan veyahut da kurbandan bir fidye vardır" âyeti nazil oldu. Rasulullah (s.a.s):

- "Ya üç gün oruç tut yahut her fakire yiyecek olarak -farım sa' vermek üzere altı fakiri doyur" buyurdu. Kâ'ab der ki:

- "İşte (bu âyet) özel olarak benim hakkımda nazil olmuştur. Fakat bu âyetin hükmü hepiniz için geçerlidir."

(Buhari, Müslim)

‘ Oruç ibadet olduğu için, nerede tutulursa tutulsun kâfi gelir. Sadaka da aynı sebebe binaen Harem'in yoksullarına verilmesi şart değildir. Fakat kurbanın Harem'de kesilmesi şarttır. Zira kan akıtmak ancak belli bir zamanda veyahut belli bir yerde ibadet olur. Bu kanı akıtmanın ise belli bir zamanı bulunmadığına göre belli bir yeri olması gerekir.

IV - CİNSİ MÜNASEBETTE BULUNMANIN CEZASI:

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Hacc (ayları) bilinen aylardır. İşte kim onlarda haccı (kendisine) farz eder (İhrama girerse) artık hacc-da "Refes" günah işlemek ve kavga etmek yoktur."

(Bakara: 197)

Hanefî fûkahası bu âyeti kerimede geçen "Refes" kelimesini "cinsi münasebet ve insanı cinsi münasebete götüren fiiller" olarak değerlendirmiştir.

1 - İhrama giren kimse Arafat'ta Vakfe'ye durmadan önce eşi ile cinsi münasebette bulunursa (inzal vaki olsa da olmasa da) haccı buzulur ve bir koyun kurban etmesi gerekir. Bu kimsenin bir yıl sonra (ertesi yıl) o haccı kaza etmesi farzdır. Ayrıca haccı bozulmamış gibi haccını devam ettirmekle de sorumludur.

Ömer b. Hattab, Ali b, Ebu Tâlib ve Ebu

Hureyre (r.a)'e; hacc için ihrama bürünmüş olan kimsenin ailesi ile cinsi münasebette bulunması hakkında sordular, onlar şöyle cevap verdiler:

-"(Münasebette bulunan karı koca) haclarını tamamlayıncaya kadar, haccta yapılan ibâdetleri yerine getirmeye devam ederler. Gelen sene her ikisinin de haccedip kurban kesmesi vâcib olur."

(Malik)

Amr b. Şuayb babasından şöyle rivayet etti: Bir adam Abdullah b. Amr'a gelerek:

-"ihramlı bir adam hanımıyla cinsi münasebette bulunursa hükmü nedir?" diye sordu. O da:

-"Abdullah b. Ömer'e sor" dedi.

Şuayb diyor ki:

-"Adam Abdullah b. Ömer'i tanımadığı için onunla beraber Abdullah b. Ömer'e

gittik. Adam; ihramlı iken hanımıyla cinsi münasebette bulunan kimsenin hükmünü sordu. Abdullah b. Ömer (r.a) ise: "Haccı batıl olmuştur" cevabını verdi. Adam: "O taktirde haccını devam ettirmeyip otursun mu?" diye sordu.

- "Hayır insanlarla beraber gidip hacca devam etsin, onların yaptığını yapsın. Ertesi yıl gelip haccını kaza etsin ve kurban kessin."

Bu cevabı aldıktan sonra Abdullah b. Amr'a gelerek Abdullah b. Ömer'in cevabını bildirdiler. Bu defa Abdullah b. Amr onları İbn Abbas (r.a)'ye gönderdi. Ona da aynı soruyu sordular, İbn Abbas (r.a) ise aynı cevabı verdi.

(Hakim "Dar'e Kutni"den rivayet etti.

Beyhaki "Hakim"den rivayet etti ve:

"Senedi Sahihdir" dedi.)

2- Cinsi münasebetten dolayı hacları bozulan karı koca haclarını kaza

ederlerken birbirlerinden ayrılıp uzak durmaları gerekmez. Çünkü kendilerini birleştirip birbirlerine bağlayan aralarındaki nikâhtır. Nikâh ise halen aralarında mevcuttur. Bunun için ihrama girmez den önce birbirlerinden ayrılmalarına gerek yoktur. Zira ihrama girmemişken cinsel ilişkide bulunsalar bile bir sakıncası yoktur, ihrama girdikten sonra da ayrılmaları gereksizdir. Çünkü ufak bir nefsanî arzuya uymak yüzünden başlarına gelen bu felâket ve çetin zorlukları gördükçe bir daha böyle bir hatayı işlemek şöyle dursun yaptıklarına bin kere pişman olurlar. Bunun için ihrama girdikten sonra da birbirlerinden ayrılmaları anlamsızdır.

3- Arafat vukufunu yaptıktan sonra cinsel ilişkide bulunan kimsenin haccı bozulmaz. Fakat bir deve kesme si

gerekir.

Abdurrahman b. Ya'mer ed-Diyli (r.a)'dan: Rasulullah (s.a.s) Arafat'ta iken yanına geldim. Ne-cid halkından bir grup gelmişti. Aralarından birine, Rasulullah (s.a.s)'den haccın nasıl yapıldığını sormasını emrettiler. Rasulullah (s.a.s) yanındakilerden birine, çıkıp insanlara şöyle haber vermesini emir buyurdu:

- "Hacc Arefe günüdür. Kim Müzdelife'de kılınan gecenin sabahından önce Arafat'a gelirse, haccı tamam olur."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei' İbni Mace)

Ata b. Rebah.(r.a)'dan; dedi ki:

- "Hacc menasikini tamamlayan, fakat ziyaret tavafından önce hanımıyla cinsel ilişkide bulunan kişinin durumu İbn Abbas'a soruldu. İbn Abbas (r.a):

- " Bir deve kesmesi gerekir" dedi.

(Malik "Muvatta"da, İbni Ebi Şeybe "Mushannefihi" hde rivayet ettiler.)

4- Tıraş olduktan sonra cinsel ilişkide bulunan kimseye ise bir koyun kesmek gerekir. Çünkü ihramda olan kimse tıraş olmakla dikilmiş elbise giymek gibi yasakları yapabilmek bakımından ihramdan çıkmış oluyorsa da haccın bütün vaciplerini bitirmedikçe kadınlara yaklaşıp yaklaşmadığı için bu bakımdan daha ihramda sayılır. Bunun için bu kimseye kurban lâzım gelir. Fakat tam ihramda olmadığı için işlediği suç hafif olup bir koyun kesmek kendisi için kâfi gelir.

5- Umre ihramında olan kimse eğer daha tavaftan dört tur yapmamışken cinsel ilişkide bulunursa, umresi bozulur ve bir koyun kesmesi gerekir, bununla beraber umresini sürdürmek zorundadır. Ve ayrıca ona kaza da lâzım gelir. Eğer tavaftan dört tur yaptıktan sonra cinsel ilişkide bulunursa o zaman umresi bozulmaz. Fakat

bir koyun kesmesi yine gerekir. Çünkü hacc farz olduğu için haccın bozulmasında deve kesilmesi gerekir. Umre sünnet olduğu için umrenin bozulmasında deve değil koyun kesilmesi gerekir.

6- İhramlı iken unutarak cinsel ilişkide bulunan kimse de bilerek cinsel ilişkide bulunan kimse gibidir.

7- İhramda iken karısını şehvetle öpen veyahut ona dokunan kimseye kurban lâzım gelir. Fakat haccı bozulmaz. Çünkü hacc ancak cinsel ilişkide bulunmakla bozulur. İhramın diğer yasaklarından hiçbirisi haccı bozmaz. Bu hallerin hepsi de cinsel ilişki olmadıklarına göre bu hallerde meni gelse bile haccın bozulmaması lâzım gelir. Ancak şu var ki bu hallerde de cinsel arzu -kısmen de olsa- tatmin edildiği için ihramda bunlar yasak edilmiştir. Bu yüzden işlenmesi halinde kurban lâzım

gelir.

8- İhramda iken karısının avretine bakıp menisi gelen kimse bir şey lâzım gelmez. Çünkü ihramda iken yasak olan şey yalnız cinsel ilişkidir. Bu kimse ise cinsel ilişkide bulunmamıştır. Nihayet bu kimse de düşünüp de düşünce ile menisi gelen kimse gibidir.

TAVAF, SAY VE ŞEYTAN TAŞLAMALARLA İLGİLİ CİNAYETLER

1 - Abdestsiz olarak Kudüm tavafını yapan kimseye sadaka lâzım gelir. Eğer cünüb olarak yaparsa bir kurban kesmesi gerekir.

Kudüm tavaflı sünnettir. Fakat Kudüm tavafına başlayan kişinin bunu tamamlaması vacib olur. Abdestsiz olarak

Kudüm tavafı yapıldığında tavafta eksiklik olur ve bu eksikliğin giderilmesi için sadaka lâzım gelir. Burada kurban değil de sadakanın lâzım gelmesi Allah'ın farz veya vacib kıldığı tavaflar arasında bir fark olması gerektiğinden dolayıdır. Cünüb olarak Kudüm tavafı yapıldığında bir kurban kesmesinin gerekli oluşu işlenen suçun daha ağır oluşundandır.

2- Ziyaret tavafının abdestsiz olarak yapan kimseye bir koyun kesmek gerekir. Çünkü bu kimse haccın rüknüne eksiklik sokarak daha ağır bir suç işlediği için kurban kesmeyi hak etmiş olur.

3- Ziyaret- tavafını cünüb olarak tavaf yapan kimseye bir deve veya sığır gerekir. Çünkü cünüplük ab-, destsizlikten daha ağır olduğu için, bu kimsenin tavafa soktuğu eksikliği ancak bir deve veya sığır kesmekle gidermek mümkündür.

4- Tavafin çoğu da abdestsiz veya cünüp olarak yapıldığı zaman tavafin tamamı abdestsiz veya cünüp olarak yapılmış gibidir. Çünkü bir şeyin çoğu onun tamamı hükmündedir.

5- Abdestsiz olarak yapılan tavafi bir daha yapmak müstahaptır. Cünüp olarak yapılan tavafi bir daha yapmak vaciptir. Çünkü cünüp olarak yapılan tavafin eksikliği daha fazladır, sonra, abdestsiz olarak yapılan tavaf eğer bir daha yapılırsa -bayram günlerinden sonra dahi olsa- kurban kesmek artık gerekmez. Çünkü tavafta eksiklik şüphesi artık kalmaz.

Cünüp olarak yapılan tavaf bir daha yapılırsa, eğer bayram günlerinde yapılmışsa zamanında yapılmış olduğu için artık kurban kesmek gerekmez. Fakat eğer bayram günlerinden sonra yapılmışsa, zamanında yapılmadığı için kurban

kesmek gerekir.

6 - Eğer kişi cünüp olarak yapmış olduğu ziyaret tavafı bir daha yapmadan evine dönerse bir daha yapmak için tekrar Mekke'ye dönmesi gerekir. Zira tavafındaki eksiklik büyük olduğu için, telâfisi ancak bir daha dönüp yapmakla mümkündür. Şayet dönmeyip hediye olarak Mekke'ye bir deve veya sığır gönderirse tavafta hasıl olan eksikliğin yerine geçtiği için caizdir. Fakat dönmesi daha iyidir. Abdestsiz olarak tavaf yapıp da bir daha tavaf yapmadan evine dönen kimesinin ise kurban göndermesi, dönüp bir daha tavaf yapmasından iyidir. Zira tavafındaki eksiklik diğerine nazaran hafiftir, aldı ki kurban göndermede fakirler için yarar vardır.

7- Veda tavafını abdestsiz olarak yapan kimseye sadaka lâzım gelir. Zira veda

tavafı her ne kadar vacip ise de, rükün olmadığı için ziyaret tavafı kadar "önemli değildir. Veda tavafını cünüp olarak yapan kimseye ise bir koyun kesmek lâzım gelir. Çünkü Veda tavafını cünüp olarak yapmak büyük bir noksanlıktır. Ancak Veda tavafı Ziyaret tavafından rütbece üstün olduğu için onu cünüp olarak yapmada bir koyun kesmekle yet inilmiştir.

8- Ziyaret tavafından üç tur veya daha az bir an kimseye bir koyun kesmek gerekir. Zira tavafta, arısından daha az bir miktar yapılmadığı için hâsıl olan eksiklik de abdestsiz olarak yapılan tavaftaki dikişli gibi hafif olup onun için koyun kesmek yeterlidir.

9- Ziyaret tavafından dört tur veya fazla eksik bırakan kimse eksik bıraktığı turları yapmadıkça ihram-an çıkmış olamaz. Zira eksik bıraktığı turlar yaptığı urlardan

fazla olduğu için hiç tavaf yapmamış gibidir.

10- Veda tavafını yapmayan veya Veda tavafından ört tur veya fazla eksik bırakan kimseye bir koyun esmek lâzım gelir. Çünkü vacib veya vacibin çoğunu erketmiş olur. Ve eğer Mekke'den ayrılmamış ise Veda avafını tekrar yapması emrolunur.

11- Veda tavafından üç tur yapmayan kimseye ise adaka lâzım gelir.

12- Umre ihramında olup abdestsiz olarak tavaf ve a'y yaptıktan sonra ihramdan çıkan kimse Mekke'den ynlmadıkça bir daha tavaf ve sa'y yapar ve ona bir ey lâzım gelmez. Çünkü abdestsiz olarak yaptığı tavafa eksiklik bulunduğu için bir daha yapması gerekir.

Ve bir daha yapınca eksiklik kalmadığı için ona bir Şey lâzım

gelmez. Sa'y da tavafa tâbidir. Şayet bu kimse bir daha tavaf ve sa'y yapmadan evine dönerse abdestsiz olarak tavaf yaptığı için ona kurban lâzım gelir. Fakat bir daha Mekke'ye dönmesi gerekmez. Çünkü umrenin son rüknü olan sa'y'ı da yaptığı için ihramdan çıkmıştır. Ayrıca sa'y'ı da abdestsiz olarak yaptığı için ise ona bir şey lâzım gelmez.

13- Hacc ihramında olan kimse Safa ile Merve arasında sa'y yapmasa da haccı tamamdır. Ancak ona kurban lâzım gelir. Çünkü Safa ile Merve arasında sa'y vacip olduğu için yapılmaması halinde hac bozulmaz, fakat kurban lâzım gelir.

14- Arafat dağından imamdan önce ayrılan kimseye kurban lâzım gelir. Arafat'ta güneş batıncaya kadar kalmak vaciptir. Bunun için, güneş batmadan Arafat'tan ayrılan kimse vacibi terk etmiş

olur ve dolayı siyle ona kurban lâzım gelir. Eğer güneş battıktan sonra bir daha Arafat'a dönse de kurbanın vücubu kendisinden sakıt olmaz. Çünkü imam ile birlikte hareket etmesi gerekirdi. İmam ile birlikte hareket etmedikten sonra bir daha Arafat'a dönmesi manasızdır. Güneş batmadan bir daha Arafat'a dönen ve imam ile beraber güneş battıktan sonra Arafat'tan inen kimseden kurban sakıt olur. Arafat'a geceleyin gelen kimse ise öyle değildir. Çünkü vukufu geceye kadar sürdürmenin vücubu gece değil, gündüz vukuf yapan kimse içindir.

15- Müzdelife'de vukuf yapmayan kimseye kurban lâzım gelir. Çünkü Müzdelife vukufu vaciptir.

16- Bayramın hiç bir günü cemre taşlamasını yapmayan kimseye kurban lâzım gelir. Çünkü vacibi kesinlikle

terketmiş olur. Ancak taşlamaların hepsi aynı cinsten birer ibadet olduğu için - vücudunun bütün kıllarını tıraş eden kimseye olduğu gibi- bu kimseye yalnız bir kurban lâzım gelir. O da bayramın son günü güneş battıktan sonra. Çünkü cemreleri taşlamak ancak bayram günlerinde ibadettir. Bu günler bitmedikçe taşlamaların hepsini sıra ile yapmak mümkündür.

İmam Ebu Hanife'ye göre bir günün taşlamalarını bir başka güne bırakmak da kurban kesmeyi gerektirir. Fakat diğer iki imam bu görüşe katılmamışlardır.

17-Bir günün taşlamalarını yapmayan kimseye kurban lâzım gelir. Çünkü bir günün taşlamaları tam bir ibadettir.

18- Üç cemreden birinin taşlamasını yapmayan kimseye sadaka lâzım gelir.

Çünkü bir günde her üç cemreyi taşlamak bir ibadet olduğuna göre, yalnız bir cemreyi taşlamayan kimse bu ibadetin çoğunu yapmış olur. Kurban ise ancak bir vacibin çoğunu yapmamak halinde lâzım gelir.

19- Bayramın ilk günü Akabe cemresini taşlamayan kimseye kurban lâzım gelir. Çünkü bayramın ilk günü yalnız Akabe cemresinin taşlaması vardır. Bunun için bu kimse o gün vacibini tamamen bırakmış olur. Akabe cemresi taşlarının yarısından fazlasını atmayan kimse de öyledir.

20- bir cemreye bir, iki veyahut üç çakıl eksik atan kimseye ise, her bir çakıl için yarım sa' (yaklaşık 1,667 kg.) lâzım gelir. Zira bu kimsenin yapmadığı miktar vacibin yarısından az olduğu için ona sadaka vermek kâfidir.

21- Başını bayram günleri bittikten sonra

tıraş eden kimseye, İmam Ebu Hanife'ye göre kurban lâzım gelir. Ziyaret tavafını bayram günlerinden sonraya bırakan kimse de öyledir. Diğer iki İmam ise: Bu her iki kimseye de bir şey lâzım gelmez, demişlerdir.

Bu ihtilaf bir günün taşlamalarını bir başka güne bırakmak ve -Akabe cemresini taşlamaktan önce tıraş olmak, Kıran haccında Akabe cemresini taşlamaktan önce kurban kesmek veyahut kurban kesmezden önce tıraş olmak gibi- sonra yapılması gereken bir ibadeti önce yapmak hallerinde de geçerlidir.

İmam Ebu Hanife'nin delili:

İbrahim b. Muhacir'den, Abdullah b. Abbas (r.a)'nın şöyle dediğini rivayet etti:

- "kim ki haccından bir şeyi vaktinden daha önce veya sonra yaparsa bir kurban

kessin."

(İbni Ebi Şey be "Mushannefihi"nde ve Tahavi "Şerh-ül Asar" kitabında rivayet etti.) ‘ İmam Hafız Takıyiddin b. Dakik il-İyd: "El-İmam" kitabında bu rivayetin senedinde bulunan "İbrahim b. Muhacir zayıf bir kişidir" demiştir.

İki İmam ise: "Bu durumların hepsinde vacipler kaza edildiği için başka bir şey lâzım gelmez" demişlerdir.

İbni Abbas (r.a)'dan;

Bir adam Rasulullah (s.a.s)'e: "Çakılları atmadan Bey t'i tavaf ettim" dedi. Rasulullah (s.a.s):

- "Bir günah yoktur" buyurdu. Adam:

- "Kurbanımı kesmeden tıraş oldum" dedi. Rasulullah (s.a.s):

- "Bir günah yoktur" buyurdu. Aynı adam yine:

- "Çakılları atmadan kurbanımı kestim" dedi. Rasulullah (s.a.s) bu sefer de:

- "Günah yoktur" buyurdu.

Bir başka rivayette: Rasulullah (s.a.s) Veda Haccın-da kendisine soru soranlara (cevap vermek üzere) Mina' da durmuştu. Adamın biri:

- "Farketmeden kurbanı kesmeden önce tıraş oldum" dedi. Rasulullah (s.a.s): .

- "Kurbanını kes, bir günah yoktur" buyurdu. Diğer biri gelip:

- "Akıl erdiremedim, çakılları atmadan kurbanımı kestim" dedi. Rasulullah (s.a.s):

- "Çakılları at, bir günah yoktur" buyurdu.

Rasulullah (s.a.s) tertibe riayet edilmeden yapılmış olan herhangi bir hacc ibadetinden sorulduysa, hepsi için: "Yap, bir günah ve güçlük yoktur" cevabını verdi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi,

Nesei)

22 - İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre: Hacc ihramında olup bayram günlerinde ve fakat Harem' in dışında tıraş olan kimseye kurban lâzım gelir. Umre ihramında olan kimse de eğer Harem'in dışında tıraş olursa ona kurban lâzım gelir" demişlerdir.

İmam Ebu Yusuf ise: "Kurban lâzım gelmez" demiştir. Çünkü Harem'de tıraş olmak şart değildir. Zira Rasulullah (s.a.s) Hudeybiye'de umreden alıkonduğu zaman hemen orada tıraş olmuştur,

İbn Ömer (r.a)'den;

-"Rasulullah (s.a.s) Umre yapmak niyeti ile çıktı. Kureyş kâfirleri Kabe'ye girmesine engel oldular. Rasulullah (s.a.s) de Hudeybiye'de develerini kesti ve saçlarını tıraş etti."

(Buhari)

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed ise: "Traş ile ihramdan çıkıldığı için traş da namazın sonundaki selam gibidir. Selâm ile namazdan çıkıldığı halde nasıl selam namazın bir vacibi ise traş da haccın bir vacibidir. Ve haccın bir vacibi o: unca da haccın diğer vacibleri gibi

Haram'da yapılması gerekir. Rasulullah (s.a.s) ile ashabının Hudeybiye'de traş olmaları da Haram'ın dışında traş olmanın caiz olduğuna delil olamaz. Zira Hudeybiye'nin bir kısmı Haram'dan sayılır. Rasulullah (s.a.s) ile ashabı o kısımda traş olmuş olabilirler" demişlerdir.

AVLANMANIN CEZASI:

1- İhramda olan kimse için kara avı haram, deniz avı helaldir. Kara avı; karada

doğup büyüyen ve karada yaşayan, deniz avı da suda yaşayan ve suda doğup büyüyen hayvan demektir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Deniz avı ve onu yemek size de, yolculara da geçimlik olarak helal kılınmıştır. Kara avı ise ihramda bulunduğunuz sürece size yasak edilmiştir."

(Maide: 96)

2- İhramda iken av öldüren veya öldürtmek için yerini başkasına gösteren kimseye ceza lâzım gelir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Ey insanlar! İhramlı iken avı öldürmeyin. Sizden bile bile onu öldürene, ehli hayvanlardan öldürdüğü kadar olduğuna içinizden iki âdil kimsenin hükmedeceği, Kabe'ye ulaşacak bir kurbanı ödeme yahut

düşkünlere yemek yedirme şeklinde keffaret ya da yaptığıнын ağırlığını tatmak üzere bunlara denk oruç tutma vardır. Allah geçmiştekiler i affetmiştir. Kim tekrar yaparsa Allah ondan öc alır. Allah Güçlü'dür, Öc alıcı'dır."

(Maide: 95)

Abdullah b. Ebi Katade (r.a)'den:

Rasulullah (s.a.s) hacc için (yola) çıktı. Biz de beraberinde çıktık. Rasulullah (s.a.s) Sahabilerinden -içlerinde Ebu Katade de olduğu halde- bir grup insanı keşif için sevkedip:

- "Deniz kenarına doğru gidiniz, sonra bize katılınız! emrini verdi. Bu keşif kolu olarak ayrılan grup deniz sahiline doğru yol aldılar. Nihayet Rasulullah (s.a.s)'den tarafa döndükleri zaman Ebu Katade' den başka hepsi ihrama girdiler. Yalnız Ebu

Katade ihrama girmedir. Onlar bu şekilde yol alırlarken ansızın yaban eşekleri gördüler. Ebu Katade hemen üzerlerine hücum etti ve onlardan bir dişi yaban eşiğı öldürdü. Müteakiben bu müfreze, bir yere inip konakladı ve o avın etinden vediler. Sonra kendi kendilerine:

- "Sen bana bu sureyi okuduğunu söyleseydin seni canını yakacak derecede döverdim."

Allah (c.c) kitabında şöyle buyuruyor: "Kabe'ye ulaşmış bir kurban olarak onu içinizden iki âdil kimse takdir etsin." İşte ben Ömer yanımdaki ise Abdurrahman b. Avı'dır."

(Muvatta, Beyhaki, Taberani) (İbn Hacer el Hey semi bu hadisi rivayet eden kişilerin güvenilir olduklarını söylemiştir.)

Ebu Zübeyr (r.a)'den:

- "Ömer (r.a) (ceza olmak üzere) sırtlanı öldürmükte bir koç, ceylanda bir dişi keçi,

tavşanda bir kuzu veya oğlak, tarla sıçanında da otlamağa başlamış dört aylık küçük kuzu ile hükmetmiştir."

(Malik, Şafii)

Câbir (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"İhramlı olan kimseye sırtlanı öldürmekte bir koç, ceylanda bir koyun, tavşanda bir kuzu veya oğlak, tarla sıçanında da otlamağa başlamış dört aylık küçük kuzuyu ceza olarak vermesi gerekir."

(Dar'e Kutni)

Câbir b. Abdillâh (r.a) dedi ki: Rasulullah (s.a.s)'e:

"Sırtlan av mıdır?" diye sorduğumda:

"Evet" diye buyurdular ve: "Kim ihramlı iken onu avlarsa bir koç vermesi gerekir" dediler.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbn Mace, Ahmed) (Tirmizi, Hakim, İbn Hibban bu

hadis için Sahih dediler.)

Serçe kuşu ve güvercin gibi evcil hayvanlardan benzeri bulunmayan avlarda ise İmam Muhammed de, İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf gibi kıymet lâzım gelir demiştir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf mutlak benzerlik hem şekil ve hem de kıymet bakımından olan benzerliktir. Fakat burada şekil benzerliğine yormak mümkün olmadığı için kıymet benzerliğine yormak gerekir» Çünkü kul alacaklarında olduğu gibi şeriatte de meşhur olan benzerlik budur. Maide suresinin doksan beşinci âyetinde geçen "Naam" kelimesinden de murat -Allah daha iyi bilir yabani hayvanlardır.

Zira Ebu Ubeyde ile Asma'ın dediklerine göre: Bu elime hem evcil

hem de yabancı hayvanlarda kullanılır. O taktirde âyetin manası şöyle olmuş olur: "Öldürdüğü yabancı avın bir benzeri ceza olarak lâzım gelir."

Rasulullah (s.a.s)'in: "Kim ihramlı iken onu (yâni sırtlanı) avlarsa bir koç vermesi gerekir" sözü "Kim ihramlı iken onu avlarsa bir koç miktarı ceza vermesi gerekir" anlamındadır" demişlerdir.

5- İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a göre kişi, kendisine lâzım gelen kıymet ile isterse bir kurban, "isterse yiyecek alır, isterse ne kurban ve ne de yiyecek olmayıp oruç tutar.

İmam Muhammed'e göre ise bu muhayyerlik hakemlere aittir. Eğer hakemler kurbanı hükmederlerse öldürülen avın benzerini kurban etmek gerekir. Eğer yiyecek veya oruca hükmederlerse İmam Ebu Hanife ile İmam

Ebu Yusuf'un dedikleri gibi yapmak gerekir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf: "Muhayyerlik -yemin kefaretinde olduğu gibi- şariat tarafından kişiye gösterilen kolaylık olduğuna göre, hakemlere değil, kişiye ait olması lâzım gelir" demişlerdir.

Sonra Maide suresinin 95. âyetindeki KEFARETÜN ile ADLÜ ZALİKE kelimeleri merfu oldukları için HEDYEN üzerine değil CEZAÜN üzerine matuфтurlar. Bu ise, hakemlerin yalnız ava değer biçmekle görevli oldukları, avın değeri anlaşıldıktan sonra kurban, yemek ve oruçtan birini seçmek ise avı öldüreneye ait olduğunu ifade eder.

İmam Muhammed'in delili de Maide suresinin 95. âyetidir. Zira bu âyeti kerimede geçen "HEDYEN" kelimesi

"YAHKUMU BİHİ" kelimesini tefsir ettiği için mensub-dur. "Ya" hakemin hükmüne mefuldur. Hangisi de olsa kurbanın hakemler tarafından hükmedilmesi gerektiğini ifade eder. Sonra, yemek demek olan "TAAM" ile oruç demek olan "SİYAM" kelimeleri arasında muhayyerlik edatı olan "EV" (yâni; veya) kelimesinin getirilmesinden de bu muhayyerliğin hakemlere ait olduğu anlaşılır.

6- Ceza olarak kesilecek kurban Mekke'den başka

bir yerde kesilemez.

Zira Allah (c.c): **"Kabe'ye ulaşacak kurban"**(Maide: 95) diye buyurmuştur.

Yemek ise Mekke'den başka yerlerde de verilebilir. Çünkü kurban hikmeti bilinmeyen taabbüdi bir ibadet olduğu için ancak belirli bir zaman ve belirli bir yerde kesildiği takdirde ibadet olur. Yemek

vermek ise gayesi yoksullara yardım olduğu için nerede ve ne zaman olursa olsun ibadettir.

Oruç da keza Mekke'den başka yerlerde tutulabilir. Zira oruç da nerede tutulursa tutulsun ibadettir.

7- Eğer kişi kurbanı başka bir yerde kesip etini yoksullara dağıtır ve kurbanın eti de verilmesi gereken yiyecek miktarından az olmazsa, keffaret olarak yemek vermeyi seçmiş ve fakirlere herhangi bir yiyecek maddesini vermiş gibi olur.

8- Öldürülen avın kıymeti ile eğer yiyecek maddesi alınırsa, her bir yoksula ya yarım sa' buğday, ya dair sa' arpa vermek gerekir. Hiç bir yoksula yarım sa' dan az verilemez. Zira keffaret olarak verilmesi gereken yiyecekler yoksullara şariatça ancak

bu şekilde dağıtılır.

9- Oruç tutmayı seçen kimse öldürdüğü ava önce yiyecek maddeleriyle değer biçtikten sonra her bir sa' arpa veya yarım sa' buğday yerine bir gün oruç tutar. Zira orucun maddi değeri bulunmadığı için ava oruçla değer biçmek mümkün değildir. Bunun için ava yiyecek

maddeleriyle değer biçmek gerekir.

10- İhramda olan kimse bir kuşun tüylerini yolduğu veyahut ayaklarını kestiği için kuş artık uçup kendini koruyamaz olursa, kuşun bütün kıymeti kendisine lâzım gelir. Çünkü hayvanı, kaçıp kendini kurtaramaz duruma soktuğu için onu öldürmüş gibi olur.

11- İhramda olan kimse devekuşunun yumurtalarını kırarsa ona kıymeti lâzım gelir.

İbn Abbas ve İbni Mes'ud (r.a)'un şöyle

dedikleri rivayet edildi:

- "İhramlı iken devekuşunun yumurtalarını kıran kimseye' ceza olarak yumurtaların kıymeti lâzım gelir."

(Abdürrezzak ve İbn Ebu Şeybe "Mushanneflerinde" ve Bey haki' de)

12- İhramlı kişinin kırdığı yumurtaların içinden ölü civciv çıkarsa o zaman canlı olan bir civcivin kıymeti lâzım gelir. Bu bir istihsandır. Yoksa kıyas, yu-urtanm kıymetinden başka bir şey gelmemesini gerektirmektedir. Çünkü civcivin canlanıp canlanmadığı bilinemez. Ancak yumurtanın canlı bir civciv çıkarmaya hazır bir durumda olduğu için zamanı gelmeden kırılması civcivin ölümüne sebep olup ve bunun için ihtiyaten "ondan dolayı ölmüştür" denilir. Bunun gibi ihramda olan kimse eğer bir ceylanın karnına vurup ceylanın ve yavrusunun

ölmesine sebep olursa ona hem ceylanın hem yavrusunun kıymeti lâzım gelir.

13-İhramlı olan kimseye karga, çaylak, kurt, yılan, akrep, fare ve kuduz köpekleri öldürmekten dolayı bir şey lâzım gelmez.

Hafsa (r.a)'dan; Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Hayvanlardan beş nev'i vardır ki, onları öldürenlere bir sorumluluk yoktur. Bunlar: Karga, çaylak, fare, akrep ve kuduz köpektir."

Diğer bir rivayette bu hadis şöyle gelmiştir:

- "Beş nev'i fâsık hayvan vardır ki bunlar ihram dışında da ihramda iken de öldürülürler. Bunlar: Yılan, karga, fare, kuduz köpek ve çaylaktır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

14- Şeriatın istisna ettiği ve yukarıda saydığımız zararlı hayvan dışında eti

yenilmeyen diğer canavar ve benzeri hayvanları öldüren kimseye de ceza lâzım gelir. Çünkü hadiste istisna edilen hayvanlar da sayılı oldukları için onlara başkalarını kıyas etmek mümkün değildir.

15- İhramda iken sivri sinek, karınca, pire ve keneleri öldürmede bir sakınca yoktur. Çünkü bunlara av denilmediği gibi, hem insan vücudundan oluşmuyorlar ve hem de yaradılışları itibariyle inciticidirler.

Karıncadan maksat insanları inciten siyah veya sarı renkli olanlarıdır. İncitici olmayan karıncaları öldürmek ise günahdır. Fakat av olmadıkları için cezayı gerektirmez.

Bir biti öldüren kimseye ise buğday, arpa ve benzeri gibi herhangi bir yiyecek maddesinden bir avuç miktarı gibi' bir sadaka lâzım gelir. Çünkü bit vücut

kirinden oluştuğu için ihramda öldürmek ihramda temizlenme yasağına uymamak demek olur.

16 - İhramlı olan kimse bir çekirgeyi öldürürse istediği miktarda bir sadaka verir. Çünkü çekirge de kara avı sayılır. Zira av ele gelmeyen ve güçlükle yakalanabilen hayvan demektir.

Yahya b. Said (r.a) şöyle haber verdi:

- "Bir adam Hz. Ömer (r.a)'ye gelerek ihramlı iken çekirge öldürdüğünü ve ne yapması gerektiğini sordu.

Ömer b. Hattab (r.a) Kâ'b (r.a)'ya:

- "Haydi gel, bu meselede hüküm verelim" dedi.

Kâ'b (r.a):

- "Bir dirhem vermesi gerekir" dedi.

Ömer b. Hattab Kâ'b'a şöyle dedi:

- "Sen dirhemi kolaylıkla buluyorsun (çünkü zenginsin). Bir kuru hurma bir

çekirgeden iyidir."

(Muvatta)

17- İhramlı iken kaplumbağayı öldürene bir şey lâzım gelmez. Çünkü kaplumbağa - keler ve böcekler cinsinden olup ve yakalanması güç olmadığı için av sayılmaz.

18- İhramlı iken Harem avını sağan kimseye sağdığı sütün kıymeti lâzım gelir. Zira süt avın vücudundan oluştuğu için avın kendisi hükmündedir.

19- İhramda olan kimse eğer yırtıcı bir hayvan kendisine saldırırken öldürürse ona bir şey lâzım gelmez. Çünkü ihramda olan kimse savunmaktan değil saldırmaktan nehy edilmiştir. Nitekim yukarıdaki hadisi şerifte ihramlı iken bile öldürülmelerine izin verilen hayvanlar zararlı olduklarından dolayı öldürülmelerine izin verilmiştir.

20- İhramda olan kimseye açlık

sebebiyle avı öldürmek zorunda dahi kalsa ceza lâzım gelir.

Zira:

"Ey iman etmiş olanlar! İhramda iken av öldürmeyiniz. Sizden kim (ihramda) bilerek av öldürürse, ona ceza olarak evcil hayvanlardan, öldürdüğü avın benzeri olan bir hayvan lâzım gelir."

(Maide: 95)

‘ Bu âyetin nassı ile sabittir ki herhangi bir avı öldürebilmek, keffaret vermeye bağlıdır.

21- İhramda olan kimsenin davar, deve, sığır, tavuk ve evcil olan kaz ve ördekler gibi evcil hayvanları kesmesinde sakınca yoktur. Zira bu hayvanlar evcil oldukları için av değildir.

22- İhramda iken ayakları tüylü de olsa güvercinleri öldüren kimseye ceza lâzım gelir. Çünkü güvercinlerin her çeşidi

yaradılış itibariyle insanlardan kaçır ve yerden geç de kalksa uçtuğu için ele geçmez. Şayet içlerinde insanlardan kaçmayanları varsa da arızı olduğu için onlara itibar olunmaz.

23- Evcilleştirilmiş ceylanları öldüren kimseye de ceza lâzım gelir. Zira ceylan yaradılış itibariyle av olduğu için evcilleştirilmesi onun avlık vasfını kaldıramaz. Nasıl ki deve de yaradılış itibariyle evcil olduğu için kaçtığı zaman evcillik vasfı kalkmaz ve öldürülmesi ihramda olan kimse için haram olmaz.

24- İhramda olan kimsenin kestiği av murdar olup eti yenilmez. Çünkü ihramda iken avı kesmek haram olan bir fiil olduğu için kesmek sayılmaz.

25- İhramda olan kimseye kestiği avın etinden yemesi halinde; İmam Ebu Hanife'ye göre: Yediği etin kıymeti lâzım

gelir. Diğer iki imam ise: Ona bir şey lâzım gelmez, demişlerdir.

Bu avın etinden yiyen başkasına ise, ihramda dahi olsa her üç imama göre de bir şey lâzım gelmez. İki İmam: "Çünkü bu avın eti murdar olduğu için, onu yiyen kim olursa olsun ona tevbe ve istiğfardan başka bir şey lâzım gelmez.

İmam Ebu Hanife de: "Bu avın etinden yemek onu kesen kimseye yalnız murdar olduğu için değil', aynı zamanda ihramda onu kestiği için de haramdır, ihramda olan başkalarına ise, yalnız murdar olduğu için haramdır" demişlerdir.

26- İhramda olan kimsenin ihramda olmayan kimsenin avlayıp kestiği avın etini yemesinde -eğer ona avın yerini göstermemiş ve avlamasını söylememiş ise sakınca yoktur.

Abdullah b. Ebu Katade (r.a)'den:

Rasulullah (s.a.s) hacc için yola çıktı. Biz de beraberinde çıktık. Rasulullah (s.a.s) sahabelerinden -içlerinde Ebu Katade de olduğu halde- bir grup insanı keşif için sevk edip:

- "Deniz kenarına doğru gidiniz, sonra bize katılınız!" emrini verdi. Bu keşif kolu olarak ayrılan grup deniz sahiline doğru yol aldılar. Nihayet Rasulullah (s.a.s)'den tarafa döndükleri zaman Ebu Katade'den başka hepsi ihrama girdiler. Yalnız Ebu Katade ihrama girmedi. Onlar bu şekilde yol alırlarken ansızın yaban 1 eşekleri gördüler. Ebu Katade hemen üzerlerine hücum etti ve onlardan bir dişi yaban eşiği öldürdü. Müteakiben bu müfreze bir yere inip konakladı ve o avın etinden yediler. Sonra kendi kendilerine:

-"Bizler ihramlı olduğumuz halde (avlanıp) et ye dik" dediler. Dişi yaban

eşeginin etinden arta kalan kısmı da yanlarında taşıdılar. Ve nihayet Rasulullah (s.a.s)'e eldiklerinde: "Yâ Rasulallah! Bizler ihramlanmıştık. Ebu Katade ise ihrama girmemişti. Birdenbire bir takım yaban

eşekleri gördük. Ebu Katade de hemen üzerlerine saldırdı ve onlardan dişi bir eşiği öldürdü. Biz de inip onun etinden yedik. Bizler ihramlı olduğumuz halde av eti yedik diye söylenerek onun etinden kalanını da (beraberimizde) getirdik" dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s)

onlara:

-"Sizden Ebu Katade'ye bu yaban eşiğini avlamasını emreden yahut herhangi bir şey ile kendisine işaret ederek (avı) gösteren var mıdır?" diye sordu. Onlar "Hayır, yoktur" cevabını verdiler. Rasulullah (s.a.s) -"Öyle ise bu avın etinden geri

kalanını yeyiniz" buyurdu.

(Buhari, Müslim)

27- Harem'in herhangi bir avını öldüren kimse ihramda olmasa bile kıymetini yoksullara dağıtmak zorunda olur. Zira Harem'in avlarına dokunulamaz. Rasulullah (s.a.s) uzunca bir hadisinde:

"Harem'in avları da ürkütülemez" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

28- Harem'in herhangi bir avını öldüren kimseye kendisine lâzım gelen avın kıymeti yerine oruç tutmak yeterli gelmez. Zira bu ceza, keffaret olmayıp mali bir ceza olduğu için kul alacağı gibi aynen ödenmesi gerekir.

29- Eğer bir kimse bir avı yakalayıp onunla birlikte Harem'in sınırları içine girerse, girer girmez avı salıvermesi gerekir. Çünkü bu av sağ olarak Harem'in

sınırları içine girdiği için Harem'e hürmeten artık ona dokunmamak gerekir. Şayet bırakmayıp onu başkasına satarsa ve henüz duruyorsa geri verilir. Çünkü ona dokunmak haram olduğu için satışı fasittir. Eğer durmuyorsa ona ceza lâzım gelir. İhramda olan kimsenin de yakaladığı avı başkasına satması aynı sebebe binaen öyledir.

30 - Eğer bir kimse evinde veyahut beraberindeki bir kafeste av bulunduğu halde ihrama girerse avı salması gerekmez.

Abdullah b. Haris (r.a)'den şöyle dediği rivayet edildi:

- "Biz hacc ederdik. Evimizde, avlamış oldumuz avları olduğu gibi bırakıp salı vermezdik."

(İbni Ebi Şeybe "Mushannefinde")

31 - Eğer ihramda olan kimse bir avı

yakalar ve ihramda olan bir başkası da bu avı öldürürse, ikisine de ceza lâzım gelir. Birincisi ihramda iken av yakaladığı için, ikincisi de ihramda iken av öldürdüğü için cezayı' hak etmiş olurlar. Fakat birincisi ödediği cezayı ikincisinden isteyebilir. Çünkü her ne kadar ihramda avlanmak yasak ise de bu kimse yakaladığı avı eğer öldürülmeseydi bırakmak suretiyle işlediği suçtan geri dönebilirdi. Fakat ikincisi bu olanağı ortadan kaldırdığı için diğerinin cezasını da o çekmelidir.

32 - Harem'in sınırları içinde bulunan bir otu veyahut kendiliğinden biten ve herhangi bir kimsenin mülkü olmayan bir ağacı kesen kimseye, eğer kestiği ot veya ağaç daha yeşil olup kurumamış ise kıymeti lâzım gelir.

Zira Rasulullah (s.a.s) Harem hakkında:

- "Çayırıları biçilmez, dikenleri kesilmez" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim)

Sonra lâzım gelen bu kıymeti mutlaka gerekir. Onun yerine oruç tutulamaz. Çünkü Harem'in ot ve ağaçlarını kesmek ihramda olmak için değil, Harem'in ot ve ağaçları oldukları için haramdır. .

Kendiliğinden bitmeyip insanlar tarafından dikilen ağaçları kesmede ise sakınca yoktur. İnsanlar tarafından ekilmesi adet olmayan bitkiler de, eğer insanlar tarafından ekilirse, insanlar tarafından ekilen bitkilerin hükmünü alır.

Kendiliğinden ve fakat bir kimsenin tarlasında biten bitkiyi kesen kimseye iki kıymet lâzım gelir. Bir kıymet Harem'e saygısızlık ettiği, bir kıymet de başkasına ait olan mala tecavüz ettiği içindir.

Nasıl ki başkasına ait olan bir avı,öldüren kimseye de iki kıymet lâzım gelir.

Harem "in kurumuş bitki ve otlarını kesen kimseye ise -kuru bitki artık büyümediği için- bir şey lâzım gelmez.

33- Harem'in çayırlarında hayvanlar otlatılamaz ve İZHİR denilen ottan başka hiç bir otu kesilemez.

Ebu Hureyre (r.a)'den;

Aziz ve Celil olan Allah, Rasulüne Mekke fethini müyesser edince, Rasuluilah (s.a.s) insanlar içinde ayağa kalktı. Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

- "Hiç şüphe yok ki, Allah (c.c) fili (ordusunu) Mekke'ye girmekten men etmiş Rasulünü ve mü'minleri de Mekke'ye hâkim kılmıştır. Muhakkak bu belde, benden evvel hiçbir kimseye asla helâl olmadı. Burası yalnız gündüzün bir

saaatinde benim için helâl kılınmıştır. Mekke, benden sonra da hiçbir kimse için ebediyyen helâl olmayacaktır. Mekke'nin av hayvanları ürkütülemez.

Çayırları biçilmez, dikenleri kesilmez. Sahibini arayıp bulmak isteyen müstesna, yitiğini (almak) hiçbir kimseye helâl olmaz. Her kimin bir kimsesi öldürülürse, o, iki şey arasında muhayyerdir. Ya kendisine diyet verilir yahut da kaatil (kısasen) öldürülür. Rasuluilah (s.a.s)'in bu beyanı üzerine Abbas:

- "Yâ Rasulallah! İZHIR otu müstesna olsun. Çünkü bizler onu kabirlerimizde ve evlerimiz (in inşasın)da kullanıyoruz" dedi. Rasuluilah (s.a.s)'de: "İZHIR otu müstesnadır" buyurdu.

(Buhari, Müslim)

34- Eğer ihramda olan iki kişi birlikte bir avı öl-dürürlerse ikisine de ayrı ayrı kurban

lâzım gelir. Zira avın yerini başkasına gösteren kimseye tam ceza lâzım geldiğine göre, avı başkası ile birlikte öldüren kimseye tam ceza lâzım gelmesi evveliyetle gerekir.

35- Eğer ihramda olmayan iki kişi Harem'in bir avını birlikte öldürürlerse ikisine bir ceza lâzım gelir.

Bunların ikisine bir ceza verilmesinin sebebi avlanılması yasak olan bir yerde avlandıklarından dolayıdır. Nasıl ki yanlışlıkla bir adamı öldüren iki kişiye yalnız bir diyet ve fakat' her birine ayrı bir kefaret lâzım gelir.

36- İhramda olan kimsenin, avı satması ile satın alması fasittir. Çünkü eğer av daha sağ iken ihramda olan kimse onu satarsa, onun dokunulmazlığını ihlal etmiş ve eğer onu kestikten sonra satarsa bir murdar' satmış olur.

37- Eğer bir kimse bir ceylanı Harem'in sınırları dışına çıkardıktan sonra ceylan ve yavruları ölürlerse ölen ceylanın ve ölen her bir yavru için ona bir ceza lâzım gelir. Zira Harem'in sınırları dışına çıkarılmasıyla ceylanın dokunulmazlık vasfı kalkmaz. Bunun için, onu çıkaran kimse onu tekrar Harem'in sınırları içine döndürmek zorundadır. Bu vasıf da, şeriatın ona verdiği bir vasıf olduğu için yavrularına da geçer. Eğer ceylanın cezasını ödedikten sonra ceylan doğurursa o zaman ölen yavrularının cezası kendisine lâzım gelmez. Çünkü ceylanın cezası verilince onun dokunulmazlık vasfı kalkmış olur.

38- İfrad haccını yapan kimsenin, yapması halinde kendisine kurban lâzım gelen bir şeyi eğer kıran haccını yapan kimse yaparsa ona -biri hac, biri de umre

için olmak üzere- iki kurban lâzım gelir.

IHSAR BABI

ihramda' olan kimsenin hac veya umresini hastalık, düşman ve benzeri gibi herhangi bir sebepten dolayı tamamlamaya imkân bulamaması demektir.

İHSAR İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - İhramda olan kimse, bir düşman tarafından yoluna devam etmekten alıkonduğu veyahut hastalandığı için hac veya umresini sürdüremediği zaman ihramından çıkabilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Hacc ile Umreyi Allah için

tamamlayın. Eğer bir mâni ile karşılaşılırsanız, kolayınıza geleni kurban edin. Kurban yerine ulaşınca ya kadar saçlarınızı traş etmeyi»

(Bakara: 196)

Haccac b. Amr. (r.a)'den Rasuluilah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "kim bir tarafını kırar veya topallaşırsa ihramda yasak olan şeyler kendisine helal olur. Ve gelecek sene Haccetmesi farz olur."

İkrime demiştir ki:

- "İbni Abbas ile Ebu Hureyre'ye bu hususta sor dum: "Doğrudur" dediler."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

2 - Kişinin hac veya umresini tamamlamadan ihramdan çıkması caiz olduğunda önce Harem'de kesilmek üzere bir kurban gönderir ve beraberinde

gönderdiği kimseye kurbanın kesileceği günü söyler ve o gün geçtik ten sonra ihramdan çıkar. Çünkü ihsar kurbanı bir ibadettir. Herhangi bir hayvanı kesmek ise eğer belirli bir gün veya yerde olmazsa ibadet olamaz ve dolayısıyla onunla ihramdan çıkılamaz.

"Hed'y yerine ulaşınca kadar başınızı traş etmeyin" (Bakara: 196) âyeti kerimesi buna işaretettir. Zira Hed'y; Herem'e hediye edilen kurbana denir.

Kurbanı Harem'e göndermekten maksat, bizzat kurban edilecek hayvanı göndermek değildir. Harem'de satın alınmak üzere kıymetini de göndermek caizdir.

3 - İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre; ihsar olan kişinin hareme gönderdiği kurbanın kesilme günü geçtikten sonra ihramdan çıkabilmesi için başını traş etmesi şart değildir.

İmam Yusuf'a göre; ihramdan çıkabilmesi için traş olması şarttır. İmam Ebu Yusuf'un delili ise: İbn Ömer (r.a)'den; -"Rasulullah (s.a.s) ile Umre yapmak niyeti ile çıktık, kureyş kâfirleri Kabe'ye gitmemizemâni oldular. Rasulullah (s.a.s)'de develerini kesti. Ve saçlarını traş etti."

(Buhari)

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed de:

- "Traş ancak hac veya umrenin amelleri bitince ibadet yerine geçer. Bitmeden önce traş olmak ibadet değildir. Rasulullah (s.a.s) ve ashabı ise umreden vazgeçip Medine'ye dönmek istedikleri bilinsin diye Hudeybiye'de traş olmuşlardı" dediler.

4-Eğer kıran haccı ihramında olan kimse ihsar edilirse Harem'e iki kurban

göndermesi gerekir. Zira bu l cimse iki ihramdan çıkmaya muhtaçtır. Şayet Umre ihramında kalıp yalnız hac ihramından çıkmak için bir kurban gönderirse her iki ihramdan da çıkmamış olur. Çünkü bu kimsenin her iki ihramdan da birlikte çıkması emrolunmuştur.

5- İhsar kurbanı üç imamın görüşüne göre harem den başka bir yerde kesilemez.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Hed'y yerine ulaşınca kadar başınızı traş etmeyin."

(Bakara: 196)

Ayetteki "Hed'y" Haram'a hediye edilen kurbanı denir.

6- İmam Ebu Hanife'ye göre ihsar kurbanı bayram dan önce ve bayramda kesilebilir. Diğer iki İmam ise: "Hac ihramında olan kimse bayram gününden önce kesemez. Umre ihramında olan kimse

ise istediği zaman keser" demişlerdir.

İki imam ihsar kurbanını da temettü ile kıran kurbanlarına kıyas etmişlerdir. İki imam ayrıca -traş ile de ihramdan çıkıldığı için- ihsar kurbanını traşa da kıyas etmiş olabilirler.

İmam Ebu Hanife ise: "İhsar kurbanı kefarettir. Bunun içindir ki etinden yemek caiz değildir ve hepsini yoksullara dağıtmak gerekir. Bunun için onun da, diğer kefarettir kurbanları gibi belirli bir zamanı yoktur. Fakat belirli bir yeri vardır. Temettü ile kıran kurbanları ise, şükür kurbanı oldukları için öyle değildirler. Traş da belirli vakti bulunduğu için öyle değildir. Çünkü traş, haccın en büyük rüknü olan Arafat vukufundan sonra olunur" demiştir.

7- Hac ihramında olan kimse ihsardan dolayı ihramdan çıkınca ona hem hac, hem

umrenin kazası lâzım gelir.

Abdullah b. Abbas ile Abdullah b. Mesud (r.a)'dan böyle rivayet olunmuştur.

(Bu rivayeti Ebu Bekri Razi nakletmiştir.)

(Nasb-Ürreye)

8- Umre ihramında olan kimse ihsardan dolayı ihramdan çıkınca ona yalnız umre kazası lâzım gelir.

Çünkü umre ihramında olan kimse için de ihsar vardır.

Zira Buhari'de geçen bir rivayette RasuluUah (s.a.s) ile Ashabı Mekke'ye girmekten men edilirken Hudeybiye'de Umre ihramında idiler. Kaldı ki, ihsarda olan kimseye ihramdan çıkma izni, zorluğa duçar olmasın diye verilmiştir. Bu sebep ise umre ihramında da vardır ve böyle olunca ihsar nedeniyle umre ihramından çıkan kimseye -hacda olduğu gibi- kaza lâzım gelir.

9- Eğer kıran haccı ihramında olan kimse Harem'e kurban gönderdikten ve adamlarına da "kurbanımı falan günde kesin" diye talimat verdikten sonra ihsan kalkar sa eğer artık ne hac ve ne de kurbanına yetişemiyorsa hac yoluna devam etmeyip kurbanının kesilmesiyle ihramdan çıkmayı bekler. Zira haccı kaçırdığı için artık haccın amellerini sürdürmekte onun için bir yarar yoktur. Ancak eğer umre yapmak için yoluna devam etmek isterse yapabilir. Eğer hac ile kurbanının ikisine de yetişiyorsa yoluna devam etmesi gerekir. Zira henüz mak'sat elden gitmemişken mâni ortadan kalkmıştır. Kurbanına da yetiştiği zaman onda istediği gibi tasarruf eder. Çünkü malıdır ve onu öyle bir maksat için tayin etmişti ki artık ona ihtiyaç kalmamıştır.

10 Arafat vukufunu yaptıktan sonra ihsar

olunan kimse artık haccı kaçırmaktan emin olduğu için muhsar sayılmaz.

11- Mekke'de dahi olsa Arafat'a gitmekten ve Kabe'yi tavaf etmekten menedilen kimse muhsardır. Zira her ne kadar bu kimse Mekke'de ise de haccını tamamlamaktan alıkondduğu için Harem'in dışında ihsar edilen kimse hükmündedir.

BAŞKASININ YERİNE HACCETMEK

HÜKMÜ: Hac kendisine farz olduğu halde hacca gidemeyecek kadar hasta veya yaşlı olan kişinin kendi yerine başkasını hacca göndermesi farzdır.

BAŞKASININ YERİNE HACCETMEK İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Eğer bir kimseye iki kişi ayrı ayrı "Benim yerime hac yap" diye söyler ve o da her ikisinin de niyetiyle ihrama girerse, yaptığı hac kendisinin olur ve eğer onlardan ücret almış ise geri vermesi gerekir. Çünkü başkasına yaptırılan hac her ne kadar yaptıranın oluyorsa da, bu kimse kendisine haccı yaptıran her iki kişinin de isteğine uymadığı için yaptığı hac kendisinin olur. Zira ikisi de haccı yalnız kendisi yerine yapmasını söylediği halde kendisi ortaklı olarak her ikisi adına ihrama girmiştir. Ve biri diğerinden öncelikli olmadığı için yaptığı haccı sonradan birine vermesi de mümkün değildir. Fakat eğer kişi anne ve babası yerine hac yaparsa böyle değildir. Çünkü bu haccı karşılıksız

olarak yaptığı için sevabının anne ile babasından hangisine vermek isterse verebilir. Burada ise ücretle yaptığı için kendisine yaptıranların isteğine göre hareket etmesi gerekir. Ve böyle yapmadığı için yaptığı hac kendisinin olur. Bunun için de onlardan aldığı ücreti geri vermesi

gerekir.

2 - Eğer bir kimse bir başkası yerine kıran haccı ihramına girerse kıran kurbanı kendisine ait olur. Çünkü kıran kurbanı kişiye Allah (c.c) kendisini hac ile umreyi bir arada yapmaya muvaffak kıldığı için lâzım gelen şükür kurbanıdır. Hac ile umreyi bir arada yapan kimse ise ihrama giren kimsedir.

3 -İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre; ihsar kurbanı haccı yaptıranı aittir.

Ebu Yusuf ise; ihsar kurbanı haccı yapana aittir. Çünkü ihsar kurbanı uzun zaman ihramda kalmaktan kurtulmak için ihramdan çıkma kefaretidir. İhramdan ise ihramda olan kimse çıkar, demiştir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'de; "İhramda olan kimseyi bu zorluğa sokan kendisine haccı yaptıran kimse olduğuna göre bu zorluktan kurtulma kefaretinin de ona ait olması lâzım gelir" demişlerdir.

4 - İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre; "Eğer bir kimse bir ölü yerine hac yaparken ihsar edilirse ihsar kurbanı ölünün bıraktığı maldan çıkar. İmam Ebu Yusuf ise; "Haccı yapan kimseye aittir" demiştir.

5 - İhramda iken cinsel ilişkide bulunmaktan dolayı lâzım gelen kurban ise haccı yapan kimseye aittir. Çünkü bu

kurban ihramda işlenen suçun cezasıdır. Suçu ise haccı yapan kimse işlemiştir. Eğer bu kimse daha Arafat vukufunu yapmamışken cinsel ilişkide bulunmakla haccını bozarsa, kendisine haccı yaptıran kimsenin kesesinden yaptığı masrafı da ödemesi gerekir. Çünkü kendisine haccı yaptıran kimse sahih bir hac yapmasını şart koşturmuştur. Fakat başkası yerine hac yapan kimse eğer Arafat vukufunu kaçırırsa yaptığı masrafı ödemek zorunda olmaz. Çünkü elinde olmayarak kaçırmıştır. Arafat vukufundan sonra cinsel ilişkide bulunan kimse de yaptığı masrafı ödemesi gerekmez. Zira Arafat vukufundan sonra yapılan cinsel ilişki ile hac bozulmaz. Ancak kurban lâzım gelir ve bu kurban da, diğer kefarete kurbanları gibi ihramda olan kimseye aittir.

KURBAN BÖLÜMÜ

KURBAN: Bayram günlerinde kesilen hayvanın ismidir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"İşte kurbanlık deve ve sığırları Allah'ın size olan nişanelerinden kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Bağlı halde keserken üzerlerine Allah'ın ismini anın. Yan üstü düşüp ölünce onlardan yiyin, isteyene de istemeyene de verin. Şükredersiniz diye onları böylece sizin buyruğunuza verdik. Bu hayvanların ne etleri ve ne de kanları Allah'a ulaşacaktır. Allah'a ulaşacak olan ancak sizin O'nun için yaptığınız gösteriştten uzak amel ve ibâdettir. Size doğru yolu gösterdiğinden Allah'ı yüceltmeniz için onları böylece sizin buyruğunuza vermiştir. Ey

Muhammed! İyilik yapanlara müjde et."

(Hacc: 36-37)

KURBAN KESMENİN HÜKMÜ

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre; "Kurban kesmek hür, zengin ve seferi halde bulunmayan her mü'min üzerine vaciptir."

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Rabbin için namaz kıl ve kurban kes."

(El-Kevser: 2)

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: - "Varlıklı (mâli durumu kurban kesmeye müsaid) olup da kurban bayramında kurban kesmeyen kimse bizim namazgahımıza sakın yaklaşmasın."

(İbni Mace, Ahmed, Daremi, Hakim)

İbni Hibban ve İbn Hatim bu hadis için sahih dediler.

İmam Ebu Yusuf'a göre kurban kesmek müekked sün-ettir. Muhammed b. Şirin (r.a)'den şöyle demiştir: Ben: 'Kurban bayramında kesilen kurbanlar vâcib midir?' di-e ibni Ömer (r.a)'ye soru sordum. İbni Ömer: "Rasulullah (s.a.s) kurban bayramında kurban kesti. Ondan sonra da müslümanlar kestiler ve sünnet kurban kesmekle cereyan etti" dedi.

(İbni Mace)

Tirmizi rivayet etti ve Hasen-Sahih dedi.

KURBAN KESMEK KİMLERE VACİPTİR:

Hür, baliğ, zengin ve mukim olan her müslümana kurban bayramında kurban kesmek vaciptir. Seferi olanlara ve fakirlere vacip değildir. Kurban kesmek bir

ibadettir. Dolayısıyla bir kimseye kurbanın vacip olabilmesi için o kimsenin müslüman olması şarttır. Zira kâfir ibadete ehil değildir.

"Hürriyet" mala tam manasıyla sahip olabilmek için gereklidir. Çünkü kölenin mülk edinme hakkı yoktur.

Gerek kurbanı elde etme, gerekse hakkı ile edâ etmek için "Mukim" olma şartı aranır. Seferi olan kimse, birçok meşakkatle karşı karşıyadır. Zenginliğe gelince; kurban kesmek Fi tır Sadakası nisâbına mâlik olmayana vacip değildir.

HANGİ HAYVANLAR KURBAN OLARAK KESİLEBİLİR:

Kurban olmak üzere boğazlanması caiz olan hayvan üç çeşittir. Deve, sığır, koyun-keçi. Bunların hem erkeği hem dişisi

kurban olur. Tavuk, horoz ve eti yenen yabani hayvanlar kurban olmaz. Devenin beş seneliği, sığırın (inek, öküz, manda) iki seneliği, koyun ve keçinin bir seneliği kurban olur. Bilhassa koyunun gösterişli «olan altı aylığı da kâfi gelir. Bir koç veya teke ne kadar yaşlı ve vücutça gelişmiş de olsa bir kişi için, bir deve veya sığır da, yedi kişi için kurban olabilir.

Cabir b. Abdullah (r.a)'dan; şöyle demiştir: "Biz Hudeybiye (Umresin)de Rasulullah (s.a.s)'in beraberinde iken, deveyi yedi kişi adına ve sığırını yedi kişi adına (kurban olarak) kestik."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Ukbe b. Amir el-Cüheni (r.a)'den:

Rasulullah (s.a.s) (sahabiler arasında vekâleten taksim etmek üzere) kendisine bir miktar (kurbanlık) davar vermiş,

kendisi de bunları kurbanlık olarak sahabilere taksim etmiş ve bir tane Atud (yâni ikinci yaşına basmış kuvvetli keçi oğlağı) geri kalmıştı. Ukbe bunu Rasulullah (s.a.s)'e arz etmiş. Rasulullah (s.a.s)'de: "Onu da sen kendine kurban et" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Asım b. Kûleyb'in babası (Kûleyb b. Şihab) (r.a)' dan; şöyle demiştir:

-"Biz Rasulullah (s.a.s)' in sahabilerinden, Süleym oğullarından Mûşâci isimli bir zât ile beraber idik. (O esnada) davarlar az idi. Bunun üzerine Mûşâci bir ada ma emretti. Adam (da halka) şu duyuruyu yaptı: Rasulullah (s.a.s): "Seniyye'nin (yâni; iki yaşına basmış koyunun) yettiği şeye, Ceza'lıh (yâni altı ayını doldurup bir yaşını tamamlayandan farksız görülen kuvvetli

kuzunun) yettiğini buyuruyordu."

(Ebu Davud, İbni Mace)

Câbir b. Abdillah (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Siz (kurban olarak) yalnız mûsinne (yâni; altıncı yaşına basan deve, üçüncü yaşına basan sığır, ikinci yaşına basan koyun ve keçi) keşiniz. Meğer ki bunu kesmek size güç ola. O taktirde koyun nevinden ceza (yâni altı ayını doldurup bir yılını tamamlayandan farksız ve kuvvetli görülen kuzu) kesebilirsiniz."

(Müslim', Ebu Davud, İbni Mace, Ahmed)

KURBAN KESME ZAMANI

Kurban kesmenin vakti; bayramın birinci günü fecri sadık'ın doğması ile girer. Üçüncü günün akşamına kadar devam

eder. Fakat şehir halkı için, imamın bayram namazını kıldırmasına kadar kesmek caiz değildir. Bayram namazı kılınmayan yerlerde namaz vaktinden önce (fecri sadık'tan sonra) kesilmesi caizdir. Çünkü böyle kimseler kurban kesmekle meşgul olmaları, onları vâcib olan başka bir ibâdetten alıkoymaz.

Bir kimse yukarıda belirtilen vakit girmeden önce kurban keserse, onun kestiği kurban sayılmaz. Dolayısıyla yeniden kurban kesmekle mükelleftir.

Enes b. Mâlik (r.a)'dan rivayet edildiğine göre: Bir adam kurban bayramının ilk günü, yâni; bayram namazından önce kurban kesti. Sonra Rasulullah (s.a.s) ona (kurban kesmeyi) iade etmesini (yâni yeniden kurban kesmesini) emretti.

(Buhari, Müslim, İbni Mace)

Cündüp el-Beceli (r.a)'den şöyle demiştir:

- "Ben kurban bayramının ilk günü Rasulullah (s.a.s)'in beraberinde idim. Bâzı kimseler kurbanlarını bayram namazından önce kestiler. Bunun üzerine Rasulullah(s.a.s)şöyle buyurdu:

- "Sizden kim kurbanını bayram namazından önce kesti ise kurbanını iade etsin (yâni; yeniden kurban kessin) kim de henüz kesmemiş ise Bismillah diyerek kessin."

(Buhari, Müslim, İbni Mace, Nesei)

BAYRAMDA KURBAN EDİLMESİ YASAK OLAN HAYVANLAR

İki veya bir gözü kör, kulağı veya kuyruğunun tamamı veya çoğu kesik, kurban edileceği yere kadar yürümeye

gücü yetmeyen hasta veya zayıf hayvanların kurban edilmesi sahih değildir. Dolayı siyle kurban edilecek hayvanların bütün azalarının sağlam olması esastır. Ancak boynuzu olmayan, hadım (iğdiş edilmiş, burulmuş) olan ve uyuz hastalığı bulunan hayvanın kurban edilmesi sahihtir. Zira bu hallerin, kurbanın etine herhangi bir zararı söz konusu değildir.

Ali (r.a)'dan;

Rasulullah (s.a.s) Mukabele'yi (yâni kulağının ön kısmından biraz kesilip salınan ve koparılmayan hayvandır) veya Müdarebe'yi (yâni kulağının arka kısmından birazı kesilip salınan ve koparılmayan hayvandır) veya Şarkaa'yı (yâni kulağı uzunlamasına yarılıp ikiye ayrılan hayvandır) veya Harkaa'yı (yâni kulağında yuvarlak delik bulunan hayvandır) veya Ced'a (yâni burnu

kesik olan hayvandır) bayramda kurban etmeyi yasaklamıştır.

(Ebu Davud, Nesei, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed, Hakim)

İbni Hibban bu hadis için Sahih dedi.

Ali (r.a)'den şöyle demiştir:

-"Resulullah (s.a.s) bize. (Kurban edeceğimiz) hayvanın gözüne ve kulağına iyice bakıp incelememizi (yanibu iki organda kusur bulunup bulunmadığını tetkik etmemizi) emretti."

(İbn-i Mace, Nesei)

Ubeyd b. Feyruz (r.a)' den şöyle demiştir:

Ben, Berâ bin Azib (r.a)'a, Resulullah (s.a.s)'in hoş görmediği veya yasakladığı kurbanlıkları bana anlat, dedim. Bunun üzerine Berâ, şöyle dedi:

-"Rasulullah (s.a.s) (dört sayısını) şöyle işaret etti. Benim elim O'nun elinden kısadır ve şöyle buyurdu:

- "Dört hayvan vardır ki kurban olmaz: Bir gözünün görmediği apaçık belli tek gözlü hayvan, hastalığı besbelli hasta hayvan, topallığı açıkça görülen topal hayvan ve kemiklerinde ilik kalmamış derecede zayıf olan hayvan."

(İbni Mace, Tirmizi, Ahmed, İbni Hibban, Hakim) Tirmizi bu hadis için Sahih dedi.

KURBANLA İLGİLİ DİĞER MESELELER

1- Cünüp olarak ziyaret tavafını yapan kimse ile Arafat vukufundan sonra cinsel ilişkide bulunan kimse dışında, herkes koyun veya keçiyi kurban edebilir. Bu iki kimse ise deve veya sığırdan başkasını kurban edemezler.

2- Haccın nafile kurbanı ile Temettü ve Kıran hac-cı kurbanlarından yemek

caizdir. Çünkü bu kurbanlar ihramda bir kusur işlemekten ötürü lâzım gelen kefaret kurbanları olmayıp birer ibadet oldukları için diğer kurbanlar gibi onlardan yemek caizdir, hatta müstehaptır.

Câbir b. Abdillâh (r.a)'dah rivayet edildiğine göre: Rasûlullah (s.a.s) kurban ettiği her deveden bir parça etin alınmasını emretti. (Toplanan) etler bir çömleğe konulup pişirildi. Sonra Rasûlullah (s.a.s) ve beraberindekiler etten yediler ve et suyundan içtiler.

(İbn-i Mace Sahih senedle rivayet etti)

3- Haccın nafiye kurbanı ile Temettü ve Kıran haccı kurbanlarından geri kalan diğer hac kurbanlarından yemek caiz değildir. Zira geri kalan kurbanların hepsi kefaret kurbanlarıdır. Zueyb Ebu Kabiysa (r.a)'dan; Rasûlullah (s.a.s) kurbanlık develerini benimle gönderir ve şöyle

buyururdu:

- "Eğer biri sakatlanır da ölmesinden korkarsan, derhal kes, nalını kanına bula ve hörgücühün sağ tarafını onunla damgala. (Hacc niyeti ile yolda bulunan) ne sen, ne de arkadaşların ondan yemesin."

(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

4- Hac kurbanları ' Harem'den başka bir yerde kesilemezler. Zira Allah (c.c) ihramda av öldüren kimseye lâzım gelen cezayı "Kabe'ye ulaşacak bir kurban"(Maide: 95) diye vasıflandırmıştır. Bunun için bu vasıf haccın bütün keffaret kurbanlarında şart olmuştur. Hem de hac kurbanına Hedy denilir. Hedy ise hediye olarak bir yere gönderilen kurban demektir. Hedyin yeri ise Harem'dir.

Rasulullah (s.a.s)'de:

- "Mina'nın her tarafı kurban kesme yeridir. Mekke'nin de bütün yol ve dereleri

kurban kesme yeridir"buyurmuştur.

(Ebu Davud, İbni Mace)'Hasen senedle.

5- Hac kurbanlarının eti her yerin fakirlerine verilebilir. Çünkü fakirlere yardım gayesini amaçladığı için hangi fakirlere verilirse verilsin gaye gerçekleşmiş olur.

6- Hac kurbanlarını nişanlamak ve beraberce Arafat'a götürmek vacip değildir. Çünkü HEDİY kelimesi kurban etmek için bir yere götürülen hayvan demek olduğuna göre onda nişanlanmış olma şartı yoktur. Fakat Temettü ve Kıran hacı kurbanlarını nişanlamak iyidir. Çünkü bu kurbanların bayramdan önce kesilmesi caiz olmadığı için bayrama kadar onları tutacak kimse bulunmayabilir. Hem de Temettü ve Kıran hacı kurbanları kefareti kurbanları olmayıp birer nûsûk oldukları için onlarda aşikârlık

esastır. Kefaret kurbanları ise bayramdan önce kesilebildikleri için öyle değildirler. Kaldı ki, kefarete kurbanları ihramda kusur işlemenin cezası oldukları için gizli kalmaları daha uygundur.

Mervân (r.a)'dan;

Rasulullah (s.a.s) Hudeybiye olayı esnasında Ashâb-tan bin küsur kişi ile çıktı. Zulhuleyfe'ye geldiğinde, Rasulullah (s.a.s) kurbanını kilâdeledi (kurbanlık olduğu belli olsun diye boğazını nişanladı), damgaladı ve Umre yapmak niyeti ile ihrama büründü:

(Buhari, Ebu Davud, Ahmed)

7 - Deveyi ayakta, sığır, koyun ve keçiye ise yatırarak kesmek daha iyidir.

Zira Allah (c.c): "Rabbin için namaz kıl ve kurban nahreyle." (Kevser: 2) buyurmuştur. NAHR ise ayakta boğazlamak demek olduğu için mü-

fessirler: "Bu âyet ile deve kurban edilmesi emir buyu-rulmuştur" demişlerdir.

Allah (c.c): **"Allah bir sığır zebhetmenizi buyurur" (Bakara: 67) âyeti ile:**

"Ona fidye olarak zebhedilecek büyük bir kurbanlık verdik" (Saffat: 107) âyetinde ise ZEBİH kelimesini kullanmıştır. ZEBİH ise yatırarak boğazlamaktır.

Enes b. Mâlik (r.a)'den rivayet edildiğine göre: Rasulullah (s.a.s) kurban bayramında iki boynuzlu alaca iki aded koç kurban ederdi ve (kurbanları keseceği zaman) "Bismillahi vallahû ekber" derdi. And olsun ki ben O'nu, ayağını kurbanların (sağ) yanlarına basarak kendi eliyle keserken gördüm."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet edildiğine

göre:

Rasulullah (s.a.s) Veda haccında Temettü eden zevceleri yerine aralarında (bölüşülmek üzere) bir sığır zebhetti (boğazladı).

(Ebu Davud, İbni Mace)

Enes (r.a)'den; şöyle demiştir: "Rasulullah (s.a.s) yedi tane deveyi kurban olarak ayakta kesti."

(Buhari, Müslim)

Ziyad b. Cübeyr'den; şöyle demiştir:

-"Mina'da ibn Ömerle beraber idim. Bir adamın de vesini oturtarak kesmek istediğini gördü. İbni Ömer (r.a) ona:

-"Öndeki sol ayağını bağlayarak ayağa kaldırdık tan sonra kes. Çünkü bu Muhammed (s.a.s)'in sünneti dir."

(Müslim, Ebu Davud)

8- Herkesin kendi kurbanını - yapabiliyorsa- kendi eliyle kesmesi daha iyidir.

Enes b. Malik (r.a)'den rivayet edildiğine göre: Rasulullah (s.a.s) kurban bayramında iki boynuzlu, alaca iki aded koç kurban ederdi ve (kurbanları keseceği zaman) Bismillahi vallahu ekber" derdi. And olsun ki ben O'nu ayağını kurbanların (sağ) yanlarına basarak kendi eliyle keserken gördüm.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, tbni Mace)

Hem de kurban kesmek bir ibadet olduğuna göre hekesin kendi ibadetini bizzat kendisinin yapması daha iyidir. Zira kişinin kendi ibadetini bizzat kendisinin yapmasında daha fazla huşu vardır. Ancak şu var ki, kimisi hayvan kesmesini beceremez veyahut rahatlıkla yapamaz. . Bunun için bu kimseler kurbanlarını başkalarına Kestirirlerse caizdir.

9- Kurbanın çul ve yuları da fakirlere

verilmeli dir. Kurbanı kesen kasaba kurbandan ücret verilemez.

Ali b. Ebu Tâlib (r.a)'den; şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.s) bana (Veda haccında Mekke'ye sevk ettiği kurbanlık) develerine nezâret etmemi,' semerleri ile derilerini (fakirlere) taksim etmemi ve Kasaba (ücret olarak) develerden bir şey vermememi emretti ve:

- "Kasaba (ücretini) biz (yanımızdan) veririz" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, İbni Mace, Nesei, Ahmed]

10- Kurbanlığını beraberinde süren kimse eğer yol da ona binmek zorunda kalırsa binebilir. Binmek ihtiyacında olmayan kimsenin ise, binmemesi daha iyidir. Çünkü onu Allah yolunda vermek üzere malından ayırdığı için yerine varıncaya kadar ondan yararlanması doğru

değildir. Ancak eğer ona binmek ihtiyacında ise o zamar binmesinde bir sakınca yoktur. Eğer deveye binmesi yüzünden devede bir eksiklik meydana gelirse, meydana gelen eksiklik miktarına zamin olur.

Ebu Hureyre (r.a)'den;

Rasulullah (s.a.s) (önünde bir deveyi sevkeden) bir adamı görmüş ve demiştir ki:

- "Devene binsene!" Adam:

- "O, kurbanlık devedir" diye cevap verdi. Rasulullah (s.a.s) yine:

- "Devene binsene!" buyurdular. • Ravi diyor ki:

Ve adamı devesine binmiş olarak Rasulullah (s.a.s) ile konuşup giderken gördüm. Nallar da devenin boynunda idi.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei,

İbni Mace)

Ebu Zubeyr (r.a)'den;
Câbir'den kurbanlık hayvana binmek
hakkında sordum. Şöyle dedi:

- "Rasulullah (s.a.s)'in şöyle dediğini
işittim:

- "Başka bir binek buluncaya kadar,
taşıyabildiği sürece bin

(Müslim, Ebu Davud)

11 - Eğer kurbanlığın sütü bulunursa
sağamaz ve kuruması için memelerine
soğuk su serper. Zira süt, kurbanlığın
vücudundan oluştuğu için kendisi ondan
yararlanamaz. Bu da eğer onu kesme
zamanı yakınsa, böyledir. Eğer kesilmesi
daha uzak ise hayvanın zarar görmemesi
için onu sağıp sütünü fakirlere verir. Şayet
sütü kendisi harcarsa, zamin olup ya da o
kadar süt veya sütün değerini fakirlere
vermesi lâzım gelir.

12 - Eğer kurbanlığını beraberinde sürerken kurbanlığı yolda ölürse eğer kurbanı nafile ise yerine başka bir kurban koymak zorunda değildir. Zira onu kurban yapmak istiyordu. O da elden çıkmıştı. Eğer boynuna borç olmuş bir kurbanı ödemek için onu götürüyor idiyse onun yerine başka bir kurban koyması gerekir. Çünkü boynuna borç olmuş olan kurban bunun ölümü ile ödenmiş olmaz.

13 - Eğer beraberinde sürdüğü kurbanlıkta büyük sayılan bir eksiklik meydana gelirse artık kurbanlığa yaramadığı için yerine başka kurban koyması gerekir.

Eğer kurbanlık deve yolda yorulup yahut hastalanıp yürüyemez olursa nafile ise onu kaldığı yerde keser, kanı ile boynundaki nali boyayarak hörgücünün yanlarına sürer. Ve etinden ne kendisi ve ne de

zenginlerden herhangi biri yiyemez.

Züey el-Huzai (r.a)'den rivayet edildiğine göre: Rasulullah (s.a.s) kurbanlık develerini kendisiyle beraber (Mekke'ye) gönderiyor ve şöyle buyuruyordu:

- "Kurbanlıklarından ölüm tehlikesiyle karşılaş? ve öleceğinden korktuğun hayvan olduğu zaman sen h< men onu boğazla ve boynundaki nalı onun kanma batı diktan sonra hörgücünün üstüne vur (ki kurbanlık oldu ğu bilinsin). Ne sen ne de senin beraberindeki kâfilede hiç bir kimse onun etinden bir şey yemeyin."

(Müslim, Ahmed, İbni Mac

Devenin boynundaki naldan maksat, kurbanlık oid' ğunu bildirmek için boynuna takılan nişandır. Böy yapmanın faydası şudur ki: Kurbanlık olduğu bilins de zenginler yemeyip fakirlere kalsın. Çünkü

zengin, f kir herkesin ondan yiyebilmesi için yerine varması şar ‘ tır. Bu ise yerine varamadığı için hiç kimseye helâl c maması gerekirdi. Fakat onu canavarlara yem yapma tansa fakirlere vermek daha iyidir. Zira ne de olsa f kirlere vermek sevaptan hali değildir. Kurbandan | gaye sevaptır.

Eğer yolda hastalanıp yürüyemiyen deve vacip t kurbanlık ise onun yerine bir başkasını koyar ve on hem malı olduğu ve hem de artık kurbanlığa yaramadı için istediği tasarrufu yapar.

KURBAN BAYRAMINDA KURBAN KESMENİN SEVABI

Aişe (r.a)'dan rivayet edildiğine göre: Rasulull (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

- "Adem oğlu kurban bayramı günü kan

akıtmakt fazla Allah (c.c) katında sevimli hiç bir amel işlemem: tir. Şüphesiz o (yâni kesilen kurban) kıyamet gü boynuzları, tırnakları ve kıllarıyla gelir. Şüphesiz kv banın kanı da yere düşmeden önce Allah (c.c) katın kabul olunur. Artık (sevabı böyle olunca) gönülleri) kurban (kesmek sebebi) ile (sıkıntılı değil) hoş olsun.

(Tirmizi, İbni Mace, Haki
Tirmizi bu hadis için Hasen-Garib de
Hakim bu hadis için Sahih der)

EVLENME BAHSİ EVLENMENİN HÜKMÜ:

1- Normal bir durumda (kadına karşı nefsinde aşırı bir arzu duymayanlar için) evlenmek müekked sünnettir.

2- Şiddetli bir şehvi taşkınlık ve arzu halinde evlenmek farzdır.

3- Kadının haklarını yerine

getirememekten korku-lursa evlenmek mekruh olur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-"Aranızdan evli olmayanları, köle ve cariyelerinizden iyi olanları evlendirin. Eğer fakir iseler, Allah onları lûtfu ile zengin yapar. Allah, lûtfu bol olan, hakkıyla bilendir."

(Nûr: 32)

-"Şüphesiz ki biz, senden önce Rasuller gönderdik. Onlara da zevceler ve evlâtlar verdik."

(Rad: 38)

Abdullah (r.a) demiştir ki: Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

-"Ey gençler! Evlenmeye gücü yeten evlensin. Zira evlilik gözü ve ferici iyi korur. Gücü yetmeyen de oruç tutsun. Çünkü oruç, eencin kendisini günahlardan koruyan bir kalkandır."

(Buharı, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi,

Nesei) Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Üç kişi vardır ki, Allah onlara yardım etmeyi üzerine almıştır:

- "Birincisi; borcunu ödemek isteyen mükâtib ikincisi; namuslu kalmak niyetiyle evlenen kişi, üçüncüsü de; Allah yolunda cihad eden kişidir."

(Tirmizi, Nesei, Hakim)

Enes (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasulullah (s.a.s) evlenmeyi emreder, hiç evlenmemeyi ise şiddetle yasaklardı. Ve şöyle buyururdu:

- "Sevimli çocuk yapan kadınlarla evlenin. Çünkü kıyamet gününde diğer nebilere karşı sizin çokluğunuzla övüneceğim."

(Ahmed) İbn Hibban rivayet etti ve Sahih dedi.

EVLENMENİN RÜKÜNLERİ

1- İcab: İki taraftan birinin "kendimi veya müvekkilimi veya kızımı sana nikahladım" veya "seninle evlendirdim" demesidir.

2- Kabul: Diğer tarafın "kabul ettim" veya "kendim için veya müvekkilim için kabul ettim" demesidir.

‘ Evlenme akdi; ayrıca birisi geçmiş, diğeri gelecek zamanı ifade eden iki fiil kipi ile de olur. Meselâ; biri "kızını bana nikahla" diğeri de "nikahladım" dese caizdir.

1» ‘ Evlenmek akdi; "evlendirdim" deyiimiyle olduğı gibi "hibe, temlik veya tasadduk ettim" deyimleriyle de olur. Fakat "sana kiraladım" veya "sana emanet ettim" veyahut ta "sana vasiyet ettim" deyimleriyle olmaz. Çünkü bu sözler karşı taraf için tamamen sahip olmayı ifade etmez.

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Dul kadın, kabulünü ifâde etmedikçe evlendirilme-diği gibi, kız da razı olduğunu ifâde etmedikçe nikâhlanamaz."

- "Kızın rızası ve izni nasıl anlaşılır?" diye sordular. Rasulullah (s.a.s): "Susması" ile buyurdu.

(Bühari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Dul kadın, velisinden önce, kendisi hüküm ve kararını bildirir. Kızın ise rızası sorulur. Susması razı olması demektir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Yetim kız (nikâhlanırken) razı olup olmadığı bizzat kendisinden sorulur. Susarsa, susması razı olması

demektir. Rızâ olmadığı takdirde rızâsı hilâfına zorla nikâhlandırılmaz."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

NİKAHIN ŞARTLARI

Evlenme akdi; hür, akli başında ve erginlik çağına ermiş, müslüman olan _iki erkek veya bir erkek, iki kadın şahid huzurunda olur. Şahidler âdil olmasalar veya iftira suçundan cezalanmış olsalar bile evlenme akdi caizdir. Bu şahidler iki tarafın usûl ve fûruğundan (yâni; baba, dede, anne, nine, evlâd veya torunlardan) olabilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-"Erkeklerinizden iki de şahid tutun. Eğer iki erkek bulunmazsa şahitlerden kendilerine güvendiğiniz bir erkek ve biri unutunca diğerinin hatırlatması için

iki kadın yeter."**(Bakara: 282)**

İbni Abbas (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir:

- "Kendilerini delilsiz olarak evlendiren kadınlar fahişelerdir."

(Tirmizi)'Mevkuf hadis.

Mekke'li Ebuzzübeyr anlatıyor:

- Ömer b. Hattab (r.a)'nın huzuruna bir erkek ve bir kadının şahitliği ile kıyılan bir nikâh davası getirildiğinde :

- "Bu gizli nikâhtır, caiz kılmam. Eğer benden öncekilerden gör şeydim, böyle nikâhla evlenenleri (recm) e-derdim" dedi.

(Muvatta)

‘ Şahitlerin hür, akıllı ve erginlik çağına ermiş olması şart koşulmuştur. Çünkü; köle, deli ve erginlik çağına ermemiş kişilerde velayet vasfı yoktur. Velayet

vasfı olmayınca şahidlik te olmaz.

Şahitlerin müslüman olmasının şart koşulmasının sebebi ise; müslüman olmayan kimsenin müslümanın aleyhinde şahidliğinin dinlenemeyeceği içindir.

‘ Kitap ehli (Yahudi veya Hristiyan) dininde bulu- ‘ nan kadını, müslüman bir erkeğin nikâh etmesinde şahitlerin islâmı şart değildir. Kitap ehlerinden iki kişinin bulunması da yeterlidir.

NİKAHLANILMASI EBEDİYYEN HARAM OLAN KADINLAR

a) Neseb Sebebiyle Nikahı Haram Olan Kadınlar:

1- ANNELER: Kişie, kendi annesi haram olduğu gibi, anne ve ,basının da anneleri haramdır. Bu ne kadar yukarıya çıksa da böyledir.

2- KIZLAR: Kendi kızı, kızının kızı ve oğlunun kızı, haramdır. Bu, ne kadar aşağı inse yine de böyledir.

3- KIZ KARDEŞLER: Ana-baba aynı olan kız kardeşler haram olduğu gibi, yalnız baba veya yalnız ana aynı olan kız kardeşler de haramdır.

4- HALALAR: Ana-baba aynı olan halası (yâni; babasının, ana-baba aynı olan kız kardeşleri) haram olduğu gibi, yalnız baba aynı olan halası ve yalnız ana aynı olan halası da haramdır. Babasının ve dedelerinin halaları da böyledir. Bunun gibi, anasının ve nenelerinin halaları da aynı hükme dahildirler.

5- ERKEK KARDEŞİNİN KIZLARI: Kişie, ana-baba aynı olan erkek kardeşlerinin kızları haram olduğu gibi baba aynı veya ana aynı olan erkek

kardeşlerinin kızları da haramdır.

6- KIZ KARDEŞİNİN KIZLARI: Kişiyе, ana-baba aynı olan kız kardeşinin kızları haram olduğu gibi, baba aynı veya ana aynı olan kız kardeşinin kızları da haramdır.

b) Sıhriyet (Evlenmeden Meydana Gelen Akrabalık) Sebebiyle Nikâhı Haram Olan Kadınlar:

1- KAYIN VALİDELER: Kişiyе, karısının anası haram olduğu gibi anasının anası ve babasının anası da haramdır.

2- ÜVEY KIZLAR: Kişiyе, cinsi münasebette bulunduğu karısının, diğеr kocasından olan kızları ve onun oğullarının kızları da haramdır.

3- GELİNLER: Kişiyе, kendi oğlunun karısı haram olduğu gibi oğlunun oğlunun ve kızının oğlunun karıları da haramdır.

Oğulluğunun karısı ise haram değildir.

4-ÜVEY ANALAR: Kişiye, babasının karısı -ki bu onun üvey anası olmuş oluyor- haram olduğu gibi dedesinin (yâni; gerek baba babasının, gerek ana babasının) karısı da haramdır. Babasının zina ettiği kadınla da evlenmesi ona haramdır.

c) Süt Emme Sebebiyle Nikâhı Haram Olanlar:

Neseb sebebiyle nikâhı haram olan kadınlar süt emme sebebiyle de haram olurlar.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Nesebten ötürü haram olanlar süttten ötürü de haram olurlar."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi.Nesei)

Allah'u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Sizlere; analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz,

kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren süt analarınız, sütkardeşleriniz, karılarınızın anaları, kendileri ile gerdeğe girdiğiniz karılarınızdan yanınızda kalan üvey kızlarınız (şayet onlarla gerdeğe girmemişseniz) size bir sakınca yoktur. Öz oğullarınızın eşlerini ve iki kız kardeşi bir arada almak haram kılındı."

(Nisa: 23)

Allah'u Teâla şöyle buyuruyor:

"Babalarınızın evlenmiş olduğu kadınlarla evlenmeyin. Ancak geçmişte olanlar müstesnadır. Şüphesiz o, bir ayıptı. Allah'ın gadabını gerektiren bir işti. Ve pek kötü bir yoldu."

(Nisa: 21)

EVLENME İLE İLGİLİ DİĞER

HÜKÜMLER

NIK AHLANILMASI GEÇİCİ OLARAK HARAM OLAN KADINLAR

1 - İki kız kardeşi birlikte nikâh altında bulundurmak caiz değildir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- "iki kız kardeşi bir arada almak haram kılındı."

(Nisa: 23)

Ümmü Habibe (r.a)'dan; Rasulullah (s.a.s)'e:

- "Ey Allah'ın Rasulü! Ebu Süfyan'ın kızı, kızkardeşim ile evleniniz" dedim. Rasulullah (s.a.s): - "Bunu arzu ediyor musun?" diye sordu. Dedim ki: "Evet, arzu ediyorum. Çünkü ben senin, ortağı olmayan tek zevcen değilim. Böyle hayırlı

bir işte bana ortak olabilenler arasında en çok kız kardeşimin bulunmasını isterim." Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s):

- "O, bana helâl değildir. (Çünkü bir anda iki kız kardeş ile evlenmek haramdır)" buyurdular. Dedim ki:

- "Ey Allah'ın Rasulü! Vallahi senin, Ebu Seleme' nin kızı Dürre ile evleneceğin söyleniyor." Rasulullah (s.a.s): "Yâni zevcem Ümmü Seleme'nin kızı ile mi?" diye sordular.

- "Evet, Ümmü Seleme'nin kızı ile" dedim. Rasulullah (s.a.s): "Vallahi, o benim evimde benim terbiyem altında yetişip büyümekte olmasa bile, yine evlenmek bana helâl olmaz. Çünkü o, süt kardeşimin kızıdır. Beni ve onun babası Ebu Seleme' yi Süveybe emzirmiştir. Sakın bana kızlarınız ve kız kardeşlerinizle evlenme teklifinde bulunmayın"

buyurdular.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

2- Herhangi bir kadın ile halasını, teyzesini veyahut erkek veya kız kardeşinin kızını bir nikâh altında bulundurmak caiz değildir.

Ebu Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir: - "Bir adamın, evli bulunduğu zevcesinin halası ve teyzesi ile aynı zamanda evlenmesi caiz değildir."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Başkasının nikâhlısı bulunan veya kocasının vefatı veya boşaması neticesinde henüz iddet (şer'i bekleme müddeti) içinde olan kadınlarla evlenmek caiz değildir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"iddet bitinceye kadar nikâh akdine kalkışmayın."

(Bakara: 235)

4 - Karısını üç talakla boşayan erkek, bu kadın başka bir erkekle evlenip kocası ölmedikçe veya onu boşamadıkça onunla evlenmesi helâl değildir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- "Eğer erkek bu iki boşamadan sonra kadını bir daha boşarsa, kadın, başka bir erkekle evlenmedikçe kendisine helâl olmaz. Eğer ikinci koca kadını boşarsa ve onlar da Allah'ın koyduğu sınırları koruyacaklarına inanırlarsa, tekrar nikâhla birbirlerine dönmelerinde her ikisine de bir günah yoktur. İşte bu, Allah'ın hudutlarıdır. Onu, bilen bir kavim için açıklıyor."

(Bakara:230)

5 -' Ateşperest, putperest, güneşe, yıldızlara tapanlar, şekil ve suretlere ibâdet edenler, bâtiniler, islâm dininde olduğunu

iddia ettiği halde inancı yönünden küfre saplananlar ve Allah'tan başka herhangi bir şeye tapanlarla evlenmek helâl değildir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- **"İman etmedikçe müşrik kadınlarla evlenmeyin. Mü'min bircariye hür olan müşrik bir kadından daha hayırlıdır. Hür olan müşrik kadın hoşunuza gitse bile. Müşrik erkekleri de iman etmedikçe mü'min kadınlarla evlendirmeyin. Mü'min bir köle, hür olan müşrik bir erkekte daha hayırlıdır. Müşrik olan erkek hoşunuza gitse bile. Bu müşrikler insanları ateşe davet ederler. Allah ise izni ile cennete ve mağfirete davet eder ve belki düşünürler diye âyetlerini insanlara açıklar."**

(Bakara: 221)

EVLENME İLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

1 - Kitap ehli olan yahudi ve hristiyan kadınlarla evlenmek caizdir. Fakat müslüman kadının ehli kitaptan olan bir erkekle evlenmesi caiz değildir.

Allah'u Teâlâ şöyle buyuruyor:

- "Hür ve iffetli mü'min kadınlar ile sizden önce kendilerine kitap verilenlerden hür ve iffetli namuslu olmanız, zina yapmamanız, dost edinmemeniz ve kendilerine mehirlerini vermeniz şartıyla size helaldir"

(Maide: 5)

2- İhramda olan kişi evlenebilir. Fakat karısıyla cima yapamaz. İbni Abbas (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Rasulullah (s.a.s) ihramlı iken Meymune ile evlendi."

(Buhari, Müslim)

3- Hür olan kimsenin dört kadınla evlenmesi caiz dir. Dörtten fazlası caiz değildir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-"Hoşunuza giden kadınlarla iki, üç ve dörde kadar evlenebilirsiniz."

(Nisa: 3)

HARAM OLAN NİKAHMR

1 - MUT'A NİKAHI: Kişinin bir kadınla belirli bir süre için evlenmesidir.

Hız. Ali (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (s.a.s) mut'a nikâhı ile ehli eşek etini Hayber gününde yasakladı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Sabra (r.a) şöyle demiştir:

-"Rasulullah (s.a.s)'i Hacer-i Esved'in rüknü ile Kabe'nin kapısı arasında iken gördüm. Şöyle diyordu:

- "Ey insanlar! Kadınlarla mut'a nikâhı yapmaya size izin vermiştim. Allah ise bunu kıyamet gününe kadar muhakkak Surette yasakladı. Kim mut'a nikâhı ile bir kadını kendine bağlamış ise onu bıraksın. Bu kadınlara vermiş olduğunuz herhangi bir şeyi de geri almayınız."

(Müslim, Ebu Davud, Nesei)

VELAYET BÖLÜMÜ

1 - Hür olan, deli olmayan ve erginlik çağına varan kadın ister kız, ister dul olsun velisi bulunmasa da kendi kabulü ile nikâhı kıyılabilir. Çünkü kadın, sırf kendi hakkında tasarruf etmiş olduğu için ve reşit olduğu için bu hakka sahiptir. Kaldı ki koca seçmek kendisine aittir. Nikâhların veliler tarafından kıyıl gelmesi geleneği de kadınların haya perdesini yırtmamak

içindir.

2-Kadın, erginlik çağına vardıktan sonra ister kız ister dul olsun kimse onu evlenmeye zorlayamaz.

Hidam'ın kızı Ensârı Hansa (r.a)'dan: Hansa'nın babası, kendisini dul iken biriyle evlendirmiş, fakat Hansa bu nikahlanmadan hoşlanmamıştı. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s)'e gelip meseleyi anlatmış, Rasulullah (s.a.s)'de onun nikâhını bozmuştur.

(Buhari, Ebu Davud)

Bakire bir kız Rasulullah (s.a.s)'e geldi ve arzusu olmadan babası nın kendisini bir erkeğe nikahladığını söyledi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) bu kızı, nikâhı kabul ile reddetmesi arasında serbest bıraktı.

(Ebu Davud, Ahmed, İbni Mace)'Mürsel hadis.

3- Velisi tarafından evlendirilen buluğa ermemiş çocuğun nikâhı, çocuk ister erkek ister kız olsun, kız da ister kız ister dul olsun nikâhı sahihtir.

Aişe (RAV dan:

- "Beni, altı yaşında iken Rasulullah (s.a.s) kendine evlendirdi. (Üç sene sonra) ben henüz dokuz yaşında bir kız iken de onunla zifafa girmiştım."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei, İbni Mace)

4-Babası veya dedesi tarafından evlendirilen çocuk ister kız ister erkek olsun büyüdükten sonra ona, nikâhı bozma hakkı yoktur. Zira, baba ile dedenin şefkati çok olduğu için yaptıkları akit çocuğun kendisi büyük olup onun isteği ile olmuş gibidir. Fakat baba ile dededen başka veliler tarafından evlendirilen çocuk ise

büyüdükten sonra serbest olup isterse evliliğini sürdürür, isterse bozar. Fakat çocuğun, nikâhını bozabilmesi için hakimın kararı gereklidir. Çünkü bu nikâh tek taraflı bozulduğu için diğer taraf ondan zarar görür. Bunun için hakimın kararına ihtiyaç vardır.

İbni Ömer (r.a)'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

- "Osman b. Maz'un (r.a) vefat etti ve Havle binti

Hakim b. Ümeyye b. Harise b. el-Evkaş isimli karısından doğma bir kızını bıraktı (yâni; yetim bir kız kaldı). Osman b. Maz'un (o kız için) kardeşi Kudame (b. Maz'un) (r.a)'yu vasi tayin etmişti. Osman ve Kudame benim dayılarımdı. Ben de Osman b. Maz'un'un kızını (dayım) Kudame'den istedim. Kudame'de

nikâhımızı kıydı. Sonra el-Muğire b. Şu'be (r.a) kızın anasının yanına girerek onu mala rağbet ettirdi. Bunun üzerine kızın anası ona konmak istedi. Kız da anasının arzusuna uy-

du. Bunun üzerine kız ile anası benden imtina ettiler. Nihayet onların işi Rasulullah (s.a.s)'e intikal etti. Bunun üzerine Kudâme:

-"Yâ Rasulallah! Bu, benim erkek kardeşimin kızıdır. Kardeşim beni ona vasi tayin etti. Ben de onunla halasının oğlunun nikâhını kıydım. Ben ne küf'ülük (emsallik) ne de yararlılık hususunda onun hakkında bir kusur istemedim. Lâkin o bir kadındır. Ve sırf anasının arzusuna uydu" dedi. İbni Ömer demiştir ki: Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s): "O, yetim bir kızıdır (erginlik çağına varıp) izni olmadan nikâhı yapılamaz" buyurdu. İbni Ömer:

- "Vallahi ben onu nikahladıktan sonra (böylece) benimle alâkasını kesti. (Buluğ çağına vardıktan) sonra onu el-Muğire b. Şu'be ile evlendirdiler'"

(Ahmed, Dare Kutni)

5 - Erginlik çağına varan kızın velisi kendisinden izin istediği zaman eğer kendisi susup cevap vermezse veyahut gülerse izin vermiş sayılır. Eğer kızın velisi olmayan bir kimse veyahut daha uzak olan bir velisi kızdan kendisini veli tayin etmesini isterse kız konuşmadıkça kabul etmiş sayılmaz. Çünkü kızın susup bu kimseye cevap vermemesi utandığı için değil sözüne önem vermediği için de olabilir. Bu yüzden susması kabul ettiğini göstermez. Kızdan velayetin kabulü istenirken kendisini isteyeninin adını vermek ve onu kıza tanıtmak gerekir. Mehrini bildirmek şart değildir. Çünkü nikâh me-

hirsiz de kıyılabilir. Eğer kızın velisi onu birisine nikahladıktan sonra durumu öğrenip susarsa kabul etmiş sayılır. Eğer' kadın dul ise velisi ondan izin istediği zaman isteyip istemediğini sözle ifade etmesi gerekir. Susması cevap sayılmaz.

‘(Eğer bir kızın bekâreti sıçrama, aybaşı adetini görme veya yaralanma gibi bir olay sonunda kalkarsa yine kız sayılır. Çünkü gerçekte kızdır. Ve daha önce erkeklerle oturup kalkmadığı için utancında azalma olmamıştır.)

Ebu Hureyre (r.a)’den Rasulullah (s.a.s)’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Dul kadın kabul ettiğini ifâde etmedikçe evlendi-rilmediği gibi kız da razı olduğunu ifâde etmedikçe nikâhlanamaz."

- "Kızın rızası ve izni nasıl anlaşılır?" diye sordular. Rasulullah (s.a.s): "Susması ile" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

6- Köle, çocuk ve deli olan kimseler veli olamazlar.

7- Müslüman olmayanlar da müslümana veli olamazlar.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- "Allah, hiçbir zaman kâfirlere müslümanlar üzeri ne bir yetki verecek değildir."

(Nisa: 141)

8- Velilerden hiçbiri bulunmadığı zaman velayet müslüman hakime veya emire geçer. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Velisi bulunmayanın velisi hakimdir."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed)

Tirmizi bu hadis için Hasen dedi.

İbni Hibban ve Hakim rivayet ettiler ve

Sahih dediler.

9- Yakın olan veli hazır bulunmayıp uzak bir yer de olursa ondan bir derece uzak olan veli, çocuğu evlendirebilir. Uzak yerden maksak; talib olan kişi o ve linin görüşü alınacak kadar süre bekleyemeyecekse bu uzak bir mesafe sayılır.

KEFAET BÖLÜMÜ

Kefaet: Kadının erkekte arayacağı bir takım vasıflardır. Erkek istediği kadını nikahlayabilir. Kadının ona denk ve uygun olmaması onun şerefini zedelemmez. Ama şerefli bir kadının eşdeğerde olmayan bir erkekle evlenmesi, onu küçük düşürebilir. Onun için evlenmede kefaet (denklik) gözetilir. Eğer bir kadın kendini, küfü (dengi) olmayan bir kimse ile evlendirirse,

velileri kendilerine sürülen lekeyi silmek için onları ayırabilirler.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Bana bakınız. Kadınları ancak veliler evlendirir Ve kadınlar ancak küfü'leri ile evlendirilebilirler."

(Dare Kutni, Beyhaki)'Zayıf hadis.

NİKAHTA DENKLİK=KEFAET

1 - Soyda Denk Olmak:

Soyda denklik araplarda olur. Kureyş Kabilesi birbirinin dengi sayılır. Bunun gibi diğer Arap kabileleri de hep birbirinin dengidirler. Araplardan olmayanlar onlara denk sayılmazlar. Arap olmayanlarda; iki ve ikiden fazla babası müslüman olan kimseler birbirlerine denktirler.

Kendisi müslümanlığı kabul eden

veyahut yalnız bir babası müslüman olan kimse, iki babası müslüman olan kimseye denk değildir. Zira soy, ancak baba ile dedenin ikisi ile tamam olur. İmam Yusuf, bir baba ile yetinmiştir.

Yalnız babası müslüman olan kimse de ana-babası müslüman olan kimseye denk değildir. Kendisi müslümanlığı kabul eden kimse de bir babası müslüman olan kimseye denk değildir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Kureyş kabilesi tek tek birbirlerine denktir. Diğer Araplar da kabile kabile birbirlerine denktirler. Arap olmayanlar da kişi kişi birbirlerine denktirler."

(Beyhaki, Hakim)'Zayıf hadis.

2- Din Ve Takvada Denk Olmak:

Günah işleyen kimse, dindar ve güzel huylu bir kıza denk olamaz. Zira en büyük üstünlük dindarlıktadır. Ve kadın,

kocasının soy düşüklüğünden çok, fâsık olmasından utanç duyar.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-"Elbetteki Allah nezdinde en şerefli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır."

(Hucurat: 13)

Ebu Hatim el-Müzeni (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

-"Dininden ve ahlâkından hoşnut olduğunuz birisi gelince, onu nikahlayınız. Eğer bunu böyle yapmazsanız yeryüzünde fitne ve fesat çıkar." Hazır bulunanlar:

-"Ey Allah'ın Rasulü! Fakir olşada mı?" diye sordular. Rasulullah (s.a.s): "Dini ve ahlâkı sizi hoşnut eden bir kimse geldimi, onu nikahlayınız" buyurdu ve bunu üç defa tekrarladı.

(Tirmizi rivayet etti ve Hasen dedi.)

3- İş Ve Sanatta Denk Olmak:

Adi ve değersiz sanat erbabı, yüksek ve değerli sanat eçbabına denk olamaz. Ebu Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir:

Ebu Hind, Rasulullah (s.a.s)'in başından kan almıştı da; Rasulullah (s.a.s)şöyle buyurmuştur:

- "Ey Beyada oğulları! Eğer isterse, ona (Ebu Hind'e) sizden bir kadın bulup onu evlendirin ve onun kızları ile de evlenin." Ve ilâve ederek: -Eğer ilaç olarak kullandıklarınızda fayda varsa,

kan aldırmakta da vardır" demiştir.

(Ebu Davud, Hakim)

Sahih senedle.

NİKAHTA VEKALET VERME

1- Bir kadın yabancı bir kimseye kendisini nikâhlandırması için vekâlet

verirse bu kişi iki şahit huzurunda o kadını kendisine nikahlayabilir.

2- Eğer bir kimse bir kadın veya bir erkeği haberleri olmadan evlendirir ve o kadın veya erkek durumu öğrendikten sonra kabul ederse nikâh sahihtir, etmezse batıldır.

3- Eğer bir kimse "şahid olun ben falanca kadınla evlendim" der ve kadın da bunu öğrenince "kabul ettim" derse nikâh batıldır. Fakat birisi "şahid olun, ben falanca kadını falanca ile evlendirdim" der ve kadın bunu öğrendikten sonra "ben kabul ettim" derse caizdir. Eğer bir kadın da "şahid olun, ben falanca ile evlendim" der ve o kimse de bunu öğrendikten sonra "ben kabul ettim" derse nikâh batıldır.

İmam Ebu Yusuf'a göre ise; "Eğer bir kadın kendisini bir kimseyle onun haberi olmadan nikâhlar ve o kimse bunu

öğrenince kabul ederse nikâh sahihtir" demiştir.

Bu ihtilafların nedeni şudur: İmam Ebu Yusuf'a göre tek kişi her iki taraf için de fuzûli (elçi olmayan kimse) veyahut bir taraf için fuzûli bir taraf için asıl veya vekil olabilir.

İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre ise olamaz. Eğer akid iki fuzûli arasında veyahut bir fuzûli ile bir asıl arasında cereyan ederse ittifak ü caizdir.

MEHİR BÖLÜMÜ

Mehrin Hükümü: Vaciptir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- **"Kadınlara mehirlerini cömertçe verin. Eğer mehirlerinden gönül hoşluğu**

ile size bir şey bağışlarsa nu afiyetle yiyebilirsiniz."

(Nisa: 4)

MEHİRLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - Nikâh kıyılırken kadına bir mehir biçilmese de nikâh sahihtir. Çünkü nikâh erkek ile kadının evlilik hayatını yaşamalarını helâl kılmak için yapılan bir a-kittir. Nikâh kıyılırken kadına mehir biçilmese de erkek ile kadının varlığı akdin sıhhati için yeterlidir.

İbni Mesud(r.a)'ye sordular:

"Bir kadın ile mehrini belirtmeden nikahlanıp zifaf olmadan önce ölmüş olan bir adam hakkında ne dersin?"

İbni Mesud (r.a) cevaben dedi ki:

"Kadının mensup olduğu ailedeki kadınların (meselâ; kızkardeşinih, amca

kızının, halasının) mehri ne kadarsa bu kadının da mehri o kadardır. Kocasına mirasçı olduğu gibi, ölüm iddeti de vardır." Bunun üzerine (bunu işiten) Mâ'kil b. Sinan el-Eşcal kalktı ve:

"-Rasulullah (s.a.s)'de Berva binti Vasık hakkında aynı şekilde hükmetmişti" dedi. İbni Mesud'da fetvası n-daki isabet dolayısıyla bu haberden sevinç duydu.

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace)

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih dedi.

Hakim bu hadis için Sahih dedi."

2- Mehrin en azı on dirhemdir. (Yâni; **28 gr.** altın). Şayet bir nikâh on dirhemden daha az bir mehirle kıyılırsa kadına yine on dirhem düşer.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"-On dirhemden az mehir yoktur."

(Dare Kutni, Beyhaki)'Zayıf hadis.

3- Eğer kişi karısını, onunla gerdeğe girmeden ve ya tenhalaşmadan boşarsa,

kadına biçilen mehrin yarısı lâzım gelir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- **"Eğer siz kadınlara dokunmadan onları boşarsanız ve daha önce onlara mehir biçmişseniz biçtiğiniz mehrin yarısı onlara düşer."**

(Bakara: 237)

4 - Eğer erkek, kadınla tenhalaşır ve onunla gerdeğe girmesi için bir engel bulunmadığı bir yerde bulunduktan sonra onu boşarsa kadın mehrin tamamını alır. Fakat erkek kadınla tenhalaşırken ikisinden biri hasta veya Ramazanda oruçlu, veya Hacc veya Umre ihramında veya kadın aybaşı halinde olursa, bu hallerin hiçbirinde onunla tenhalaşmış sayılmaz. Bu durumların hangisinde kadını boşarsa, kadına mehrin yarısı düşer. Zifâ,» bu durumların hepsi ilişkiye mâni birer haldir.

Fakat eğer erkek veya kadının orucu sünnet olursa meh'rin tamamı düşer. Çünkü sünnet olarak oruçlu olan kimse mazeretsiz olarak orucu bozabilir.

5 - Eğer nikâh kıyılırken kadına mehir biçilmemiş ise veya ona mehir verilmemek kaydı ile nikâh kıyılırsa -eğer kocası kendisiyle gerdeğe girer yahut gerdeğe girmeden kocası ölürse ona mehr-i misil (yâni; kadının kız kardeşinin, amca kızının, halasının mehri kadar mehir verilir.)

İbni Mesud (r.a)'ye sordular:

-"Bir kadın ile mehrini belirtmeden nikahlanıp zifaf olmadan önce ölmüş olan bir adam hakkında ne dersin?"

İbni Mesud (r.a) cevaben dedi ki:

-"Kadının mensub bulunduğu ailedeki kadınların (meselâ; kızkardeşinin, amca kızının, halasının) mehrine kadarsa bu kadının da mehri o kadardır. Kocasına

mirasçı olduğu gibi, ölüm iddeti de vardır." Bunun üzerine bunu işiten Mâ'kil b. Sinan el-Escal kalktı ve:

- "Rasulullah (s.a.s)'de Berva binti Vâsık hakkında aynı şekilde hükmetmişti" dedi. İbni Mesud (r.a)'da fetvasındaki isabet dolayısıyla bu haberden sevinç duydu.

(Ebu Davud, Tirmizi, ibni Mace)

Tirmizi bu hadis için Hasen dedi. Hakim bu hadis için Sahih dedi.

6- Eğer nikâhı kıyılırken kendisine mehir biçilmeyen kadının kocası kendisiyle gerdeğe girmeden onu boşarsa, ona mut'a düşer. Yâni; kocasının kendisine, ü-züntüsünü hafifletmek için bir hediye vermesi gerekir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- **"Kadınlara dokunmadan ve onlara bir mehir biçmeden onları boşarsanız size günah yoktur. Ancak onlara zengin**

kendi haline, fakir kendi haline göre-fayda dokundurun."

(Bakara: 236)

7- Eğer nikâh kıyılırken kadına mehir biçilmez, ancak sonradan erkek ile kadın kendi aralarında bir şey üzerinde uyuşurlarsa, eğer erkek gerdeğe girer veya gerdeğe girmeden ölürse, üzerinde uyuştukları şey kadına düşer. Eğer gerdeğe girmeden kadını boşarsa kadına mut'a düşer.

8- Eğer akitten sonra kadın, mehrinde indirim yaparsa bu indirim de sahihtir. Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kadınlara mehirlerini cömertçe verin. Eğer mehir-lerinden gönül hoşluğu ile size birşey bağışlarsa, o nu afiyetle yiyebilirsiniz."

(Nisa: 4)

9- Kadın, mehrini almadıkça kendini

kocasına teslim etmek zorunda olmadığı gibi, onunla birlikte başka yerlere de gitmeyebilir. Ancak eğer mehir vadeli olursa, o zaman kadın mehrini almadan da kendini kocasına teslim etmek zorunda olur.

Ukber b. Amir (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi: "ilk önce yerine getirilmesi gereken şart, kadınları kendinize kendisi ile helâl kıldığınız şarttır.'

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

10- Kişi, karısının mehrini verdikten sonra onu beraberinde istediği yere götürebilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

-"Kadınları gücünüz oranında kendi oturduğunuz yerde yerleştirin."
(Talak: 6)

Eğer bir kimse karısına birşey verdikten

sonra ona: "Sen bunu bana hediye olarak verdin", o da: "Hayır, ben onu sana olan mehir borcumun bir bölümünü ödemek için verdim" dese, söz erkeğindir. Zira, veren olduğu için ne niyetle verdiğini ancak o bilir. Ancak verdiği şey yiyecek bir şey ise o zaman kadının sözü geçerlidir.

MÜSLÜMAN OLMAYANLARIN EVLENMESİ

1- İmam Ebu Hanife'ye göre; "Eğer müslüman olma yan bir kişi şahidsiz olarak veya müslüman olmayan başka bir kişinin iddetinde iken evlenir ve sonra bu ikisi müslüman olurlarsa eğer bu durum eski dinlerinde caiz ise kendi hallerine bırakılırlar. (Yâni; yeniden nikâh yapılması gerekmez.)"

İmam Züfer'e göre; "Bu durum dinlerinde caiz olsun veya olmasın nikâhları geçersizdir. Müslüman oldukları zaman yeniden nikâh yapılması gerekir. Fakat, güvencemiz altında oldukları için müslüman olmadıkça veya bize başvurmadıkça biz onlara dokunmayız."

İmam Muhammed ve İmam Yusuf'a göre kadın, iddette iken evlenirse müslüman olduktan sonra nikâh geçersiz sayılır ve yeniden nikâh yapılır. Fakat şahitsiz evlenmişler müslüman olduktan sonra yeniden nikâh yapılması gerekmez. Çünkü iddette olan kadının evlenmesi ittifakla bâtıldır. Fakat şahidsiz olarak evlenmenin cevazında ihtilâf bulunduğu için bununla yükümlü değildir.

2- Mürted olan kimse, ne müslümanla, ne müslüman olmayanla ve ne de mürted olan bir kadınla evlenemez. Mürted olan

kadın da ne müslümanla, ne müslüman olmayanla ve ne de mürted olan bir erkekle evlenemez. Çünkü mürted öldürülmeyi hak etmiş bir kimsedir.

3- Eşlerden biri müslüman ise ve onlardan çocuk doğarsa çocuk müslümana tâbidir. Bunun gibi, eğer eşlerden biri sonradan müslüman olursa çocuklar ona tâbidir.

Râfi b. Sinan (r.a)'den:

Râfi (r.a) müslüman olmuş, fakat karısı olmamıştı. Sonra karısı Rasulullah (s.a.s)'e gelip "Ben kızımı isterim" dedi. Râfi'de "Ben de kızımı isterim" dedi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) Râfi'ye; "Sen şu tarafa geç",karısına da; "Sen de şu tarafa otur" dedi. Küçüğü de aralarında oturttu. Bundan sonra; "İkiniz de kızcağızı çağırın bakalım" dedi. Çağırınca kız, anasına doğru yöneldi. Rasulullah (s.a.s): "Yâ

Rabbi! Kızcağıza hidayet buyur" diye dua etti. Bu sefer kız, babasına döndü ve babası kızını alıp gitti.

(Ebu Davud, Nesei)

4- Eğer çocuğun anne veya babasından biri mecusi biri ehli kitap olursa çocuk ehli kitaptır.

5.- Eğer kadın müslüman olup ta kocası müslüman olmazsa kocasına "Müslüman ol" diye teklif edilir. Kabul ederse ne âla. Etmezse hakim onları ayırır. İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre bu ayrılma bir boşanma sayılır. Eğer erkek müslüman olup ta nikahı altında mecusi veya müşrik bir kadın bulunursa bu defa kadına "Müslüman ol" diye teklif edilir. Kabul ederse ne âla. Etmezse hakim onları ayırır. Fakat bu ayrılma bir boşanma sayılmayıp nikâhın bozulmasıdır.

İmam Ebu Yusuf'a göre ise her iki

durumda da hakimın onları ayırması bir boşanma sayılmayıp nikâhlarının bozulmasıdır. Şayet erkek müslüman olup ve nikâhı altında da, Ehli kitaptan (yahudi, hristiyan) bir kadın varsa nikâhları devam eder.

İbni Abbas (r.a)'den:

-"Bir adam müslüman olduktan sonra Rasulullah (s.a.s)'in yanına geldi. Sonra zevcesi de müslüman olarak geldi. Adam: "Yâ Rasulallah! Zevcem benimle beraber Müslüman oldu, onu bana ver" dedi. Rasulullah (s.a.s)'de ona iade etti."

(Tirmizi, Ebu Davud)

İbni Abbas (r.a)'den:

-"Hristiyan bir kadın kocasından bir müddet önce müslümanlığı kabul ederse, kocasına haram olur."

(Buhari)

6- Kadının müslümanlığı kabul

etmesi dolayısıyla hakimın onları ayırması halinde eğer kocası onunla gerdeğe girmiş ise ona mehir düşer. Eğer gerdeğe girmemiş ise ona bir şey düşmez.

7- İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a göre, iki eşden biri mürted olup dinden çıkarsa, biribirinden ayrılırlar. Fakat bu ayrılma boşanma olmayıp nikâhın bozulmasıdır. İmam Muhammed ise "Dinden çıkan erkek ise ayrılma boşanmadır" demiştir.

8- Eğer dinden çıkan erkek ise ve kadınla gerdeğe girmiş ise kadına mehrin tamamı düşer. Eğer kadınla gerdeğe girmeden mürted olursa", kadına mehrin yarısı düşer. Eğer dinden çıkan kadın olursa ve kocası onunla gerdeğe girmiş ise yine kadına mehrin tamamı düşer. Eğer gerdeğe girmeden mürted olursa, kadına ne mehir

ve ne de nafaka düşmez. Çünkü bu ayrılmaya kendisi sebep olmuştur.

9 - Eğer erkek ve kadın ikisi birlikte dinden çıkar ve bir daha birlikte müslüman olurlarsa nikâhları devam eder. İmam Zûfer: "Nikâhları bozulur. Çünkü birisi dinden çıktığı zaman nikâh bozulduğuna göre ikisinin de dinden çıkması halinde yine birisi dinden çıkmış olur" demiştir.

Ebu Hanife'nin delili ise:

- "Hanife oğulları Kabilesinin bütün erkek ve kadınları dinden çıkıp tekrar müslüman oldukları halde Ashab'dan hiçbiri onlara nikâhlarını yenilemelerini emretmemiştir.

(Bu rivayet Garibtir)

BİRDEN FAZLA KADINLA EVLİ OLAN KİMSENİN HANIMLARI

ARASINDA ADALETİ GÖZETMEK

1- Bir kimsenin iki karısı bulunursa -ister ikisi de kız, ister dul, ister biri kız biri dul olsun- onları bir tutarak sıra ile yanlarında yatması gerekir. Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi:

- "İki zevcesi olup ta birine meyleden ve diğerini ihmal eden kimse, kıyamet gününde bir yanı felçli ola rak kalkar."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed)

İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

Aişe (r.a)'dan:

Rasulullah (s.a.s) kadınları arasında taksim yaparken adalet gösterir ve şöyle derdi:

- "Yâ Rabbi! Bu benim mâlik olduğum şeylerdeki taksimimdir. Bunun için, senin

mâlik olup ta benim mâlik olmadığım hususta beni sorumlu tutma."

(Ebu Davud, Tirmizi, Nesei, İbni Mace, Ahmed)

İbni Hibban ve Hakim bu hadis için Sahih dediler.

2- Kişi, eşleri yanında kaçır gece yatması huşu sunda muhayyedir. Zira kendisine vacip olan," sadece bir tutmaktır. Bir tutmanın şeklini tâyin etmek ise kendisine aittir. Kendisine vacip olan, eşlerini bir tutması da cinsel ilişki de olmayıp sadece eşit zamanlarda yanlarında yatmadadır. Zira, cinsel ilişki, uyanan cinsel arzunun bir sonucu olduğu için elde olmayan bir şeydir.

Hız. Aışe (r.a)'dan:

-"Rasulullah (s.a.s) zevceleri arasında taksim yaparken yanımda kalmakta bir tercih -yapmazdı. Az gün olurdu ki, hepimizi ziyaret etmiş olmasın. Cinsi

münasebette bulunmadan her zevcesine gelir, sonra sırası olan kadına girer ve onun yanında geceyi geçirirdi."

(Buhari, Ebu Davud, Ahmed)

3- Kişi, bir yolculuğa çıkmak istediği zaman karılarının eşitlik hakkı sakıt olur. Kişi aralarında istediğini seçip beraberinde götürebilir. Fakat aralarında kura çekip kendisine kura isabet edeni beraberinde götürmesi daha iyidir.

Hiz. Aişe (r.a)'dan:

"Rasulullah (s.a.s) sefere çıkmak istediği zaman, zevceleri arasında kura çeker, ok hangisine düşerse, onu beraberinde götürürdü."

(Buharî- Müslim, Ebu Davud, Nesei)

4- Karılardan birinin, kendi sırasını bir başkasına bağışlaması caizdir.

Hiz. Aişe (r.a)'dan:

"Hiçbir kadın ahlâk ve davranışı

bakımından bana. Şevde'den daha sevimli değildir. Yaşlandığı zaman:

- "Yâ Rasulallah! Ben seninle olan günümü Aişe'ye bıraktım" dedi. Bu sebeple Rasulullah (s.a.s) Aişe için, kendi günü ve Şevde'nin günü olmak üzere iki gün ayırmıştır."

(Buhari, Müslim)

SÜT EMME BAHSİ

1- Bir kadın herhangi bir çocuğu emzirdiği zaman eğer çocuk henüz süt emme çağında ise -çocuğun emdiği süt ister az, isterse çok olsun-onunla, çocuk kadının süt çocuğu olur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Sizi emziren analarınız da size haram kılındı." (Nisa: 23) Hz. Aişe (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle

buyurduğu rivayet edildi: "Neseb yüzünden kimlerin nikâhlanması haram ise, süt yüzünden de haramdır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

Bu âyeti kerime ile hadiste; emzirmenin çoğu ile azı arasında ayırım yapılmadığı için çocuğun emdiği süt ister az ister çok olsun bu emzirme ile kadın çocuğun süt annesi olur.

2- Emzirme ile evlenmenin haram olabilmesi için, çocuğun, emzirme çağında iken emzirilmiş olması gerekir. Emzirme çağı da İmam Ebu Hanife'ye göre otuz aydır. Diğer iki imam ise "iki yıldır" demişlerdir. İki İmamın delili ise: "Çocuğun, annesi karnında taşınması ve süttten keilmesi otuz ay sürer. "(**Ahk af: 15**) âyeti kerimesidir.

Zira çocuğun, annesi karnında kalış süresinin en azı altı ay olduğuna göre

sütten kesilmesi için iki yıl kalır.

Hem de İbni Abbas (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyuruyor:

- "İki yıldan sonra emzirme yoktur."

(Dare Kutni, Beyhaki)'Mevkuf hadis.

İmam Ebu Hanife'nin delili yine Ahkaf: 15. âye,ttir. İmam Ebu Han fe: "Allah (c.c) bu âyetle çocuğun, annesi karnında kalması ile sütten kesilmesi için otuz ay süre bırakmıştır.

Bir kimse: Ahmed ve Said'deki alacaklarım için bir yıl vâde bırakıyorum" dediği zaman nasıl herbir alacak için bir yıl vâde oluyorsa, burada da çocuğun, hem annesi karnında kalması için otuz ay, hem sütten kesilmesi için otuz ay süre oluyor. Ancak burada birincisinin otuz ay sürmediğini bildiren hadisler bulunmaktadır. İkincisi ise; hakkında bir şey bulunmadığı için zahir olan "manası

üzerinde kalır. "İki yıldan sonra emzirme yoktur" hadisi de "iki yıldan sonra emzirme zorunluluğu yoktur" manasını taşır.

"Anneler çocuklarını tam iki yıl emzirirler."

(Bakara: 223) âyeti de bu manadadır" demiştir.

3 - Emzirme çağı geçtikten sonra yapılan emzirme ile evlenme haram olmaz. Hz. Aişe (r.a)'dan; "Rasulullah (s.a.s) içeri girdi. Yanımda ayakta duran bir adam vardı. Rasulullah (s.a.s) bunu hoş karşılamadı. Yüzünde öfke bilertileri gördüm. Bunun üzerine dedim ki:

- "Ey Allah'ın Rasulü! Bu adam benim süt kardeşimdir." Rasulullah (s.a.s) bunu işitince:

- "Süt kardeşleriniz hakkında iyi düşünün. Çünkü süt kardeşlik, ancak süt emme

zamanı içinde sabit olur" buyurdular."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud)

Ümmü Seleme (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Süt emmenin ancak (çocuk) memeden emmekteyken bağırsaklara ulaşanı ve memeden kesilmeden önce olanı haram kılar."

(Tirmizi ve Hakim rivayet ettiler ve Sahih dediler.)

4- Nesep (soy) bakımından birbirine haram olanlar süt bakımından da haram olurlar. Ancak bir kimse, oğlunun süt kız kardeşi ile ve yine kız kardeşinin süt annesi ile evlenebilir. Yine de süt emen kişinin erkek kardeşi, süt kız kardeşiyle evlenebildiği gibi süt kız kardeşinin kızkardeşiyle de evlenebilir.

Hz. Aişe (r.a)'dan Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Nesep (soy) yüzünden kimlerin nikâhlanması ha ram ise, süt yüzünden de haramdır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

5- Bir kadından süt emen iki çocuk birbirleriyle evlenemezler. Çünkü, anneleri bir olduğu için birbirlerine kardeşirler. Yine de herhangi bir kadının sütünü emen kız, kadının çocuklarından hiçbiri ile evlenemez. Çünkü, kadının çocukları onun için kardeşirler. Kadının torunlarıyla da evlenemez. Çünkü kadının torunları onun yeğenleridir.

6-Çocuğu emziren kadının kocası da çocuğun süt babası olur ve onun bütün anne, baba, kardeşleri ve (başka kadından olsalar bile) bütün çocukları ona haram olurlar.

Rasulullah (s.a.s) Hz. Aişe (r.a)'ya

şöyle buyurdu:

- "Eflah senin yanına girsin. Çünlçü senin süt amcandır."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi,
Nesei, İbni Mace)

İbni Abbas (r.a)'ye şöyle sormuşlar:

- "Bir adamın nikâhında bulunan iki kadından biri, bir kızı, diğeri bir oğlanı emzirmiş olsalar, bu kız ile bu oğlanın evlenmesi helal midir?" Cevaben demiş ki:

- "Helal değildir. Çünkü, bu iki kadın bir tek adamla cinsi münasebette bulunduğu için, kız ile oğlan bir tek kadından süt emmiş gibi sayılırlar ve biri diğesine helal olmaz."

(Tirmizi)

7- Kişi nasıl soy babası ile soy oğlunun kanlarıyla evlenemiyorsa, süt babası ile süt oğlunun kanlarıyla da evlenemez. Nisa

sûresinin 23. âyetinde geçen:

"Öz oğuljanmzın kanlan" sözündeki "öz" kelimesi süt oğullannkn değil, oğul edinilenlerin kanlannı bu hükümden çıkarmak içindir.

8 - Çocuk emzirmede yalnız kadınların şahitliği kabul olunmaz. Emzirme ancak ya iki erkeğin, ya da bir erkekle iki kadının şahitliğiyle kanıtlanır.

BOŞANMA BAHSİ TALAK (BOŞANMA):

Nikâh akdini çözmektir ki, nikâh bağıını özel bir sözle ya şimdi, ya da gelecekte kesip kaldırmaktan ibarettir.

TALAKIN (BOŞANMANIN) ŞARTI:

Aklı başında ve erginlik çağına ermiş olan her erkeğin, karısını boşaması geçerlidir. Çocuk, deli ve uykuda olan kimsenin ise geçerli değildir.

Hız. Ali (r.a)'den Rasullullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi: "Üç kişi teklif ve muaheze edilmekten muaftır. Uyamncaya kadar uyuyan kişi, ihtilam olmaya başlayıncaya kadar çocuk, tedavi edilinceye kadar deli olan kimse."

Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

TALAKIN (BOŞANMANIN) ŞARTI İLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

1- Şaka olarak açık bir ifade ile kişi hanımını boşarsa hanımı ondan boş olur.

Ebu Hureyre (r.a)'den Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Üç şey vardır ki bunların ciddisi de ciddi şakası da ciddidir. Bunların birincisi; nikâh, ikincisi; boşanma, üçüncüsü de; bir adamın boşamış olduğu karısına tekrar dönmesidir."

(Ebu Davud, Tirmizi) Hakim rivayet etti ve **Sahih dedi.**

2- Tehdit altında karısını boşayan kimsenin boşaması geçerlidir.

Saffan b. Gazvan et-Tai (r.a) şöyle rivayet etti: Bir adam uyurken karısı bir bıçak alıp göğsünün üzerine oturdu ve bıçağı boğazına koyup: "Beni üç defa boşamazsan seni keserim" dedi. Adam, karısına çok yalvardığı halde kadın dinlemeyince mecbur kalıp onu üç kere boşadı. Sonra, Rasulullah'a gelip durumu

anlattı. Rasulullah (s.a.s): "Boşanmaktan dönmek yoktur" buyurdu.

(İbni Hazm ve El-Akili rivayet etti.)

İbni Kattan bu hadis için Mürsel fakat
Sahihtir dedi.

Abdürrezzak'ın "Mushannefih'in"de şöyle bir rivayet vardır: "İbni Ömer, Sabi, Nehai, Züheri, Katade, Ebu Kulâbe, mukrehin (yâni; zorlanan kişinin) boşanması geçerlidir, demişlerdir.

Said b. Cübeyr (r.a), El-Tasen'in; "Zorlanan kişinin boşanması geçersizdir" sözünü duyunca şöyle dedi:

- "Allah, El-Hasen'e rahmet etsin. Müşrikler müslümanları şirke girmesi ve karısını boşaması için zorluyorlardı. İşte geçersiz olan boşama budur. Fakat, boşamak için zorlayan müslüman ise bu geçerlidir."

(İbni Ebi Şeybe "Mushannefin"de ve
Abdurrezzak "Musannefin"de)

3 - Sarhoş olan kimsenin boşaması geçerlidir. Çünkü sarhoş olan kimsenin akli, günah olan bir nedenle başından gittiği için (cezasını görsün diye) başından gitmemiş hükmündedir.

İbni Ebi Şeybe "Musannefin"de, Hz. Ömer'in kadınların şehadeti ile bir sarhoşun karısını boşamasını geçerli saydığına dair, rivayet vardır. Ata, Mücahid, El-Hasen, ibni Şirin, İbn Müseyyir, Ömer b. Abdülaziz, Nehai, Züheri, Şa'bi sarhoşun boşamasını geçerli saymışlardır.

"Muvatta"da şöyle bir rivayet vardır: Said b. Müseyyib ve Süleyman b. Yesar'a sarhoşun boşaması hakkında sorulduğunda şöyle cevap verdiler:

- "Sarhoş boşarsa geçerli olur. Adam öldürürse öldürülür."

- Dilsiz olan kimsenin boşaması işaretle veya yazıyla gerçekleşir. Ebu Hureyre (r.a)'den; Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Allah, insanların zihninden geçtiği halde konuşmadığı veya fiiliyata çıkarmadığı şeylerde kendilerini sorumlu tutmaz."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

BOŞANMANIN ÇEŞİTLERİ

BOŞANMA ÜÇ ÇEŞİTTİR:

- 1 - Boşanma Şekli İtibariyle:**
 - A - Sünnete En Uygun Olan Boşanma.**
 - B - Sünnete Uygun Olan Boşanma.**
 - C - Bid'at Olan Boşanma.**
- 2- Kullanılan Kelime İtibariyle Olan Boşanma:**
 - A - Sarih (Açık)**

B - Kinaye.

3- Hükümü İtibariyle Olan Boşanma:

A - Rec'i.

B - Bain.

1 - BOŞANMA ŞEKLİ İTİBARIYLA:

A - SÜNNETE EN UYGUN OLAN BOŞANMA: Sünnete en uygun olan boşanma kişinin, karısını temizlik halinde ve o temizlik halinde onunla cinsel ilişkide bulunmamışken bir talak ile boşayıp iddeti bitinceye kadar onu bir daha nikâhı altına almamasıdır.

Allah (c.c) şöyle buyurdu:

- **"Ey Peygamber! Kadınları boşayacağınızda, onları, iddetlerini gözeterek boşayın ve iddeti sayın."**
(Talak:1)

İbrahim En-Nehai (r.a) şöyle rivayet etti:

"Sahabelerden bir kişi karısını boşamak istediği zaman karısını temizlik halinde bir talak ile boşayıp üç hayız müddeti bitinceye kadar nikâhı altına almamak suretiyle boşamayı seviyorlardı."

(İbni Ebi Şeybe "Musannefin"de.)

B - SÜNNETE UYGUN OLAN BOŞANMA : Sünnete uygun olan boşanma, kişi kendisiyle gerdeğe girdiği karısını üç talak tamam oluncaya kadar her bir temizlik halinde bir talak ile boşamasıdır.

İbni Ömer (r.a)'den:

İbni Ömer (r.a) Rasulullah (s.a.s) zamanında zevcesini hayızlı halde iken boşamıştı. Bunun üzerine Hz. Ömer Rasulullah (s.a.s)'in yanına gelip meseleyi sordu. Rasulullah (s.a.s)'de şöyle buyurdular:

- "Ona emret, karısını tekrar nikâhı altına

alsın. Sonra zevcesi hayızdan temizleninceye kadar onu boşamayı p tutsun, ikinci hayıza kadar beklesin. Kadın bu ha-yızından da temizlendikten sonra isterse onu zevce olarak evinde tutsun, isterse onunla cima yapmadan onu boşasın." İşte Rasulullah (s.a.s)'in, kadının boşanması hususunda emrettiği müddet budur.

(Buhari, Müslim, Eby_Davud, Nesei)

C-BİDAT OLAN BOŞANMA: Bidat olan boşanma kişi karısını bir kelimeyle yahut bir temizlik halinde üç talak ile boşamasıdır. Kişi böylede yapsa karısını boşamış olur. Fakat kendisi günah işlemiş olur.

Muhammed b. Lebid (r.a) şöyle demiştir: Rasulullah (s.a.s)'e bir adam bir defa zevcesini üç talak ile boşadığını haber

verdiler. Rasulullah (s.a.s) öfkeli öfkeli ayağa kalktı ve : Ben aranızda olduğum halde Allahın kitabıyla oyun oynuyorsunuz buyurdu. Bu etrafınızdakilere tesir etti ki aralarından biri kalkıp: Rasulullah (s.a.s)böyle yapan adami Öldüreyim mi? diye bağırdı »“

(Nesei Sah.ilh senedle rivayt etti)

BOŞANMA İLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

1- Eğer bir kadın küçük veya yaşlı olduğu için aybaşı halini görmüyor ve kocası da onu üç talak ile ve sünnete uygun olarak boşamak istiyorsa, önce onu bir talak ile boşadıktan sonra birer ay ara ile iki kez daha birer talak ile boşar. Zira bu kadın hakkında bir aylık süre, bir aybaşı

halini görmek hükmündedir. Allah (c.c) şöyle buyurdu:

"Kadınlarınız içinde aybaşı halini görmekten kesilenler ile henüz aybaşı halini görmemiş olanların iddetini tayin edemezseniz bilin ki onların iddet beklemesi üç aydır."

(Talak: 4)

2 - Ay halinde olan kadını boşamak haram ise de, eğer kocası onu boşarsa boşanmış olur. Fakat kocasının onu bir daha nikâhı altına alması vacibtir. Zira Abdullah b. Ömer (r.a) karısını ay halinde boşamıştı. Rasulullah (s.a.s) Hz. Ömer'e: "Oğluna emret, karısını tekrar nikâhı altına alsın" buyurmuştur.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

2 - KULLANILAN KELİME

İTİBARI İLE OLAN BOŞANMA:

A -SARİH LAFIZLAR: Talak kelimesinin kapsadığı harflerden meydana gelmiş olan ve Arapçada "Kadını Boşamak"tan başka bir anlamda kullanılmayan açık kelime, talak maddesidir.

Arapçada (Enti talikun, Enti mutallakatün, Tallak-tuki); Türçede (Sen benden boş ol, Sen benden boşsun, Ben seni boşadım) gibi.

Belirtilen bu tabirler talak (boşanma) manasına konulmuş ve onu ifade etmede açıktır, niyete muhtaç değildir. Anlamı kendi yerine geçer. Bundan dolayıdır ki, itibar onun manasına değil, bizzat lafız ve ibaresine göredir. Bu bakımdan karısına hitaben yukarıdaki cümlelerden birini söyleyen kimsenin ağzından bu -hata yolla

çıkarsa bile- çıkan kelime ve cümlelerin mana ve maksadını bilsin veya bilmesin karısı hüküm yönünden boş olur.

Ebu Hureyre (r.a)'den; Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Üç şey vardır ki, bunların ciddisi de, şakası da ciddidir. Bunların birincisi; nikâh, ikincisi; boşanma, üçüncüsü de; bir adamın boşanmış olduğu karısına tekrar dönmesidir."

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed)
Hakim rivayet etti ve Sahih dedi. Tirmizi bu
hadis için Hasen dedi.

SARİH LAFIZLA YAPILAN BOŞANMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1 - .Yukarıdaki cümlelerden herhangi biriyle -kişi daha fazla bir sayıyı da kasdetse ancak bir talak vaki olur. Çünkü

bu deyimler: "Sen benden bir talak ile boşsun" manasını taşırlar. Bunun içindir ki birden fazla bir sayı kastedildiği zaman "Sen benden iki" veya "üç talakla boşsun" demek gerekir.

2 - Eğer bir kimse, karısına, "Sen benden boşsun boş" dedikten sonra, "Ben birincisiyle bir talak, ikincisiyle de bir talak kastettim" derse, kabul olunur. Çünkü ikisi de boşamak için kullanılan deyimlerdir. Bu kimse sanki "Sen benden boşsun, sen benden boşsun" demiştir.

Ebu Hureyre (r.a)'den; Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu :

- "Allah, insanların zihninden geçtiği halde konuşmadığı veya fiiliyata çıkarmadığı şeylerde kendilerini sorumlu tutmaz."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

3- Kadına (Senin başın, senin yüzün veya seni beden benden boş olsun) dendiği zaman kadın boşanmı: olur. Çünkü baş, yüz ve beden kelimelerinin her üçü de şahsın kendisi manasında da kullanılırlar.

4- Eğer kişi karısına: "Sen yarın benden boşsun" derse, kadın tan yerinin ağarmasıyla boşanmış olur.

5- Eğer kişi, bugün evlendiği karısına: "Sen dü benden boşsun" dese, boş olmaz. Çünkü boşanmayı öyle bir zamana bağlıyor ki, o zaman boşama yetkisine sahi] değildir.

Cabir (r.a)'den Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Boşanma ancak nikâhtan sonradır. Azad etme ancak sahip olduktan sonra geçerli olur."

(Ebu Davud, El-T ay alisi rivayet etti. Hakim rivayet etti ve Sahih dedi

6- Eğer bir kimse karısına büyük,

şehadet ve orta parmaklarını göstererek: "Sen bu kadar boşsun" derse kadın üç talak ile boşanmış olur. Fakat, kişi "bu kadar" demeden parmaklarıyla işaret ederse işaret ettiği parmaklar kaç tane olursa olsun bir talak sayılır. Rasulullah (s.a.s) ayın kâh otuz, kâh yirmidokuz gün sürdüğünü söylemek isterken, on parmağını açarak ve ilkkez "Ay bu kadar, bu kadar ve bu kadardır" buyurmuş ve üçüncü kezde "bu kadardır" deyince bir elinin baş parmağını kapatmıştır.,

(Buhari, Müslim, Ebu Davud

7- Eğer bir kimse, kendisiyle gerdeğe girdiği ay halini gören karısına "Sen benden üç talak ile sünnete uygun olarak boşsun" der ve bu sözü ile hiçbir şeyi kastetmezse, karısı her bir temizlik halinde bir talak ile kendisinden boşanmış olur. Eğer bu sözü ile "talakların her üçü de

birlikte veya her biri bir temizlik halinde vaki olsun" diye kastederse neyi kastetmiş ise öyle olur.

B - KİNAYE LAFIZLAR: Talaka (boşanmaya) konulmamı: yâni; o mana için belirlenmediği halde, talak manasındı kullanılan ve diğer manayı da ihtimal tutan kelimeler Kinaye lafızlardandır.

"Ehline kavuş", "Benden git muradına er", "Örtün" "Başını ört", "Sen hürsün", "Kendine koca ara", "Sei benim karım değilsin", "Ben senden ayrırım" gibi.

Bunlar talak manasını ifadede açık olmayıp, ona ve diğer manaya gelebilme ihtimali olduğu için o sözlerle talakın meydana gelmesi kocanın niyetine veya boşamadan bahsedilmek gibi karinenin delaletine bağlıdır.

Malik'e şöyle rivayet olundu: Irak'tan

Ömer b. Hat-tab'a: "Bir adamın, karısına; (ipin boynunda) dediğini yazdılar. Bunun üzerine Ömer (r.a) (Irak'taki valisine):

- "Ona, hac mevsiminde benimle Mekke'de görüşmesini söyle" diye yazdı. Hz. Ömer, Beytullah'ı tavaf ederken adı geçen adam Hz. Ömer'le karşılaşp selâm verince Hz. Ömer:

- "Sen kimsin?" diye sordu. O da cevaben:

-. "Yanına gelmesini emrettiğin kişiyim" deyince, Hz. Ömer:

- "Şu Kabe'nin Rabbi için sana soruyorum karına; (ipin boynunda) derken niyyetin neydi?" Adam, Hz. Ömer'e:

- "Buradan başka bir yerde sorsaydın gerçeği söylemezdim. Bu sözümle karımı boşamayı kastettim" deyince Hz. Ömer:

- "Hüküm istediğin gibi olmuştur (yâni; karın senden boştur)" dedi.

(Malik, "Muvatta")

Kinayeler iki kısım olup bir kısmı ile rec'i boşanma vaki olur ve bir talaktan fazla vaki olmaz. Bunlar da: "Günlerini say", "Rahminin boş olduğunu öğren" ve "Sen birsin" deyimleridir. Çünkü birinci deyim, "İddetini bekle" manasında olabildiği gibi "Senin ömründen ancak sayılı günler kalmıştır" manasında da olabilir. Eğer kişi, bu deyim kullanırken birinci manayı kastederse, "Seni boşadım" demek olduğu için onunla bir talak vaki olur, bu talak ta rec'i'dir.

İkinci deyimde "Rahminin boş olduğunu öğrendiğin zaman evlenebilirsin" manasında olabildiği gibi "Rahminin boş olduğunu öğrendiğin zaman seni boşayacağım" manasında da olabilir. Eğer kişi birinci manayı kastederse "seni boşadım" demek olduğu için onunla bir

talak vaki olur ve vaki olan talak rec'i'dir.

Üçüncü deyim de; "Sen bir talak ile boşsun" manasında olabildiği gibi "Sen benini gözümde birsin" manasında da olabilir. Eğer kişi birinci manayı kastederse kadın kendisinden bir talak ile ve rec'i olarak boşanmış olur. Çünkü bu deyimlerin hepsi de "Sen benden boşsun" manası yerine geçer.

Ağızla söylendiği zaman nasıl üç talak dahi kaste-dilse de sadece bir talak vaki oluyorsa bu da öyledir.

Kinayenin geri kalan deyimleri ise, eğer kişi onlarla boşanmayı kastederse boşanma bain (yâni; kadının iddeti devam etse de, kocasının yeni bir nikâh akdi yapılmadan karısına dönemiyeceği boşanma) olarak ve bir talak vaki olur. Eğer kişi onlarla üç talak kastederse üç talak, iki talak kastederse bir talak ve fakat boşanma bain

olarak vaki olur.

Rasulullah (s.a.s) evlendiği bint-ül Cüne ile gerdeğe girdiği zaman Rasulullah'a:

-"Sen'den Allah'a sığınırım" dediğinde Rasulullah:

-"Çok büyük birisine sığındın. Ailenin yanına dön" buyurdular.

(Buhari, Müslim)

Hadis-i Şerifte Rasulullah (s.a.s)'in kadına; "ailenin yanına dön" şeklinde söylemiş olduğu sözü boşama niyetiyle söylemiştir. Bu söz niyete bağlı olmasaydı Buhari ve Müslim'de geçen hadiste Rasulullah (s.a.s) Kâb b. Mâlik'e: "Hanımını ailesine gönder" dediğinde Kâb b. Mâlik: "Boşayayım mı yâ Rasulallah?" demezdi.

3 - HÜKÜM İTİBARIYLA BOŞANMA:

A -RECİ TALAK: Rec'i Talak; kadının iddeti (şer'i bekleme müddeti) devam ettikçe (kadın istemese bile) kocanın karısına dönmeye hakkı olan talaktır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kadınlarınızı (bir veya iki talak ile) boşadığınız zaman, iddetlerini bitirmeye yakın onları ya iyilikle nikâhınız altında tutun, yahut iyilikle bırakın."

(Bakara: 131)

Sözde asıl olan açıklık (sarihlik)tir. Talakta asıl olan da rec'i olmaktır. Kendisiyle cinsi münasebette bulunan karısına sarih (açık) kelimelerle talakı (boşamayı) yönelten kimse, bir şeyi niyet etsin veya etmesin, onu bir talak-ı rec'i ile boşamış olur. Bain talak'ı veya birden fazlasını niyet etmiş olsa da, bunu diliyle söylemedikçe hükmü olmaz.

SÖZLÜ VE FİİLİ REC'AT:

Rec'i talak, sözlü ve fiili olmak üzere iki kısma ayrılır.

SÖZLÜ REC'AT: Boşanmış kadın ister hazır olsun, ister hazır olmasın veya uykuda olsun; kocasının: "Seni veya karımı bir daha nikâhım altına aldım" demesi ile olur. Kişi böyle dediği zaman kadın bir daha nikâhı al-Tına girmiş olur.

FİİLİ REC'AT: Koca boşanmış olduğu karısını okşar veya öper, ya da cinsi münasebet gibi şeylerde bulunursa, bu , fiili rec'at olur. Fakat kadına şehvetsiz olarak bakmak veya dokunmak öyle değildir.

REC'İ TALAK İLE İLGİLİ

DİĞER HÜKÜMLER:

1- Kişi, karısını rec'i talak ile boşadıktan sonra iddetinin daha bitmemiş olması şartıyla onu tekrar nikâhı altına almak istediğinde buna iki kişiyi şahit tutması müstehaptır. Şayet şahit tutmasa da caizdir. Çünkü boşanan kadını bir daha geri almak eski nikâhı sürdürmek olduğuna göre, onun için şahit tutmak vacib değildir. Ancak birbirlerini yalanlamalarına mahal bırakmamak için iki şahidin huzurunda yapılması müstehaptır.

2- Şer'i olan iddet müddeti üç hayız müddetidir. Eğer kadın üçüncü aybaşı halinde on gün geçtikten sonra kanı kesilirse, henüz yıkanmamış olsa bile iddeti bitmiş olur. Eğer on gün geçmeden kanı kesilirse, yıkanmadıkça veya aradan tam bir namaz vakti geçmedikçe iddeti

bitmiş sayılmaz. Çünkü hiçbir aybaşı hali on günden fazla sürmez. Bunun için, on gün geçtikten sonra kan kesilince üçüncü aybaşı hali bitmiş olur ve onun bitimiyle de kadının iddeti biter. Fakat on gün geçmeden kan kesilirse, bir daha akması muhtemel olduğu için kadının ya gerçekten yıkanması ya da yıkanmanın yerine geçmek üzere tam bir namaz vaktinin aradan geçmesi gerekir ki iddeti bitmiş sayılabilsin.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Boşanmış kadınlar, kendi kendilerine üç hayız müddeti beklerler."

(Bakara: 228)

Sevri Mansur'dan, O, İbrahim'den, O da, Alkame' den rivayet eder ki, Alkame şöyle demiştir:

-"Biz Ömer b. Hattab'ın yanında idik, O'na bir kadın geldi ve:

- "Kocam beni kendisinden bir ya da iki talak ile ayırdı, sonra bana geldi. Ben de suyumı koydum, elbisemi çıkardım ve kapıyı kapattım" dedi. Hz. Ömer, Abdullah b. Mes'ud'a:

- "Ne dersin?" diye sordu. O:

- "Kadına namaz helal olmadıkça adamın karısı olduğu kanaatındayım" dedi. Hz. Ömer'de:

- "Ben de bu görüşteyim" dedi. Hz. Ebu Bekir Es-Sıddik, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Ebu'd-Derda, U-bade b. Samit, Enes b. Malik, İbn Mes'ud, Muaz, Ubey b. Ka'b, Ebu Musa El-Eşari, İbn Abbas, Said b. Müsey-yeb, Alkame, Mücahid, Atâ, Tavus Said b. Cübeyr, Kat' ade, Şa'bi, Süddi, Mekhul, Dahhak, Ata el-Horasanî'de bu görüştedirler.

(Taberi, İbni Kesir)

3- Eğer kadın, müslüman olmayıp hristiyan veya yahudi olursa kanının kesilmesi yeterlidir. Çünkü bu kadın müslüman olmadığı için ona ne gusül ve ne de namaz farz değildir ki, ondan fazla olarak bir şey beklensin.

4- Eğer kadın yıkanırken vücudunun bir yerini unutup o yer kuru kalırsa, kuru kalan yer eğer bir organ veya bir organdan çok olursa iddeti bitmiş olmaz. Eğer bir organdan az olursa bitmiş olur. Fakat bu durumda kadın yıkanmadan başka bir erkekle evlenmesi helal olmaz.

5- Rec'i talak ile boşanan kadın kocasına helal olduğu için iddette iken makyaj yapabilir ve süslenebilir. Çünkü kocasıyla arasındaki nikâh rec'i talak ile ortadan kalkmış olmaz. Kocasının onu geri alması da mestahaptır. Süslenmek ise geri alınmasına yardımcı olduğu için helaldir.

6- Kişi rec'i talak ile boşadığı karısını tekrar nikâhı altına almadıkça beraberinde yolculuğa çıkaramaz.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Boşadığın kadınları iddetleri bitmedikçe evlerinden çıkarmayın ve onlar da çıkmasınlar."

(Talak: 1)

7- Rec'i boşanma cinsel ilişkiyi haram kılmaz. Çünkü rec'i boşanma ile evlilik bağı tamamen kopmuş olmaz. Bunun içindir ki kişi kadına danışmadan onu bir daha nikâhı altına alabilir.

B - Bâin Talak: Bain talak'ı kadının iddeti devam etse de kocasının nikâhı devam ettirme hakkı olmayan talaktır. Yâni; yeniden nikâh akdi yapılıncaya kadar karısı ona haramdır.

BAİN TALAK AŞAĞIDAKİ ŞEKİLLERDE MEYDANA GELİR:

1- Bir adam karısını rec'i talak ile boşadıktan sonra iddet müddeti içinde nikâhı altına almazsa iddet müddeti biter bitmez bu talak bain talaka dönüşür.

2- Boşanma açık ve kesin kelimelerle olduğu zaman bain talak olur. Kişinin karısına "Sen benden bain talakla boşsun" demesi gibi.

3- Kişi karısını kinaye yoluyla (açık olmayan) bir ifade ile boşar ve niyeti bain talak ile boşamaksa bu talak bain talak olur.

4- Kişi karısını cinsi münasebette bulunmadan bo-şarsa bu talak bain talak olur.

5- Kişi herhangi bir bedel karşılığında karısını boşarsa bu talak bain talak olur.

6- Kişi karısını ister bir kerede üç talakla, ister ayrı zamanlarda birer talakla üç defa boşasın bu boşanmaya büyük beynunet olan bain talak denir. Üç talakla boşanan kadın ise sahih bir nikâh ile bir başka erkek ile evlenip o erkek kendisiyle cinsi münasebette bulunmadıkça ve ondan da ayrılıp iddeti bitmedikçe eski kocasıyla bir daha evlenemez.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Eğer bir daha onu boşarsa kadın bir başka erkekle evlenmedikçe bir daha kendisine helal olmaz. Eğer ikinci kocası da onu boşarsa Allah'ın yasalarını koruyacaklarını sanırlarsa eski karı kocanın birbirlerine dönmelerine bir engel yoktur. Bunlar, bilen kimseler için Allah'ın açıkladığı yasalardır."

(Bakara: 230)

Hız. Aişe (r.a)'dan; Hız. Aişe şöyle

demiştir: Rıfa'a el-Kurazı'nın zevcesi Rasulullah (s.a.s)'e gelip dedi ki:

- "Rıfa'a beni boşadı, tamamen boşadı. Ben de on dan sonra Abdurrahman b. Zübeyr el-Kurazi ile evlendim. Fakat onun erkeklik uzvu bir elbise parçası gibi...

Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) "Belki tekrar Rıfa'a'ya dönmek istiyorsun, fakat bu olmaz. Abdurrahman ile cima tadını hissetmedikçe Rıfa'a'ya dönemezsin" buyurdu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

ERKEĞİN BOŞAMA' YETKİSİNİ KARISINA VERMESİ

Karısına talak vermek ancak kocanın hakkıdır. Fakat erkek boşama yetkisini

karısına verebilir. Bu yetkiyi karısına vermesi: "Sen muhayyersin", "Senin boşanman senin elindedir" ve "İstersen kendini boşa" şeklinde olmak üzere üç deyim ile olur.

"SEN MUHAYYERSİN" DEYİMİ HAKKINDA:

1 - Kişi karısına, boşama niyetiyle "Sen Muhayyersin" veya "Kendini boşa" dediği zaman kadın oturduğu yerden kalkmadığı sürece kendini boşayabilir. Eğer bu söz üzerine kadın kendisini boşarsa bir bain talakla bo-şamış olur. Eğer yerinden kalkar, yahut elindeki işi bırakıp bir başka işe başlarsa, bu yetki elinden çıkmış olur.

Abdullah b. Ömer (r.a)'den; Ömer b. Hattab (r.a) Ve Osman b. Affan (r.a)'nın şöyle dediklerini rivayet etti:

- "Kişi, karısına boşama niyetiyle "Sen muhayyer sin veya kendini boşa" derse sonra oturdukları yerden kalkarlarsa artık kadının muhayyerliği kalkar, kendini boşayamaz. Boşama yetkisi erkeğe döner."

(İbni Ebi Şeybe "Mushannefi"nde ve Abdurrezzak "Mushannefi"nde rivayet ettiler.)

Beyhaki bu rivayet için zayıf dedi.

Said b. Müseyyib der ki:

- "Bir adam boşama yetkisini karısına verir de, karısı da ondan ayrılmaz ve onun yanında kalırsa bu boşama sayılmaz. Mâlik, boşama yetkisi kendisine verilen, sonra bu yetkiyi kabul etmeyerek aynı (mecliste) kocasından ayrılan kadın hakkında: "Bu yetki ikisi bir mecliste bulunduğu sürece devam eder" dedi.

(Muvatta)

2- Kişi karısına, boşamak niyetiyle: "Sen muhayyersin veya kendini boşa" dediği

zaman, kadın bu yetkiye dayanarak kendini boşaması: "Kocasını üç talak kastetmiş olsa bile" üç talak olmaz. Zira bu boşanma ile kadının kurtulması amaçlanmıştır. Kadının kurtulması ise, kesin olan bir talak ile dahi hasıl olduğu için birden fazlasına lüzum yoktur.

3- Eğer kişi boşama niyetiyle: "İhtiyar et" dediğinde kadın da: "Kendimi ihtiyar ettim" derse boşanma vaki olur.

ERKEĞİN BOŞAMA YETKİSİNİ KARISINA VERMESİ

Hz. Aişe (r.a)'dan; Hz. Aişe (r.a) şöyle demiştir: "Rasulullah (s.a.s) biz kadınlarımızı muhayyer bıraktı. Biz de

Allah'ı ve Rasulünü seçtik. Rasulullah (s.a.s) bunu birşey, yâni; talak saymadı."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

4- Eğer kişi kadına: "Seç, seç, seç" dese, kadın da: "Ben birinci talak'ı" yahut "ortasını" ya da "sonuncusunu seçtim" dese - İmam Ebu Hanife'ye göre kadın üç talak ile boşanmış olur ve kişinin boşanma niyetine de ihtiyaç yoktur. Çünkü, kişinin sözündeki tekrar, üç talak'a delalet eder.

Diğer iki imam ise: "Bir talak ile boşanır" dediler. Çünkü, "birinci", "orta", "sonuncu" gibi deyimler her ne kadar sıra sayıları ise de talaklarda sıra düşünülmediği için, kadının "kendimi birinci" veya "ikinci" veya "üçüncü talak ile boşadım" sözleri arasında fark yoktur. Her üçünde de sanki "kendimi bir talak ile

boşadım" demiş gibi olur.

5- Eğer kişi, kadına "seç, seç, seç" der ve kadın da yalnız "kendimi seçtim" dese erkek ona üç kere "seç" dediği için üç talak ile boşanmış olur.

6- Eğer kişi kadına: "Seç, seç, seç" der ve kadın da, "Ben kendimi bir talak ile boşadım" dese, bir rec'i talak ile boşanmış olur.

7- Eğer kişi kadına: "Bir talak ile kendini seç" veya "Sen kendini bir talak ile boşayabilirsin" dese ve kadın da: "Ben kendimi seçtim" veya "boşadım" diye cevap verse, bir talak ile boşanır. Bu boşanma rec'i olur.

Zeyd b. Sabit oğlu Harice rivayet etti: Zeyd b. Sabit'in torunu Said b. Süleyman ona şunları haber verdi:

Ben, dedemin yanında otururken dedemin yanına Ebu Atik'in oğlu

Muhammed, iki gözü yaşlı olarak geldi. (Dedem) Zeyd ona: "Bu ne hal?" diye sorunca, o da:

- "Boşama yetkisini karıma verdim, o da benden ayrıldı" deyince Zeyd ona:

- "Seni böyle davranmaya ne zorladı?" dedi. Adam:

- "Kader" cevabını verdi. Zeyd:

- "İstersen karına dönebilirsin. O, yalnız bir talak ile boş olmuştur. Senin ona dönme hakkındır" dedi.

(Muvatta)

"SENİN BOŞANMAN SENİN ELİNDEDİR" DEYİMİ HAKKINDA :

1- Eğer kişi kadına üç talak niyetiyle: "Senin boşanman senin elindedir" dese, kadın da: "Ben kendimi bir kere ile seçtim" dese üç talak olmuş olur. Çünkü, "Ben

kendimi bir kere ile seçtim" deyimi kendimi bir defada üç talak ile seçtim anlamına gelir.

2- Eğer kişi kadına üç talak niyetiyle: "Senin boşanman senin elindedir" dese, kadın da: "Kendimi bir talak ile boşadım" dese bir bain talakla boşanmış olur.

3- Kişi eğer, "Senin boşanman falancanın geleceği gün senin elindedir" dese ve o falan kimse de geldiği halde akşam oluncaya kadar kadın bilmezse, kadın için muhayyerlik zamanı bitmiş olur.

4- Kadının kocası, kadına boşanma yetkisini verdiği veyahut onu muhayyer kıldığı zaman eğer kadın kocasına: "Babamı çağır, ona danışayım" veya "Birkaç kişiyi çağır da onları şahit tutayım" derse bununla muhayyerliği

kalkmaz. Çünkü, danışmak doğruyu bulmak, şahit tutmak ta inkâra mahal bırakmamak içindir.

"İSTERSEN KENDİNİ BOŞA" DEYİMİ HAKKINDA:

1- Eğer bir kimse karısına: "Kendini boşa" derken, hiçbir niyeti yok veya "bir talak ile" diye niyet eder ve kadın da: "Kendimi boşadım" derse bir talak ile boşanır ve boşanma Rec'i olur. Eğer kadın: "Üç talak ile" der ve kocası da "üç talak ile" diye niyet etmişse, üç talak olmuş olur.

Malik'e şöyle rivayet edildi: Bir adam Abdullah b. Ömer'e gelerek: "Yâ Eba Abdurrahman! Ben boşama yetkisini karı- -ma verdim. O da kendisini boşadı. Bu konudaki görüşün nedir?"

dedi. Abdullah b. Ömer: -"Ben mi yapıyorum onu? Sen yaptın" karşılığını verdi.

(Muvatta)

2- Eğer bir kimse karısına: "Kendini boşa dese, bu sözünden bir daha geri dönemez.

3- Eğer kişi karısına: "İstediğin zaman kendini boşa" dese, kadın kendini oturduğu yerde de, yerinden kalktıktan sonra da boşayabilir.

4- Eğer bir kimse bir başkasına: "Benim karımı boşa" dese, o kimse onun karısını oturduğu yerde de, yerinden kalktıktan sonra da boşayabilir ve kişi bu sözünden geri de dönebilir. Çünkü bu söz vekalet verme olduğu için dönülmesi mümkündür ve aynı yerde yerine getirilmesi de gerekmez. Fakat kişinin kendi karısına: "Kendini boşa" demesi öyle

değildir. Zira, bu' kadının kendi şahsı ile ilgili bir tasarrufu olduğu için vekâlet verme olmayıp, temliktir.

5- Eğer kişi karısına: "İstediğin zaman" yahut "ne zaman istersen benden boşsun" der, kadın da: "Ben istemiyorum" diye cevap verse, kadının bu cevabıyla yetkisi bozulmaz ve oturmakta olduğu yere mahsus olmaz. Çünkü, "istediğin zaman" ve "ne zaman istersen" deyimleri aynı an ve yere mahsus olmayıp bütün zaman ve yerleri kapsar. Bunun için kadın: "Ben istemiyorum" dedikten sonra da ne zaman isterse yine boşanmış olur. Ancak bir talak ile boşanır. Zira, "istediğin zaman" veya "ne zaman istersen" deyimleri her zamanı kapsarsa da "her istedikçe" demek değildir.

6- Eğer kişi karısına: "Sen benden her istedikçe boşsun" dese, kadın kendini, her

istedikçe -üç talak tamam oluncaya kadar-boşayabilir. Fakat bu kadın kendini bir defada üç talak ile boşayamaz. Çünkü, kocası ona: "Nasıl istersen" demeyip, "Her istedikçe" demiştir.

ŞARTLI BOŞANMA

1 - Eğer bir kimse -"Seninle evlenirsem benden boşsun" veya "Hangi kadınla evlenirsem benden boş olsun" sözlerinde olduğu gibi- herhangi bir kadınla evlenmeyi, kadının kendisinden boşanmasına şart kılarsa, kadınla evlenir evlenmez kadın ondan boşanmış olur.

Ömer b. El-Hattab, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Mes'ud, Salim b. Abdullah, Kasım b. Muhammed, İbni Şihab ve Süleyman 2-. Yesar derler ki: "Evleneceği kadını boşayacağına yemin

eden bir kişi yeminini bozsa, evlendiği zaman o kadını boşaması gerekir."

(Muvatta)

Muammer'den Zuhri (r.a)'ye şöyle sorulduğu rivayet edildi: "Bir kişi evleneceğim her kadın boştur ve satın alacağım her köle hürdür derse ne olur?" Zuhri (r.a) cevap olarak:

"-Bu, o kişinin dediği gibidir" deyince Muammer ona: "Rasulullah (s.a.s) nikâh olmadan boşanma yoktur. Satın almadan azad etme yoktur" demedi mi?" diye sordu. Zuhri (r.a) ise:

"-Bu, senin anladığın gibi değildir. Bunun manası şöyledir: Bir adam, "Fılan adamın karısı boş olsun veya filan adamın kölesi hür olsun" derse ne kadın boş olur ne de köle hür olur."

(Abdurrezzak "Mushannefi"nde rivayet

etmiştir.)

2- Eğer kişi -"Şu işi yaparsan benden boşsun" sözünde olduğu gibi boşanmayı bir şarta bağlarsa şart meydana gelir gelmez boşanma olmuş olur. Eğer kişi yabancı bir kadına: "Şu işi yaparsan benden boşsun" dedikten sonra kadınla evlenir ve ondan sonra kadın o işi yaparsa boşanmış olmaz. Çünkü, kişi boşamayı şarta bağlarken -kadın nikâhı altında olmadığı için- kadını boşamaya yetkili değildir.

3- Eğer kişi karısına: "Sen benden boşsun" dedikten sonra ara vermeden "Allah dilerse" dese boşanmış olmaz. Fakat eğer bir miktar sustuktan sonra "Allah dilerse" dese boşanma olmuş olur.

İbni Ömer (r.a)'den; Rasulullah (s.a.s)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

- "Kim ki bir şey üzerine yemin eder ve

ara verme den "İnşallah" (Allah dilerse) derse, yeminini yerine getirmek zorunda olmaz."

(Tirmizi, Ebu Davud)

Tirmizi bu hadis için Hasen dedi.

HASTA KİMSENİN KARISINI BOŞAMASI

1- Eğer bir kimse hasta iken karısını bain talak ile boşar ve kadının iddeti daha bitmemişken ölürse kadın ona mirasçı olur. Eğer, kadının iddeti bittikten sonra ölürse kadın ona mirasçı olamaz. Çünkü adamın karısını ölüm hastalığında boşaması onu kendi malından mahrum etmek içindir. Bunun için onun bu kötü niyeti hiç değilse iddetin bitimine kadar reddedilsin ki, kadının zararı bir dereceye kadar önlenmiş olsun.

2- Eğer kişi kadının isteği üzerine onu üç talakla boşadıktan veya kadına muhayyerlik verip te kadın kendisini boşadıktan sonra, kadının iddeti daha bitmemişken ölürse ona mirasçı olamaz. Çünkü, bu durumda kadının kendisi, hakkının sakıt olmasına razı olmuştur.

Eğer kadın, kocasına: "Beni Rec'i talak ile boşa" der, kocası ise onu üç talak ile boşarsa kadın ona mirasçı olur. Çünkü, rec'i talak ile evlilik bağının tamamı kopmaz. Bunun için, kadın, rec'i talak ile boşanmasını istemekle hakkının sakıt olmasına razı olmuş sayılmaz.

İLA BAHSİ

İla: Kişinin, karısına ya dört ay veya daha fazla bir süre için veyahut süresiz olarak yaklaşmamaya dair yemin

etmesidir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kadınlara yaklaşmamaya yemin edenler ancak dört ay bekleyebilirler."

(Bakara: 226)

İlanın Hükümü: Dört aydan fazla olmamak şartıyla kişinin, karısını terbiye etmek maksadıyla ona belli bir müddet yaklaşmamak üzere yemin etmesi caizdir.

Enes (r.a)'den;

Rasulullah (s.a.s) zevceleri ile münasebette bulunmamaya yemin etmişti. O sırada ayağında da bir ağrı vardı. Bu sebeple 29 gece kendisine ait bir odada oturdu. Sonra çıkıp zevcelerinin yanına geldi. Dediler ki:

- "Bir ay zevcelerle münasebette bulunmamaya yemin etmiştin. Halbuki tam

bir ay olmadı." Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) - "Bir ay, 29 gün olabilir" buyurdular.

(Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei)

Fakat, eğer kişinin, sırf hanımına zarar vermek niyetiyle belli bir müddet yaklaşmamak üzere yemin etmesi caiz değildir.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Zarar vermek veya zarara yol açan şeyleri yap mak caiz değildir."

(Ahmed ve İbni Mace Hasen senedle rivayet ettiler.)

İLANIN HÜKÜMLERİ:

1 - Bir kimse karısına "Sana şu müddet içinde yaklaşmayacağım" der ve o müddet bitmeden karısıyla cinsi münasebette bulunursa haram işlemiş olmaz, fakat yemininin keffaretini vermesi gerekir.

Hız. Aışe (r.a) şöyle demiştir:

- "Rasulullah (s.a.s) zevceleri ile cinsi münasebette bulunmamaya yemin etti ve (Mariye'yi veya balı kendisi ne) haram kıldı. Sonra da bu haramı helal yaptı ve yemin için keffaret verdi."

(Tirmizi Sahih senedle rivayet etti.)

İbni Abbas (r.a)'den; "Bir adam karısını kendisine haram ettiği vakit bu, bir yemin sayılır ve keffaret vermesi gerekir."

İbni Abbas ayrıca:

- "Rasulullah (s.a.s)'in şahsında sizin için güzel örnekler vardır" da demiştir.

(Buhari, Müslim)

2 - Bir kimse, karısına: "Sana hiç" veya "Dört aya kadar yaklaşmayacağım" diye yemin ederse bu kimse dört ay içinde kadınına yaklaşırsa yeminini bozmuş olur ve ona keffaret gerekir. Eğer dört ay

geçinceye kadar kadına yaklaşmazsa, kadın bاین talak ile ondan boşanmış olur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kadınlara yaklaşmamaya yemin edenler, dört ay bekleyebilirler. Eğer yeminlerinden dönerlerse, bilsinler-ki Allah bağışlar ve merhamet eder. Şayet boşamaya kararlı iseler, bilsinler ki Allah şüphesiz işitir ve bilir,"

(Bakara: 226- 227)

Ebu Seleme İbni Abdurrahman (r.a), Osman b. Affan (r.a) ve Zeyd b. Sabit (r.a)'nın şöyle dediklerini rivayet etmiştir:

- "Bir kişi karısına: "Sana hiç" veya "dört aya kadar yaklaşmayacağım" diye yemin ederse ve ona dört ay yaklaşmazsa o kadın bir talak ile boşanmış olur ve boşanmış kadının iddeti kadar iddet bekler."

(Beyhaki "Sünen'inde ve Abdürrezzak "Mushannefihi"nde)

Said b. Cübeyr, İbn Abbas ve İbn Ömer (r.a)'nın şöyle dediklerini rivayet etti:

- "Bir kişi karısına: "Sana hiç" veya " dört aya kadar yaklaşmayacağım" diye yemin ederse ve ona dört ay yaklaşmazsa o kadın bir bain talak ile boşanmış olur."

(İbni Ebi Şeybe "Mushannefihi"nde)

MUHALEA (MAL KARŞILIĞINDA BOŞAMA)

Muhalea: Kadının, kocasının kendisini boşaması için mal vererek onun karşılığında kendisini serbest bıraktırmasıdır.

Muhalea' nın Hükümü: Karı ile koca birbirleriyle geçinemeyip, Allah'ın koyduğu sınırları çiğnemekten endişeye düştükleri zaman, kadının, kocasına fidyeye vererek kendini ondan boşattırmasında

sakınca yoktur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Eğer karı ile kocanın Allah'ın yasalarını koruyamayacaklarından korkarsanız, kadının kendisini kurtarmak için kocasına fide vermesinde günah yoktur."

(Bakara: 229)

MUHALEA'NIN HÜKÜMLERİ:

1 - Kadın, muhalea yoluyla boşandığı zaman bir bain talak ile boşanmış olur ve kocasına fide vermesi gerekir.

İbni Abbas (r.a)'dan;

Sabit b. Kays'ın karısı Rasulullah (s.a.s)'e gelip şöyle dedi:

- "Yâ Rasulallah! Ben onun (yâni; kocamın) ne ahlâkını ne de dinini kötülüyorum. Fakat, müslüman olduktan

sonra, küfre girmek istemiyorum." Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) "Onun mehir olarak sana vermiş olduğu bahçeyi kendisine iade eder misin?" diye sordu. Sabit'in karısı:

- "Evet" dedi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) Sabit b. Kays'a:

- "Bahçeyi geri al ve onu da bir talak ile boşa" buyurdu.

(Buhari, Nesei)

2- Eğer geçimsizlik erkek tarafından olursa, erkeğin fidyeye alması tahrimen mekruhtur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Eğer bir eşi başka bir eşle değiştirmek isterseniz, ona bir yük altın vermiş olsanız bile ondan bir şey almayın."

(Nisa: 20)

3- Eğer geçimsizlik kadın tarafından

olursa, kocanın karısına verdiği mehri fazlasıyla geri alması mekruh

olmakla birlikte caizdir.

Rasulullah (s.a.s)'e kocasını şikâyet eden bir kadın geldi ve Rasulullah (s.a.s) ona:

- "Sana mehir olarak verdiği bahçeyi kocana geri vermeye razı mısın?" dedi. Kadın:

- "Evet, hatta- daha fazlasını da" deyince Rasulullah (s.a.s):

- "Bahçeye evet, fazlasına hayır" buyurdular.

Mürsel hadis. (Ebu Davud, Dare Kutni, İbni Ebu Şey be ve Abdurrezzak "Mushanneflerinde)

ZİHAR BAHSİ

Zihar: Kişinin, karısını kendisiyle evlenmesi haram lan herhangi bir kadına

benzetmesidir.

Zihar'ın Hükümü: Kötü ve asılsız bir söz olduğundan haramdır. Allah'u Teâlâ zihar yapan kocalar hakkında şöylebuyuruyor:

"İçinizde karılarını "Zihar" yapanlar bilsinler ki, kanları anneleri değildir; anneleri ancak, onları doğuranlardır. Doğrusu söyledikleri kötü ve asılsız bir sözdür. Allah şüphesiz affedendir, bağışlayandır."

(Mücadele: 2)

ZİHAR'IN HÜKÜMLERİ:

1 - Eğer bir kimse karısına: "Sen benim için annemin sırtı gibisin" derse, karısı ona haram olup keffaret vermeden onunla cinsel ilişkide bulunamaz, ona dokunamaz ve onu öpemez.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Karılarına zihar yapıp, sonra dediklerini geri a-lanların, birbiri ile temas etmeden önce, bir köle azad etmeleri lâzımdır. İşte size bununla öğüt veriliyor. Allah her yaptığınızdan haberdardır."

(Mücadele: 3)

2 - Eğer kişi keffaret vermeden karısıyla cinsel i-lişkide bulunursa, ona keffaret vermekten başka bir şey lâzım gelmez. Sadece tevbe edip Allah'tan mağfiret dileyecek ve keffaret vermeden bir daha yapmayacaktır.

İbn Abbas (r.a)'den;

Bir adam Rasulullah (s.a.s)'in yanına gelip şöyle demiştir:

- "Yâ Rasulallah! Ben zevceme karşı zihar yaptım. Ve keffaret vermeden önce kendisi ile münasebette bulundum."

Rasulullah (s.a.s):

- "Allah, sana merhamet etsin. Bunu ne diye yaptın?" diye sordu. Adam:

- "Ayın ışığında halhallerini gördüm de, dayanamadım" dedi. Rasulullah (s.a.s):

- "Allah'ın emrini yerine getirmeden, yâni keffaret vermeden önce artık ona yaklaşma" buyurdu..

(Ebu Davud, Nesei, Ibni Mace, Tirmizi)

Tirmizi bu hadis için Hasen-Sahih- Garib dedi.

3- Kişinin, karısına: "Sen benim için annemin sırtı gibisin" veya "Sen benim için annemin karnı" veya "uyluğu" veya "bacaklarının arası gibisin" dediği zaman da zihar yapmış olur.

Aynı şekilde; kişinin, kırışını -kız kardeşi, halası, teyzesi ve süt annesi gibi-kendisiyle evlenmesi caiz olmayan herhangi bir kadına da benzetmesi zihardır.

4- Eğer bir kimse, karısına: "Sen benim için annem gibisin" dese, ona: "Sen bu sözünden, neyi kastettin?" diye sorulur. Eğer; "Ben ona: "Sen benim için annem kadar değerlisin" demek istedim" dese, kabul olunur. Eğer; "Ben bu sözümle ziharı kastettim" dese, zihar o-lur. Çünkü, kadın annenin tamamına benzetilince, onun organına da benzetilmiş olur. Fakat, bu deyim bu manada açık olmadığı için niyete muhtaçtır. Eğer, "Ben bu sözüm ile onu boşamak istedim" derse, bain talak ile boşanma olur. Çünkü bu söz kadını, haramlıkta anneye benzetmek olduğu için, sanki "Sen bana haramsın" deyip bu sözü ile onu boşamak istemiştir. Eğer hiç bir niyeti yoksa o zaman bu söz bir şey değildir.

5- Eğer kişi, "Sen benim için annemin sırtı gibi haramsın" der ye bu sözü ile

kadını boşamak veya ilâ etmek isterse, İmam Ebu Hanife'ye göre zihardan başka bir şey değildir. Diğer iki imam ise "Neyi kastederse o olur" demişlerdir.

ZİHARIN KEFFARETİ

1- Bir köle azad etmek.

2- Eğer kişi köle bulamazsa, içinde Ramazan ayı ve bayram günleri bulunmayan iki ay peşpeşe oruç tutar.

- İki Ay Peşpeşe Oruç Tutmanın Şartları: a - İki ay içinde gece olsun gündüz olsun, özürlü veya Özürsüz unutarak veya kasten ailesi ile münasebette bulunan kimse iki aylık oruca yeniden başlar.

b - Eğer kişi bir gün mazeretli veya mazeretsiz olarak oruç tutmazsa peşpeşe

tutmuş olmadığı için yeni baştan tutması gerekir.

3 - Zihar eden kimse, oruç tutmaya gücü yetmiyorsa o zaman keffareti; altmış yoksulu doyurmaktır.

Her bir yoksula ya yarım sa' buğday, ya bir sa' arpa veya hurma veyahut bunların değeri verilir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Karılarını zihar yoluyla boşamak isteyip, sonra sözlerinden dönenlerin, ailesiyle temas etmeden bir köle azad etmeleri gerekir. Size bu hususta böylece öğüt verilmektedir. Allah, işlediklerinizden haberdardır. Azad edecek köle bulamayanın, ailesiyle temastan önce iki ay birbiri peşinden oruç tutması gerekir. Buna gücü yetmeyen, altmış düşkününü doyurur. Bu kolaylık, Allah'a ve peygamberine

inanmış olmanızdan ötürüdür. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. İnkâr edenler için can yakıcı azab vardır."

(Mücadele: 3-4)

Seleme b. Sahır (r.a)'den:

Başkasına kıyas edilmeyecek kadar kadınlara karşı zaafı olan birisi idim. Ramazan ayı girince zevcemle münasebette- bulunacağımdan korktum. Bunun için, Ramazan çıkıncaya kadar, zihar muamelesine gittim. Bir gece, etrafımda hizmet yaparken vücudunun açılmış bir tarafını ansızın gördüm. Dayanamadım ve kendisi ile münasebette bulundum. Sabah kalkınca vaziyeti kavmime anlattım.

- "Beraberce Rasulullah (s.a.s)'in yanına gidelim" dedim.

- "Hayır, Vallahi..." dediler. Bunun üzerine bizzat gidip meseleyi Rasulullah'a

anlattım.

- "Sen mi bunu yaptın?" diye azarlayıcı bir ifade kullandılar. Ben:

- "Yâ Rasulallah! İki defa bunu yaptım. Yüce Allah'ın emrine sabredeceğim. Allah ne buyurdu ise hakkımda öyle karar ver" dedim.

- "Bir köle azad et" buyurdular. Ben:

- "Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, boynumdan başka bir şeye malik değilim" dedim ve elimle boynuma vurdum.

- "Şu halde aralıksız iki ay oruç tut" buyurdular. Ben:

- "Başıma gelen zaten oruçtan gelmedi mi?" dedim.

- "Öyle ise bir vesk (yâni; altmış sa') hurma ile altmış miskini doyur" buyurdular: Ben:

- "Seni hak ile gönderen Allah'a yemin

ederim ki, her ikimiz aç kaldık, yiyecek bir şeyimiz yok" dedim. Bu sefer Rasulullah (s.a.s): "Züreyk oğullarının zekât memuruna git, sana versin. Bir vesk hurma ile altmış miskini doyur, kalanını da çoluk çocuğunla ye" buyurdular. Bunun üzerine kavmime döndüm ve:

- "Sizde darlık ve kötü düşünce, Rasulullah (s.a.s)'in yanında ise iyi düşünce buldum. Bana sadakanızdan verilmesini emrettiler" dedim.

(Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Ahmed)
İbni Huzeyme ve İbni Carud bu hadis için
Sahih dediler.,

LİAN BAHSİ

Hükmü: Lian; kocanın, ailesine zina isnad etmesi yahut doğan çocuğun kendinden olmadığım iddia edip nesebini

inkâr etmesi sebebi ile vacib olur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

- **"Karılarına zina isnad edip te kendilerinden başka şahidleri olmayanların şahidliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allah'ı dört defa şahid tutmasıyla olur. Beşincisinde, eğer yalancılardan ise Allah'ın lanetinin kendisine olmasını diler."**

(Nur: 6-7)

LİANIN HÜKÜMLERİ

1- Müslüman, hür, akıl, baliğ ve konuşur olan bir koca, aynı sıfatları kendinde taşıyan, zina ve bunun zanlısı olmaktan uzak, namuslu, iffetli karısına islâm ülkesi sınırları içinde, ya açıktan açığa zina isnad eder veya "bu çocuk benden veya babasından değildir" diye iddia ederse,

kadın, hakimın huzurunda hak talep eder, koca bu iddiayı isbattan aciz olursa lian gerekir. Karı-kocanın ikisine de hakim lian yapmalarını ister.

2- Eğer karısına zina isnad eden kimse lian etmeye yanaşmaz ise, hakim onu hapseder, tâ ki, ya lian etsin, ya da "Ben ona iftira ettim" desin.

3- Eğer, karısına zina isnad eden kimse, lian e-derse, lian bu sefer kadına lâzım gelir. Eğer kadın lian etmeye yanaşmaz ise, bu sefer hakim onu hapseder. Tâ ki, ya lian etsin ya da kocasını doğrulasın.

4- Karısına zina isnad eden kimse eğer köle veya daha önce birine zina isnad ettiği için cezalandırılmış ise, lian yapamaz. Ona ceza lâzım gelir. Çünkü, şahitliğe ehil değildir.

Eğer karısına zina isnad eden kimse

şahitliğe ehil olup ta, karısı ya cariyeye, ya müslüman olmayan ya da çocuk veya deli ise ona ne ceza ne lian gerekmez.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Dört kişinin kendileri ile karıları arasında lian yoktur: Karısı yahudi veya hristiyan olan müslümanın, karısı cariyeye olan hür erkeğin, kocası köle olan hür kadının."

(İbni Mace, Dare Kutni; Beyhaki)

İmam Cemaleddin ez-Zeylâi "Nasb Urraye" de bu hadis için Sahih dedi.

5- Karı ile koca birbirleri ile lian ettikten sonra hakimin onları ayırması ile birbirlerinden boşanmış olurlar.

Sehl b. Sa'd (r.a)'den; Ensardan bir adam Rasulullah' a gelip:

- "Yâ Rasulallah! Bir adam karısını başka bir erkekle zina ederken yakaladığı zaman, o erkeği öldürmesi hakkında» ne buyurursunuz? Yoksa, başka ne yapmalı"

diye sordu. Bunun üzerine Allah (c.c) lian ile ilgili karı kocaya ait hükümleri ihtiva eden âyet-i kerimeyi indirdi. Rasulullah (s.a.s)'de şöyle buyurdular:

- "Allah senin ve karın hakkında hükmünü verdi." Mescitte ben de hazır bulunduğum halde onların her ikisi de lian yaptılar. Lian muamelesi bitince koca:

- "Yâ Rasulallah! Eğer ben onu nikâhım altında tutarsam, ona iftira etmiş olurum" dedi ve lian muamelesini Rasulullah (s.a.s) kendisine emretmeden önce zevcesini üç talak ile boşadı.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi) Bu hadisten anlaşılıyor ki, lian ile boşanma meydana gelmez. Ancak, lian olayından sonra hakim onları bo-şar. Zira, eğer lian ile boşanma meydana gelseydi Rasulullah

(s.a.s): "Senin onu boşamana gerek yoktur. Çünkü lian ile senden boşanmıştır" derdi.

6- İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre hakimin onları ayırması bir bain boşanmadır. Eğer kişi: "Ben ona iftira ettim" dese yeniden onu nikahlayabilir. İmam Ebu Yusuf ise: "Lian ile kadın ona sürekli haram olur" der. Zira Rasulullah (s.a.s) şöyle buyuruyor:

- "Birbirleriyle lian eden erkek ile kadın artık hiç bir zaman birleşemezler."

(Ebu Davud, Dare Kutni) Sahih Sendele.

İmam Ebu Hanife'nin ve İmam Muhammed'in delili ise şöyledir: "Kişi: "Ben ona iftira ettim" deyince liandan dönüş yapmış olur ve dolayısıyla lian hükmü ortadan kalkar. Birbirleriyle bir daha evlenmemeleri ise lianın hükmü kaldığı sürecidir" demişlerdir.

7- Eğer kişi, karısının doğurduğu çocuğun kendi sinden olmadığını söylerse hakim çocuğun kendisinden olmadığına hükmeder ve çocuğu annesine verir. Sehl b. Sa'd (r.a)'den İbni Şihab der ki: Bundan sonra aralarında lian muamelesi devam eden karı ile kocayı birbirinden ayırmak sünnet oldu. Adamın boşadığı zevcesi hamile idi. Doğum yapınca, çocuk anasına nisbet edilerek, anasının adı ile çağrıldı. Sonra, mirasta da çocuğun, anasına, anasının da çocuğuna -Allah'ın farz kıldığı hisselerde- mirasçı olması sünnet oldu.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

İbni Ömer (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

- "Rasulullah (s.a.s), zamanında bir adam karısıyla lanetleştii. Kadının doğurduğu çocuğun kendisinden olduğunu reddetti.

Rasulullah (s.a.s)'de aralarını ayırıp çocuğu annesine verdi.

(Ebu Davud)

LİANIN ŞEKLİ

Lianın şekli şöyledir:

1 - Hakim, lianı önce erkeğe yaptırır. Erkek dört defa ve her defasında: "Ben zina isnadında muhakkak doğrulardan olduğuma Allah'a şehadet ederim" diyerek şهادette bulunur. Beşincide: "Ben sana zina isnadında eğer yalancılardan isem Allah'ın laneti üzerime olsun" der.

2- Eğer, çocuğun kendisinden olmadığını iddia etmişse: "Çocuğun nesebinin kabul etmemekle sana olan isnadında doğrulardan olduğuma", hem zina isnadında bulunmuş ve hem de çocuğun kendisinden olmadığını iddia

etmişse: "Sana zina isnadımda ve çocuğun nesebini kabul etmemekte doğrulardan olduğuma Allah'a şehadet ederim" der.

3 - Sonra, kadın da dört defa şehadette bulunur ve her defasında: "Onun bana zina isnadında yalancılardan olduğuna Allah'a şehadet ederim" der ve beşincide ise: "Zina isnadında doğrulardan ise Allah'ın gazabı üzerime olsun" der. Çocuğun nesebi inkâr ediliyorsa, o zaman: "Zina" ifadesi yerine "Çocuğu Red" ifadesini kullanır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Karılarına zina isnad edip te kendilerinden başka şahitleri olmayanların şahitliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allah'ı dört defa şahit tutmasıyla olur. Beşincisinde, eğer yalancılardan ise Allah'ın lanetinin kendisine olmasını diler. Kocasının yalancılardan olduğuna Allah'ı dört

defa şahit tutması cezayı kadından savar. Beşincisinde, kocası doğrulardan ise kendisinin Allah'ın gazabına uğramasını diler."

(Nur: 6-7)

İbni Ömer (r.a)'dan;

Ensardan bir adam Rasulullah (s.a.s)'e gelip şöyle dedi:

- "Yâ Rasulallah! Bir adam karısını bir erkekle zina ederken yakaladığı zaman bunu söylerse, kazf haddini tatbik ederek kendisine dayak atarsınız, ikisinden birini öldürürse kısas tatbik ederek: kendisini öldürürsünüz. Bu adam, bunlardan hiçbirini yapmayıp ta susarsa, öfkesinden kendisini öldürür, bu halde şu adam ne yapmalıdır?" diye sordu. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) "Yâ Rabbi! Buna bir hal çaresi..." diyerek dua etmeye başladı. Bu sırada da lıan âyeti nazil oldu.

Rasulullah (s.a.s) adama âyeti okudu. Kendisine nasihatte bulundu. Allah'ın azabını hatırlattı. Dünyadaki azabın ahiret azabından ehven oluğunu söyledi. Adam:

- "Seni hak ile gönderene yemin ederim ki ona iftira etmedim" dedi. Sonra, Rasulullah (s.a.s) adamın zevcesini çağırttı. Ona da aynı şekilde nasihatte bulundu. Dünya azabının ahiret azabından ehven olduğunu anlattı. Zevce: "Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, kocam düpedüz yalan söylüyor" dedi. Bundan sonra Rasulullah (s.a.s) karının kocasından başladı. Kocasını doğru söylediğine dair Allah'ı dört defa şahit tuttu, beşincide de: "Eğer yalan söylüyor isem Allah'ın laneti üzerime olsun" dedi. Sonra zevcesinin şehadetini dinledi. O anda kocasının yalan söylediğine dört defa

Allah'ı şahit tuttu. Beşincisinde de: "Eğer kocam doğru söylüyor ise Allah'ın gazabı üzerime olsun" dedi. Bunları dinledikten sonra Rasulullah (s.a.s) bu karı ile kocayı birbirinden ayırdı."

(Müslim, Tirmizi)

CİNSEL İLİŞKİDE GÜÇSÜZ OLAN VEYA KENDİSİNDE BAŞKA BİR EKSİKLİK BULUNAN KİMSENİN BABI

1- Eğer bir kadının kocası cinsel ilişkide bulunmaktan aciz olursa, hakim ona bir yıl mühlet verir. Eğer bu süre içinde karısı ile cinsel ilişkide bulunursa ne alâ, bulunmazsa ve karısı da isterse, hakim boşanmalarına karar verir.

Said b. el-Müseyyib (r.a) ve İbn Mes'ud (r.a)'nın şöyle dedikleri rivayet olundu:

- "Bir kadınla evlenip cinsi münasebette bulunmaya muktedir olmayan erkeğe bir sene mühlet verilir. Bu müddet içinde münasebette bulunabilirse evlilik devam eder, bulunmazsa ayrılır.

(Malik,Dare Kutni,Taberani,İbni Ebi Şeybe.Abdürrezzak)

İbni Hacer el-Heysemi bu hadis için Sahih dedi.

2- Hakimin bu kararı ile kadın bir bain talak ile boşanmış olur.

Ömer b. Hattab (r.a)'ye bir kadın gelerek kocasının cima yapmaya muktedir olmadığını söyledi. Ömer b. Hattab ona bir sene müddet verdi. Bir yıl sona erdiği halde adam kadınıyla cinsi münasebette bulunmayınca, Hz. Ömer kadını, kocasından boşanıp boşanmamakta serbestbıraktı. Kadın kocasından ayrılmayı tercih etti. Ömer b. Hattab (r.a) onları boşadı ve bu boşamayı bir bain talak ile

boşama olarak saydı.

(İbni Ebi Şeybe "Mushannefihi"nde ve
Muhammed İbn-il Hasen "El-Asar" kitabında
rivayet etti.

3- Eğer kadın, kocasını kabul edip boşanma davasından vazgeçerse bir daha boşanma isteğinde bulunamaz. Çünkü hakkının düşmesine kendisi razı olmuştur.

4- Kocasını cinsel ilişkide bulunmaktan aciz olduğundan dolayı hakim karar ile boşanan kadın, eğer kocası kendisiyle tenhalaşmış ise mehrin tamamının kadına verilmesi gerekir. Çünkü cinsel ilişkide aciz bile olsa erkeğin kadınla tenhalaşması onunla cinsel ilişkide bulunması hükmündedir. Aynı sebepten dolayı kadına id-det te gerekir.

Zeyd b. Sabit (r.a) şöyle dedi:

- "Bir kişi zevcesiyle zifaf odasına girip perde indirilince (kapı kapanınca) mehir

farz olur."

(Malik)

5- Eğer erkek, kadınla cinsel ilişkide bulunduğunu, kadın da bulunmadığını söylerse ve kadın kız değil ise, söz erkeğin ,yeminli sözüdür. Zira, asıl olan -erkeğin yaratılışı itibarı ile- cinsel ilişkiden aciz olmamasıdır. Eğer erkek yemin ederse, kadının hakkı düşer. Yemin etmezse ona bir yıl mühlet verilir. Eğer kadın kız ise ve kadınlar da ona bakıp kız olduğunu söylerlerse, yine ona bir yıl mühlet verilir. Eğer, kız olmadığını söylerlerse, erkeğe yemin Verilir. Eğer erkek yemin ederse, kadının hakkı kalmaz. Yemin etmezse bir yıl mühlet verilir.

6- Eğer erkeğin tenasül organı kesik ise ve kadın da boşanmasını istiyorsa, hemen boşanmasına karar verilir. Çünkü, erkeğin tenasül organı kesik olması halinde ona

mühlet vermenin bir yararı yoktur.

7 - Cinsel ilişkiden aciz olan kimseye mühlet verildiği gibi iğdiş olan kimseye de bir yıl mühlet verilir. Çünkü iğdiş olan kimseden cinsel ilişkide bulunabilmesi umulur.

8 - Cinsel ilişkiden aciz olan kimse, eğer kendisine verilen bir yıl bittikten sonra: "Ben cinsel ilişkide bulundum" der ve kadın da: "Hayır, yalan söylüyor" diye inkâr ederse kadınlar onu muayene ederler. Eğer kız olduğunu söylerlerse, o zaman kadın muhayyerdir. Eğer kadınlar kız olmadığını söyler iseler, kocasına yemin ettirilir. Eğer kocası yemin etmezse kadın yine muhayyerdir. Eğer yemin ederse kadın muhayyer olmaz. Eğer kadın, esasında dul ise yine söz erkeğin yeminli sözüdür. Zira erkekte asıl -yaratılış itibarıyla- cinsel ilişkiden aciz

olmamasıdır.

9- Kadında bir kusur bulunduğu zaman, kusur ne olursa olsun kocası nikâhı feshedemez. Boşamak istiyorsa mehrinden hiçbir şey alamaz.

Ka'b b. Zeyd (r.a)'den;

Rasulullah (s.a.s) Gifar oğullarından bir kadınla evlendi. Yanına girip elbisesini bıraktı. Yatak üstünde oturunca kadının böğründe cüzzamlık gördü. Bunun üzerine yataktan kalktı. Sonra kadına: "Giyin" dedi. Ve kendisine verdiklerinden bir şey geri almadı.

(Ahmed, Beyhaki, Hakim)'Zayıf hadis.

Said b. Müseyyib (r.a)'den Ömer b. Hattab (r.a)'nın şöyle dediği rivayet edildi:

- "Bir kişi bir kadınla evlenip gerdeğe girdikten sonra onda alaca, cüzzam veya akıl hastalığı olduğunu görürse cinsi .

münasebette bulunduğundan dolayı mehrini vermesi gerekir."

(Malik, İbni Ebi Şeybe
Sahih senedle rivayet ettiler.)

10- Eğer cüzzam, alaca veya akıl hastalıklarından birisi erkekte bulunursa - İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf'a göre kadının da nikâhını feshettirme yetkisi yoktur. İmam Muhammed ise: "Kadın isterse feshettirebilir" demiştir.

Said b. ei-Müseyyeb (r.a)'den: "Akıl bozukluğu veya başka herhangi bir zararlı hastalığa sahip olan bir erkek evlenirse, kadın muhayyer bırakılır. İsterse evlilik hayatına devam eder, isterse kusuru olan bu kocadan boşanır."

(Malik)

İmam Ebu Hanife ile İmam Ebu Yusuf da: "Kadının nikâhını feshettirmesi, kocasının hakkını iptal ettiği için aslolan

caiz olmamasıdır. Kocanın cinsel ilişkiden aciz veyahut tenasül organının kesik olması durumunda ise, evliliğin esas gayesi olan, cinsel arzunun tatmini müm

kün olmadığından, kadına bu yetki verilmiştir. Kocada bu hastalıklardan birinin bulunması halinde ise cinsel arzunun tatmini mümkündür. Bunun için iki durum arasında fark vardır" demişlerdir.

İDDET BABI

1 - Kadının kocası onu bairi veya rec'î boşama ile boşadığı ya da karı ile koca bir başka yol ile biribi-rinden ayrıldıkları zaman, eğer kadın hür ise iddeti üç kere aybaşı halini görmektir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Boşanan kadınlar üç (kuru) aybaşı

müddeti beklerler."

(Bakara: 228)

Yukarıdaki âyeti kerimede geçen "Kuru" kelimesi aybaşı hali manasındadır.

Falıma bintü Habis (r.a)'dan rivayete göre Rasulul-lah (s.a.s) şöyle demiştir:

- "Kuru günlerinde namazını kılma."

(Ebu Davud, Nesei)

Bu hadisten anlaşıyor ki "kuru" aybaşı hali anlamındadır.

2 - Çocuk yahut yaşlı olduğu için aybaşı halini göremeyen kadının iddeti üç aydır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Kadınlarınız içinde ay hali görmekten kesilenler ile henüz ay hali görmemiş olanların iddetlerini tayin edemezseniz, bilinki onların iddet beklemesi ‘üç aydır.’"

(Talak: 4)

3- Gebe olan kadının iddeti de

doğum yapmasıdır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Gebe olan kadınlar da, doğum yapmakla iddet süreleri biter."

(Talak: 4)

4- Kocasını ölen kadının, iddeti de, eğer kadın hür olursa dört ay on gündür.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"İçinizde ölenlerin bıraktıkları eşler, dört ay ongün beklerler."

(Bakara: 234)

5- Eğer kocasını ölen kadın gebe olursa - ister hür,

istere cariye olsun- iddeti doğum yapmasıdır. ,

Ebu Hureyre (r.a)'den;

Ebu Seleme ile İbni Abbas buluşmuşlardı. Kocasının ölümünden birkaç gün sonra doğum yapmış olan kadının meselesi üzerinde konuşuyorlardı. İbni

Abbas:

- "Bu kadının iddeti en uzun iddettir" dedi. Ebu Seleme ise:

- "Nasıl olur? Kadın doğumunu yaptı" şeklinde konuştu. Ebu Hureyre:

- "Ben kardeşimin oğlunun görüşündeyim" dedi. Bunun üzerine meseleyi sormak için Rukeyb'i, Ümmü Seleme'ye gönderdiler. Rükeyb dönünce dedi ki:

- "Sübey'a Eslemiyye kocasının ölümünden bir kaç gün sonra doğum yaptı. Bunu Rasulullah (s.a.s)'e anlatınca, Rasulullah (s.a.s):

- "İstersen evlenebilirsin" buyurdular."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

6- İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre: Eğer kocası hasta iken boşanan kadın daha iddeti bitmemişken

kocas1 ölürse, boşanma iddeti ile ölüm iddetinden hangisi daha uzunsa onu beklemesi gerekir.

İmam Ebu Yusuf ise: "İddeti    kere aybaşı halini görmektir" demiştir. Yâni; eğer kadın baih, ya da    talak ile boşanmış ise böyledir.

Rec'i talak ile boşanan kadının iddeti ise her üç imamın ittifakıyla ölüm iddetidir.

7- Fasid nikâh ile evlenen kadın ile, yanlışlıkla kendisiyle cinsel ilişkide bulunan kadının iddeti, ayrılmada da, ölümde de aybaşı hali iddetidir.

8- Eğer kişi karısını aybaşı halinde boşarsa, içinde bulunduğu aybaşı hali iddetinden sayılmaz. Zira, iddet    kez tam aybaşı halini görmektir. Kadının içinde bulunduğu aybaşı hali ise -bir kısmı daha önce geçtiği için- tam değildir.

9- Boşanan kadının iddeti boşanma

tarihinden, kocası ölen kadının iddeti de ölüm tarihinden itibaren başlar. Kadın, iddet süresi geçinceye kadar boşandığını, yahut kocasının öldüğünü bilmesine de iddeti bitmiş olur.

Zira iddeti gerektiren sebep ya boşanma ya ölümdür. Bunun için boşanma ile ölüm hangi tarihte vuku bulursa iddet o tarihten itibaren başlamış olur.

İbni Ömer (r.a) şöyle demiştir:

- "Kadının iddeti kocasından boşandığı günden itibaren başlar. Kocası ölen kadının iddeti ise kocası öldüğü günden itibaren başlar."

(İbni Ebi Şeybe Sahih senedle rivayet etti.)

Beyhaki'de Ali (r.a)'den, Taberani'de İbni Mes'ud (r.a)'den bunun gibi rivayetler vardır.

10- Eğer kadın: "Benim iddetim bitmiştir" kocası da "Bitmemiştir" dese,

kadının yemin ederek söylediği söz geçerlidir.

11- Eğer bir kadın aybaşını görmediği için aylarla iddetini beklerken aybaşı halini görürse, aylarla olan iddetinden beklediği günler boşa gidip yeniden aybaşı iddetini beklemesi gerekir. Eğer kadın iki kez aybaşı halini gördükten sonra aybaşı halinden kesilirse aylarla olan iddeti beklemesi gerekir. Zira asıl ile aslın bedeli bir arada olamaz.

YAS TUTMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

1-Bain boşama ile boşanan kadın ile kocası ölen kadına -eğer ergenlik çağına ermiş ve müslüman iseler-yas tutmak vacibtir. Kocası ölen kadına yas tutmanın vacib olmasının delili ise;

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Allah'a ve ahiret gününe inanan hiç bir kadına herhangi bir ölü için üç günden fazla yas tutmak caiz değildir. Kadın ancak ölen kocası için dört ay on gün yas tutar."

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesei)

‘ Bain talakla boşanan kadının yas tutmasının vacib oluşuna gelince; yas tutmak, duyulan üzüntüyü belirttiğine göre bain talakla boşanan kadının üzüntüsü kocası ölen kadının üzüntüsünden daha çoktur. Zira kadın bain boşanma ile ölümden daha çok kocasından uzaklaşmış olur. Nitekim kadın, ölen kocasını yıkayabilir, fakat bain talakla boşandığı kocasını yıkayamaz.

2 - Kadının yas tutması; iddetini beklemekte iken güzel koku kullanmaması, süslenmemesi ve eğer bir zorunluluğu

yoksa gözlerine sürme çekmemesi, saçına, yüzüne -koku olsun olmasın- yağ sürmemesi, kına ile boyanmaması, safran veya asbur boyanmış elbiseleri giymemesidir.

Ümmü Atiye (r.a)'dan;

Bir ölünün arkasından üç günden fazla süslenmemek ve koku sürünmemeye devam etmemize müsaade edilmezdi. Ancak ölen koca olursa, bu iş dört ay on gün sürerdi. Bu müddet içinde sürme çekmez, koku sürünmez ve boyanmış elbise giymezdik. Yalnız, dokumadan önce ipliği

boyanmış olan elbiseyi giyebilirdik. Hayızdan temizlenince ancak gusül ettikten sonra bir nevi biraz sürünmeyeizin verilmişti.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

Ümmü Hakim binti Esid (r.a)

annesinden naklediyor: Onun (Ümmü Hakim'in annesi) kocası ölmüştü. Gözle-

rini-rt ağrımından şikayet ediyor ve sürme çekmek istiyordu. Bu sebeble cariyesini Ümmü Seleme'ye göndererek sürme çekmeyi sordu. Ümmü Seleme (r.a) "Mecbur kalmadıkça sürme çekemez. Şöyleki, Ebu Seleme vefat ettiğinde ben gözüme "sabr" (mey vasi acı bir ağacın usarası) sürmüştüm. O sırada Rasulullah(s.a.s) yanıma geldi ve:

.- "Yâ Ümmü Seleme, bu nedir?" diye sordu.

-"Bu "sabr"dır, yâ Rasulallah! Onun kokusu yoktur" dedim. Rasulullah:

-"O, yüzü renklendirip güzelleştiriyor. Onu ancak gece kullan. Saçlarına koku ve kına sürme. Çünkü onlar boyadır" buyurdu. Ben:

- "Peki, saçlarımı ne ile tarayayım? Yâ Rasulallah!" d'ye sordum.

- "Sıdr ile, ondan başına bolca sürersin" buyurdu.

(Nesei. Ebu Davud Hasen senetle rivayet ettiler)

‘ Sıdr: Arabistan kirazı da denilen bir ağaçtır. Yemişi hoş ve lezzetli olur. Yaprağı ile de yıkanılır. Sabun yerine kullanılır.

348 ve 349 yazılmamış

iddeti bitmeden de ayrılmasında sakınca yoktur. Çünkü, yabancı yerde kalmak güç olduğu için sakıncalıdır. Yola çıkması da ancak beraberinde bir mahrem bulunmadığı zaman haramdır" demişlerdir.

İmam Ebu Hanife ise; "Kadının, iddetini beklerken evinden dışarı çıkması yalnız olarak yola çıkmasından daha haramdır.

Nitekim, yolculuğu, namazın kısaltılması caiz olan uzaklıktan daha az olduğu zaman yalnız olarak yola çıkabildiği halde, iddetini beklerken mazeretsiz olarak evinin kapısından dışarı adım bile atamaz. Kadına yalnız beklerken yola çıkmasının haram olması evveliyatla lâzım gelir" demiştir.

HADANE (ÇOCUĞU YETİŞTİRİP BÜYÜTMEK)

1 - Karı ile koca birbirinden ayrıldıkları zaman, çocuğu yetiştirip büyütmek, evlenmediği müddetçe annenin hakkıdır.

Abdullah b. Amr (r.a)'dan;

Kadının biri Rasulullah (s.a.s)'e gelip dedi ki:

- "Yâ Rasulallah! Bu çocuğu karnımda

büyüttüm, sütüm ile emzirdim, kucağımda yetiştirdim. Fakat babası beni boşadı ve şimdi de onu benden almak istiyor." Rasulullah (s.a.s):

- "Başka kocaya varmadığın taktirde, çocuk senin hakkındır" buyurdu.

(Ebu Davud, Ahmed) Hakim rivayet etti ve Sahih dedi.

2 - Çocuğun annesi yoksa veya ehil değilse, sıra ile aşağıdakiler çocuğu yetiştirip büyütme (Hadene) hakkına sahip olurlar.

- a** - Annenin annesi,
- b** - Babanın annesi,
- c** - Çocuğun ana-baba bir kız kardeşleri,
- ç** - Ana bir kız kardeş,
- d** - Baba bir kız kardeş,
- e** - Sonra aynı şekilde (Yâni; ana-baba bir olan diğerlerine ve ana bir olan baba bir

olana tercih edilmek üzere) teyzeler (annenin kız kardeşleri) gelir.

f - Teyzelerden sonra halalar da aynı sıraya göre gelirler.

h - Kız kardeşin kızları, erkek kardeşinin kızlarından çocuğa bakmaya daha layıktırlar. Erkek kardeşin kızları da halalardan daha önde gelir. Yâni; kız kardeşin kızları teyzelerden önce, erkek kardeşin kızları da halalardan önce gelir.

Ali (r.a)'den;

Harise'nin oğlu Zeyd çıkıp Mekke'ye gitti. Hamza' nın kızı Ammare'nin yanına geldi. Bunun üzerine Cafer "Kız ben alacağım, benim hakkım daha çoktur, o benim amcamın kızıdır. Teyzesi de benim yanımdadır. Ve ana yerine de ancak teyze geçebilir" dedi. Hz. Ali'de:

- "Benim daha çok hakkım vardır. O amcamın kızıdır. Rasulullah'in kızı da

bendedir. Onun da ona daha çok hakkı vardır" dedi. Zeyd de "Ona benim hakkım daha fazladır. Onun için yola çıktım. Ve onun yanında kaldım" dedi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s) çıkıp, kızın Cafer'e verilmesine hükmetti ve "Kız, Cafer'in yanında olursa, teyzesi ile beraber kalır ve ana yerini de ancak teyze tutar" buyurdu.

(Buhari, Ebu Davu)

3 - Bunlardan hangisi evli olursa onun hakkı sakıt olur. Ancka, nine evli olduğu zaman eğer kocası çocuğun dedesi ise çocuk nineye verilir.

Çocuğa nikâhı düşmeyen her yakın akrabası da dedesi gibidir.

4- Evli olduğu için hakkı sakıt olan kadın, eğer kocasından ayrılırsa engel ortadan kalktığı için hakkı bir daha geri döner.

5- Eğer çocuğun yakınları arasında kadın yoksa çocuk, babasının en yakın akrabası olan erkeğe verilir. Ancak, eğer çocuk kız ise ve babasının en yakın akrabası da - amca oğlu gibi- nikâhı düşen bir erkek ise, ileride vuku bulacağı muhtemel olan kötülükten korunmak için çocuk ona verilmez.

6- Müslüman olan çocuk, annesi müslüman olmasa da, dinleri anlayamadığı ve küfre ısınacağından endişe edilmediği sürece annesinin hakkıdır.

HADENENİN MÜDDETİ

1- Erkek çocuk -yiyip içmek, giyinmek ve tuvaletini yapıp taharetlenmek gibi- tabii ihtiyaçlarını tek başına göremediği sürece annesinin ve ninesinin hakkıdır.

Bu ihtiyaçlarını tek başına görebildiği

çağdan itibaren ise, babasına teslim edilir. Zira, erkek çocuğun, bundan sonra -eğitim, öğretim ve erkeklerin ahlâkı ile ahlâklanmak gibi- bir takım yeni ihtiyaçları doğar ki, bunları anneden çok, baba giderebilir.

2- Kız çocuk ise aybaşı halini görünceye kadar annesiyle ninesinin hakkıdır. Zira, kız çocuğu da belirli bir çağa geldikten sonra kadın işlerini huy ve ahlâklarını öğrenmek ihtiyacında olur. Bunları da erkekten çok, kadın sağlayabilir. Kız çocuğun ergenlik çağına erdikten sonra ise, korunmaya muhtaç olur ki, bunu da ancak erkek yapabilir.

ÇOCUK İLE YOLCULUK YAPMAK

1- Boşanan kadın eğer şehirden dışarı

çıkamak isterse, çocuk babasından uzak düşeceği için, çocuğu beraberinde götüremez. Ancak, eğer kadın çocuğu kendi memleketine götürüyor ve çocuğun babasıyla da orada evlenmiş ise, o zaman çocuğu beraberinde götürebilir. Zira bu durumda, çocuğun babası kadının memleketinde oturmaya hem örfen hem şer'en söz vermiş sayılır.

Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Bir belde evlenen kimse o beldenin halkından olur."

(İbni Ebi Şeybe, İbni Hacer el-Heysami
"Mecmauzzevaid"de rivayet etti.)

2-Kadının gideceği şehir çocuğu babasının istediği zaman çocuğunu görebileceği kadar yakınlıkta ise kadın çocuğunu beraberinde götürebilir. Eğer kadının yolculuk yapacağı yerin çocuğun ahlâk ve terbiyesini olumsuz yönde

etkileme ihtimali varsa bu yer yakın olsa bile çocuğunu beraberinde götüremez.

NAFAKA BABI KİMLERİN KİMLERE NAFKA VERMESİ VACİBTİR:

a - Kocanın karısına nafaka vermesi.

b - Kocası karışını isterse rec'i, isterse bain talak ile boşamış olsun, iddet süresince kadınına nafakasını vermesi.

c - Babaların çocuklarına nafaka vermesi.

d - Çocukların baba ve annelerine nafaka vermesi.

A - KOCANIN KARISINA

NAFAKA VERMESİ:

1 - Kadın -ister müslüman olsun, ister olmasın-eğer kocasının yanına gidip kendisini ona teslim ederse, yiyecek, giyecek ve mesken gibi ihtiyaçları kocasına ait olur.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Anaların yiyecek ve giyecekleri uygun bir şekilde,çocuk kendisinin olan babaya aittir."

(Bakara: 233)

Cafer (r.a)'den: Veda Haccı Hutbesinde Rasulullah (s.a.s): "Kadınlarınızın da normal bir şekilde yiyecek ve giyecekleri size aittir" buyurdu.

(Müslim, Ebu Davud, İbni Mace)

2-adına verilmesi vacib olan nafaka miktarında hem kocanın, hem kadının

haline bakılır. Yâni; karı ile kocanın ikisi de zengin oldukları zaman, kadına zengin kadınların; fakır oldukları zaman fakır kadınlar, ikisin den biri zengin, biri fakır olduğu zaman da orta halli kadınların nafakası lâzım gelir.

Hız. Aışe (r.a)'dan; Hınd b. Utbe'nin şöyle dediğı rivayet edildi :

- "Yâ Rasulallah! Ebu Süfyan cimri 'bir adamdır. Bana ve çocuğuma yetecek kadar vermiyor. Ancak haberi olmadan kendisinden aldığım müstesna." Rasulullah "Sana ve çocuğuna yetecek kadar alabilirsin" buyurdular.

(Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesei)

Rasulullah (s.a.s) bu hadiste kadının kefdı haline göre kocasının malından almasını buyurmuştur.

3- Eğer kadın, kocasına: "Sen benim mehrimi vermedikçe sana teslim olmam"

derse, nafakası yine vacib-îr. Çünkü kadın, isteğinde haklı olduğu için, kendisini teslim etmemiş sayılmaz. Fakat, kadın, kocasının evini terkedip başka yerlere giderse, kocasının evine bir daha gen dönünceye kadar nafakası lâzım gelmez. Çünkü bu durumda kadının kendisi kusurludur. Fakat eğer kocasının evini terk etmeden, kendisini teslim etmekten imtina ederse ona nafaka vacibtir. Çünkü bu durumda kendisini teslim etmekten imtina etmiş sayılmaz. Zira, kocası zorla da olsa onunla cinsel ilişkide bulunabilir.

4- Eğer kadın çocuk olduğu için onunla cinsel ilişkide bulunulamıyorsa, ona nafaka düşmez.

5- Eğer, kadın büyük olduğu halde kocası çocuk olduğu için onunla cinsel ilişkide bulunamıyorsa, kadına çocuğun

malından nafaka düşer. Çünkü, bu durumda, kadın kendisini ona teslim ettiği halde onda mevcut olan bir vasıftan dolayı kendisi cinsel ilişkide bulunamamaktadır. Bu itibarla bu da, tenasül organı olan veya erkeklik gücüne sahip olamayan kimse hüknrcrfTöedir.

6- Eğer kadının kocası zengin ise, kadından başka, kadının hizmetçisine de nafaka biçilir. Çünkü, koca karısının bütün ihtiyaçlarını görmek zorundadır. Hizmetçi de bir ihtiyaçtır.

7- Eğer kişi, karısının nafakasını veremeyecek durumda ise, hakim onları birbirinden ayıramaz. Ancak kadına: "Kocan adına borçlan" denir.

8- Eğer bir kimse, hakim, karısına nafaka biçtikten ve aradan bir kaç ay geçtikten sonra ölürse, geçen sürenin nafakası sakıt olur. Kadının da ölmesi halinde yine

hüküm böyledir. Zira, nafaka bir bağıştır. Bağışlar ise ölüm ile bozulurlar.

9- Kişi, karısını, aile fertlerinden hiçbirinin oturmadığı müstakil bir evde oturtmak zorundadır. Ancak, kadın razı olursa, o zaman kadının yanında başkaları da kalabilirler. Zira, mesken de nafaka gibi tabii bir ihtiyaçtır ve Cenab-ı Allah'da onu nafaka ile birlikte vacip kıldığı için kadının bir hakkıdır. Kadının hakkı olunca da başkalarını kendisine ortak kılmayabilir. Çünkü başkalarının yanında kalmasından kadın bir çok yönden huzursuz olur. Meğerki kendisi buna razı olsun. Aynı sebebe binain, kişi bir başka kadından olan çocuğunu karısının yanına zorla bırakamaz. Eğer kişi karısını, evinin müstakil ve anahtarı ayrı bir odasına yerleştirirse -gaye hasıl olduğu için- yine yeterlidir.

10- Kişi, karısını, eğer ana-babasının yanına haftada bir defa gidiyorsa ve ana-babası da onun yanına haftada bir defa geiyorlarsa men edemez. Ana-baba dışında kalan diğer yakınlarla da yılda ancak bir kez müsaade edilir.

11- Eğer bir kadın kayıp olan kocası aleyhinde nafaka davası açarken kocasının bir başkası elinde bir malı bulunur ve o başkası da elindeki malın kaybolan adamın malı olduğunu itiraf ederse veya itiraf etmediği halde hakim o malın o adama aid olduğunu biliyorsa, hakim, kadına ve adamın ana-babasıyla, çocuklarına o maldan nafaka biçer. Bu da eğer, adamın elinde bulunan mal, para, yiyecek veya kadına yarayan cinsten giyecek olursa öyledir. Eğer adamın elinde bulunan mal, başka şeyler ise, hakim o şeylerden nafaka biçmez. Çünkü o zaman o şeylerin satılıp

parasından nafaka çıkarılması gerekir. Kayıp olan kimsenin malı ise satılamaz.

B - Kocanın, Karısına -İster Rec'i İster Bain Talakla Boşamış Olsun- İddet Süresince Nafaka Vermesi:

1 - Kişi, karısını boşadığı zaman - boşanma ister rec'i ister bain olsun- kadın iddette olduğu sürece ona hem nafaka hem de yer verir.

Rec'i talak ile boşanan kadına nafaka düşmesinin sebebi; bu kadının kocasından tamamen boşanmamış olmasıdır. Zira, kocası onunla cinsel ilişkide bulunabilir. Bain talak ile boşanan kadına gelince onun hakkındaki görüşün delili de şöyledir:

Ebu İshak (r.a)'den;

Büyük mescidde Yezid'in oğlu Esved ile birlikte oturuyordum. Şâabi'de bizimle

beraber idi. Şâabi, Fatıma binti Kays'ın "hadisini anlattı. Yâni; Rasulullah (s.a.s)'in kendisine ne yer ve ne de nafaka ile hükmetmediğini hikâye etti. Bunun üzerine Esved, avucuna bir avuç kum alıp Şâabi'ye attı ve dedi ki:

- "Yazıklar olsun sana, böyle şeyi anlatıyorsun."

Ömer b. el-Hattab (r.a) demiştir ki:

- "Hatırında tuttuğunu veya unuttuğunu bilmediğimiz bir kadının sözü ile Allah'ın kitabını ve Rasululiah'm sünnetini bırakmayınız. Ona yer de vardır nafaka da. Zira Allah şöyle buyurmuştur: "Boşadığınız kadınları -apaçık bir hayasızlık yapmadıkça- evlerinden çıkarmayın, onlar da çıkmasınlar."

(Talak: 1) (Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)

2- Kocası ölen kadına ise nafaka yoktur. Çünkü bu kadının, iddeti süresince bağlı

kalması, kocasının hakkı için değil, şeriatın hakkıdır.

3- Dinden çıkmak veya üvey oğluyla cinsel temasta bulunmak gibi bir günah işlediği için kocasından ayrılan kadına nafaka yoktur. Zira bu kadın, meşru olmayan bir yolla kocasından ayrılmasına sebep olduğu için, kocasını dinlemeyen, isyankâr kadının hükmüne girmiştir.

C -BABALARIN ÇOCUKLARINA NAFKA VERMESİ:

1 - Küçük çocukların nafakası yalnız babaya aittir.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Anaların ve çocukların yiyecek ve giyeceğini uygun bir şekilde sağlamak çocuk kendisinin olan

babaya borçtur."(Bakara: 233)

Aişe (r.a)'dan; Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

- "Yediğiniz en temiz lokma, kendi kazancınızdan olan lokmadır ve çocuklarınız da sizin kendi kazancınız dandır.

(Tirmizi, Ebu Davud, Nesei)

Tirmizi bu hadis için Hasen dedi.

2- Süt emen çocuğunu emzirmek anneye vacib değildir. Zira çocuğun nafakasında hiç kimse babaya ortak değildir. Emzirmenin ücreti de nafaka hükmündedir. Hem de çocuğun annesi -bir mazeretten dolayı- çocuğu emzirmeye gücü yetmeyebilir. Bunun için onu zorlamaya hakkımız yoktur. Fakat çocuğu emzirecek başka kadın bulunamazsa çocuğa zarar gelmemesi için annesi onu emzirmek zorundadır.

3- Babanın, çocuğunu emzirtmek için çocuğun annesini ücretle tutması -çocuğun annesi eğer nikâhı altında ise veya boşanmış bile olsaÇeğer iddeti henüz bitmemiş ise- caiz değildir. Çünkü çocuğunu emzirmek annenin hakkıdır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Anneler, çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Bu hüküm, emzirmenin tamamını isteyen içindir."

(Bakara: 233)

Ancak bir mazeretten dolayı anne çocuğunu emziremi-yorsa o zaman mazur sayılır. Fakat ücretle emzireceğini kabul edince mazur olmadığı anlaşılır. Dolayısıyla ücret almak ona caiz olmaz. Eğer iddeti bittikten sonra babası onu tutarsa caizdir. Çünkü iddetin bitmesiyle nikâh tamamen ortadan kalktığı için kadın yabancı bir kadın hükmündedir.

Eğer baba; "Ben annesini tutmam" der ve bir başka kadını tuttuktan sonra çocuğun annesi -ya tutulan kadının ücretiyle ya da ücretsiz olarak- çocuğu emzirmeye razı olursa çocuk onun hakkıdır. Zira anne daha şefkatli olduğu için çocuğu annesine vermede çocuk için maslahat vardır. Fakat anne, daha fazla bir ücret isterse, baba onu tutmaya zorlanamaz. Çünkü babayı onu tutmaya zorlamada babanın maddi zararı vardır.

Oysa Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Ne bir anne, çocuğu yüzünden ve ne de bir baba çocuğu yüzünden zarara sokulmasın."

(Bakara: 233)

Malı bulunan çocuk ister büyük ister küçük olun nafakası kendi malından verilir.

- Çocukların, Anne Ve Babalarına

Nafaka Vermesi:

1 - Kişi, ana-babasına ve dedeleriyle ninelerine -e-er fakir iselerdinleri ayrı da olsa, nafaka vermek zo rundadır.

Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Biz insana ana-babasına karşı iyi davranmasını emrettik. Annesi onu kat kat meşakkat içinde karnında taşımıştır. Çocuğun sütten kesilmesi de iki yıl içinde olur. Biz insana: "Bana ve anne-babana şükret" dedik. Kıyamet günü dönüş ancak Banadır. Eğer anne ve baban bilmediğin şeyi bana ortak koşman için seni zorlarlarsa, onlara itaat etme. Dünya işlerinde onlara gayet iye davran."

(Lokman: 14-15)

Dede ve ninelerin nafakalarının vacib

olması, onların da anne ve babalardan sayıldıkları içindir. Bu se-bebledir ki, baba bulunmadığı zaman dede onun yerine geçer.

Anne, baba, nine ve dedeler İslama savaş açmış veya islâma savaş açanların safında iseler, bunlara nafaka vermek caiz değildir.

2- Hristiyan olan kimseye müslüman olan kardeşinin nafakası vacib değildir. Müslüman olan kimseye de hristiyan olan kardeşinin nafakası vacib değildir. Çünkü nafaka nas'sen miras ile ilgilidir. Dinleri ayrı olan kimseler ise birbirlerine varis olamazlar.

3- Nafaka erkek ve kadınlara eşit bir şekilde verilir. Zira, nafakanın vücutbuna sebep olan vasıta erkekle kadınların ikisinde de mevcuttur.

4- Kişiyе mahremi olan her akrabasının -

eğer erkek ise, çocuk ve büyük, fakir veya sakat ya da kör olduğu zaman ve eğer kadın ise, fakir olduğu zaman- nafakası vacbitir. Çünkü yakın akrabalığın hakkını gözetmek vacib ise de uzak akrabalığinkini gözetmek vacib değildir. Kişinin yakın akrabası da mahremi olan akrabasıdır.

Allah (c.c):

"Anaların ve .çocukların yiyecek ve giyeceğini uygun bir şekilde sağlamak, çocuk kendisinin olan babaya aittir" buyurduktan sonra: "Mirasçıya da aynı şeyi yapmak borçtur' buyurmuştur.

(Bakara: 233)

5 - Nafaka da kişiye, nafakası kendisine vacib olan kimseden aldığı miktarına göre vacib olur. Zira hem yukarıda metni geçen nasstaki "Mirasçıya" deyimini buna i-şarettir. Hem de kâr ile zarar kardeş olup, bir kimsenin bir şeyden kârı ne ise, o

şeyden zararı da ona göredir.

KAYNAKLAR

- 1- El-Mebsut..... Şemseddin es-Serahsi
- 2- El-Hidaye Aliy İbn Ebibekir El-Merginâni
- 3- Haşiyet-i İbni ağabeydin.....İbni Abidin
- 4- Kitab ıl-Fıkh alel-Mezahib il-Erbaa.....
.....Abdurrahman el-Ceziri
- 5- Sahih-i Buhari.....
- 6- Sahih-i Müslim.....
- 7- Sünen-i Ebu Davud.....
- 8- Sünen-i Nesei.....
- 9- Sünen-i Tirmizi.....
- 10- Sünen-i İbni Mace.....
- 11- Müsned.....İmam Ahmed İbn Hanbel
- 12- Muvatta.....İmam Malik İbn Enes

- 13- Mecmeğ iz-Zevaid ve Menbeğ el-Fevaid.....
ibn Hacer el-Heysemi
 14- Kitab el-Asar ..Muhammed İbn Hasen El-Şeybani
 15- Kitab il-İtibar.....Hazimi
 16- El Müstedrek
Hakim
 17- Et-Tabakat.....İbnSa'd
 18- Ulûm el-Hadis.....Hakim
 19- Ed-Diraye.....Hafız İbn Hacer el-Askalani
 20- Feth el-Kadir.....İbn el-Hemmam
 21- Şerh Meanil Esâr.....Tahavi
 22- Nasb ar-Raye.....Muhammed
Abdullah İbnu Yusuf el-Hanefi ez-Zeylai
 23- Ahkam-ül Kur'an.....Tahavi
 24- Ahkam-ur

Razi.....	Razi	
25- El-Muğcem		es-
Sagir.....	Taberani	
26- El-Muğni.....	İbn	
Kudame		

Konu

Sayfa No

Önsöz.....		
.....5		
İmanın		
Şartları.....	9	
Şer'i		
Hükümler.....	12	
Abdest		
Babı.....	17	
Abdestin		Farzları
.....	18	
Abdestin		
Sünnetleri.....	18	
Abdestin		
Adabı.....	23	
Abdesti		Bozan
Şeyler.....	25	

Abdesti	Bozmayan
Şeyler.....	27
Abdestin	
Çeşitleri.....	28
Farz	Olan
Abdestler.....	28
Vacip	Olan
Abdestler.....	29
Mendup	Olan
Abdestler.....	29
Gusül	
Babı.....	3
0	
Guslün	
Farzları.....	31
Guslün	
Sünnetleri.....	31
Guslü	Gerektiren
Haller.....	32
Sünnet	Ve
Müstehap	Olan
Gusül.....	34
Gusletmeleri	Farz
Olan	Kimselele
Haram	
Ve.....	
Mekruh	Olan
Şeyler.....	35
Taharet	Ne
	tle

Yapılır.....	36		
Su		İle	İlgili
Hükümler.....	36		
Kuyuların			
Temizlenmesi.....	38		
Artıkların			
Hükmü.....	39		
Teyemmüm.....			
.....	40		
Teyemmümü			Gerektiren
Haller.....	40		
Teyemmümle		İlgili	Bazı
Meseleler.....	42		
Teyemmümü			Bozan
Şeyler.....	43		
Mest		Üzerine	Meshetmek
.....	43		
Mest		Üzerine	Meshin
Yapılış			
Şekli.....	44		
Meshi			Bozan
Şeyler.....	45		
Hayız:			Aybaşı
Hali.....	45		
Hayızla			İlgili
Hükümler.....	46		
Nifas.....			

.....	47	
Hayız Ve Nifas Halinde Yapılması Yasak Olan.....		
Şeyler.....		
.....	47	
Pislikler		Ve
Temizlenmesi.....	50	
Galiza		Olan
Pislikler.....	50	
Hafife		Olan
Pislikler.....	51	
Pisliklerden		Temizlenmek
.....	52	
Pisliği Gideren Ve Gidermeyen Şeyler.....	52	
İstinca		
.....		
.....	53	
Namazın		
Fazileti.....	55	
Farz		Olan
Namazlar.....	56	
Farz Olan		Namazların
Vakitleri.....	56	
Namaz Kılmak		Müstehap Olan
Vakitler.....	58	

Namaz	Kılmanın	Caiz	Olmadığı
Zamanlar.....	60		
Ezan	Ve		İkamet
.....			61
Ezan	Ve	İkamette	Sünnet
Şeyler.....	63		Olan
Ezan			Okumanın
Fazileti.....	65		
Namazın Vücub Şartları ..			
.....	67		
Namazın			Sıhhat
Şartları.....	67		
Namazın			Rükünleri
(Farzları).....	70		
Namazın	Kılınışı		Şekli
».....	72		
Cemaatle	Namaz		Kılmak
.....	82		
Cemaatin			
Fazileti.....	8		
3			
İmamlık			
Babı.....			
83			
İmam	Ve		Cemaatin
Duruşu.....	85		

Namaz	İçinde	Abdestin
Bozulması.....	88	
Namazı	Bozan Ve	Bozmayan
Şeyler.....	88	
Namazda	Mekruh	Olan
Şeyler.....	90	
Namazda	Mekruh	Olmayan
Şeyler.....	93	
Viti		r
Namazı.....		
....	94	
Vitir	Namazının	Kılınışı
Şekli.....	94	
Farz	Namazlarla	Kılınan
Sünnetler.....	95	
Müsteh	ap	Olan
Sünnetler.....	96	
Sürte.....		
.....	97	
Geçmiş		Namazların
Kazası.....	98	
Sehiv		
Secdesi.....		
...	99	
Sehiv	Secdesini	Gerektiren
Haller.....	99	

Sehiv	Secdesinin	Yapılışı
.....		99
Tilavet		
Secdesi.....		
102		
Tilavet	Secdesinin	Yapılış
Şekli.....		103
Namazdan	Sonra	Yapılan
Zikir.....		103
Teravih		
Namazı.....		1
04		
Hasta	Olan	Kimsenin
Namazı.....		105
Yolculuk	Halinde Olan	Kimsenin
.....		107
Yolculuk	Namazının	Başlangıç
Yeri.....		108
Yolcu		Namazının
Müddeti.....		109
Yolcu	Namazı	İle
Meseleler.....		110
Cuma		
Namazı.....		
...111		
Rasulullah'ın	Kıldığı	İlk

Bayram				
Namazı.....				
.121				
Bayram	Namazı			Kime
Vaciptir.....				121
Bayram	Namazının			Vakti
.....				121
Bayram	Namazının			Kılınışı
Şekli.....				122
Bayram	Namazı	İle	İlgili	Diğer
Hükümler.....				123
Bayramda	Yapılması	Müstehap		Olan
Şeyler.....				124
Kurban Bayramı Günlerinde Getirilmekte				
Olan				
Tekbirler.....				
.....				125
Kurban Bayramı Günlerinde Getirilen				
Tekbirlerin				
Hükmü.....				126
Cenazeler.....				
.....				127
Ölmek Üzere Olan Bir Kişiye Yapılacak				
İ				şîemler
.....				
.....				127

Ölünün			
Yıkanması.....	1		
28			
Ölüyü			
Kefenlemek.....	1		
29			
Erkeği		Kefenleme	
Şekli.....	130		
Kadını		Kefenleme	
Şekli.....	130		
Cenaze			
Namazı.....	1		
31			
Cenaze	Namazını	Kim	Kıldırır...
.....	131		
Cenaze	Namazının		Kılınış
Şekli.....	132		
Cenazenin			
Taşınması.....	135		
Cenazenin			Toprağa
Verilmesi.....	137		
Şehidin			
Hükmü.....	1		
38			
Şehidle	İlgili		Bazı
Meseleler.....	139		

Kabir Azabı Ve sorgusu Hakkında Bazı Hadisler	
.....	140
Kabe'nin İçinde Namaz Kılmak.....	141
Güneş Ve Ay Tutulması Anında Namaz Kılmak.....	141
Yağmur Duası Namazı	143
Korku Anında Kılman Namaz.....	144
Korku namazı İle İlgili Hükümler.....	145
Zekât Bahsi.....	147
Zekâtın Vücubunun Şartları.....	149
Hayvanların Zekâtı.....	151
Otlak Hayvanların zekâtı.....	151
Develerin Zekâtı.....	15

Sığırların	
Zekâtı.....	15
3	
Koyun	Ve keçilerin
Zekâtı.....	154
Atların	
Zekâtı.....	
155	
Zekât	İle İlgili Diğer
Meseleler.....	156
Altın	Ve Gümüşün
Zekâtı.....	158
Gümüşün	
Zekâtı.....	15
9	
Altının	
Zekâtı.....	
150	
Ticaret	Eşyalarının
Zekâtı.....	160
Maden	Ve Hazinelelerin
Zekâtı.....	161
Ekin	Ve Meyvelerin
Zekâtı.....	162
Zekât	Kimlere
Verilir.....	164

Zekât	Nasıl
Verilir.....	16
6	
Zekât	Kimlere
Verilmez.....	166
Fi	tır
Sadakası.....	
.....	170
Fıtır	Sadakasının
Miktarı.....	170
Fıtır Sadakası	Ne Zaman Vacip
Olur.....	171
Oruç	
Bahsi.....	
.....	173
Orucun	
Türleri.....	
173	
Ramazan	Ayı
Orucu.....	174
Ramazan Orucu	Kimlere
Farzdır.....	174
Orucun	
Rükünleri.....	
...176	
Ramazan	Ayı
	Nasıl
	Belli

Olur.....	177
Orucu Bozup, Keffareti Ve Kazayı Gerektirmeyen Durumlar.....	179
Orucu Bozan Ve Sadece kazayı Gerektiren Sebepler.....	180
Orucu Bozmayan Fakat Mekruh Olan Şeyler.....	182
Orucu Bozmayan Haller.....	183
Orucun Kazası ile İlgili Hükümler.....	184
Orucun Sünnetleri.....	185
İ'tikaf	'tikaf
.....	187
İ'tikafın Şartları	
.....	
188	
İ'tikafın Fazileti.	
.....	
189	
Hac	

Bahsi.....		
.....191		
Haccın		Vücubunun
Şartları.....		192
Haccın	Edasının	Şartları
;		193
Haccın		
Vakti.....		
.....194		
Haccın		Mikatlari
.....		
.195		
Mikatlari		İlgili
Hükümler.....		196
Haccın		
Farzları.....		
.....196		
Haccın		Vacipleri
.....		
...196		
İhrama		
Girmek.....		
.....197		
Kudüm		Tava
fi.....		2
03		

Kudüm	Tavafinın
Yapılışı.....	204
Safa İle Merve Arasında	Sa'y
Etmek.....	208
Mina'ya	
Gitmek.....	
.210	
Arafat'ta	
Durmak.....	
211	
Arafat'ta Durmak İle	İlgili
Hükümler.....	211
Müzdelife'	de
Durmak.....	216
Müzdelife'de Durmak İle	İlgili
Hükümler.....	216
Şeytan	
Taşlama.....	
.....219	
Cemreleri	Taşlamanın
Hükümleri.....	219
Saçları Traş Etmek	Veya
Kısaltmak.....	221
Hükmü.....	
.....221	
Saçları Traş Etmek Veya Kısaltmak	İle

İlgili.....	
Hükümler.....	
.....221	
Ziyaret	Tavafı
Hükmü.....	223
Ziyaret	Tavafı
Hükümler.....	223
Cemrelerin	Taşlanması
İçin.....	Tamamlamak
Mina'ya	Geri
Dönmek.....	22
4	
Cemreleri	Taşladıktan
Dönmek.....	227
Veda	Tavafı
Hükmü.....	228
Veda	Tavafı
Hükümler.....	228
Rasulullah	(s.a.s)'in
Haccı.....	229
Kıran	
Haccı.....	
.....235	
Kıran	Haccının
Hükmü.....	235
Kıran	Haccı
	İle
	İlgili

Hükümler.....	236
Temettü	
Haccı.....	
.....	238
Temettü	Haccının
Hükmü.....	238
Temettü	Haccı
İle	İlgili
Diğer	
Hükümler.....	238
İhramda	Yasak
Olan	Herhangi
Birşeyi	
Yapmanın.....	
Hükmü.....	
.....	245
Güzel	Koku
Ve	Yağ
Sürünmenin	
Cezası.....	245
Dikişli	Elbise
Giymenin	Cezası....
,.....	247
Traş	Olmanın
Ve	Tırnak
Kesmenin	
Cezası.....	248
Cinsi	Münasebette
Bulunmanın	
Cezası.....	251
Tavaf,	Say
Ve	Şeytan
Taşlamalarla	İlgili
Cinayetler.....	254
Avlanmanın	
Cezası.....	
259	
İhsar	

Babı.....	
.....271	
İhsarla	İlgili
Hükümler.....	2
71	
Başkasının	Yerine Haccetmenin
Hükmü.....	274
Başkasının	Yerine Haccetmek İle İlgili
Hükümler.....	274
Kurban	
Bölümü.....	
...276	
Kurban	Kesmek Kimlere
Vaciptir.....	277
Hangi	Hayvanlar Kurban Olarak
Kesilebilir.....	277
Kurban	Kesme
Zamanı.....	278
Bayramda	Kurban Edilmesi Yasak Olan
Hayvanlar.....	279
Kurbanla	İlgili Diğer Meseleler
.....	280
Kurban	Bayramında Kurban Kesmenin
Sevabı.....	285
Evlenmenin	
Hükmü.....	287

Evlenmenin	
rükünleri.....	288
Nikahın	
Şartları.....	
289	
Nikahlanması	Ebediyyen Haram Olan
Kadınlar.....	290
Nikahlanması	Geçici Olarak Haram Olan
Kadınlar.....	292
Evlenme	İle İlgili Diğer
Hükümler.....	293
Haram	Olan
Nikahlar.....	294
Velayet	
Bölümü.....	
294	
Kefaet	
Bölümü.....	
...297	
Nikahta	
Denklik.....	
297	
Nikahta	Vekalet
Verme.....	299
Mehir	
Bölümü.....	

.....300					
Mehirle	İlgili	Hükümler			
.....300					
Müslüman		Olmayanların			
Evlenmesi.....303					
Birden Fazla Hanımla	Evli	Olan			
Kimsenin.....					
Hanımları	Arasında	Adaleti			
Gözetmesi.....305					
Süt		Emme			
Bahsi.....307					
Talak					
Bahsi.....					
.....311					
Talakın					
Şartı.....					
311					
Boşanmanın Şartı	İle	İlgili	Diğer		
Hükümler.....312					
Boşanma					
Çeşitleri.....3					
13					
Sünnete	En	Uygun	Olan		
Boşanma.....					
Sünnete	Uygun	Olan			
Boşanma.....314					

Bid'at	Olan
Boşanma.....	315
Boşanma	İle İlgili Diğer
Hükümler.....	315
Sarih Lafızla Yapılan Boşanma	İle
İlgili.....	
Hükümler.....	
.....	316
Kinaye	
Lafızlar.....	
...317	
Hüküm	İtibariyle
Boşanma.....	319
Rec'	i
Talak.....	
.....	319
Sözlü	Ve Fiili
rec'at.....	319
Rec'i talak	İle İlgili Diğer
Hükümler.....	320
Bain	
Talak.....	
.....	321
Bain Talak'in Meydana Geliş	
Şekilleri.....	322
Erkeğin Boşama Yetkisini Karısına Vermesi	

.....	323	
Sen	Muhayyersin	Deyimi
Hakkında.....	323	
Senin	Boşanman	Senin
Hakkında.....	325	Elindedir Deyimi
İstersen	Kendini	Boşa
Hakkında.....	325	Deyimi
Şartlı		
Boşanma.....		
....	326	
Hasta	Kimsenin	Karısını
Boşaması.....	327	
İla		
Bahsi.....		
.....	329	
İla'nın		
Hükmü.....		
...329		
İla'nın		
Hükümleri.....		
.....	330	
Mal	Karşılığında	Boşa
.....	331	ma
Muhallea'nın		
Hükümleri.....	331	
Zihar		

Bahsi.....	333
Zihar'ın	
Hükümleri.....	333
Zihar'	m
Kefareti.....	335
Lian	
Bahsi.....	337
Lian'ın	
Hükümleri.....	337
Lian'ın	
Şekli.....	339
Cinsel İlişkide Güçsüz Olan Veya	
Kendisinde.....	
Başka Bir Eksiklik Bulunan Kimsenin	
Babı.....	341
İddet	
Babı.....	344
Yas Tutma İle İlgili	
Hükümler.....	346

Çocuğu	Yetiştirip
Büyütmek.....	350
Hadane'nin	
Müddeti.....	35
2	
Çocuk	İle Yolculuk
Yapmak.....	352
Nafaka	
Babı.....	
...353	
Kimlerin	Kimlere Nafaka Vermesi
Vaciptir.....	353
Kocanın	Karısına Nafaka
Vermesi.....	353
Kocanın Karısına İster Rec'i Talak, İster Bain..	
Talak İle.....	
Boşamış Olsun İddet Süresince Nafaka.	
Vermesi.....	355
Babaların.	Çocuklarına Nafaka
Vermesi.....	356
Çocukların Anne Ve Babalarına Nafaka	
Vermesi.....	
Kaynaklar.....	
.....	359